

EDEBİYAT DİZİSİ

Kayseri Büyükşehir Belediyesi

5.Hikâye Yarışması

Kayseri Büyükşehir Belediyesi
Kültür Yayınları

Kayseri Büyükşehir Belediyesi
5.Hikaye Yarsması

Kayseri Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları
EDEBİYAT DİZİSİ

Kayseri Büyükşehir Belediyesi Kùltür Yayınları No:179

Serbest Hikâye Yarışması (Kayseri Büyükşehir Belediyesi V. Hikaye Yarışması)

Bu kitap KAYSERİ BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ'nin bir kùltür hizmetidir.
Eserin tüm hakları saklıdır. Yazılar ve görsel malzemeler izin alınmadan kullanılamaz.

Birinci Baskı: Kasım 2021

ISBN: 978-605-9117-63-0

Editör: Erkan KÜP

Tasarım: Selvinaz YILMAZ

Kapak: Selvinaz YILMAZ

Baskı ve Cilt: Orka Matbaacılık, İncik Mah. Çırağan Sk. No:4

Melikgazi / KAYSERİ / info@orkamatbaa.com

T: +90 352 322 17 00

Adres: Kayseri Büyükşehir Belediyesi

Kùltür ve Sosyal İşler Daire Başkanlığı

T: +90 352 220 70 90

Kayseri Büyükşehir Belediyesi

5.Hikaye Yarması

Kayseri Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları
EDEBİYAT DİZİSİ

YAYIN SAHİBİ

Kayseri Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları

YAYIN YÜRÜTME KURULU

Erkan KÜP
Mustafa ERDOĞDU
Maide OLGUN

YAYIN KOORDİNATÖRÜ

Salih ÖZGÖNCÜ

GÖZDEN GEÇİRENLER

Tuğba KAYGISIZ
Mustafa ERGÜL
Gülsema YURTTAŞ
Rümeysa ERSÖZLÜ
Muhammed KARADURMUŞ
Sena BABUR

SEÇİCİ KURUL

Prof. Dr. Atabey KILIÇ / Erciyes Üniversitesi Öğretim Üyesi
Prof. Dr. Mehmet Narlı / Balıkesir Üniversitesi Öğretim Üyesi
Güray SÜNGÜ / Hikayeci
Necip Tosun / Hikayeci -Eleştirmen
Abdullah Harmancı / Hikayeci
Hüdaverdi Aydoğdu / Hikayeci
Cemal Şakar / Hikayeci
Nurkal Kumsuz / Hikayeci
Serdar Öztürk / Kayseri Büyükşehir Belediyesi Genel Sekreter Yardımcısı
Salih Özgöncü / Kayseri Büyükşehir Belediyesi
Kültür ve Sosyal İşler Daire Başkanı

Takdim

Sevgili Kitapseverler!

Hayal etmenin ve özgürlüğün kaynağı, başarının sırrı, geçmiş deneyimlerin bilgisi ve hakikat arayışı okumaktan geçmektedir. Okumak ve kitap gönülden gönüle yoldur.

Okumakla aralanır perdeler, açılır ufuklar, aydınlanır karanlıklar, çözülür sırlar, anlaşılır insanlar. Okumak, bizi cehaletin karanlığından bilgeliğin felahına çıkarır. Yepyeni ufukları bize açan kitaplarla kültürel mirasımızı ve başka dünyaları okuruz.

Her bir kitap yolculuğu ile zamanımızı ve dilimizi en doğru şekilde kullanıp hayattan ve zamandan kazanmış oluruz.

Kitap, tarihi bağlamda bir hafıza, kültürel anlamda bir geleneğin tevarüsü, sanatsal bakımdan insanlığa bırakılan mirasın geleceğe taşınması, medeniyet açısından ise zamanı ve mekânı belirleme unsurudur. Kitabı ve eseri olanlar insanlık tarihini yazarlar.

İlk çağlarda dahi taşlara, mağaralara yazan insanın amacı kendini ifade etmek ve iz bırakmaktır. Gerek tahtalara, ağaçlara, derilere yazılı olsun gerekse iki kapak arasında sahifelere yazılsın kitap, kültürel bir mirastır, toplumun hafızasıdır.

İlk emre muhatap olan insan, okur Yaratıcı Rabbinin adı ile kâinatı, kendini, Rabini ve kitabı. Bu yönüyle kitap vahiydir, hakikattir, dünya ve ahiret mutluluğunun rehberidir.

“Eğitimi önemsiyoruz çünkü cehaletin düşmanıyız.” sloganıyla hareket ettiğimiz güzel şehrimizde ulaşım, yol, su gibi ihtiyaçları şehircilik anlayışıyla görüp giderdiğimiz gibi, sosyal ve kültürel ihtiyaçları da dikkate almaktayız. Kitapları ve kitap yuvaları olan kütüphanelerimizi hemşehrilerimize sunma gayreti göstermekteyiz. Kayseri Büyükşehir Belediyesi olarak, siz kitapseverleri kitaplarla buluşturmak için elimizden geleni yapıyoruz. Gerek basılı, gerek e-kitaplar ile hayal etmeniz ve hayallerinizi gerçekleştirmeniz için kütüphanelerimize bekliyoruz.

Tarihsel ve coğrafi anlamda medeniyetlerin beşığı olan Kayseri’de tarihimizi, geleneğimizi, kültürümüzü ve sanatımızı yansıtan eserleri yayımlayarak halkımıza ulaştırma kaygısı taşıyoruz. Biliyoruz ki yayımladığımız eserler geleceğe bıraktığımız mirasımız, hoş bir sedamızıdır. Açtığımız her bir kütüphane ve kültür merkezi, yayımladığımız her dergi ve kitap, memleketimize olan saygı ve sevgimizin somut bir göstergesidir. Akif’in dediği gibi: “Okuyorsa ahali, yapılamayacak ne var...”

Hayal eden, merak eden, araştıran ve okuyan neslimiz gelecek adına ümit vaat etmektedir. Kütüphanelerimizin raflarında okurlarıyla buluşmayı bekleyen her bir kitap bu anlayışla hareket eden hemşehrilerimizi beklemektedir. Unutmayalım ki bir insanın hayatta kendisine yapabileceği en büyük iyilik; iyi bir okur olmaktır.

Bir kütüphanenin rafında, bir kitabın sayfalarında, bir yazının satırlarında gönüllerimizin buluşması dileğiyle...

DR. MEMDUH BÜYÜKKILIÇ
KAYSERİ BÜYÜKŞEHİR BELEDİYE BAŞKANI

Takriz

Kayseri Büyükşehir Belediyesince, Başkanımız Sayın Dr. Memduh BÜYÜKKILIÇ Beyefendi'nin himâyeleriyle 2021 yılında beşincisi düzenlenen hikâye yarışması, artık güzel yurdumuzun hatırı sayılır, dikkate değer, gelenekselleşmiş bir faaliyeti olarak yâd edilebilecek bir yere ulaşmıştır. Yarışmanın, hiç ara vermeden ufak tefek bile olsa rahatsız edecek hâdiselerle anılmadan, süreklilik arz edecek bir tarzda devam etmesi, Kayseri Büyükşehir Belediyemizin hem devletteki devamlılık esâsına riâyetine hem de faaliyetlerdeki ciddiyetine bir işâret olarak addedilebilir. Görev icâbı bulunduğum çeşitli bilim ve kültür faaliyetleri için ülkemizin çeşitli şehirlerine gittiğimde, Kayseri Büyükşehir Belediyesi Hikâye Yarışması'nın hemen her seferinde bir şekilde mevzû edildiğini, gerek yarışmadaki ciddiyet, gerek değerlendirme safhasındaki titizlik ve güven ve gerekse yarışmaya katılan hikâyelerin önemli bir kısmının bazı düzenlemelerden geçirildikten sonra muhakkak yayımlanıyor olması, şâhit olduğum kadarıyla meraklı ve muhataplarının ilgisini fazlasıyla çekiyor. Söyleyebileceğim kadarıyla, ülkemizde burada ismini veremeyeceğim birkaç şehir belediyesinden yetkili kişiler, bu zor ve ciddi, sıkıntıları olan böylesine güzel bir faaliyetin üstesinden nasıl geldiğini, yarışmanın usûl ve erkânının nasıl belirlendiği ve yürütüldüğü gibi pek çok husus hakkında fikir sâhibi olmak için bilgi talebinde bulundular. Kendilerinin de böyle bir faaliyet yapmak istediklerini, fakat bazıları daha başından gördükleri aksaklıklar ve müşküller sebebiyle vazgeçtiklerini veya vazgeçirildiklerini, bazıları da belli bir merhale kat ettikten sonra yaşadıklarından dolayı programı iptal etmek zorunda kaldıklarını ifade ettiler. Bu bakımdan, şahsım ve şehrim adına beşincisi gerçekleştirilen bu güzel faaliyetten dolayı gurur duyduğumu gönül rahatlığıyla ifade edebilirim. Son olarak bu sene Eylül ayı ortalarında Bursa Büyükşehir Belediyesi tarafından düzenlenen ve jüri üyeleri arasında bulunduğum Sarı Saltık Hikâye Yarışması da Kayseri Büyükşehir Belediyemizin düzenlediği yarışmayı usûl, esâs ve gidişat açısından örnek almıştır. Jüri üyelerinin tayininden, değerlendirme safahâtına, basın toplantısından sonuçların ilânına kadar her bakımdan iyi bir model olan Kayseri Büyükşehir Belediyesi Hikâye Yarışması, daha önceki dört yarışmada dereceye girenler başta olmak üzere ilk 20-30 hikâyenin hem belediyemizin Şehir Kültür Sanat Dergisi'nde belli sayıda hem de ayrıca kitap hâlinde hikâyelerin yayımlanması bakımından hâlen ülkemizin tek yarışma faaliyeti olarak dikkat çekmektedir. Daha önceki hikâye yarışmalarının seçme hikâyelerden oluşan kitapları, yarışmanın düzenlendiği yıl içerisinde gecikmeden yayımlanmıştır. Bu kitapların ilgililerine ulaştırılması, meraklısına da ücretsiz dağıtılıyor olması, güzel ve takdire şâyân bir tavır olarak anılmalıdır.

Hatırlatmak gerekirse, Kayseri Büyükşehir Belediyesi Hikâye Yarışması'nın birincisi,

bu şehrin gülen yüzü Emir Kalkan (1947-2015) adına 2017 yılı Mayıs'ında; ikincisi, yine Kayseri'de yetişip Türk Edebiyatı'nda da kendine has bir yere sahip olan Mustafa Miyasoğlu (1946-2013) adına 2018 yılında; üçüncüsü, şehrimizin önemli isimlerinden, şâir, roman yazarı, tiyatro yazar ve oyuncusu olarak dikkat çeken Hasan Nail CANAT (1943-2004) adına 2019 yılı içerisinde düzenlenmişti. Dördüncü ve beşinci hikâye yarışmaları ise herhangi bir isme atfedilmeden, takip eden 2020 ve 2021 yıllarında gerçekleştirilmiştir.

Kayseri Büyükşehir Belediyesi 5. Hikâye Yarışması'na, belirlenen süre zarfında gönderilen 1877 hikâye, ön jüri tarafından gözden geçirilip sayısı 61'e düşürüldükten sonra, Prof. Dr. Atabey KILIÇ, Prof. Dr. Mehmet NARLI, Abdullah HARMANCI, Necip TOSUN, Cemal ŞAKAR, Güray SÜNGÜ, Nurkal KUMSUZ, Hüdaverdi AYDOĞDU, Serdar ÖZTÜRK ve Salih ÖZGÖNCÜ olmak üzere alanlarında söz sahibi seçkin kalemlerden oluşan seçici kurul üyeleri tarafından değerlendirilmiştir. Tarihî Kayseri Lisesi binasında 20 Haziran 2020 Pazar günü saat 20.00'de gerçekleştirilen değerlendirme oturumunda, sadece başvuru numarası bilinen hikâyelere her bir üyenin, dil, anlatım, ifâde, üslûp, noktalama, imlâ kurallarına uyum, konu ve benzeri kıstaslardan hareketle 100 üzerinden verdiği değerlendirme puanları, yetkililer tarafından ilgili bilgisayar programına girilerek en yüksek puandan aşağıya doğru oluşan sıralama elde edilmiş, ardından da ilgili numaraların hangi eser ve isme sâhip olduğu, jüri huzurunda kayda da alınarak toplantı esnâsında tesbit edilmiştir. Netîce itibâriyle sıralama şu şekilde oluşmuştur:

1. Nur BİNGÖL, Son Kahve (İZMİR)
2. Harun DOĞRUYOL, Takım Elbise (MANİSA)
3. Şule KELEŞOĞLU, Hiiiç (KAYSERİ)

Teşvik:

1. Bekir GÖL, Gün Ağrması (ÇORUM)
2. Hüseyin GÜNDÜZ, Bir Puslu Panorama (MALATYA)
3. Gökçe FİDAN, Geçmişin Beşiğindeki Gelecek (KAYSERİ)

Her birinde jüri üyesi ve başkanı olarak görev yaptığım bu seviyeli hikâye yarışmasına gönderilen eserlerin her geçen sene daha da ustaca yazılmış, bizi, insanımızı, bâzen geçmişte bâzen de günümüzdeki hâliyle başarılı bir şekilde anlatan tarzda olduğunu gurur duyarak ifâde etmeliyim. Bu manzara da yapılan işin rastgele olmadığını, verilen emeğin karşılıksız kalmadığını göstermesi açısından önem arz etmektedir. Elinizdeki bu kitap içerisinde bulunan seçme hikâyeleri zevkle ve kendinizden bir şeyler de bularak okuyacağınızı ümît ediyorum. Güçlü bir anlatı geleneğinin devam

ettiğini, bu geleneğin belediyelerimiz veyâ resmî kurumlar tarafından desteklendiğini görmek, kişinin geleceğe daha da güvenle bakmasını sağlaması bakımından da önemlidir diye düşünüyoruz. Şimdiye kadarki yarışmalarda güçlü desteklerini hissettiğimiz, gördüğümüz Kayseri Büyükşehir Belediyesini, başta Başkanımız Sayın Dr. Memduh BÜYÜKKILIÇ olmak üzere, emeği geçen her kademedeki kıymetli çalışanlarıyla tebrik etmek, boynumuzun borcudur. Yarışmanın duyurulmasından, hikâyelerin derlenip toparlanmasına, değerlendirme safhasına kadar pek çok aşamadaki ismi anılan anılmayan dostlarımıza da şahsen ve şehrimiz adına teşekkür borçlu olduğumuzu, kendilerini minnettârlıkla andığımızı ifade etmemiz gerekir. Seyyid Burhâneddîn, Ahi Evran, Kadı Burhâneddîn, İbrâhîm-i Tennûrî gibi Türk kültür, tarih, edebiyat ve irfânının çok kıymetli isimlerine ev sâhipliği yapmış Kayserimizde bu tür güzel faaliyetlerin bütün ciddiyetiyle devâm etmesi niyâzındayız.

Prof. Dr. Atabey KILIÇ
18 Ekim 2021 KAYSERİ

İçindekiler

DERECEYE GİREN ÖYKÜLER

SON KAHVE*	18
Nur BİNGÖL	
TAKIM ELBİSE*	22
Harun DOĞRUYOL	
HİİÇ*	25
Şule KELEŞOĞLU	
GÜN AĞRIMASI	28
Bekir GÖL	
BİR PUSLU PANORAMA	32
Hüseyin GÜNDÜZ	
GEÇMİŞİN BEŞİĞİNDEKİ GELECEK	37
Gökçe FİDAN	

YAYIMLANMAYA DEĞER BULUNAN ÖYKÜLER

YARATILIŞ DESTANI	50
Veysel Gökberk MANGA	
DOLAŞIP DURDUĞUM YERDE	55
Harun GÖRÜCÜLER	
KUŞ TAMİRCİSİ	64
Hakan YAŞAR	
ANKACUK	70
Adnan BÜYÜKBAŞ	
YOKLUĞUN YÜZÜ	78
Levent TATAR	
NAZAR	88
Ahmet DOĞRU	
KURT KOKUSU	95
Ulaş KARAKAYA	
SİR	100
Orhan AKSOY	

İNCİR SICAĞI	120
Muhammet Sefa İÇLİ	
MAARİF	124
Mehmet Ali ŞENTÜRK	
SAATÇİ YAHYA	140
Mehmet Ali BAŞKURT	
GURBET	145
Muradiye TAPLI	
YÜZ MARK	149
Sebahat ÖZENMİŞ TUZALAN	
OTOBİYOGRAFİ	157
Demet HAKSEVER	

İKİNDİDE UYANMAK.....	160
Muhammed ŞARA	
İNKARIN YAHUT İNTİZARIN EŞİĞİ	165
Büşra TİRLİ	
KUŞ	178
Fatıkgül GÜNDÜZ	
BİR GÜVERCİNİN HATIRA DEFTERİ	187
Sümeyye ÇİFTÇİ	
SERUM	207
Fahrettin ERDEM	
OLUR OLMAZ	209
Mahmut AYDIN	
PEYRUZE	217
Selcen ÖZGEL	

Dereceye Giren Öyküler

Son Kahve*

NUR BİNGÖL

Bu son kahve de ocaktan taştığında anladım annemin gittiğini. Bir daha ne geri getirebilir bir yıldız kayması kadar kısa süren bir ömrü bilmem. Zaten ne çok şeyi bilmediğimi annemden sonra anladım ben. “Anneden sonra anlaşılanlar” diye bir bölümü var hayatın, yazsan ciltlerce ansiklopedik bilgi toplanan. Üstelik sana söylenmiş olanın, kulağına fısıldanıp içine ince ince işlenmiş olanın sonradan anlaşılmasının biraz buruk, havada asılı kalmış gibi bir hâli var. Öylesine geç bulunmuş, oysa nicedir orada dururmuş. Ben şimdi hiç bilmediğim bir evin, çiçek desenli karoları eskimiş mutfağında, çakmağı çalışmayan aygazlı ocağında bakır cezvede “Ayşen bir kahve pişir de içelim kızım, orta olsun.”la anlıyorum annemin sahiden gittiğini.

Annem zaten gitmek için gelmiş. Annemin sesi dilinin ucuna beş dakika uğramış bir komşu gibi gelmiş, yemeği ocakta. Annemin yelegeği omzuna gittiği misafirlikte üşütmesin diye verilmiş, az sonra çıkaracak, dolaptan gelişigüzel seçilmiş. Hava serinse annemin üstü hafif kalmış. Hava sıcaksa anneminki biraz kalın.

Annem sanki iklimine ayak uyduramadığı bu dünyaya, ait olduğu başka bir yerden kısa süreliğine gelmiş. Öyle eğreti, öyle mahcup.

Koltuğun hep tam ucuna oturması, şöyle bir güzel arkasına yaslanmaması bundanmış demek. Bir bebeği uyandırmaktan çekinircesine kısık sesle konuşması, gülerken sağ elinin içiyle ağzını kapaması filan hep bundan. Bozulmaması gereken bir sessiz düzene gelmiş, hak edilmemiş bir gülüşle ciddiyeti ihlâl edilmiş bir dünya burası onun için. Söylediği sözler, -nereden bulup getirdiğini bilmediğim- tavında dövülmüş demir gibi gerçekler, kim bilir hangi ihlâlin, hangi ihtilâlin özeti?

İçinden söylüyor biliyorum, en büyük kalkışmamdır Ender’i sevişim diyor. Ender’le birbirimizi sevmemiz demiyor, diyemiyor. Nasıl desin? Annem bunu hak ettiğini bilmiyor. Hiçbir yerde anlatmıyor. Yalnız bu dilsiz duvarlar, yalnız bu acımasız tahtalar, yalnız bu içinden soğuklar geçen ahşap çerçeve pencere biliyor karşımızdaki Çamlık Apartmanı’nın 3. katında oturan Ender amcanın da hâlâ annemi sevdiğini.

Ama o hiçbir yerde anlatmıyor. Ender askerden döndüğünde babam beni Selim’e vereli dört ay olmuştu, bense sana iki aylık hamileydim diyemiyor. O zaman anladım, dünyada benim bozamayacağım bir sessizlik var evet ama içimde kopan şu fırtınada

denizi görecek levent de daha anasının karnından doğmadı demiyor. Hacı deden çok şükür ki sonunda bir isteyen buldu diye beni apar topar Selim'le evlendirip güle oynaya düğünümüzü yaptı da, Ender askerden geldiğinde güzel, alımlı, narin Sevim teyzeni onunla nişanladı, ben aslâ ait olmadığım bir saadet tablosunun içine düşmüş, bir ayağı kırık tahta sandalyede oturmuş, arkamda ayakta durmakta olan baban elini omzuma koymuş, oysa o elin yükü beni bir kuyuya itmiş gibi bakmışım makinaya, oysa Sevim teyzen saadetin kendisiydi demiyor.

Hacı dedemi pek az hatırlarım. Ama gözündeki kati kontrol ve öfkeden anlardım annemin göğsüne bir yerlere sokuşturup sakladığı sesinin neden çıkmadığını. Sanki annemin, Sevim teyzemin, Reşat dayımın, anneannemin ve hatta Mimoza Apartmanı'nın tüm hane halkalarının kumandası dedemin elindeymiş gibi o keyfince kısıp açardı seslerini. Annemin sesini epey bir zaman önce kısmış olmalı. Belki bir ikindi ezanını duymaya çalışırken yahut kapıdan geçen satıcının simitçi mi hurdacı mı olduğunu anlamaya çalışırken. Demek o zaman kıstıysa bir daha da açmamış. Annemse hiç aldırmamış. Zaten alışkın, dedim ya bu dünyaya parmak ucunda yürümeye gelmiş, yürürken terlikleri ses çıkarmasın diye. Sesi bir kez kısılnca yokluğunu kendisi bile fark etmemiş, içindeki fırtınada boğulup kalmış annem.

“Bir daha Ender enişte demeyeceksin ona, anladın mı, alırım ayağımın altına seni!” Annemi bu dünyada gözleri büyümüş, sesi öfkeyle de olsa canlanmış gördüğüm tek andır bu an. Ender enişteme neden Ender amca dediğimizi, Ender amcanın kızı Nilay ve oğlu Kerim'le oynamamızın çocukluktan beri neden yasak olduğunu hiç bilmedik. Abim de ben de babasının kopyası Kerim'i aslında hep çok sevdim.

Ama annem anlatmazdı. Ben Ender'i ilk gördüğümde Ender de aynı Kerim yaşlarındaydı diyemezdi. Ben lise son sınıftayken Ender Edebiyat Fakültesini bitirmiş, Samsun'a askere gidiyordu diyemezdi. O yıl yazdığım mektupları üst üste koysam senin boyuna erişir Ayşen diyemezdi. Ender bana ne şiirler yazdı, ben ona ne ağıtlar yaktım diyemezdi. Asker yolu beklemek nasıl yüreğini ağzına getirir insanın, benimse ağzımda söylenmemiş sözler, bunca yıllık sessizliğimin tüm ağırlığı, kimselere anlatamadığım genç kız dertlerim varken bir de üstüne yüreğimin ağzıma gelmesi beni nasıl boğardı bilemezsin, diyemezdi.

Annem hiç anlatmazdı. Biz neden yılbaşında tombala oynamaya çağıran Nilay'a gide-
mezdik, Nilay saçlarımı babam ördü dediğinde annemi neden öksürük tutardı. Annem cümlelerle anlatamadığı her şeyi neden öyle ciğeri sökölür gibi öksürükle söylerdi anlamazdık. O mendillere damlayan kanlar ilk Ender amcalarda mı geldi anne boğazından? İlk muayenene gizli gizli gittiğinde mi öğrendin kanser olduğunu? Bana ne zaman söyleyecektin? Ben Trabzon'dan henüz gelmiş, üzerimdeki yağmuru daha silkeleyememiş, Trabzon'un tüm bulutunu, sisini çıkarıp portmantoya asamamışken Sevim teyzem

neden öyle atılıp sarılmıştı bana? Ah benim bahtı kara kızım, ah annesi gibi talihsiz kuzum derken senin talihini Sevim teyzem de biliyor muydu anne? Bilirdi elbet.

Sen kış günü dedemden gizli gizli mum ışığında gözlerinden hasretle öper, selam edirim derken yazdığın mektupta, Ender amca sana henüz Ahmet Arif kitapları alırken, son gönderdiği kitabın kapağındaki karanfili sen çizmeye çalışırken, Sevim teyzem de biliyordu değil mi anne? Ahmet Arif diyorken: hasretinden prangalar eskittim. Sevim teyzem senin hayallerini tozlu bir çarşaf gibi pencerelerden pat pat silkelemişti değil mi anne? Halı çırpır gibi çırpılmıştı değil mi?

Ben şimdi senin gidişinden iki ay sonra bu orta şekerli kahve taşmışken anlıyorum anne. Ender amcanın bize hayatında topu topu üç kez gelişinde senin neden yılların mahir elleriyle yaptığın Türk kahvesini hep taşırdığını. Her fincanın altında ellerin titreye titreye taşımaktan dökülen damlaları...

Ama sen hiç anlatmazdın anne. Sevim teyzemin kına gecesinde giydiği bindallıyı ve hatta gelinliğini ellerinle diktiğini. O gece kına yakma görevi sana verildiğinde nasıl dudaklarını ısıra ısıra göstermeden ağladığını, gelinin avucunun içine, damadın serçe parmağına kına yakarken düşüp de bayılacak gibi olduğunu. Ender amcanın başını hiç kaldırmadan öylece ellerine baktığını ama senin onun yutkunduğunu vallahi gördüğünü.

Hiç anlatmadın. Ailesinde okuyan tek insan olan Ender amca'yı. Bir yaz tatilinde Ankara'dan döndüğünde seni bizim terziye çıraklık ederken gördüğünü. O günden beri her gün ya bir pantolon paçasının açıldığını ya bir ceketin kolunun dikişinin attığını ve bazen aynı gömleğin aynı yerden defalarca söküldüğünü. İki ay boyunca giysi getirmekten artık çaresiz başa döndüğünü.

Ama sen hiç anlatmadın anne. Ender amcanın zeytin gözlerinin sana neler anlattığını. Bir kara kalemlle çizilmiş kaşlarını. Sık sık kırılan kirpiklerini. Güzel saçlarını. Uzun parmaklı ellerini. Kolları yamalı gibi ceketlerini. Giydiği örgü kazakları. 4. sınıfın yarısında takmaya başladığı kemik çerçeve gözlüklerini. Ve o dükkâna her girişinde başını kaldırmadan bildiğin ferah kokusunu. O kokuydu senin koparılıp getirildiğin iklim değil mi anne? Bir kez ikliminden koparıldın diye böyle misafirdin değil mi? Hep işin acele, hep yolun uzun, hep sırada bir sipariş bir sipariş daha beklemesi bundandı? Bir gecede hazır ettiğin o elbiseler, döpiyesler, abiyeler hep bir yere yetişmekten çok bir yerden kaçmak içindi değil mi?

İlkin dedem öldüğünde, bir kez de babam öldüğünde gelmişti bize Ender amca. O zaman da sen böyle geç saate kalınca kahve yapmıştın. Herkese sormuştun da onun sade içtiğini bilmiştin. Zaten sen ne çok şeyi bilmiştin. Anneden sonra anlaşılabilir bö-

lümünde bu da var.

Ama hiç anlatmazdın sen anne. Babam öldüğünde helva kavururken de anlatmadın. Bir de hiç ağlamadın ya anne, en çok orada şaşırdım. Yine kimseye rahatsızlık vermek istemeyen gözlerinle sen halılara, fayanslara baktın da kaldırıp başını, bir şey olursa hemen bizi ara diyen Sevim teyzeme bakmadın. Gönder istersen çocukları, bu gece bizde kalsınlar dedikten sonra bile yalnız başını salladın.

Senin o gençliğindeki salkım salkım dalgalanan saçlarını da mı Sevim teyzeme verdiler anne? Senin bir zaman ıslıl ıslıl parlayan balköpüğü gözlerindeki heyecanı da mı Sevim teyzeme verdiler? Şu pek az gördüğümüz gamzeleri de mi hasretle öperim dediğin mektuplarla katlayıp gönderdin Ender amcaya? İş yapmaktan yıpranmış, üzeri çatlamış, pul pul olmuş ellerinin yerine de mi Sevim teyzem mis kokulu elleriyle Ender amcanın omzuna dokunuyor. “Hadi canım kalkalım.” diyor. Senin o canımlar mı takıldı göğsüne anne? Parça parça kan geliyormuş ağzından. Senin ciğerini, Sevim teyzemin canımları mı parçaladı anne?

Ama anlatabilseydim keşke sana. Ender amcanın nasıl da iyi bir baba olduğunu. Hâ-linden hep memnun görünse de bazen kravatını gevşetirken bağlı olduğu daha derin bir şeyi boynundan söküp atıyor gibi geldiğini bana. Uzaklara dalarken, daha başka bir yere gidiyor gibi geldiğini... O gün senin cenazende bir kenarda ağlayıp da geldiğini, kan çanağı olmuş gözlerinde gördüğümü; tabutunu abimle, Reşat dayımla onun taşıdığını; gömülürken, namazın kılınırken bir saniye bile başından ayrılmadığını; son kez sana kol kanat germek için elinden ne gelirse yaptığını... Anneler gününde, doğum gününde filan değil, her pazar günü erkenden mezarının başına gittiğini; bir kez beni bir ağaç altında gördüğünü ama fark etmemiş gibi yapıp gittiğini, bu oyunu böyle de sürdürdüğümüzü...

Çocukluk arkadaşın, kardeşim dediğin Suna teyze bugün bana her şeyi anlattı. Şimdi bu bilmediğim mutfakta, yabancı bir kahveye bakarken ve o kahve senin tüm yaşamını anlatır gibi sakince pişip aceleyle taşarken ancak anlıyorum gittiğini anne. Anneden sonra anlaşılana bunu da eklesinler. Ciğeri parçalamanın türlü türlü yolu var ama bana kalırsa acısını bir cezveye ölçüyle koyup, ağır ağır çekip, erkenden taşıran Nazan desinler.

Takım Elbise*

HARUN DOĞRUYOL

Paslı bir gıcirtıyla açıldı kapı. Asma yaprakları hışırdadı, gölgeler oynadı. Sarı bir aydınlık düştü betona. Dükkânın köşelerine doğru kaçıştı karanlık. Paltosunu duvardaki çiviye taktı Hasan Usta. Etrafa göz gezdirdi. Eşyalar, yerli yerinde duruyordu. Değneğe dönmüş sandalyeye çöktü. Vücudu dünkü bıraktığı boşluğu doldurdu. Gözlüğünü burnuna indirdi. Derin bir nefes aldı. Elleri ayakları makine ile bütün oluverdi hemen. Dikiş makinesi, gürültüyle geçmişten bir parçayı bugüne dikmeye başladı.

Dükkâna adım attığı günden beri omuriliğine yığıdığı acı kıpırdandı. Sol eliyle belini destekleyerek doğruldu. Bir sigara yaktı. Kafasını çevirdiğinde takım elbisesiyle göz göze geldi. Dikişlerine, kollarına, düğmelerine baktı. Elindeki sigarayı dışarıya attı hemen. “Emekler zayii, emekler zayii.” Deli Mevlüt’ün sesi sokağın başından yükseldi. “Mevlüt, gel sana simit alayım.” “Sağ ol, işim acele, emekler zayi olmadan kurtarayım. Gelirim ben öğleden sonra. Sıvacı Muharrem’in emekleri zayi oluyormuş.” “Dıgıdık dıgıdık. Emekler zayiii!”

Mevlüt koştururken ardınd

an yüzler belirdi, kayboldu. Sesi caddede uzadı. Çatılar ısındı, güvercinler tedirgin yürümeyi bıraktı. Üst katlarda pencereler açıldı, kirli gece sıvıştı. Dükkâna girince havada asılı duran hayaller yakaladı Hasan Usta’yı. Bu takım elbise en az üç bin lira ederdi. Selami Bey iki bin lira verirdi en az. Hangi esnafın borcu yoktu ki ona. Kendi hâline şükretti. Korku dolu bir şükürdü bu.

Ayağının dibindeki kumaş parçalarını iteledi. Ütüye kömür koydu, sandalyede bir iki kıpırdandı, alışıktığı gıcirtıyı bekledi ama duymadı. Gözü duvardaki aynaya takıldı. İnce ve sinsî bir çatlak yürüyordu camda, tıslıyordu sanki. “Allah Allah ne zaman oldu bu.” diye söylendi. İçinden bir şey kabarıp göğsünü zorladı, sonra söndü. Göbeğinin şeklini almış önlükle Manav İbrahim girdi. Nefes alırken zorlanıyordu, fısıltılar, hışırtılar eşlik ediyordu konuşmasına. Sesinde başka sesler vardı. “Benim oğlanın pantolonu bitti mi?” “Sana da günaydın İbrahim, ne bu acele, otur bir çay söyleyeyim.” “Oğlan bekliyor. Müdür, illa siyah pantolon olacak diyor. Öğleden sonra çene çalmaya gelirim.” Çiviye taktığı pantolonu yerinden çıkardı. Duvardaki delikler yanıp söndü. Yere düşmüş poşetlerden birini aldı, şöyle bir çırptı. Poşetin içine dükkânın kasveti girdi girdi çıktı. Zarif bir bilek hareketiyle su akıyormuş gibi çantaya yerleştirdi pantolonu.

“Bitmeli olmuş senin takım haa!” Sesinde bir alaycılık vardı İbrahim’in. “Evet, bitti sayılır. Bugün teslim edeceğim.” Bileği gururla kıvrıldı takımı gösterirken. “Senin ne kadar borcun var İbrahim?” Sesini alçalttı bu soruyu sorarken. “Selami Bey’e mi? Benim borç bu dünyada bitmez ya!” İbrahim yüzünü eğdi. “Boş ver beni.” “Hayırlısı.” “Hayırlısı. Pantolonların borcunu hafta başı gibi öderim.” “Tamam, tamam acelesi yok.” İbrahim, çantayı aldı hızla dışarı çıktı.

Duvardaki avcı yelekleri, İngiliz külotları, pantolonlar, bluzler gerginleşti, bir iki kıvrım oynadı. Gün boyunca dükkâna tamirat tadilat işleri geldi, geldi, gitti. Kapının altından eski bir aydınlık sızmaya başladı. Paçaya takılı iğne, kaykık üç ayaklı ütü masası, kenarda büzüşen iplik bobinleri, askıda gerilmiş gömlek, sönmeye yüz tutmuş ütü öylece kaldı. Takım elbiseyi özene bezene kılıfına yerleştirdi, kılıfı sırtlandı. Elini cebine attı, anahtar yırtık astardan süzülmişti, anahtarı bulup çıkardı, kapıyı çekip kilitledi, havadaki tozlar bir anda yere indi. Bildik taşlara basa basa Selami’nin iş yerine geldi. İçinde tereddüt böcekleri koza örüyordu. Parlak ışıkların, mağrur mermerlerin ve göz alıcı hat tabloların arasından kayarak geçti, iç kısımdaki yazıhaneye girdi. Burası iş yerinden ziyade bir mevziye benliyordu.

Hasan’ın ağzından tereddütlü bir “Selamün aleyküm” çıktı. Selami, eliyle havaya belirsiz bir şekil çizerek oturmasını söyledi. Bileğindeki kehribar tespih şıkırdadı. “Olmaz kardeşim senedin günü geçti. Uzatmak yok. Bir hafta içinde ödedin ödedin, yoksa kapına icracılar dayanır.” Telefonu yanağına gömüştü, “yoook, yoook öyle olmaz” deyişi, sigarayı kül tabağına vuruşu, tespihin şıkırdaması bir bütünün parçası gibi duruyordu. Selami Bey “Bak güzel kardeşim.” nidasına gömülü tehdidiyle oyununu sahneliyor, insanların çaresizliğinden devşirdiği tuğlaları imparatorluğunun duvarlarına yerleştiriyordu.

Telefonu masanın üzerine sertçe bıraktı, gülümsemesini yanaklarına doğru iterek “Hoş geldin Hasan Usta.” dedi. “Hoş bulduk Selami Bey, nasılsın?” “Şükür, Allah bu günlerimizi aratmasın, alamadın, veremedin, gidiyor işte. Hayırdır, akşam vakti!” “Sana kendi elimle diktiğim takım getirdim.” Takımı, masasının üstüne bıraktı Hasan. Selami, ilk defa takım elbise görüyormuş gibi gözlerini küçülttü. Kılıfın fermuarını açıp takımın dikişlerine dokundu.

Yüreği kabardı, sonra söndü. “Sağ olasın. Eksik olma da nerden çıktı bu takım?” “Üç ay önce konuşmuştuk ya!” “Ne konuştuk?” “Sana bir takım dikeyim dedim, biraz nakite ihtiyacım var, dedim.” “Şu mesele; ben öylesine ayaküstü söylemişimdir. Hiç aklımda kalmamış. Sen o sözümü ciddiye aldın demek. Haa, bu arada, iyi ki geldin. Uzun süredir uğramıyordun mekânımıza. Gelmişken, senin hesaplara bir bakalım.”

Selami masanın çekmecesini açtı, büyük kurşunu bir anahtarını yeşil kasaya soktu. Mekanik bir sesin ardından kasa açıldı. Sadece Hasan'ın görebildiği bir karanlık boşaldı kasadan. Defterin sayfalarından sarı tozlar havalandı, ışıldadı sonra söndü. Hasan'ın sayfası geldiğinde bir kuş belirdi ve uçtu gitti. "Hasan Usta, senin geçen yılki borçlar duruyor." "Nasıl olur, ben onları ödemiştım." "Ödediğin faiziydi, anapara duruyor." Selami, avucunu sayfanın üstüne kocaman yaydı, senetlerden biri yere düştü. "Bu son borç olsun." diyebilirdi Hasan. Bir dikiş makinesi sesi geldi kulağına. Yoook, yoook olmazlar tavana doğru havalandı. Hasan ellerini önünde kavuşturup şapkasını sıktı. Arkasını dönüp çıkıyordu ki Selami seslendi. "Usta, takımı bıraktın."

Hasan, masanın üstüne yaydığı takımı aldı. Askıyı orta parmağının ilk boğumuna takıp kılıfı sırtladığı gibi dışarı attı kendini. Adımları birbirine dolaştı, takım ağırlaştı. Baş, sisler içinde yüzüyor gibiydi. Geçmiş, kolundan tutup kulağına şiddetle bağıırıyordu. Bastığı taşlar oynuyor, nereye adım atacağını şaşırıyordu. "Haydi oynaşmayın, süpürün dükkânı." "Yörük düğünü var haftaya, gece sekize kadar buradayız, ona göre haber verin evlere tamam mı?" "Tamam usta." "Haftalıklarınız artacak." "Gidin kahveden birer ayran için, kömür ütüsü zehirler adamı."

Çeyiz dükkânının vitrinine bakarken buldu kendini. Hızla uzaklaştı; vitrinde kalan gözler bir müddet takip etti onu, ardından usulca silindi. "Nerde oğlum cetvel, nerde masanın üstündeki kalıplar, akşam hepsi buradaydı." "Sigara almaya kadar gidiyorum dönünceye kadar bulun hepsini." Yalpalayarak yürüyor, hücum eden anılar, gücünü tüketiyordu. Bir iki aya emekli olabilirdi. "Allahsız, paragöz Selami, dünyayı karnına dolduracak sanki." dedi yüksek sesle.

Ertesi gün terli alniyla lokantacı Peyami dükkâna geldi. Kapı sonuna kadar açıktı. İçeriden yoğun bir duman çıkıyordu. Gözlerinin seçebildiği kadar ileri uzattı. Hasan'ın yüzü bir duman girdabında dönerek kayboluyordu. Baş, masanın üstündeydi ve ağzından köpükler sızıyordu. Lokantacıya, berbere, kasaba koştı Peyami. "Terzi Hasan'a bir şey olmuş" dedi gözlerine oturan korkuyla. Sesinde acı bir baharat kokusu vardı. Dükkânın kapısında insanlar birikti. Deli Mevlüt "Emekler zayiii." diye bağıırıyordu. Selami, yoldan geçerken durdu, kalabalığa yöneldi. Dikkatli yürüyor, paçalarına çamur bulaşsın istemiyordu. "Bir şey mi olmuş?" diye seslendi. Kalabalık geçit vermez bir dağa dönüştü. Kimse bir şey söylemiyordu. Caddenin ucunda bir ambulans belirdi. "Emekli olmasına da az kalmıştı garibim." dedi, alnını gizleyerek. Gözü bir an Mevlüt'ün üstündeki takım elbiseye kaydı. "Nerden buldun bu takımı lan deli." "Çöpte buldum." Selami takıma baktı, eli dikişlere gitti. Ne dikiş yapmış adam diye geçirdi içinden. Dükkândan yayılan duman genzine kaçtı. Öksürdü. Sedyede yatan Hasan'ın yüzünü gördü bir an. Daha önce hissetmediği tuhaf bir sızı gezindi göğsünde. Sırtını dönüp uzaklaşmaya çalıştı. Kehribar tespih elinden kayıp düştü, tespih sokağın ortasında yanıp yanıp sönmeye başladı.

Hiiiç*

ŞULE KELEŞOĞLU

I-YAVAŞ YAVAŞ

Ağzımda kekremsi bir tatla gözlerimi araladım. Göğsümde cam kırıkları gibi çiğneyip yutduğum kelimelerin derin kesikleri olmasa öldüğümden şüphe edeceğim. Telaşla yokluyorum... Acılarım... Neyse ki acılarım hâlâ şuramda oturuyor. Kopan onca kıyamaete rağmen istifini bozmamış, malum köyün delisi gibi saçlarını tarıyor... Hareket edebilen tek yerim parmaklarım. Hep merak etmişimdir deliler neden bağlanır. Uyanır uyanmaz tabanları yağlayıp kaçma isteği doluyor insanın içine. Ondan herhâlde. Neyse ki beyaz giydirmişler. Mavi boğuyor beni, yakışmıyor tenime. Mahir, temiz donla birlikte zümrüt kuşlu broşumu da getirse keşke.

Mahir? Mahir mi kim? Kocaaaaam!.. Boyu devrilsin. Yok devrilmesin, boynu altında kalsın. Yer yarılınsın da içine girsin inşallah. Allah uyuz versin de kaşınacak tırnak vermesin. Mahiiiiir, Mahir!.. Bunları sesli düşündüm galiba çok bağırılmış da olabilirim. İzbandut gibi iki adam sakinleştirici sokuyor ağzıma. Uyku... Anamın bingil bingil ak kolları gibi çekiyor koynuna. Tüy gibi hafif, pamuk gibi yumuşak... Uyuyorum bulutlardan çiçek toplayarak. Kalbimin mesut zamanlarını yoklayarak...

II-DELİRDİM

Gün ışığı tıkladıyor camı. “Kalk” diyor, “Kalk Neriman Hanım, bitmedi senden alacağım.” İki ala güvercin oynuyor ağaçta. Gençliğimde pek severdim kuşları. Şimdi cama pisliyorlar diye kinleniyorum. İnsan iki tane saksı koyuverir şu camın önüne. Akşamsefası, camgüzeli, parlak Mustafa. Hiç anlamam O Mustafa da niye parlaksa. Ağaçlar bile nizami: bir çam, bir ardıç, bir çam, bir ardıç... İnsan burada olan aklını da kaçıır. Her yer beyaz, her şey 657’ye tabi sanki. Çıldırırken bile teamüllere uygun çıldırıyoruz. Şimdi Müdür Bey üst yazıyla bildirmiştir durumu. Arz etmiştir falan filan. Ona göre ne var aman. Ders esnasında öğretmen masasının altında örgü ören hocanım. Cık, cık, cık... O değil de son ilmeği atamadım. Yarım kaldı canım örgü. Palas pandıras tıktılar buraya.

Yarı yaşımda çocuğun karşısına oturtular beni. Senin gibi kaç tanesini vezni tutturama-

dı diye ikmale bıraktım ben. Ne anlatacağım ayol anasının koyduğu adla duran çocuğa. Bunu akıllı beni deli yapan nedir acaba? Üstten üstten küstah bakışları mı? El yapımı İtalyan işi kemik gözlükleri mi? Bileğinden bir karış yukarda biten züppe pantolonunun paçasından görünen fıstıki yeşil çorapları mı? Karınca duası gibi bir şeyler karalayıp duruyor elindeki kâğıda. Dikkatimi toplayamıyorum. Ne sorsa aklıma ya çorap geliyor ya fıstık ya yeşil. Sağ baştan sayıyorum: fıstık, yeşil, çorap. Çorap, yeşil, fıstık... Yeşil, fıstık, çorap... Bugün konuşmak istemiyor canım. Çorapları unutmam lâzım... Yeşili hiç sevmem. Fıstıkla problemim yok.

—Ne düşünüyorsunuz Neriman Hanım?..

—Hiiiiiiç!

III-KİMSE

Bugün hava almaya çıkardılar bahçeye. Hep merak etmişimdir kim yaptıysa şu kuku-man kuşu gibi düşünen heykeli. Bir kamyon çimento harcamış da iki metre popline kıyıp da don dikmemiş adamcağıza. Utancından iki büklüm oturup kalmış öyle. Sağı solu kolaçan ettim, baktım kimsecikler yok, omzumdaki şalı dolayıverdim beline. İnsanlık öldü mü canım!

Hoparlörden şıpır şıpır su sesli bir müzik yükseliyor. Doğa ananın eli tamir edecekmiş asabı bozuk ruhlarımızı. Su sesiyle şifa bulacak olsaydık yıllarca yıkadığımız bulaşıklarda bulurduk şifayı. Hem rock'n roll severim ben. Ne zaman açsam oğlan bir yerden kız bir yerden. Bu yaşta kadına yakışıyor muymuş? Yakışmaz çocuğum yakışmaz; patates, soğandan başka bir şey yakışmaz bu ananıza.

Komşular, çok okumaktan oynattı diyorlarmış benden için. Sensin oynak Fingirdek Figen, bu laflar hep senin çatalı dilinden çıkıyor. Kaşın gözün her bir yerin ayrı oynuyor da sana karışan yok tabii. Sen görümcenle kısır yiyip Rosalinda izlerken ben mürekkep yalıyordum mektep kapılarında. Yaladık da n'oldu gerçi. Sineye çektiğimiz kadar sürme çekemedik, nazlı nazlı gerdan kıramadık diye bunlar geldi başımıza. Hamide teyzenin kızı vardı Füsün... Tanırsınız elbet sizin mahallede de vardır mutlak bir Füsün. Hani sümüklü olan. Geçenlerde gördüm dirseğine kadar bilezik... Etek ucu Fransız dantelinden siyah bir elbise giymiş. Ziyarete geldi anasını. Bir kostak bir kostak. Kabaramaz kel Fatma gibi kabarıyor arabadan inerken. Annem yahu öz annem, bir bakış attı bana yandan. Tek bir bakış neler söyler anlıyor musun?

IV-FARK ETMEDİ

Ben de boş kadın değildim ha. Tabii ki buldum bir koca. Kocasız olur mu hiç? Memuriyeti var dediler... İyi adam... Helâl süt emmiş, bilir evinin yolunu. Üç tane burma bilezik ile zümrüt kuşlu bir broş taktılar yakama. Yine bir sen edemedim Sümüklü Füsün. Ama olsun annem yine de çok mutlu oldu... Çocuklar doğurdum, doğurdukça çoğalırım sandım. Çoğaldıkça azaldım. Her kırgınlıkta bir taş koydum benliğimin çevresine... Taşlar büyüdü, oldu duvar... Kendimi benliğimin zindanında buldum. Kitaplardan başka ziyaretçi kabul etmedim. Ne okusam tutup kolundan oturttum karakteri. Allah'ın adını verdim, "gitme" dedim elma soydum, derdini sordum. Raskolnikov'a patik ördüm, soğuk olur oralar; Rapunzel'in saçlarını taradım, cadı karı tarak vurmamış kaç zaman. Ne diyorduk? Aman, yine ağlatacaksınız beni. Hah, Mahir diyorduk. Boyu devrilsin. Gitti bir akşam. O gidince mi delirdim, delirdim diye mi gitti bilmiyorum.

—Ne düşünüyorsunuz Neriman Hanım?

—Hiiiiç...

Gün Ağrması

BEKİR GÖL

Gece

1
Kuytusunda uyumaya çalıştığı bülbül şakımalarının, serçe ötüşlerinin, güvercin kuğurtularının içine verdiği serinliğin çekildiğini duydu. Tıgla işlenen karanlık: gece şimdi eriyor. İrkildi. Bu serinlikle birlikte içi, suları yatağını terk eden bir nehir gibi oldu: kuru/çatlamış. Canı dardı. Göğsündeki fay hatlarının yoğunluğundan can evi olduğu yere yığılıp kalmıştı: metruk/harabe. Yatakta bir sağa bir sola bir sırtüstü bir yüzükoyun döndü durdu. Uykuyu aradı. Eksiliyor gece: heceleniyor. Her türlü yattığında farklı bir şeyi düş(l)üyordu. Sağa yattığında yarım kalmış şiirin parçalarını: paramparça, sola yattığında yazmayı tasarladığı kısa öyküyü, yüzükoyun yattığında bir kadını: ıslak karanlık, sırtüstü yattığında ise bülbül şakımaları geçiyordu usundan. Sırtüstünde karar kıldı. Zira bülbüllerin ötüşerek birbirlerine kur yapmaları ve erkek bülbüllerin öterken kilo kaybetmeleri düşüncesi zihnini bir nebze olsun hafifletiyordu. Sevdiğim kadına kur yaparken ben de kilo kaybeder miyim acaba dedi kendine. Saçma. Gözyaşı. Uluma. Bağırıtı. İç sökülmesi. Yoruldu iyice. Evde kalemıraş olmasına rağmen çocukluktan beri çakiyla bir şeyler yontmayı sevdiğinden kalemini onunla sivriltti. Bir iki satır bir şeyler karaladı. Gece devrildi.

Kuşluk

1
Bütün düşlerini, düşüncelerini, düşmelerini devrilen gecede bırakıp fecir vaktiyle usunun en ücra peykelerinin aydınlanmasını bekledi. Yükselen güneşin sadece perdenin yer yer delikli kısımlarından sızarak halıyı aydınlattığını görünce umudu suya düştü. Suya düşen umutlarını her zaman “hayırlısı” kelimesiyle annesi toplardı. Zaten hayatında hep her şey başına düşerdi, yıkılırdı. Düşüm ve yıkım: yazgısının iki bileşeni. Varsın yıkılsın varsın bu yaşamı kendi enkazımda geçireyim derdi. Beş karış siyah aklı tüm bunlarla oyalanıp dururken kamburunda büyüyen ve onu büyüten yedi dağ ağırlığını sonradan hissetti. Sevdiği hep kamburundan şikâyet ederek onda kapanmaz oyuklar açardı ama o zamanla oyukları sevmeyi de öğrendi. Ağırlık canını çıkarmaya niyetliydi. Tüm her şeyden kaçmak istemesine rağmen gideceği en uz yerin yine kendisi olacağını bilincindeydi. Bilinç ete batmış bir kıymıktan çok, saplanmış bir hançerdir. Ne yapsa

kendine çakılıyordu. Sonunda dışarıya kulak kesildi. Usunu bir tahta üzerinde bazı normal bazı aksayarak gidip gelen testere sesine yordu. Bu sese bıraktı kendini ve bir müddet bu seste dinlendi. Testereyle iş gören şirret kadına birkaç küfür savurmayı da unutmadı. Gün epeyce ağmıştı göğe, usundan başka ağarmıştı her yer. Saatin on iki suları olduğunu her gün istisnasız bu saatlerde nükseden ülserinden anlamıştı. Yataktan doğruldu. Vaktin ermesine çok az kalmıştı.

2

Ambardan biraz buğday alarak bülbüller için pencere önlerine, serçeler için merdiven başına, güvercinler için ise tavan arasına serpiştirdi. İçini terk eden serinlik kuşları yemlemesiyle geri döndü, içi kuş/luk doldu.

3

güneş tepeye durdu: öğle.

Öğle

1

Kuşları yemlemesiyle içine dolan kuşluk serinliği midesinde duyduğu küpüne zarar ağrıyla unutturamıyordu. Akli uzun uzun o ağrıya gitti gitti geldi. Ağrının dokunulmadık hiçbir noktasını bırakmadı: ağrı tavafı. Bir eliyle midesinin üzerine bastırarak aklının tavaf ettiği ağrıyı dindirmeye çalışırken, diğer eliyle zeytin, peynir ve tereyağından oluşan sade bir sofraya kurdu. Bir dilim tereyağı sürülmüş ekmeği biraz peynirle zar zor yedi. Ağrı uzaklaşıyor. Ardından her gün sofrada gidip gelen ama hiç yenmeyen zeytine dikti gözlerini: siyah ve üzgün. Dalgın dalgın zeytinleri izledi, özlenmiş bir yüzü, bir sesi, bir âdemi izler gibi. Sanki zeytinler yenmek için değil de siyah bir yazgıyı anlatmak için vardılar sofrada. Örtülmüş bir çukuru, yığılmış bir toprağı, kabaran bir yokluğu. Kabaran bir yokluğun, yığılmış bir toprağın, örtülmüş bir çukurun diliyle konuşur zeytinler. Yüzüne oturan yoka bir gülümseme gittikçe derinleşerek ağzının iki yanında yer yer çukurlar meydana getirdi. Gözlerinden yanaklarına seğirten gözyaşları bu çukurlara sığındı. Denilir ki gözyaşları yere düşünce ölür, bu yüzden insan ağlamadan önce gülümsemesini derinleştirerek ağız kenarlarında ortaya çıkan çukurlara gözyaşlarını saklamalıdır. Cümle cümle kendini gömdüğü gibi gözyaşlarını da o çukurlara gömdü ve dikeldi. Dikeldiği gibi kamburunda büyüyen yedi dağ ağırlığından mıdır yoksa çukurlarına sakladığı gözyaşlarından mıdır nedir bilinmez, şiltesi eskimiş kerevetin üzerine yığıldı kaldı. Yüz çukurlarına gömülen gözyaşları da yedi dağ kadar ağırdır. Gözleri önce eskiyen telleri sökülmüş eleğin kasnağını sonra kasnak üzerinde duran sofrayı süzdü. Kaldıramadığı sofranın, kuşlara silkeleyemediği sofraya bezinin, sofraya bezindeki ekmeğin kırıntılarının, acıkıp bağırarak güvercinlerin, serçelerin, bülbüllerin seslerinin ağırlığı gözkapaklarına çöktü.

2

Yaşadığını yoğun hissettiği vakitti öğle: hayat etinde kemiğinde çoğullaşıyor.

3

Gün sallandı.

İkinci

1

Feri sönmüş gözlerini organ gibi yağan yağmurun tıptırısına açtı: namlu değil, nemli. Uzandığı yerden kalkmaya yekindi ama kendinde o gücü bulamadı. Yalnız çamduya dayanabildi: beton, soğuk. Yağmur uğultusunu kulaklarına, boşlukları bakışlarına doldurdu. Kalbinde ürküyle konuşmaya çalışsa da tüm kelimeler kursağına diziliyordu boncuk gibi. Eskiden olsa harfler düşer şiir olurdu ak kâğıtta. Belki biraz kan. Bağırmaı denese de boğazındakileri beceremedi. Konuşmaya, kendini ifade etmeye uygun kelimeleri bulamıyordu. Dudaklarından dökülemeyen kelimeler mi yorulmuştu yoksa kelimeler mi terk etmişti onu. Susarak anlatamazdı mıydı hâlini sayfalarca. Susayarak. Kelimelerle. Lime lime. Kürek kemiklerinden beline yürüyen terin soğukluğuyla dağıldı dikkati. Zorladı kendini. Ağzından tek hece düştü: kırk. Kırk yerinden kırıldı tek hece. Otuz dokuz ikinci beklediği sağanak, bir günde indi gövdesine. Bir ikindide kırk kez öldü. Anladı. Yaşarken kırkı çıkarmış insanın. Sucuk gibi olmuştu terden. Hatırasında annesini uyandırarak sırtına havlu soktu. Islaklığın gitmesiyle bir rahatlık çöktü üzerine. Yağmura yumdu gözlerini, sicim gibi.

2

Damlalar satırların arasından sızdı. Yazı yağmur ve gözyaşıyla ıslandı.

3

Siyah iplik beyaz iplikten ayrıldı: akşam.

Akşam

1

Düşünde, harap olmuş kerpiç evler arasında yürüdüğünü gördü. Zaten insan en çok kendine benzeyen yerlerde yürümeyi sever diye duymuştu bir bilgeden. Yıkıntılar arasında yürürken aklından baldıranlar, acı kavunlar, tatulalar gibi kişiyi en hızlı sonuca götürebilecek zehirli bitkiler geçiyordu. Aklıyla birlikte adımları da zehirlendi. Zehir zehir gittiği yolun sonunda bir mezbele etrafında büyümüş, dibinde kertenkeleler sürünen acı kavunlara rastladı. Hani iki damlası yeterli olandan. Tüm kertenkeleleri adım-

larıyla ürküterek bir acı kavun kopardı. Bir taşa başını koydu ve burnuna bir damla
bir damla daha
iki damla etmez
daha büyük bir damla eder.

Uyandığında burnunun direkleri sızlıyordu. Yağmurun kulaklarına doldurduğu uğultu
yerini suskuya bırakmıştı. Sessizlik akşamın üzerine ağdı, örüldü sonra gelip onun en
diplerinde birikti. Bu susku içerisinde dalgınlığı büyüdü.

2

Düş parçalanmış nar gibi dağıldı odaya.

3

Akşam kırmızıya battı.

Bir Puslu Panorama

HÜSEYİN GÜNDÜZ

Bundan yıllar evvel, sisli gecelerin düş doğurduğu vakitlerde, İznik-Orhangazi yolu üstünde kır ata binmiş, yeşil sarıklı, uzun sakallı bir ihtiyar elinde asası ile bir kaybolup bir ortaya çıkıyordu. Ortaya çıktığı vakitler ay ışığı kavaklara düşer, kavak dipleri alabildiğine kekik kokardı. Karanlıkta duvar gibi duran dağların eteğinden atını dörtlü sürer, uzun yeşil sarığının değdiği yerlere yıldız tozları saçardı. Kırklara karışmış kimi ihtiyarlar bu nal seslerini sürekli işittiğini söylerdi. Kimi çocuklar da yıldız tozlarını geceleri gördüklerine inanırdı.

Bundan yine yıllar evvel, havada yağmur vardı, insan üşüyordu. Yağız atlara binmiş iki mürit yeşil sarıklı ihtiyarı görebilmek ve ondan himmet alabilmek ümidiyle bir gece İznik'e girdiler. Havada yağmur vardı, insan üşüyordu. Yağmur altında İznik Gölü, yıldız doğuracakmış gibi kabarır. Böyle vakitlerde İznik Gölü ne kır ata benzer ne de yeşil sarıklı ihtiyara. Böyle vakitlerde İznik Gölü, kır ata binmiş yeşil sarıklı ihtiyar doğuran bir anaya benzer. Elmacık kemikleri soğuktan kızarmış olan mürit atından inip suyu avuçladı. Kucağına bir bebek bırakılmış gibi duru suya baktı. Suda bir suret gördü. “Yeşil sarıklı ihtiyar” diye haykırdı. “Mutlak yolu buradan geçmiş yoksa sureti suda kalmazdı.” dedi. Saçı kısa, parmakları böğürtlen dalı kadar kanlı, dudakları diri öteki mürit secdeye varır gibi eğildi suya. İçti suyu. “Yeşil sarıklı ihtiyar buradan geçmiş” diye bağırdı. Sesi karanlık kıyıda taş gibi sekti. “Yoksa İznik Gölü'nün suyu bu kadar tatlı olmazdı.” “Bir ermiş elinin değdiği belli, keramettir bu” dedi... Doğru yol üstünde olduklarından emin vaziyette ve sevinçten ve mutluluktan ve umuttan atlarının terkilerini alıp tekrar yola düzuldüler.

Gün ağarmak üzereydi, insan üşüyordu. Müritleri keklik misali kıvrak yapan şey Katırlı Dağları'na ulaşmak arzusuuydu. Bir denizin dibini kestirmek ne kadar güçse Katırlı Dağları'nın doruğunu kestirmek de o kadar güçtür. Kır atlı ihtiyarı görebilmek ümidi ile dağ yamacındaki yoldan, taze gün ışıklarıyla ıslak ormanlar arasında tepeye doğru yol aldılar. İri gözleri yorgun, sakalı saz gibi olan mürit Samanlı Dağları'nın sırtlarından Katırlı Dağları'nın kayalıklarına kadar durup dinlenmeden yol alırken biraz gerisindeki yol arkadaşına seslendi. “Biliyor musun, uzun yaz akşamlarında gökyüzü, bir kalıp gibi Artos Dağı'nın üstüne akar. Uğultusuyla akan gökyüzü bir top ışık olur, kurt ve karaca sürülerine karışır. Artos'u dolduran yıldızlar binbir renge bürünür, gün ışığınca da ke-

lebek olur uçuşur. Yine gökyüzünün kalıp gibi aktığı o gece düşümde gördüm ihtiyarı. Asasını önce yere vurdu, sonra parıldayan yüzünü batıya döndü. Yüzünü döndüğü yere asasını uzattı. Asanın Artos Dağı'ndan Bursa Ovası'na kadar uzadığını gördüm. Ay karardı, yıldızlar dağıldı. Yeşil sarıklı ihtiyar, uzadıkça uzayan asanın üzerinde ufukta nokta kalana dek sürdü atını..." Öteki mürit kımılıtsız duran dalların arasından ağaran gün ışığını yeşil sarıklı ihtiyar zannetti. İhtiyarın güneş gibi parladığını ulu kimselerden dinlemişti. Alnından dökülen terleri mendiliyle sildi. Az önceki sözleri işitmemiş gibi "Hızlanalım" dedi. Sabırsızlıkları iyiden iyiye arttı. Tepeye vardıkları vakit yemyeşil uçsuz bir ovayı ayaklarının altında serili buldular. Bu ova müritlerde canlı bir nesneymiş hissi uyandırdı. Gülen yüzüyle, atan kalbiyle, konuşan ağzıyla önce onu bir insan zannettiler. Dağların doruklarından kopup Bursa Ovası'na serilmiş ayçiçek tarlalarının şenlik havasını, diğer yanda sınıra hat çizen zeytin ağaçlarıyla kucaklaşan serçelerin heyecanını yüreklerinde duydular. Beri yanda küçük kümeler hâlinde şeftali bahçelerini, alabildiğine dut ve kestane ağaçlarını bulutlarla bir görünce yeşilin dünyaya buradan yayıldığına emin oldular. Sevinçten ve gördükleri manzaranın coşkusundan kucaklaştılar. Çocukların gece gördüğü yıldız tozlarını onlar âdetâ gündüz gözüyle görmüşlerdi. Bursa'nın yeşili gece bile seçilir lakin bu yeşil, sarıklı ihtiyarın buradan geçtiğinin alâmetiydi. Onun kerametiydi. Saçı kısa olan mürit yoldaşına kısık sesle "İşittim ki, güz mevsimi, kestaneler dikenli yumuklarını hafifçe açıp hint kırmızısına döndüğü vakit yeşil sarıklı ihtiyar ortaya çıkar, elindeki asası ile bereket ihsan ettiği dalları silkelermiş. Dalların keskin dişleri arasında kestaneler toprağa patır patır düşmüş. Ondandır ki Bursa'nın kestanesi kuzu eti gibi yumuşacıkmiş. Kestaneyi odun ateşinde pişirenler yine o ateşin içinde ihtiyarın suretini görürmüş." dedi. Dediği vakit dudakları salkım salkım üzüm yemiş gibi tatlandı. Ufka doğru atlarını sürdüler. Ve yine atlarıyla birlikte ufkun içinde kayboldular...

Bundan yine yıllar evvel, gökyüzünde asılı kalmış gibi duran güneş vardı, insanların gölgesi belli belirsizdi. Orhan Bey Camii'nin şadırvanında abdestlerini tazeleyen müritler omuzlarına astıkları heybeleriyle Bursa Kalesi'nin yolunu tuttular. Kaşları kalın mürit önde, ötekisi arkada, usul usul yol aldılar. Kaşları kalın mürit, ellerini heybesine dolamış vaziyette küçük adımlar atarak sallanırcasına ilerliyordu. Öteki mürit mütema-diyen ayak uçlarına bakıyor, kızgın demir üstünde yürür gibi ürkek adımlar atıyordu. Hiç konuşmadılar. Sanki dalından bir meyve düşse yürekleri çatlayacaktı. Bütün belirsizliklere mukabil takip ettikleri izler, yeşil sarıklı ihtiyarın Bursa Kalesi dolaylarında olduğuna işaret ediyordu. Çınarların ve dutların gölgelerinde serinleyerek yol aldılar. Sessizliği kalın kaşlı mürit bozdu. "Çınar değiliz ki uzun yaşayıp olduğumuz yerde yeşil sarıklı ihtiyarın yolunu gözleyelim. Beklemekle olacak iş değil gayrı. Ama umudumuz var ki bin yapraklı çınardır. Kökünü bütün Bursa eline salmışız. Umulur ki ihtiyarın himmeti, bin yapraklı umut çınarımıza, bin çınarlı orman gibi yetişir. Ve bana öyle geliyor ki onun himmetini aldığımız gün onu bulacağız." Öteki mürit onaylayarak başını

salladı, alnına düşen saçları topladı. Gökyüzü apaçıktı. Ne bir bulut kırıntısı ne bir kuş sürüsü. Yalnızca uzakta, Uludağ'ın üstünde insanın içini ferahlatan kırçilli beyazlık alabildiğine ışıldıyordu. Bu ışıltı, kırçilli beyazlığın üstüne kusursuzca resmedilmiş ihtiyar bir yüze benziyordu. Bir de yol alan bu iki müride bakınca insan, yuvasına yılan girmiş kuşa benzetirdi. İçinde çırpındıkları belirsizlikle ve şehrin gittikçe artan gürültüsüyle birlikte pazar yerine girdiler. Alışık olmadıkları insan kalabalığı arasında buldular kendilerini. Ahşap tezgâhlar, içi sebze dolu çuvallar, yol üstüne serili halılar, el işleme kilimler; karşıdan karşıya birbirinin üstüne çıkmaya çalışır gibi uzanan yamalı çadırlar, çadırların altına yığılmış kalabalıklar... Ahşap tezgâhların üstünde aralıksız bağiran badem bıyıklı başlar diziliydi. Arada tezgâhtarlığı bırakıp öteki tezgâha bağiran, şaka-laşan yağlıklar, abacılar, arpacılar...

Dağların, ovaların kısacası doğanın duruluğundan şehrin cümbüşüne geçmiş olmanın ruh sıkıntısını yaşadı müritler. Lakin pazar yerlerinin de haberleşmenin merkezi olduğunu biliyorlardı. Kalabalığı yarıp birbirini kovalayan yalın ayak, başı kabak çocuklara yeşil sarıklı ihtiyarı sormak istediler. Muvaffak olamadılar. Tezgâhlara baka baka ilerlemeye çalıştılar. Atlı yolcuların kaldırdığı tozlar arasında satıcıların gittikçe tizleşen sesleri de bir süre sonra kayboldu. Gökyüzünde asılı kalmış gibi duran güneş vardı, insanların gölgesi belli belirsizdi.

Pazar çıkışına yakın, eski bir duvar dibine iskemlesini dayamış oturan üç kişi, müritlerin dikkatini çekti. Yine onları ayakta dinleyen küçük kalabalıklar vardı. Aralarında koyu bir sohbetin geçtiği yapılan el kol hareketlerinden belliydi. Sıcaktan bunalan müritler biraz olsun dinlenmek ve soluklanmak için iskemledekilerin sözlerine kulak kabartmayı münasip buldular. Ayakta duran küçük kalabalığa karıştılar. “Abdal Murad pirimiz olmasaydı, Bursa fetholunmazdı ağalar. Abdal Murad pirimiz abdallar zümresindedir ki Taptuk Emre'nin himmetini almıştır. Buhara'dan müritleriyle yola çıkıp bu topraklara gelmiş.

Gün olunca da Orhan Bey'imizle birlikte Bursa'nın kal'a duvarlarına dayanmışlar. Rivayettir ki ağalar, kimsenin kaldırmaya kuvvet yetiremediği dört arşınlık, altmış okkalık kılıcı Abdal Murad pirimiz kâfir ordusuna ölüm diye indirmiş.” Ayakta duranlardan birkaçı birbirleriyle göz göze gelerek “evet, evet” diyerek hızlıca başlarını salladı. İskemlede oturanlardan diğerine “Dalbatan” diyorlardı. En çok göğsünü kaplayan kıllarıyla ve çukurlarına gömülü küçük gözleriyle dikkat çekiyordu. Burnu kemerli ve sivriydi. Kara sakalına kıllar karışmış. Dal gibi inceydi ve bu inceliğin vermiş olduğu çeviklikle hop oturup hop kalkıyordu. “Hakkınız var ağalar. Lakin Geyikli Baba'yı anmamak olmaz. Bursa'nın fethine geyik sırtında katılmış. Geyiğe binmek için ya deli olmalı ya veli” dedi. “Orhan Bey'imiz muzaffer olunca İnegöl ve çevresini Geyikli Baba'ya vermek istemiş. ‘Malk mülk sultana yaraşır, bizim gibi fakirlere ne gerek’ demiş.

Bize bu kapıları açan gönül zenginliğimizdir ağalar.” İskemledeki üçüncü kişinin sarığı geniş yenli ve beyazdı. İri sarığının altında ağır ağır sallanan başı ona hususi bir heybet katıyordu. “Amenna ve saddakna” dedi, sözüne devam etti. “Ağalar, Bursa’nın fethi Orhan Bey’imize nasip olduysa Hacı Bektaş-ı Veli’nin himmetiyedir. Halkın gönlünü kazandığı gibi yeniçerinin de gönlünü kazanmış. Hacı Bektaş-ı Veli olmasaydı Orhan Bey’imiz yeni bir ordu kuramazdı. Halk bu mübareğe teveccüh ettiğinden olsa gerek kim bilir belki de duasını almak ümidiyle orduya katılıvermiş. Kurulan ordunun manevi babası olmuş, tüyü yeni biten gençlere dua ihsan edip sırtını sıvazlamış. Mübareğin sırtını sıvazladığı cenkte cezbeye gelmiş.

Kâfir iki kılıç salladıysa sırtı sıvazlanan beş sallamış.” dedi. Ayakta duranların en şişmanı vaktin geç olduğuna hükmetmiş olacak ki aceleyle kalabalığı yarıp uzaklaştı. Ayaktaki kalabalık birer ikişer dağılınca müritler de serinlik bir yer bulup oturdular. Konuşmak ihtiyacı duymadılar. Umdukları yeşil sarıklı ihtiyara ait birkaç kelime duyuydu. Ümitlerini yitirmemek için daha çok sustular. Takatleri yerine gelsin diye azıklarından çıkardıkları bir iki lokmayı kursaklarından geçirdiler. Gün batmadan Bursa Kalesi’nin yolunu tuttular...

Bundan yine yıllar evvel, bahar bütün şehri sarmıştı, insanların yüzünde çiçekler açıyordu. Koza Han’a giren müritler kırk beton kubbeden oluşan revakların önünde durdular. Üst kattaki dükkânlar ipek ve ipek ürünleri satılması için ayrılmıştı. Gözlerini ipeklerden alamadılar. Sıra sıra dizili ipekleri önce yeşil sarıklı ihtiyarın sakalı zannettiler. Bütün bunların ipek böceğinden değil de yeşil sarıklı ihtiyarın sakalından toplandığına hükmettiler. Han sakinlerine yeşil sarıklı ihtiyarı sordular. Müspet bir cevap alamadılar. Belirsizliğin onları yıprattığını bilmelerine rağmen dile getirmediler. Dile getirmeyi ar saydılar. Kuzeye açılan firuze çinili süslü kapıdan çıktıkları vakit bahar bütün şehri sarmıştı, insanların yüzünde çiçekler açıyordu.

İznik-Orhan Gazi yolundan ayrılmanın, ihtiyarı başka yerlerde aramanın bir hata olduğunu fark ettiler. Lakin duydukları hikâyeler ihtiyarın hep başka yerde olduğuna işaret ediyordu. Son bir umut Yeşil Cami’nin yolunu tuttular. Caminin bezekçisini bulurlarsa yeşil sarıklı ihtiyarı da bulabileceklerini düşündüler. Sakalı saz gibi olan mürit, bezekçinin yani Nakkaş Ali Usta’nın ihtiyardan himmet aldığını duymuştu. Okyanus ortasında bir kara parçası görmüşler gibi yüreklerine ferahlık yayıldı. İçlerine sığmayan tarifsiz heyecanla gördükleri herkese Yeşil Cami’yi sordular. Sora sora buldular.

Minaredeki yeşil süslemeleri görünce hayretten ağızları açık kaldı. Önce bir rüyada olduklarını sandılar. Daha sonra yeşil sarıklı ihtiyarın himmet buyurduğunu hatırladılar. Hayret duygusu yerini teslimiyete bıraktı. Caminin giriş kapısı ve pencere kapakları da ahşaptandı. Ahşap işlemleriyle birlikte mermer işlemlerinin güzelliğini de ihtiyarın

kerametine yordular. Şadırvanda dizili duran cemaate önce Nakkaş Ali Usta'yı sordular. Ustanın yakın zamanda öldüğünü duyunca okyanusun ortasında görmüş gibi oldukları kara parçası sulara gömüldü. İnce bir sızı bütün bedenlerini kapladı. Bizans başlıklı iki sütun ortasındaki alçak kapıdan camiye girdiler. Camiye girdikleri vakit dudakları diri olan mürit "İhtiyar" diye bağırdı. Sesi altıgen külahlı minberden taşıp caminin dört bir yanında yankılandı.

Öteki mürit hünkâr mahfilinin önünde çocuk gibi ağladı. "Yine geç kaldık" dedi. Ağlamaları hıçkırıqlarla bölündü. "Bu eyvanlar, şahnişinler, müezzin mahfilleri, hünkâr mahfilleri ve mihrap işlemeleri Nakkaş Ali'nin hünerinden çok ihtiyarın kerametidir. Geç kaldık. Gonca gülleri, karanfilleri, şakayıkları, hatayileri nakış nakış işlemek himmetsiz olacak iş değil. Uzunca bir sap üzerine oturan lotusların kıvrık yaprakları, baharda boy veren çiçeklerin yapraklarından daha canlı.

Firuze sapların birleştiği yerde muttasıl duran dört yapraklı çiçekler, bir bahçıvanın bağındaki çiçeklerden daha kokulu. Çiniden bir bahçe burası. Solmayacak, dökülmeyecek çiçeklerin bahçesi. Bu bahçeye ne güz gelir ne gazel..." Ağladılar, kuyunun dibinde kimsesiz kalmış gibi ağladılar, ağlamaktan yoruldu. İkinci namazı için cemaat toplanınca aralarına karıştılar. Namazlarını kıldılar. Camiden çıktıklarında yüreklerinde bir ferahlık hissettiler. Ağlamanın verdiği ferahlığı bu. Kucaklaştılar...

Sakalı saz gibi olan mürit yeşil sarığını düzeltti. Öteki mürit kır atına bindi. Sakalı saz gibi olan mürit atını İznik-Orhangazi yoluna, öteki mürit Bursa Kalesi'ne sürdü. Bir kaybolup bir ortaya çıktılar. Ortaya çıktıkları vakit ay ışığı kavaklara düştü, kavak dip-leri alabildiğine kekik koktu. Karanlıkta duvar gibi duran dağların eteğinden atlarını dötrnala sürdüler, uzun yeşil sarıklarının değdiği yerlere yıldız tozları saçtılar. Bundan yıllar evvel...

Geçmişin Beşiğindeki Gelecek

GÖKÇE FİDAN

Zamanı geri aldım, avuçlarımda parçalandı. Onu bir çamur gibi işledim, geçmişim kirlendi. Şimdi bugünü kırık bir pençe izinin gölgesinde isli nefesler alarak yaşıyorum. İçimdeki yangının alevleri, kendime söz verdiğim günün geleceğini yakıyor. Dumana boynu bükük semada kaderimi çizerken geleceğim geçmişimin beşiğinde usulca sallanıyor.

Tanıdık bir dostu görmüş gibi ürperdi, ürperdi çünkü daha önce kimseye karşı böylesine yabancı hissetmemişti. Bilinmezliğe atılan adımlarının altındaki endişeleri toprak zeminle beraber muğlak derinlere gömüldüğünde gözleri onun üzerinde aşınası olduğu bir şehri gezer gibi arşınladı sessizliğini. O güne nasıl uyandığını anımsıyordu, gerçekliğinin arka sokağında kalmış bildik bir gündü. Kaybettiğinin bilincine vardığı ancak zafer bayrağını aklına kazıdığı bir gündü. Yumruklarını sıktı, elleri şimdi bir topacı andırıyordu.

Hayat öksürdüğünde kendi ciğerleri acımış gibi gözlerini kısarken olduğu yere sinip dikkat kesilerek onu izlemeye başladı. Hayat gergin omuzlarıyla bir adım attı, şimdi çok eski bir anının içindeydi. Tek kişilik bir hatıraydı bu, terk edilmişliğin parmaklarına dolanmış, anlamını yitirmiş bir zaman kırıntısı. Karanlık bir odanın içinde kendini yalnız olmadığına inandırmak azmiyle, karanlığın da cevap verecek bir sesi olduğuna ikna olmak isteğiyle çabaladı.

“İnsan yalnızken noksandır, hiçbir işe yaramaz. Hem sonra büsbütün çürür gider kendi varlığında, kimsenin istemediğini benliği de kabul etmez. Mesnetsiz, çirkin bir mahluka dönüşür.” Sarf ettiği kelimeler acımasız manaların eviydi. Son derece acımasızlardı çünkü bir başkasına değil, kendisine söylenmiş sözlerdi.

Bunları birinin reddetmesi için dile getirdiğini hissediyordu. Hayır, hissetmiyordu, o anı dün gibi hatırlıyordu, biliyordu. Bu yüzden saklandığı yerden çıkıp, Hayat’ı sarsıp ona haykırmak istedi. Ona, muhtaç olduğu kelimelerin mucizevi gücünü vermek istedi.

‘Hata ediyorsun, bu bir yanılgı. Sen kendine sıcaklık göstermezsen başkası hiç göstermez, işte bu yüzden başkasına ettiği sözlerden daha kötüdür kendine söylediğin. İnsanı kendisi iterse, kalan tüm herkes uçurumdur.’

Nafileydi, zaman sonradan öğrenilmiş doğru sözlerin mezarıydı.

Kemikli ellerini ovuşturup Hayat'ın bir adım atması için yalvardı. Bu karanlık odanın kapısını kaybolmak için açmıştı o gün. Lakin şimdi birinin elinden tutması, onu bulması için sarf etmiyor muydu bu sözleri? Bu karanlık odanın kapısı suçluluk duygusunu gidermek, beceremediği hakikatleri imkânsız kıldığı için açılmıştı. Bu karanlık odanın içinde Hayat'ın en çok suçladığı kişi vardı, bu yüzden yalnızdı.

Hayat'ın yüzünde dolaşan kararsız ifadeyi yakalamasıyla içinde bir umut yeşerdi. Hayat, hâlâ kurtarılabilirdi. Hayat hâlâ yaşamaya değerdi. Bunu o da hissetmiş gibi aniden etrafını kolağan etti fakat kimseyi göremedi, onu göremedi, kendisini göremedi.

Ardından içine dönerek kendine kulak verdi, “Lakin kendimi nasıl terk edebilirim ki?” Hayat'ın dudaklarından dökülenlerle gün değişirken, uzaktan izleyen kız derin bir nefes aldı. Bir mucize hızında gerçekleşmişti. Beklenmeyen başlangıçlarını anımsadı, her zaman muğlak bir yoldan gidiyordu. İlkini geçebilmişti. Bir adım atıldığında ikincisi kolaylaşıyordu, her zaman öyle olurdu. Fakat aslında kurtuluşu yine çaresizliğinden olmuştu, kendisini terk edecek gücü olsa esas yalnızlığı tadacaktı ancak bazen kendini korumanın yolu utanılan bir noksanlık olabiliyordu.

Şimdi sokağın üçra köşesine sinmiş o daimî sonbaharı yaşayan evin bahçesindeydi, bugün de hafızasında yer tutanlardan biriydi. Yenildiğini düşündüğü anlardan biriydi, yenildiğini düşündüğü birçok an olmuştu, hepsi üst üste birikip onu tam da şimdiye, kaderinin şekillendiği bir oyuna getirmişti. Nasıl bir manevrayla labirenti çözeceğini merakla izlemeye koyuldu.

Hayat yüzüne çarpan meltemle irkilerek, “Ama nasıl olur?” diye fısıldamıştı akis uyandırmayan cılız sesiyle. Kasırgalarla mücadele içinde geçen hayatında onu uyandıran ufakık bir meltem olmuştu. Güçlü insanlar daima bir zorlukla cebelleştiklerinden, olağan şeyleri tanımıyor, altlarında ezilip büzülüyorlardı. Gözlerini kısarken keşke bunu önceden bilip Hayat'a söyleyebilseydim, diye içinden geçirdi. Şimdi Hayat'ın günlerceilmekilmek işlediği, sığındığı limanı dev dalgalar arasında alabora olmuştu. İnsan yalnızken en çok sığınağına ulaşmayı diler, en çok sığınağı dağıldığında yalnızlaşırdı.

“Varlığının kazancı yok,” Annesinin sesi çok uzak, çok yakındı. Silik fakat canlıydı. Hiç olmamış gibiydi ama hep oradaydı. Cümlesi buram buram, o memnuniyetsiz yüz ifadesi gibi kokuyordu. Hayat'ın gözleri parladığında annesi her zamanki gibi bunun sebebinin gözyaşı olmasını umursamadı. Parlaksa iyi, hüznölüyse daha iyiydi.

“Ben yapmadım,” diye savundu kendini beyhude bir çabayla “Varlığımın kazancı yok

ama o kaybı da işlemedim,” gözyaşı aşınası olduğu yolda süzölmeye başladı, varlığının olmayan kazancı boğazına bir yumru olarak çöktüğünde o yumru öyle acı vericiydi ki, olmayan bir şeyin nasıl bu kadar kuvvetli hisler yaratabildiğine hayret etti.

“Onu durdurmalıydın, ona bir şey olmasına müsaade etmemeliydin!”

“Onu ben öldürmedim,” diye bastırđı boğazından bir hıçkırık kaçarken, böylece varlığının olmayan kazancı havaya karışarak annesiyle arasına sızdı “Yaşamayan birine ruh dikemedim, ölmesine de engel olamadım! Onu kendisinden başka kim kurtarabilirdi ki?”

“O senin kanındandı, kardeşindi. Onu yaşatmak için o olman gerekirdi.”

Hayat önce kavrayamadı, zihni gizli anlamlara dokunduğunda eli yanmış gibi geri çekilmek istedi ama ötede onu izleyen kişi, çoktan o yangına sıkı sıkı sarıldıklarını biliyordu.

“Onu yaşatmam için bir ölü mü olmam gerekirdi?” Şimdi yine o karanlık odaya aksini duymak için dil döken küçük kız çocuğuydu. Annesi karanlık bir oda olsaydı belki bir şans olabilirdi fakat annesi; tüm ihtimallere boynunu bükken, onları yok etmeyip, hiç var olmadıklarına inandıran bir kara delikti.

Tüm hayatını sarıp sarmalayan o cümle sonsuz kâinatta tekrar can buldu, “Varlığının kazancı yok.”

İşte bu yüzden bu anın üstesinden gelmesi için kâinatın sonsuzluğunu aklaması gerekliyordu.

Düşmemesine rağmen dizlerinin sızladığını hissetti, yalnızlığın ona yaptığı buydu.

Birini kurtaramamış olsa dahi, onu ateşe itenin kendisi olmamasının bir anlamı yok muydu? Onu da bu zamana kadar kimse kurtarmamıştı ama ateşe itilmediği için şükrediyordu.

Kardeşi gideli çok olmuştu, bazen yolda onununkine benzeyen bir sima görür, durup düşünürdü. Gitmek, fakat nereye? Sahi, ölmek gerçekten ölmek miydi yoksa gitmenin daha derin bir boyutu muydu? Gitmelerin tabiatına dair eksikleri vardı fakat öğrenmişti ki canına kıymak, bir terk edişti. Hayat terk edilmişti ve kalan olmanın bedelini yürümeye cesaret edemediği yollarla ödüyordu. Bazense yollar tükeniyordu ancak mesafeler hep oradaydı, tüketiyordu.

Bir boşluğa asılmış gibi süzülen bedeniyle usulca titrerken, haberinin olmadığı, üzerine mihlanan bakışlar endişeliydi.

Eğer şimdi tüm bunları geçemezse, çöktüğü yerden kalkamazsa ve yolun sonunu göremezse göz yumduğu tüm o engebe, çekilmiş bir çile olarak kalacaktı. İnsanların sık sık düştüğü bir yanılgı da buydu, yol zorlaştığında yürümeyi bırakmaları gerektiğine inanıyorlardı. Oysa en çok yol zorlaştığında yürümek gerekirdi çünkü en çok o zaman bir anlamı olurdu. Çünkü bir şeylerin yanımıza kâr kalması için bir tutam acı zaruriydi.

“Keşke bunları tam şimdi idrak edebilsen Hayat,” diye fısıldadı duymayacağından emin olmanın verdiği bilge bir yalnızlıkla. Hayat’a baktığında hâlâ yerde, üzerinden geçen paslı hatıranın arasından solumaya çalıştığını gördü. O günden sonra sürekli davasını sürdürmekle pes etmek arasında mekik dokumuştı. Kafasında binlerce kez mahkeme kuruyor, kimisinde kendini aklıyor, kimisinde defalarca idam ediyordu. Hayat ölüyken bile ölüm cezası kesilmesi gerektiğine inandığı bir mahlukatı yaşıyordu içinde. Hayat ölüyken bile ölümden korkan küçük bir kız çocuğunu yaşıyordu içinde. Fakat Hayat, kendisini sadece olduğu gibi yaşatamıyordu içinde. Belki de bu yüzdendi her gün içinden kalkan onlarca cenazenin geçmişin bataklığına gömülmesi. Bu döngü şimdi yine bir oyun gibi karşındaydı ve kırılan tek şey artık kalbi olmamalıydı.

Hâlâ yerdeydi, toprağın yabani soğuğu derisine işlerken devamını merak bile etmiyor muydu, öylece yok olmayı mı bekliyordu?

Yumruklarını sıkıp dizlerine vurarak öfkeyle homurdanırken Hayat’ın başını kaldırmamasını bekledi. O günden sonra annesinin ona bakmak için başını hiç kaldırmadığı gibi kaldırmalıydı kafasını. İşlemediği bir suçla yargılanırken, annesi tarafından kapı dışarı edilirken, tüm hayatı boyunca mücadele ederken, her zaman “bir şey” olmaya çalışırken başını gökyüzüne kaldırıp gözlerini kapattığı o anlardaki gibi dik tutmalıydı başını.

Tüm bu kalabalık duyguların, yabancı hengâmenin ortasında başımızı geriye atarak gökyüzüne kaldırdığımız o kısacık an hayattı. Yaşamak işte tam olarak böyle bir şeydi. Yokuşlar hiç bitmezdi ama hiçbir yokuş da yalnızca aşağı doğru gitmezdi.

“Bir gün yenilsek de o gün bugün değil,” kelimelere havaya kazımak ister gibi kuvvetle bastırıldığında aniden Hayat başını kaldırdı. Nemli gözleri, içinde boğulduğu dakikalar kadar dalgalı değildi. Titreyen kirpikleri uzaktan bile seçilirken, yavaşça yutkunup ürkek bir av gibi etrafına bakındıktan sonra üstüne başına çeki düzen verip doğruldu. Bir sonrakine hazır değildi ama yaşamak zorunluluğunun ilmeğini boynuna geçirip yola devam etmesi gerektiğinin bilincindeydi.

“Hep denedin,” karanlıktan bir ses yankılandı “Hep yenildin.” Ses, yankılandığı karanlıktan daha da karanlıktı. Dalgalanarak Hayat’ın yüzüne çarptığında ıslak kirpiklerini kırıpıştırarak çökmüş omuzlarını dikleştirdi. Karanlık, bir silüetin çıkagelmesiyle sinsice gülümsedi. “Yine dene,” bir yılan gibi gülümsedi “Her yenilgin bir öncekinden daha beter olacak.”

“Bu böyle olmamalıydı,” diye mırıldandı kafası karışmış bir ifadeyle kaşlarını çatarak. Savunmasızlığı uçsuz bucaksız bir çarşaf gibi gözler önüne serildi.

“Söz konusu sen olduğunda bu hep böyle olur,” Kömür gözleri küçümseyici bir ifadenin ardında hükümdarlığını sürerken Hayat’ın üzerinde kaç toprak fethedebileceğini merak ediyordu.

“Neden?” Bazen yalnızca incinmiş bir kelime kartları yeniden dağıtabilirdi. Zülal’in beklemediği bu direniş sendelemesine sebep oldu.

Düşman hamlelerine dost kaftanı giydirip tebessüm etti, “Bu hayata geldiysen bir sebebi olmalı, bunu biliyorsun çünkü bulmak için çabaladın,” tasdiklenmek için soluğunu tuttuğunda Hayat’ın usulca başını sallamasıyla yüzüne zehirli bir gülümseme yayıldı. “Bulabildin mi?”

“Hayır, bulamadım.”

“Her şeyi denedin. Değer biçtin duygularına, değer biçtin marifetlerine, değer biçtin kelimelerine, değer biçtin ruhuna. Bir kazancın yoksa biçtiğin değer değer midir?”

“Bir kazancım olmadı,” diye yineledi, ardından buruk bir mağruriyetle çenesini kaldırıp, “Varlığımın kazancı yok,” diye gülümsediğinde uzaktan onları izleyen bir çift göz hayal kırıklığıyla parladı.

Parlaksa iyi, hüznölüyse daha iyi.

Zülal, kötülüğün içinde nicedir yeşeren tohumunu memnuniyetle sarmaladı.

“Mücadele,” tükürür gibi ağızından attığı bu kelime, binlerce hayatın etrafına dolandığı bir mezar taşıydı ve insanlar bu mezardan doğuyordu. “İçinde olduğun şeye böyle diyorsun ama aslında bu hiçbir şeyin mazereti.”

“Başarmak istediğim şeyler var, düşünmemiz gereken, bulmamız gereken-“

“Bu bir yolculuk değil Hayat, bu bir savaş,”

Dudakları seğirdiğinde öfkeyle, kıpırdamadan duran Hayat'a baktı. Ardından Zülal'in acımasızlığına daldı. Yaşamak ne zamandan beri bir savaş olmuştu? İnsanlar yaşayanları öldürmek istediğinden beri. Öyleyse Zülal bu savaşı kendinden biliyordu. Böyle olmamalıydı.

Zülal, avının zayıf noktasını bulan bir avcı gibi o noktayı deşmeye başladı. Belki de Hayat'ı buraya gömerdi. Ondandır hoşlanmıyordu, hayır, kesinlikle hoşlanmıyordu. Hayat'ın sürekli bir yolda yürüme isteği, her seferinde Zülal'e felç olduğu gerçeğini anımsatıyordu. Hayat yürüdüğü yola yaşamak diyordu ve Zülal nefeslerinin acizliği yüzünden tükendiğini biliyordu. Zülal yaşamaya cesareti olmayan bir zavallı olduğunu biliyordu. Şimdi bunu gizlemek için daha güçlü bir zararın ardına sığınmalıydı.

“Sık sık bir şeyler karalyorsun,” Hayat'ın soluklarının sıklaştığını gördü, “Kalem oynattığın hiçbir kelime içimde yaprak kıpırdatmıyor, kalemini kırıp sonunu getirmek istiyorum,”

Zülal isminin başka bir anlamı olsaydı gaddar olurdu, diye geçirdi içinden, Hayat'ın ne yapacağını titrek nefesler eşliğinde bekleyerek.

“Olmadığı olmayacağı anlamına gelmez,” diye savundu kendini inançsız bir çabayla. Tesiri ışık bile saçmayan aciz bir kıvılcım kadardı. Üstelik sesi de titriyordu, yutkunduğunu uzaktan bile seçebildi fakat aslında nefes alamadığına emindi.

“Olsaydı, olurdu.” Hayat'ın aksine dağları yerinden oynatacak inancını gösterişli bir mücevher gibi boynunda taşıyordu. Kof bir saldırı, parlak bir yanılığa işte böyle dönüştü. Zülal bunun bilincindeki kıvrak bir zekâyı zalimliğiyle ziyan ediyordu.

Hayat akli karışmış bir şekilde avuçlarını sıktı, çenesi gerilmiş ve elleri terlemişti. “Sen,” diye mırıldandı kahverenginin sıcak bir tonuyla gölgelenmiş gözlerini kırıştırtarak “Sen büsbütün benim hayatıma kara çalyorsun, inandığım mücadelemi hor görüyorsun, ben... Ben yaşamak istiyorum ve sen bunu yedi kat dibe gömüyorsun.” İnanmakta güçlük çeker gibi başını sallarken onu uzaktan izleyen gözler, gurur bayrağına uzandığını hissediyordu.

“Hem sonra... Sen hep geçmişi anlatıyorsun; bulamadıklarım, yapamadıklarım, üstesinden gelemediklerim. Oysa onlar beni buraya getirdi, onlar bana bu cümleleri bağışladı, onlar beni ben yaptı. Ayrıca Zülal,” sesindeki dirayet Zülal'in yüzüne bir tokat gibi çarptı. “Yaşamayı seçiyorum. Onlara rağmen ve onlar için.”

Zülal birkaç adım gerilediğinde Hayat onun neredeyse geçmişe karışıp yok olacağını

sandı fakat geçmiş, geçmeden önce mutlaka kendi yolunda izini bırakırdı. Her geçmişin geçtiği bir yol vardı ve bazı yollar diken kaplı, bazıları gül kokuluymdu. Zülal, kesinlikle kimsenin girmek istemeyeceği dikenli bir geçmişti. Bu yüzdendir ki, geçmeden hemen önce Hayat'a bir hançer gibi saplandı.

“Ama annen de sevmemişti zaten seni.”

Bir an, damağına yayılan acı tadın Zülal'in zehri mi yoksa kendi kaderi mi olduğunu ayırt edemedi. Bir an, beşiğinde sallanan geleceğinin ağlamaya başladığını duyumsadı. Sahi, annesi neden sevmemişti onu? Hayatını mahveden bu gerçek belki de köklü bir nedene bile dayanmıyordu, belki de sadece acı bir denk geliştii. Belki de annesi sadece göstermeyi beceremiyordu. Belki de sadece Hayat kendini kandırıyordu.

Hayat'ın yüzü perdelendi, onu izleyen gözlerin sahibi dahi nefesini tuttu. Son darbe ikisinin de boğazına sarılmıştı. Yarım yamalak, bayağı görünen bir tebessüm yerleştirdi çaresiz çehresine, Zülal'in kaybolmadan önce gördüğü son şey bu olsun istedi. Bu, Hayat'ın canını yakan hayata direnişiydi. Acı çekerken gülümsemek, acıya direnmekten veya onu yok etme teşebbüsünden daha kuvvetliydi, hele de mutluymken bile gülümsemekten aciz insanların varlığına mecbur bırakılmış bir yeryüzü söz konusuyken bu böyleydi.

Hayat kendisiyle baş başa kaldığını sanarak tekrar yere çöktü. İnsanı her zaman uzaktan izleyen biri vardı; herkesten uzak, gölgesinden daha yakın biri. İnsan kendisini bazen göremezdi, aynada bile göremezdi, işte hissetmek bu yüzden insanlığa bahşedilmiş en yüce şeydi.

Hissetmiş gibi başını kaldırıp oraya baktı. Aynada bile kendini göremeyen biri, karanlıkta yolunu bulmuş gibiydi. Düşündü, düşündü, düşündü. Bu zamana kadar hayatını yıkan hiçbir şey gelmemişti başına fakat her zaman en can alıcı noktalardan eksiltmişlerdi onu. Yaşamak için bir amaca duyulan bağlılık inkâr edilemezdi. Hayat bunun peşinden koşmuştu daima; boş sokaklarda, kalabalıklarda, gökyüzünde, yerin dibinde... Tam sıkı sıkı kavramışken nefes alma isteğini, hep elleri boş kalmıştı. Sonra anladı ki, hayat bir çiçektii. Sahipsiz bırakınca anlamsız, koparınca yok olan, başında durup kokusunu usulca içine çektiğimiz, iki yok oluşun arasındaki o razı gelinmiş an. İşte bundandır ki hayat bir sonuç değil, sonuca ulaşılmayan bir şey de değil. Sonucu aslında hiç olmayan, anı kutsayan bir yol.

Upuzun.

Yoruluyoruz, uzun çünkü.

Kısayken dahi uzun.

Sonucu yok lakin hatıraları var.

İkisi de suskundu, zaman hızla boşluğun içinde dönüyor sonra ağır ağır ikisinin etrafında akıyordu. Hayat tekrar ayağa kalktı, nedenini bilmeden kalktı. Mecali yoktu, umudu yoktu, ya da hayır, umudu vardı. Bundan bihaberdi fakat savaşa doğanların içinde muhakkak umut kılıcını tutan savaşçılar yaşardı.

Sonunu görmediği yolda, atlattığı anılar geçidi sayesinde birkaç adım atmıştı. Şimdi daha da ileri gitmeliydi, tüm bunların bir anlamı olması için devam etmeliydi. Yolun sonunu Hayat göremiyordu fakat uzaktaki yansıması ezberlemişti. Uzun parmaklarını gerginlikle çıtlattığı birkaç zamanın ardından Hayat nefes nefese ellerini dizlerine yaslayıp kendine gelmeye çalışıyordu. Yine savaşçısını sınavan bir savaştan çıkmıştı, umut kılıcı keskindi keskin olmasına ancak bazen bu keskin umut onu da yaralar mıydı diye düşünmeden edemiyordu.

Annesiyle tekrar karşılaşip unutulduğu fakat unutamadığı bir anı baştan yaşamıştı, kalabalık bir caddede gözyaşlarına mukayyet olmak için kaskatı kesilip kalmış ve ona inanmayan arkadaşlarına sessizce kendi içinde veda etmişti, tam başardım derken cümlelerini kaybedip yakılmış sayfaların külünü üzerine giyinmiş ve bir kaybı çizmişti. Tüm bunlar olurken sürünerek ilerlemeye devam etmişti. Ardından kuru bir ekmeğe muhtaç olmuş, bedeninde kol gezen ince değil, karanlık hastalıkları izlemeye başlamıştı. En sonunda ise kardeşini tekrar kaybetti. Artık dayanma gücü hiç kalmamıştı. Hayata dair tüm korkuları, yaşadıkları ve henüz yaşamadıkları iç içe geçmiş, ona hakikati unutturan ve onu yaşamaktan korkutan bir surete bürünmüştü. Fakat korku yaşamın sırtını yasladığı, onu diri tutan şeydir. Bu yüzdendir ki, hepimiz beşiklerimizin başında geleceğimizi pışpışlarken güzel ninnilerimizin ardında korkularımız gizlidir.

Yaşanmışlıklardan ve ihtimallerden bitap düşen bedeni ve yorgun gözleri kaybetmenin vermiş olduğu sonsuz ama hissiz seçeneği taramaya başladı. Hiç kalkmasam, diye geçirdi içinden. Zülal'e karşı çıkan o güçlü kız değildi artık. Güç oradaydı ancak her zaman bulunmayı beklerdi.

Burnunu sızlatan rutubet kokusu, geçmişinin miydi yoksa tam da şu an yanaklarını ıslatan gözyaşlarının mı?

“Hayat, kalk!” Sesinin ona ulaşmamasının verdiği çaresizlikle yerinde volta atmaya başladı. Oysaki eğer devam ederse olacağını biliyordu. “Sadece bir adım, sadece birinin daha üstesinden gelersen bitecek! Gördüm, olduğunu gördüm!”

Hayat başını kaldırıp nemli gözlerle önüne baktı, onun gördüğünü göremiyordu. O sadece bilinmez bir boşluğu tadıyordu. Tüm yaşam, önü sisli bir gizem perdesi ardından umut etmekle geçirdi. Hayat o perdeyi aralayacak gücü olup olmadığına emin değildi.

Dudakları titrerken, “Yapamayacağım,” diye fısıldadı boşluk sandığı yaşanmışlığına.

“Hayır, bir kere daha kazanırsan ebediyen kazanacaksın. Çok gayret ettin, tırnaklarınla kazıdın, sadece son bir adım kaldı,” duymadığını bile bile telaşla sıralıyordu birbirine çarpıp parçalanan kelimelerini “Mücadelenin mükâfatını almazsan çektiğin cefa yanına kalacak, neden kazanmışken kaybediyorsun!”

Hayat ağlarken onun da gözleri uzun süredir sakladığı dalgaları salıverdiğinde ikisi de kederli bir okyanusta su yutuyordu.

“Belki de kaderim böyledir!” isyankâr bir kaçış karanlıkta yankılandı, “Belki de bu kadar zaman olmamasının sebebi olmaması gerektiğindedir.”

“Onlar sadece engeldi, sadece geçilmek için var oldular, sen kendini bir engele dönüştürmediğin sürece tüm engelleri aşabilirsin!”

Hayat’ın aksine o, atılmayan bir adımın ziyan olacak ne denli bir güzellik olduğunu biliyordu.

“Gücüm yok, yoruldum. Hem zaten bazı insanlar böyledir, ne kadar gayret etse nafile. Ben buyum, olmadığım şeyleri istemekten usandım.”

Hayat yine aynı oyunu oynuyordu. Yine karanlıktan medet umuyordu fakat duymak istedikleri kulağına ulaşmıyordu. Yalnız olduğunu zannederken, yalnızlığın ona yaptığı buydu.

“Olmuyor, olmuyor...” boğazından kopan hıçkırıklarının en baskın notası olan isyanına rağmen ilerlemek için yeltendi. Güçlü insanlar ilerlemek için yeltenirdi, her şeye rağmen.

“Yapabilirsin, yapabilirsin!” Gözlerini silerek bulanık görüşünü umuda teslim etti fakat Hayat, ayağına vurulmuş yaşanmışlık prangasıyla sendeleyerek düştü. Yumruk yaptığı elleri sert zeminle buluştuğunda, yanma hissi ellerinden başlayıp kalbine kadar uzandı.

“Düştüm, yine!”

“Bu ilk düşüşün değilse ayağa kalkıyorsun demektir. Lütfen tekrar düş ki mücadelen parlansın.”

Tekrar bir adım atmaya yeltendiğinde uzaktaki silüet nefesini tuttu.

Zafere yalnızca bir adım. Bazen en ufak mesafeler bir adımdır.

Hayat'ın havada asılı kalan ayağı geriye düştü. Gözünün önünden tüm bu imtihanlar geçti.

“Bir kez daha yapamayacağım,” kendi kendine mırıldanıp dudaklarını birbirine bastırduğunda dağılmış saçları alnına yapışırken bu zamana kadarki mücadelesinin ona vadedtiği gelecek bir adım uzaklaştı. Kaybetmekten daha kötüsü, kaybettiğinin farkına varmamaktı.

“Son defa.”

Hayat böyleydi; yoruluyordu, üzülüyordu, beziyordu, umursamıyordu, bırakıyordu, korkuyordu, fakat asla pes etmiyordu.

Hayat böyleydi; yorulanları, üzülenleri, bezenleri, umursamayanları, bırakanları, korkanları elinin tersiyle iter, asla pes etmeyenleri mücadeleleriyle yücelterek onların nefeslerini daha anlamlı kılardı.

Usulca kalktı, gözyaşlarını sildi, titrek bir nefesle soğuğu içine çekti, tüm öncekiler tek-rar gözünün önüne geldiğinde somut bir acı çekiyor gibi gözlerini yumdu, yumruklarını sıktı, inancına ulaşmaya çalıştı. Ulaşamadı, ancak pes de etmedi.

Tüm o fena hisler bir dalga gibi onu içine aldığı anda dudaklarını dişleyerek bedenini zorladı. Zihni yine binbir görüntü ile çalkalanıyor, kalbi yanıp tutuşuyordu. Bu sefer gözünün önünde kendini terk eden Hayat'ı görüyordu. Kendisini terk ediyor, yaşamından feragat ediyor ve bundan pişmanlık duymuyordu. İçinde olduğu vaziyetten çok uzak, çok güzel görünüyordu Hayat. Beyaz teni ışıldarken pembe yanakları canlı, hiç olmadığı kadar diri idi. Gözlerinin içi gülüyor, saçları zarifçe omuzlarından dökülüyordu. Bu ifadeyi hemen tanıdı, daha önce birkaç kez aynada rast geldiği mutlu birkaç anındaki tebessümdü bu lakin şimdi emanet bir sus payı gibi değil, mağruriyetle taşınan bir taş gibiydi. Tam onun olağanüstü olduğunu düşüneneceği esnada, ondaki hakikati görebildi. Hiç acı çekmemiş gibi değil, hiç yenilmemiş gibi değil, hiç korkmamış gibi değil, hiç pes etmemiş gibiydi. Bunlara rağmen değil, bunlarla beraberdi. Asıl güç güçlü olmak değil, hayat galesi seni eksiltirken o eksiklerle bir bütün olabilmektir. Hayat, olabileceği en iyi durumdaydı fakat narin bir porselenin çatlaması gibi aniden bu görüntü kırıldı. Karşısındaki o hayran olduğu Hayat, geri geri gitmeye başladığında huzursuzluk dört bir yanda kol geziyordu. Az önce içi gülen gözlerinin şimdi ferî çekilmiş, titremesi durmuyordu. Yüzündeki o dehşetin tadı tenine yayılmıştı. Ona kalmasını söylemek istedi, pes etmediğini söylemek istedi. Onu kaybetmek istemedi. Ona sahip olmak istedi ya da hayır, o olmak istedi. Haykırmak istedi fakat dudaklarını oynatamadı. Bu da en az öncekiler kadar felâket bir senaryoydu, o hiçbir zaman bunu düşünmemişti. Ya da

düşünmüştü. Yüzüne bir tokat gibi çarpan gerçekle bocaladı. Pes etmeyi düşünmek, bir mücadeleden çekilmek, yaşarken intihar etmeye benziyordu. Sonuncusu, pes etme imti-hanıydı. Aslında bunu yaşayan yalnızca kendisi değildi, kum saatinin aktığı bu zaman içinde o karanlıktaki uzaktan onu izleyen de bunu yaşıyordu.

İçinde olduğu oyunu anladığında var gücüyle gözlerini açtı ve kendisini öne attı. Ayak-larının zemine değmesini beklerken, kendisini bir uçurumun en acımasız noktasında bulduğunda çığlık atmak istedi. Düşerken bir anda bulunduğu yer değiştiğinde gözleri fal taşı gibi açıldı. Bu sefer hayalini kurduğu huzurlu yerlerden birindeydi. Bu bir sı-nav gibi görünmüyordu, bu gerçektir. Tenine değen ılık hava, yüzüne nüfuz eden güneş ışınları gerçektir. Dudakları hayretle aralandığında aniden bedeninde birinin kollarını hissederek irkildi, fakat asıl korkunç olan karşısında kendisini görmektir.

“Hayat!” diye şakıdı “Kazandın.”

“Sen...” Tarifsiz hisler tarafından sarmalandığında şaşkınlık parmak uçlarındaki uyu-şuklukta birikti.

“Ben, benim. Bu geleceğe aitim, senin bu anı yaşadığın hâlinim. Sen tüm o adımları geçemeseydin, en sonuna gelmişken pes etseydin olabileceğin tüm ihtimalleri yok ede-cekten. Beni ve hak ettiğin geleceği hayatından sonsuza dek sürgün edecekten.” Hayret önce ikisi arasında yayıldı fakat ardından büyük bir coşkuyla sarıldıklarında, geçmişle geleceğin iç içe geçtiği bu oyun yaşamaktı. Hayat her şeye rağmen yaşayarak kazanmıştı. Yaşayamayacağımızı düşündüğümüz o anlarımız tek devası yaşamaktı. Artık hiç olmadığı kadar güçlü ve tamamlanmış hissediyordu. Kendisine sarıldığında kalbine bir sürü duygu üşüştü. Affetmek, şefkat, sahiplenmek, gurur... Tüm bunlar küçük telaş-lar arasında hissetmek yitirildiğinde unutulmuştu.

“Sen, gerçeksin!” afallamanın yanındaki gurur büyüdü “Kazandık!”

Tekrardan sıkıca birbirlerine sarıldıklarında o kısacık an ikisi de anladı. Yol ne kadar engebeli olursa olsun, günün sonunda değiştiğini hissettiğin en ufak bir an tüm o yorgun-luğu ruhundan usulca söküp sana hak ettiğini veriyordu. Yol ne kadar engebeli olursa olsun, kendine merhamet edip bağışladığın o an, sana hak ettiğini veriyordu. Beşikten şahlanan gelecek artık tam da ikisinin arasında kucağını açmış onları karşılıyordu. Bü-yüyen yalnızca Hayat değildi, mücadeleyle alınan her nefes geçmişin beşiğindeki gelece-ği beslemek içindi ve Hayat’ın geleceği boğulan geçmişine inat büyümüşü.

Tıpkı ilk anda olduğu gibi, tanıdık bir dostu görmüş gibi ürperdi, ürperdi çünkü daha önce kimseye karşı böylesine yabancı hissetmemişti. Daha önce hiç kimseye karşı ken-disine olduğu kadar yabancı hissetmemişti. Tanıdık bir dostu görmüş gibi ürperdi. O dost en başından beri kendisiydi.

Yayımlanmaya Değer Öyküler

Yaratılış Destanı

VEYSEL GÖKBERK MANGA

“Gökleri ve yeri altı günde yarattık da en küçük bir yorgunluk çekmedik.”

Kaf Suresi, 38. Ayet

Tahtada üç kelime yazılı kalmış. Sen uyuyakalmışsın. Gözlerin ezeldendir iyi görmez. Okuyamıyorsun. Okuyamadıkça içine, kuşkanatlarından dökülen tüylerin yalnızlığı doluyor. Gözlerini kısıyorsun, olmuyor; sıranda şöyle bir öne uzanıyorsun, dünya biraz değişiyor ama hiçbir şey net değil. Her şey buğulu bir camın ardından izleniyor şimdi. Uykunun izleri açılıyor göz kenarlarında, ellerin kendiliklerinden uzanıyor, ovuşturuyorsun, bu gözleri bir yerden çıkardın çıkaracaksın, sanki görmüştün, sanki yollar ve yolculuklar boyunca yanında taşımıştın onları. İçinde hiç görmemiş köpeklerin sadakati doğuyor birden. Dünyanın bir yerlerinde bir güneş doğuyor ama farkına varmıyorsun, neredeyse kör olduğunu söylemiş miydin sana, ya bunu baban duysa çok kızacağını? “Gözlerine ne yaptın?” diyecektir baban, “üstelik okuma dersinin tam ortasında kör olmuşsun, öğretmenin söyledi. Sana ayıbı da, günahı da öğretemedim ya, bu da benim ayıbım.” Derin bir uyku tam orta yerinden bölünür gibi, gemiler su üstünde kaptansız salınır, apartman daireleri her sabah çöker gibi kendi içlerine yapıyınız kısıvrak, şu sokaktan bugün hiç kimse geçmez, bu masaya bugün hiç oturulmaz gibi ayılıyorsun, piyanonun bozuk tuşusun sen eller senden kaçır, sesi çıkmaz kapı zilisin, kargaları korkutamazsın, sinekleri ürkütemez, rüzgârlar seni bekler esip gürlmek için uyan! Daha dünya yaratılacak!

Yavaş yavaş aydınlanan bu etrafın içinde yerini bulmaya çabalıyorsun. Sıralar tanıdık geliyor, kapılar pencereler bildik. Buraya daha önceleri de gelmiş miydin ne? Hafızanı yitirmek, kalabalıkta kaybolup yitip gitmek, kendini terk etmek için çok genişsin. Varlıklarını unuttuğun gözlerinden birkaç damla, birkaç nehir süren bir ıslaklık süzülüyor. Eve geç kalmayalı nereden baksan üç ay olmuştur. Son dayağını yiyeliberi üç ay olmuştur neredeyse. Oysa suçlu sen değilsin, suçlu kendisinden başkasını düşünmeyenlerdir, tek başına, sadece kendileri için yaşayanlar, sorumlu hissetmeyen öğretmenler, gemilere zürafaları sığdıramayanlar, yalap şalap çöl yollarında sevgililerini bulabileceklerine inananlar, kuşların dilini en derinlerinden bildikleri hâlde papağanlara insanca konuşanlardır. Kuyu diplerinde kalsan yeğdi uyuyakalacağına, dağbaşlarında, ölmüş

peygamberlerin kalplerine de sığardın istesen, ayakların otuz dört numara senin, neredeyse bir kız ayağı, neresinden bakılırsa bakılsın bir kız ayağı bu otuz dört numara pembe topuklu ve hiç nasır tutmayacak, hiçbir zaman hiçbir yerde basmayacak toprağa, böcekler yılanlar sokmayacak, eskimeyecek kız ayakları bunlar pazarlarda satmaya lââyık Allah var, Allah var üç aydır boğazından bir parça et geçmemiştir şimdi senin, öyle ya, kasapsız mahallede oturuyorsun yirmi sokakta altı fırınlı, üç aydır boğazından bir parça et geçmemiştir, üç aydır okşamamıştır babanın elleri pembe topuklu narin yüzünü, okşamamıştır, istemiştir ama okşayamamıştır çünkü uzun zamandır onun arzulanacağı gibi bir erkek çocuğusundur, kız topuklu sınavlarda başarılı ve görmez gözlü ama vakit ermişti, bu duyduğun, evet, yanılmıyorsun, akşam ezanıdır, evet, acelesi vardır, arkasından atlı koşturmaktadır ve o yetişecektir yetişmek istediği yere ama sen yetişmeyeceksindir, dünyanın böyle günleri de vardır elbet, ayaklarının altı nalbur çivisiyle mi mihlandı, içine oturan cennetlerin ağırlığı mıdır bu ne vurdumduymazlık? Gözlüğün olsa camlarını sil derdim sana, acemi şoför gibisin açmıyorsun camları, akşamın bütün ışıkları kayboldu, tüm söylenmişler uçtu gitti bir bir, ezan bitti, futbol maçları karanlık sokak aralarında, ana haber bültenleri, fırıncıların mesaipleri bitti, geç kalacağını söylemiştim sana, Tanrı'nın sözleri siliniyor kulaklardan, herkes kendi içine çekiliyor, tahtayı görebiliyor musun?

Kız topuklu pembe narin sanki fırından yeni çıkmış ayakların yürümeyi öğrenecek tekrar, ayağa kalk, bana güven, her şeyi hatırlayacaksın, her şeyi, evinin yolunu, buraya geldiğini, hepsi birbirine benzer denklemler sıfat fiiller özgürlük tanımları ve protonlar dolu bütün günleri, çamur ayakkabılarının dikildiği depodan bozma atölyeleri, kimlerin seni sınıfta unuttuğunu, kimlerin bıraktığını seni, kimlerin böyle dünyanın ve sınıfın orta yerinde, babanı kendi gözleriyle dağbaşında ilk görüşünü, ellere çakılsın diye çiviler yaratan kimleri de hatırlayacaksın yürümekle birlikte. Sokak kavgaları gelecek gözlerinin önüne, birinci sokak kavgaları, ikinci sokak kavgaları, gün ışı gibi aklına bir anda geliverenler yalan yanlış, dede evinin bahçesinde karşılaştığın yılanlar, karşılaştıkça göğsünün ortasında yılanlar kıvrılta o kız, o birbirinize baktığınız sınıf kapıları, bu karanlık biraz fazla oldu, sınıfı ışığa boğacak lambaların düğmeleri de gözünün önüne gelecek ama inatçısın sen, katır soylu, domuzcuk burunlu, şişko sünepe, iler tutar yanın yok, sevmeye yüzün, seyredilmeye endamin da, Allah'ın dolu vaktine mi denk geldin, anan Tepegöz'ün gizli sevgilisi miydi, rüyanda kendini mi gördün ta Bezm-i Elest'te, bu ne biçim yüz böyle? Apartman kapıları çok haklı suratına kapanmakta, çantan sırtından sıyrılmakta çok haklı, yakan kirlenmekte, kalemlerin bitmekte, silgilerin çalınmakta çok haklı, yazısız kâğıtlar üstüne seni yazan bu elim kırılıydı, sen sokak kavgalarının müsebbibisin, top değmekle yıkıliveren sekiz taş kulelerinin banisi, kız topuklu domuzcuk suratlı kambur, habis ur, taşındığın günden beri huzuru yok mahallenin, camları kırık, bisiklet lastikleri patlak, hamam böcekleri gibisin, hayır, hamam böckle-

rinden de sefil kafan yok koparılacak, bu ayaklar senindir onları da ben yazdım, kalk, yürü ne varsa yürünecek, bu ayaklar ve tahtalar dolusu uzun ıtır kokulu ezanı şimdi bitmiş akşam boyunca devletimizin bütün karakolları sessiz, kendi hâlinde ve göbekli kalmalıdır, hiçbir gece bekçisi nefesini boş yere harcamamalı, hiçbir televizyonun sesi kısılmamalıdır senin yüzünden. Sokak köpeklerini tuttum, haydutlar evlerinde çocuk seviyorlar, yürümeyi hatırlıyorsun ve sonu kötü de olsa iyidir yola çıkmak. Bu zafer taklarının şimdi hiç lüzumu yok.

Karanlığın kendi içine doğru genişlemesi kafanı karıştırmayın, evrenin yayılışıdır bu dışarıklı, ayın önüne perilerden setler çekilmiştir, bilmem kaç milyar ölü insanın hiç olmazsa geceleri yok mu sokaklarda gezmek hakkı? Var sen kork, faydasız, faydasız, faydasız bu gözlerinin limon pırılısı, ayakkabıların susturulmuştur, tabancaların mermisiz; ama sözüm söz benim, sokak köpeklerini gerçekten tuttum, kedilerle ilgilenmiyorum. Altı fırınlı mahallenin eğilip bükülmekten yaşlanmış evlerinin ışıkları açılıyor bir bir, kaybolan ezanı mı arıyorlar ne, babalar çocuklarını daha mı iyi dövüyorlar ışıktaki? Bu tek tük insan artıklarının sokaklarda ne işi var, bu paçavra kuşanmışların, ayak tabanı delinmiş, ağzı kokmuşların? Küçük narin insan pazarlarına layık kız ayaklarının her adımı seni ıslak avuç içlerine bir miktar daha yaklaştırmaktadır, göklerde hazırlıklar tamam oldu olacak, acelenin tam sırası, apartman bahçeleri salıverilecek meydanlara şimdi, köy evlerindeki klimalar, Salacak'tan görünen yüksek katlı gökdelenler, sokaklarda hayvan öldürenler, patlak futbol topları salıverilecek ayaklar kırmaya, ruhunun bütün sokaklarını tek adımda geçme vakti, Fransız İhtilali gibi bir gece bu, Mesnevî gibi bir gece kimse bilmez herkes konuşur, bunca karanlık bu sokaklara nereden bak-san bin beş yüz yıldır falan gelmemiştir ama bunlar iyi günlerin, babaların ıslak şefkatli kırılmaz tokatlarını hiçbir zulme ve çiçeğe değişmem ben, hiçbir soykırıma ve bayram namazına... Kapının ardında bilenler için ne hoş sürprizler vardır, ne ağaç kökleri, ne yumaklar ve düğümler boyu süren cehennemler bir bilsen. Birazdan kendini dağlarca ve denizlerce bir merhamet tufanının orta yerinde bulacaksın, dalgalar boylar aşmak içindir, köprüler aşılmak için yerine zamanına göre sayıları köprübaşının keyfince değişen akçeler karşılığında, bu köprüden geçmek zor ama kıyısında beklemek imkânsızdır, bu hayatın kıyısında beklemek zor ama ortasında savrulmamak imkânsızdır, karakollar dolusu çekingenliklerin sırası değil şimdi, insan bütün sulara yıkanmalıdır, bütün tufanlarda ıslanmalı, bütün balinaların karnında dinlenmelidir dilediğince, kapı artları karanlık sokakların ev sahiplerine benzer kimlik numarasız, tanrılar ve memurlar hazır kıta bekliyorlar seni, meleklerin kalbi küt küt atıyor çünkü bunun için yaratılmışlardır zaten kalemleri de bitmişti defterleri silinmiş, hiçbir dünya haddinden fazla uzamamalıdır, kapıyı çalıyorsun.

Anneler böyledir işte, elleri her zaman kapı kollarında yahut yürekleri kuş kadar ağızlarında pencere kenarlarında oğullarının ölümünü beklerler ama şimdilik biz bu hanımefendiden özür dileyelim çünkü sen bu öykü boyunca ölmeyeceksin, sonrasını bilemem. Babanın gözlerinde, babanın her şeyi herkesten iyi gören fakat konuşmayı bir bebek kadar olsun sökememiş gözlerinde boyun kesmeye bıçakların parıltısı var. Sanki okulları sen yarattın, Hiroşimaları, sanki senin suçun ekmeklerin bayatlaması, arabaların yokuşlarda kendini bohemliğe salıvermesi kontakları kapatıldıkça, suların tersine akmaması ama yine de kirlenmesi kara parlak. Kara parlak gözleriyle baban gibi, cehennem kapılarında birileri kaçsın diye bekleyen zebaniler gibi, kara büyüler, yıkık kaldırım taşları, mezarlık servileri gibi bekleyen ağabeyini fark ediyorsun kör olsaydın da görmeseydin... Ağzından ağabeyinin, yaz sıcakları dökülüyor, kutup soğukları, bin yıldır patlamamaktan canı patlamış volkanlar, sivis pacem para bellumlar, ağabeyin babanın ardında ikinci adam gibi dikiliyor, serçe parmağı gibi, “ben onun yaşındayken ezanlardan önce gelirdim eve,” diyor, “bu yüzden hiç müezzin görmedim.” Babanın yaba elleri kıpırdandı yerinde, avuç içleri tatlıya hasret kalmış dil pütürlerine döndü, annen dokunsan atomlarına ayrılacak ders kitabı resimlerinde yaşıyor sanki; ama iç mi çekti baban ne, sırtını dönüp salona mı gitti Tanrı hiç ol dememiş gibi? Tepeleri bekleyen okçular rehavete kapıldı, en ufak saldırıya karşı bile savunmasızlar artık ağabeyinin gözlerinden okunuyor, ağabeyinin burun delikleri kızgın boğalardan ödünç, “ben hiç müezzin görmedim,” diyor, “yıldız da görmedim ayyaş da travesti de yemin ederim, mademki herkes kendi kendiliğinin içine fırlatılıp atılmıştır, o hâlde ben de müezzinler ve travestiler göreceğim yaşa geldim sayılısın.” Böyle diyor, noktasına virgülüne böyle, vestiyere yollanıyor içinde gece kuşları sırtlanlar ve kopkoyuluklarla beraber. Baban yerinden kıınılmıyor, ölüm gibi biliyordu bunu, insan yavrusunun dokuz ay on günde doğması, cümlelerin özneye başlayıp yüklemle bitmesi, altın gol kuralının iki bin dört yılında kaldırılması, büyümüş erkek çocuklarının arabaları kaçırması ve büyümüş erkek çocuklarının arabaların altında ezilip gitmesi gibi. Travestiler ağaç kuytularına gizlendi, müezzinlerden ses seda yok. Kapatın kapıları, bir kişi eksildik ve daha da rahatız şimdi.

Ağabeysiz evlerin kendilerine özgü köhneliği çöküyor salonun ortasına ama aldırma, misafir gelecek. Babanın yabandan yumuşak elleri senin pembe topuklarına, her Türk vatandaşının yükümlülüklerini anımsatıyor, “önlüğünü çıkar, yemeğini ye, dişlerini fırçala, Allah’a dua et ve Atatürk resmi asılmış duvarın önündeki sunta masanda ödevlerini bitir ama misafir gelmeden...” Misafirler amasız fakatsız ve istenmeden, bir nefes gibi, bir polis gibi, dünyanın sonu gibi gelecekler birazdan, elindeki fidanları çabuk dik! Ölü senatörlerin resm-i geçitleri başladı, tiyatro salonlarının paydaları paya taşınmalı, gemilere sığmayan zürafalar ve unutulmuş mamutlar yalnızlıktan ve can sıkıntısından bu gece bir cumhuriyet daha ilan edecekler besbelli, komşu kızının bu anlatıda pek öyle önemli bir yeri yok çünkü daha ödevlerin bitmedi çünkü öğretmen kızar. Çünkü evleri-

ne geç kalmış ve ödevlerini yapmak için çok da vakti olmayan çocuklu evlerin misafir bekleyişleri telaşlıdır, her şey ucu ucuna iliştilmelidir, annelerle babalar ucu ucuna, bir seçimde A Partisi'ne ama onun icraatlarını beğenmediği için diğer seçimde B Partisi'ne oy veren seçmenlerle dolaylı tümleçler ucu ucuna, Robespierrelerle Napolyonlar, kalıkerli topraklarla Yunus Emreler, basit makinelerle obruklar ucu ucuna ve her şeyin bu ucu ucunallığında komşu kızlarına da, karınlar dolusu yılanlara da lanet olsun! Mutfaktan taşan tabak tıkrıtlarına, davul fırınlarca börek kokularına da lanet olsun, kafanı karıştırıyorlar! Bu annenin ilk börek yapışı değil, bu babanın seni salondan ilk kovuşu değil ama ağabeyinin sokak kapısını ilk sertçe çarpışı, bir şeyler değışecek. Zürafaları kovaladın, mamutların nesli çoktan tükendi, dinozor musunuz burada ne işiniz var? Aslında senin odan da salon kadar güzelmış, tamam televizyon yok, istemeden hiçbir şey ayağına gelmiyor ve konforundan biraz çalındı ama yine de hiç fena değilmiş bak yatak örtülerin yeni değışmiş, ortalık misler gibi, cennet misi gibi kokuyor, bu kokuyu unutmuştun, halı biraz tozlu ama henüz pazar günü gelmedi, hallolur, o da hallolur, her şey hallolur bu yepyeni dünyada canını sıkma. Bu kapı zili o parmakları yadırgamada, sesi ağabeyinin çalışını andırmıyor demek ki tanıştı tanışmak istedikleriyle. Pembe topukların yumuşak halılardaki tok çınlamayışları bu odadan... duyulmuyor. Bütün kulaklar tıkalı. Misafirler galiba geldi, zaten bekliyordunuz.

Annen elmayı soydu ve dilimledi, sen hiç utanmadan komşu kızına uzatıyorsun kabuklarını. Defol git odana! Tahtada yazan buydu.

Dolaşıp Durduğum Yerde

HARUN GÖRÜCÜLER

“Hayalimde ufacak bir yuva kuruyorum. Sonra yaşamak zorluğu geliyor akla
– Dikkat, kapılma aşka... diyen sesler duyuyorum.”

(Behçet Necatigil)

“İnsanın içi” demişti bir keresinde dedem “çatlamış bir testiye benzer, içten içe sızdırır.” O gün bu sözü tekrarlayıp durmuştu. İçindekini sızdırır değil mi dede diye soracaktım, sormadım. Bu sorunun ne kadar anlamsız olduğunu hemen kavramıştım belki de. Uzun zamandır daima beni çağırıp duran sesler duyuyordum. Bu sesler kimi zaman yemyeşil bir göğe kimi zaman da susuzluktan dili damağı kurumuş bir toprağa benziyordu. Şehrin gürültüsü arasında görünürveren bir hülyaya da... Dedemin, Sevda ile evlenirken “Benim gelin kızıma hediyemdir. Hayat da hayal de bunun üstüne dokunmuştur. Güzel kızıma da buna da sahip çıkasın.” diye verdiği halının uzun vakit farkına varamamıştım. Babaannem hiç halı dokumazdı oysa. Bu halıyı dedem, açıldığı zaman etrafa naftalin kokusu yayılan çeyiz sandığından çıkardığında babaannem hayatta olmadığı için ona soramamıştım. Dedeme de bu halının onun için ne anlama geldiğini sormayı düşünmüş ancak nedense unutup gitmiştim. Düğün telaşından olacak bir daha aklıma gelmemişi. Sevda, çalışma odama elinde kahveyle geldiği bir akşam, halıyı hatırlamış, uzun uzun bakmıştı ona. “Ne kadar güzel bakıyor birbirine bu iki ceylan.” demişti. Bir ırmağın kenarında su içen bu iki ceylana ilk kez o gözle bakmıştım. Ben bakınca ırmak bir anda çağıldamış, ceylanlar mutluluk içinde koşturmaya başlamıştı.

...

Dedem; Oğuz’un yüce bilicileri gibiymiş, o gelmeden kız istenmez düğün başlamazmış. Herkes ona danışmış her şeyi. Geçmişten gelme bir değeri vardı herkesin gözünde. Bilgi ile bilge arasında bir adamdı dedem. Önce babaannemin sonra da annem ve babamın ölümüyle yıkıldı, çöktü. Onu artık kız istemelere çağırılmaz oldular, düğünlere de gidemez oldu. Bir isyan bayrağı açtı dünyaya. Yıllarca başköşede duran adam köyün bir köşesinde sessizce yaşamaya devam etti. Bu sürgit sessizliğin içindeki tek gürültü dedemin azılı düşmanı Fadimana’dan başkası değildi. Küçüklüğümden beri nedenini anlayamadığım bir kini vardı Fadimana’nın dedeme. Bana karşı bu kadar şefkatli ve sevgi dolu olan bu kadının dedeme olan kinini anlayamıyordum. Ne zaman içimde ona karşı bir sevgi uyanırsa “Senin deden korkağın, yüreksizin biridir.” der, beni kendinden

uzaklaştırdı. Dedem, onun aksine tek laf etmezdi Fadimana'ya. Onun bu sessizliğine içten içe sinir olurdum. "Evlad, ne diyeyim!" derdi. Herkesin bir derdi var. Şimdi bu kadıncağıza ben ne diyeyim ha... Söyle bana." Konuyu böyle kapatır, açılmasına izin vermezdi.

...

Çocuktum. Elimde bir sopa ağacın dalındaki kuş yuvasını bozmaya çalışıyordum. Sonunda paramparça olup bozuldu yuva. Biraz sonra süzülerek gelen kuş da o yuva gibi dağılıverdi. Arandı, bakındı sonunda dağılmış bir yurtsuzluğun içine doğru çırpıtı kanatlarını. Büyüdüm. Uçağa bindim. Herkes tanıdı beni. "Bakın." dediler, "İşte bu o!" Anlatmak istedim derdimi. Tuttular, fırlattılar uçaktan boşluğa beni. Bir kuş süzüldü. O kadar büyüktü ki buğday tanesi gibi kalmıştım onun azametinin karşısında. Bir hamlede indirdi midesine beni. Rabbim, dedim çok pişmanım. Kurtar beni. Boğulacağım burada. Bir kez olsun yeniden görmek istiyorum dünyayı. Birden alev alev oldum. Kuşun ağzının içinde ateş topuna döndüm. Kuş aldı fillerle dolu bir ordunun üstüne fırlattı beni. Önüme ne geldiyse yakıyordum. Yaktığımdan çok yanıyordum da... Bir ateş dağının üstünde küllerinden doğan bir kuşa dönüşüyordum. Alev alev kanatlarımla... Hangi ağaca gitsem yuva yapmak için ağacı yakıyordum. Yalnız uçmaya mahkûm günahkâr bir kuş olmuş uçuyordum gökyüzünde. Kan ter içinde uyandıgımda her yerim yanıyor gibiydi. Yoksa bu bir rüya değil mi? Rüyanın kanatları olur mu dedim. Kendime baktım, ellerime, ayaklarıma. Ellerim ellerime benziyordu, ayaklarım ayaklarıma. Yine de güvenemedim kendime. Uyku sersemiydim. Yanlış mı gördüm acaba? Yanlış mı görmüştüm? Aynaya baktım. Uzun uzun baktım. Ayaklarımı göremiyordum. Kaldırdım aynaya doğru. Nerdeyse düşecektim. Ama şükür, ayaklarım da eskisi gibiydi.

...

İnsan yalnız hayallerin değil gerçeklerin de sanrısını yaşar. Belki de sancısını demeliydim. Balkonda çayımı yudumlararken yüzüme bakıp gülümsüyordu karım. Babama benzetiyordu beni. Babamı görmemişti bile. Fotoğrafına bakınca anlamış. Yüzümdeki ifadeler, bakışımındaki derinlik aynı babammış. Babamın ruhunu benim yaşatacağımı söyledi. Ölmemişsin sen aslında. Üstüne kürek kürek atılan o topraklar yeniden can vermiş sana. O havasızlığın içinde yaşıyor olduğuna inanmamı istiyor. Yani ben sende yaşıyormuşum, sen bende hüküm sürmekteymişsin. Böyle bir şiir mi vardı ne? Neyse, ne dediğini bilmiyor gibi konuşuyor Sevda. Dedemi de ben yaşıtıyormuşum. Ben olmasaymışım çoktan göçermiş öbür âleme. Ölüleri Diriltme ve Ölecekleri Yaşatma Kurumu gibi bir şeymişim ben anlayacağın baba. Dedemin bir ayağı çukurda... Benim de mi bir ayağım çukurda diyecektim Sevda'ya diyemedim. Ben tamamen çukurdayım baba. Debelenip duruyorum. Diyeceklerimi diyemiyor, yapacaklarımı yapamıyorum. Ben kendim yaşıyorum ki seni nasıl yaşatayım? Ya da yaşadıklarımın ne kadarında sen varsın? Bir trafik kazasında Azrail'e çarpıp durduğunda kaldığım yatılı yurttan beni almaya gelen dedemin gözlerinde var mıydın mesela? Ya ağlayan bakışlarında... Bir mezar taşı gibi dikilip kaldığımda kabrinizin başında, bana bakarak anlıyorlardı

sizin mezarınızın kime ait olduğunu. “Vah, zavallı çocuk! Hem annesini hem babasını kaybetti.” dediklerinde, bana bakıp ruhuna Fatiha okuduklarında, babalar gününde kompozisyon yazdığında öğretmenimiz, okulda anneler gününü kutladıklarında, veli toplantılarında velisiz kaldığımda ne kadar benimleydin baba? Senin bende yaşadığını keşke önceden bilseydim baba. Öğretmenimle konuşur, anlatırdım durumu. Ben aslında hem kendim hem babamışım, derdim. Neden çektirdin bunca eziyeti bana? Neden demedin ölünce bende yaşayacağını? Annem, “İnşallah okuyup adam olduğunu, askere gittiğini, evlenip çoluk çocuğa karıştığını da görürüz.” demişti beni yatılı okula bıraktığımızda. Okuduğumu göremedi, askerliği de bedelli yaptım, yaşasaydı da göremeyecekti zaten, evlendim baba. Anneme söyle, evlendim. Çoluk çocuğa karışmadım ama. Çünkü içimdeki çocuk hiçbir şeye karışmak istemedi. Siz gidince bir anda büyüyen o çocuk seslenip duruyor durmadan bana. O çocuğun sesinin ne kadarı senin? Sevda’dan önce Cemile’yi sevmiştim baba. Çok sevmiştim. Otobüste Cemile diye bir roman okuyordum. Aa, okuduğunuz kitap ne kadar güzel demişti. Okudunuz mu demiştim. “Yoo ama ismi benim adım. Muhakkak güzeldir.” diye sevimli sevimli gülmüştü. Ben kalkıp ona yer vermiştim. Yol boyu konuşmuştuk. İnerken kitabı hediye etmiştim. Kabul etmek istemese de zorla vermiştim. Kitabın arasına da numaramı iliştirmiştim tabii. Her şey bir kitapla başladı yani baba. Kitap okumazdın ama kitapların ne kadar faydalı olduğundan bahsederdin. İlk defa o gün canı gönülden hak verdim sana. Her şey çok güzel gidiyordu. Ta ki Cemile’nin ailesiyle tanışmaya gidene dek. Cemile’nin dünya tatlısıdır dediği emekli asker babası alay etti benimle baba. Korkma ezdirmedim kendimi. Ben de alay ettim onunla. Deplasmanda yenilmedim anlayacağın.

—Senin kimin kimsen yok mu evladım?

—Kimim de yok, kimsem de efendim... Bir kimim olsaydı kimseye ihtiyacım olmazdı bu hayatta. Ha, bakmayın yetim öksüz olduğuma. Kimseye muhtaç değilim Yaradan’dan başka.

—Ee, o zaman kızımın neden evlenmek istiyorsun? Demek ki sevgiye muhtaçsın.

—Yaradan zaten sevgi demektir efendim. İçimdeki yarayı iyileştiren onun sevgisidir.

—Bana efendim deme.

—Ne diyeyim efendim.

—Ne dersen de. Ben efendi falan değilim.

—Estağfurullah efendim.

—Bak oğlum, anlatamıyorum galiba. Bana efendim deme dedim.

—Bana oğlum demeyin efendim. Babam öldü diye kimsesiz değilim ben.

—O lafın gelişi oğlum.

—Lafınız bana iyi gelmiyor efendim.

—Tamam, bir daha demem oğlum.

—Ben de bir daha efendim demem efendim.

—Ne iş yaparsın sen.

—Kitapları düzeltiyorum efendim

- Kitapları düzeltmek diye bir meslek mi olur lan.
- Bana lan demezeniz sevinirim efendim. Üslubunuzu düzeltmenizi rica edeceğim.
- Tamam tamam. Uzatma. Ne işi bu...
- Düzeltmek dediysem editörüm efendim.
- Para var mı o işte?
- Edebiyat karın doyuramaz efendim ama eh işte, yetiyor diyeyim.
- Ha tabii, evleneceksin karın doyuracak seni. Sen de boş boş kitapla uğraşacaksın.
- Boş kalan vakitlerimde sizinle de uğraşırım efendim.
- Benimle uğraşmak mı istiyorsun?
- Yok, kızınızla uğraşmayı tercih ederim efendim. Müsaade ederseniz evleneceğiz de...

Tabii vurdular tekmeği bana. Cemile seni hiç tanıyamamışım dedi, televizyon dizilerindeki kızlar gibi. Bence babanı tanımamışsın dedim. Öyle tanınmaz bir hâlde çıktım evden baba. Beni bilirsin biraz ukalayımıdır. Yatılı okula bırakırken bana öğüt vermek istemiştin. Hiç beceremezdin öğüt vermeyi de... Aslında hiçbir baba beceremez ama babalarından kalma bir alışkanlık işte. Oku benim gibi olma demiştin. Ben sırtarak o söz öyle değil ki demiştim. “Oku baban gibi eşek olma.” deyip pis pis gülmüştüm. Enseme şaplağı da yemiştin tabi. “Eşşoğlu eşek. Babaya eşek mi denir” demiştin de birbirimize bakarak karnımız ağrıyınca kadar gülmüştük. İşte öyle indirdiler şaplağı enseme. Hiç seninkine benzemiyordu, canımı çok yaktı baba. Üzüntüden karnıma kramplar girdi. Çok geçmedi Cemile gitti cebi dolu sümsük biriyle evlendi. Ben de Sevda’yla tanıştım. Mantık evliliği oldu bizimki. Sevda çok mantıklı kızdı çünkü. Cemile’den çok daha güzeldi. Ama gönül bu işte... Cemile’yi birkaç kez eşiyile gördüm içim sızladı, bir şeyler parçalandı yüreğimde. Yaşasaydın belki seninle konuşurduk bunları baba. İnanmayacaksın ama bir trene binip şehir şehir gezerek anılarımı sattım Cemile’den ayrılınca. Anı satılır mı dedi arkadaşlarım. Aslında hiç arkadaşım yok baba, sadece ağız alışkanlığı. Satılır dedim onlara. Bir daha hiç gitmeyeceğim şehirlerde yazarlar buldum. Bir daha benim yaşadığım şehre hiç uğramamak şartıyla sattım gitti anılarımı onlara. Ben de aslâ gitmeyecektim o şehirlere. Çünkü anılarımı sattığım kişileri görürsem her şeyi tekrar hatırlardım. O zaman sattığım adamın anıları olmaktan çıkar bir karakoncolos gibi musallat olurdu bana. Anlıyor musun baba? Anılarımın bir kısmını sattım. Merak etme siz hiç yoktunuz o kısımlarda. İmandın mı baba? Gerçek mi ben mi uyduruyorum bunları bilmiyorum. Gerçek değilse de anılarımı satmayı çok istedim baba. Anılar buhranında kayboluyorum çünkü. Yıllar sonra seninle konuşmak ne tuhaf oldu baba. Hele seni yaşatırken seninle konuşmak, belki de sen yaşıyorsun ben öldüm baba. Sen yalnızca ağacın dalından düştün ve bir çekirdek gibi toprağa kavuşunca tekrar yeşermeye başladın. Ben ise kırık, kuru bir dal gibi sallanıp duruyorum orda. Her şey ne tuhaf, dünya ne tuhaf baba...

...

İnsanın acısını insan almıyormuş, insanın acısı insana kalıyormuş baba. Sen de acını

miras bırakıp gittin bana. Siz üzerime okurdunuz, insanlar üzerime ağladı baba. O kadar ağladılar ki bana sıra gelmedi. Ağlamalar da kapının önündeki ayakkabılarınız gibi oldu. Ölümün habercisi olan ayakkabıların kayboldu ağıtçıların arasında. Duvarlar bile ayakkabılarla dolup taşı. Öyle ki sizin ayakkabılarınız diğer ayakkabıların seline kapıldı, görünmez oldu. Herkes gittikten sonra ortaya çıkabildi, her yerine basılmış toz toprak içinde kalan zavallı ayakkabılar. Benim de ağlamalarım herkes gidince kendini gösterdi baba. Yorulmuş, üzerine basılmış, acı çektirilmiş bir yalnızlıkla başladı.

O kadar acı çekiyorum ki baba, sanki bütün acı benim sırtıma yüklenmiş de dağın tepesine doğru koşturuyorum, benden düşenleri ise geri kalan tüm insanlığa paylaştırmışlar. İnsan, hep en kötü kaderin kendisinininki olduğunu düşünüyor galiba. Anlayacağın hayatımı yazsam roman olur, en azından hikâye. Sevda, artık okuduğun yeter bir şeyler yazsan diye tutturdu geçenlerde. Ben senin okuduğuna karışıyor muyum dedim. Ben ondan farklıymışım. Hep farklısın diyerek üstüme üstüme geldiler. Bu Sevda da her şeye karışıyor baba. Sevda değil kara sevda mübarek. Bazen Fadimana'nın dedemi taşıdığı gibi taşıyor beni, bazen de yine Fadimana'nın beni sevdiği kadar merhametli. Bu kadınları anlamak zor... Tanrı anlamak için değil anlatılmak için yaratmış onları herhâlde. Tutturdu yeni yazarlar hep konuşuyormuş okurla, anılarını anlatıyormuş, küfür de varmış acı da. Ben iki cümle yazamam diyorum anlamıyor. Ona göre bir gün yazacaktım. Ben öyle kafamdan yalan yanlış şeyler uyduramam diyorum. Yalan değil kurgu deniyormuş onlara. Görsen hayat benim değil Sevda'nın hayatı. Boşuna beni hayatım diye sevmiyor. Benim hayatım da senin hayatın, seninki dedemin... Anlayacağın hiç kendimiz olamadan yaşayıp gideceğiz baba. Ya da ölüp... Hiç kendimiz olmadan... İnsan doğduğu evi kaplumbağa gibi sırtında taşıyor. Belki bakınca görünmüyor ama ne zaman korksak ona sığınıyoruz. Onun hatıralarına... Sürekli geçmişe sığınmaktan gidemiyorum baba. Geçmişin bir sığıntısı oldum. Geçmişin mültecisi... Ne geldiğim zamana dönebiliyorum ne geçmişte kalabiliyorum. Kaplumbağalar da ondan mı bu kadar yavaş... Zaman akıp gidiyor ben takılıp kaldım. Her şey benim etrafımda dönüyor. Ben durdum. Dönüp durdum. Yoruldum baba. Herkes ileri bakmayı o kadar iyi öğrenmiş ki zıpzıp geçiyor beni. Gürültünün içinde sessizlik gibi kaldım ortada. Onlar kendi gürültülerini bir cümbüşün odunu gibi taşıyorlar üzerlerinde. Ben dağa çıkmış, odun seçiyorum. Doğruyu aramaktan yoruldum. İçim içime artık sığmıyor baba. Bak sen de sığmadın. Sonunda çıktın karşıma.

...

Dedem, “Dinle sana bir hikâye anlatayım.” diyor. Gerçek mi yalan mı sen karar ver. Bu dünya ne kadar gerçekse o kadar gerçek, bu dünya ne kadar yalansa o kadar yalan. “Oo, dedeme bak be! Demek ki ben bu okkallı laflar etme yeteneğimi ve zekâmı dedemden almışım.” diyorum. Enseme şaplak vurmuyor dedem. Gülerek evlendin ama büyüyemedin deli çocuk diyor. Gülüyorum. Aslında ağlanacak bir hâldeyim. Büyüme istiyorum ama büyüyemiyorum dede demek istiyorum. Dedem devam ediyor anlatmaya. Vaktiyle buralarda iki sevdalı yaşarmış. Birbirlerine bakınca gözlerinden bir zelzele ya-

yılırmış bedenlerine. Öyle bir bakarlarmış ki sular tutuşurmuş sevdalarından.(İki ceylan birbirini koklar gibi baktı birbirine.) Öyle sevmişler ki birbirlerini göremedikleri gün, güneş doğmazmış onlara. Güneş doğmayan vakte nasıl gün denirse artık... Hikâye bu ya... Kıza başka biri de yangınmış içten içe. Delikanlının amcasının oğluymuş hem de. Zengin mi zenginmiş. Kızın ailesi de tanır severmiş o adamı. Bir akşam kızı kaçırmaya gelmiş bu kalın bıyıklı adam. Kızın gönlü sevdiğinde. Ölürüm de gitmem demiş. Adam zorla götürmüş. Kıza o delikanlının artık başka birini sevdiğini, onu sevse şimdiye ortalığı ayağa kaldıracağını söylemiş. Zavallı kız, beklemiş ama ne gelen var ne giden. Zavallı gencin de haberi yokmuş olanlardan. Kızı ortalarda göremeyince hastalandı diye endişelenmiş. (Avcıdan habersiz diğer ceylanı arıyordu gözleri. Başını kaldırdı. Artık çok geçti.) Kötü haberin kanatları vardır derler. Haber gelmiş delikanlının gönlüne sapanmış. Kız zorla da olsa eş olmuş bu kalın bıyıklı adama. Sevdasının peşi sıra gelmeyen o adamı da düşman bellemiş. (Avcının kollarında yaralı ceylanı gördü. Avcının beni vurmasına nasıl izin verdin, beni niçin kurtarmadın der gibi baktı ceylan. Onun derdiyle suya düştü diğer ceylan. Biri avcının omzunda inliyor, diğeri suda debeleniyordu.) Yıllar sonra hakikati öğrenmiş adam. İki de ayrı yuva kurmuşlar. O kadar yakınmış ki evleri her sabah görürlermiş birbirlerini. Hakikatin ağırlığına ve sevdanın yüküne rağmen sessizce sevdiğini izlemiş adam. Yılların hıncıyla bağırması ona kadın. Her kızışında içinden sevdanın alevleri fırlamış. (Halının üstünde dalgalandı ceylan. Avcının sırtından halıya kan damlıyordu. Nehrin içinde suya bata çıka, çarpa çarpa ilerliyordu diğer ceylan.) “Dede” dedim “hiç inandırıcı değil bu hikâye.” “Hikâye bu, inandırıcı olmasa da inanacaksın.” diyerek anlatmaya devam etti. Aslında kız bir gün delikanlı nehrin kıyısındaki bahçede çalışırken kaçıp ona sığınmış. Gidelim buralardan, demiş. Uzaklara, bizi kimsenin bulamayacağı yerlere... Vicdanın sesi vardır oğul. Vicdanın sesi her yerde arar bulur seni. Peşin sıra koşturur. Zavallı adam, olmaz demiş. Korkak diye bağırıp durmuş kadın. Harap bir ev gibi yıkıla yıkıla dönmüş kalın bıyıklı adama. Delikanlı çökmüş dizlerinin üstüne hüngür hüngür ağlamış. Onunla gidemezmiş çünkü eşi hamileymiş. Evlilik biraz da sadakattir oğul. Kadirşinaslıktır. Kendine bir evlat verecek kadını nasıl bırakıp gitsin. Ardında acı dolu bir kadın ve dilden dile dolaşan uğursuz bir hikâyenin üstüne yuva kurulur mu? Şimdiki gençler pek anlamaz ama. “Vay dedeme.” dedim yüzüne bakarak. “Ne hazineler varmış bizim metruk evde.” “Var da anlayan mı var?” diye gülüp anlatmaya devam etti dedem. Hayat elindeki kırbacı indirdikçe indirmiş sevdalarına. İkisinin de eşi tez terk-i diyar etmiş. Birbirlerinin yüzüne bile bakmamışlar yine de... Her yerlerinde geçmişin izi, gönülleri yara bere içinde... (Halının desenlerinde yarım kaldı her şey. Bir tarafta adım adım ölüyordu bir ceylan, öbür tarafta anbean boğuluyordu diğeri.) Hikâye ilerledikçe dedem kelimelerden oluşan bir adama dönüşüyordu. Uzun uzun yutkundu bir ara. Her şey sustu yerine rüzgârın sesi hükümran oldu. Uğultulu yalnızlığın içinde evin telefonu çaldı. Dedem telefon etmesini bilmez, gelen telefondakilerin sesini de zor duyardı. Sen rahatsız olma ben bakarım telefona anlamına gelen bir el hareketiyle telefonun olduğu odaya yöneldim. Telefondaki

Fadimana'nın büyük oğluydu. Ağlayan sözcüklerle konuşuyor, harfler gözyaşı gibi dökülüyordu dilinden. Annem öldü dedi. Kardeşlerime haber verebilir misin sana zahmet? Birazdan onu eve getireceğiz." Tamam abi, dedim ama bu görevin ne kadar zorlu olduğunu o an düşünememiştim. Dışarı çıktığımda dedem kimdi oğlum arayan diye sordu. Geçirtirdim. Sevda'yımış dede. Telefonuma ulaşamamış da önemli bir şey yok dedim. Dedeme hissettirmeden nasıl gidip söyleyecektim ölüm haberini. Ben söylemesem de sesleri duymayacak mıydı? Duymazdı elbette. Son zamanlarda giderek az duyar olmuştu ama ya gelip gidenler... Onları görecekti. Kargalar semah yapacaktı Fadimana'nın evinin üstünde. Bir de baykuş ötmeye başlarsa hiçbir söze gerek kalmazdı. Baykuş sağrıların bile ruhuna işleyen sesiyle kara haberi getirir, teker teker herkese ulaştırırdı. Küçükken Fadimana'nın evinin etrafında kargalar dolaşmıştı da dedem ellerinde taş köyün delisi gibi kovalayıp durmuştu onları. Ninem "Sana ne bey, milletin evinin damındaki kargadan." dediye de durduramamıştı onu. Hatta Fadimana'nın bu yaşına gelmişsin hâlâ kargalardan mı korkarsın akılsız adam sözleri de... Allah'ın takdiri bu ya, aradan çok geçmedi Fadimana'nın eşinin ölüm haberi geldi. Hem öyle bir ölüm ki bu ejderha ağzına girmiş gibi tanınmaz hale çevirmişti adamcağızı. Hayvanları doyurmak için samanlığa girmiş, söndürmeden attığı izmarit samanı tutuşturmuş, dumanlar ve alevler arasında kalmıştı. Dedem bu olaydan sonra daha bir korkar olmuştu kargalardan. Bir taraftan da evvelden azılı düşmanı Fadimana'nın yalnız kaldığına sevinir mi olmuştu ne? Ya da ona bir şey olmadığına... Şimdi birazdan etrafı kargalar sararsa gücü yetmezdi onları kovmaya, bu duruma yıkılırdı şüphesiz. Fadimana'yı göz göre göre ölüme terk etmiş gibi hissederdi. Bir yolunu bulmalı ve onu evden çıkarmalıydım. Fadimana'nın avlusu da dolmaya başlamıştı yavaş yavaş. "Dede" dedim "Seni nehre götürüyem mi, hem bağı bahçeyi görürüz." İstemez gibi davrandı önce. "Söz" dedim "Çıplak çimmeyeceğim nehirde." "Edepsiz!" dedi dudağının kenarıyla gülerek. "Bir destek çık da gidelim bari." Böyle sebepsiz gezmelerden çoktan geçmiş bir hırıltıyla kalktı. Ayağını sürüyerek yürümeye başlayınca önündeki testiye görmedi. Testi yılların yorgunluğuyla saldı kendini. Paramparça oldu. İçi tuzla buz oldu dedemin, öyle darmadağın. Fadimana'nın evinin önü dolup taşmıştı. Hiçbir şey sormadı dedem, belki de sormadı. Nehre kadar soluklana soluklana yürüdü, çoğu vakit soluksuz sustu. Her ne kadar elinden tutsam da sürekli taşlara ağaçlara çarpıyordu. "İnsan yaşlanınca çürük bir testiye benzer." dedi dedem. "İlk rüzgârda paramparça olur." (Avcının üstünde can verdi ceylan. Suyun içinde çırpınıyordu diğeri.) Nehrin kenarındaydık. İkimiz de suyun sesini dinliyorduk. Sen olmasan dedem çoktan ölürdü dedi, karım. Ben sığ bir nehir miyim dedemi eksilte eksilte yaşatan? Nehirler de boğulur mu baba? Bir gürültünün içinde sesi kısılmış bir ölüm olarak kaldı dedem. Suyunu kaybetmiş bir nehir gibiyim baba yatağından kovulmuş ya da. Kanatları kırılmış bir türkü tutturdu ağaçlar. Ben kimim, sen kimsin ve neredeyim biliyor musun Sevda?

...

Editör Bay H. bir gün elinde kâğıtlarla yanıma geldi. Bakışlarıyla elindeki kâğıtları

göstererek bu metni incelememi ve fikirlerimi dile getirmemi istedi. Onun için oldukça önemli olduğu her hâlden anlaşılan bir esere niçin kendisinin bakmadığını sordum. Yılların editörüydü ve bu konuda benden oldukça bilgiliydi çünkü. Gülümsedi. Senin bu işi daha iyi yapacağına inanıyorum, demekle yetindi. Gece vaktiydi. Hafta sonu sahafın alt raflarından birinde toz bulutlarının arasına saklanmış bir kitap bulmuştum. Kalın cildi dikkatimi çekmiş, eseri birkaç sayfa karıştırınca da almaya karar vermiştim. Osmanlı kahvehanelerinden hamamlarına kadar muhtelif konularda bilgilerin bulunduğu bu eseri karıştırmaya başladım. Sayfaların içinde yavaş yavaş ilerlerken kitapları korumak için okunan kebikeç duasının olduğu bölüme geldim. Kitap kokusuna aşına olan herkesin bildiği bir şeydi kebikeç. İşte o anda Bay H.nin verdiği kâğıtlar aklıma geldi. Ya kâğıtlara bir şey olursa... Hemen kâğıtların bir fotokopisini çekmeliydim. Fotokopi çekerken gözüme bir fotoğraf ilişti. Fotoğrafta yarım kalmış bir halı... Niçin yarım kalmıştı. (Emek emek dokunmuş bu halının yarım kalmışlığı üzüyor insanı.) Nehrin içinde ceylan, kıyısında ise paçalarından kan damlayan bir adam... Adamın yalnız ayakları gözüktüyor. Ayaklarının hâline bakılırsa üstünde bir yük var gibi ya da sırtında bir hançer... Halıdaki kanlar öyle canlı dokunmuş ki bıraksan nehri kıpkırmızı yapacak. Nehirdeki ceylan ile adam arasında bir mücadele var besbelli. Ceylan kıyıya çıkmak için çabalıyor, adam nehirden uzaklaşıyor. Ceylan ne kadar çabalasa nehir o kadar çoşuyor. Öyle ki nehir paçalarına kadar kana batmış o adamın korkunçluğunu andırıyor. Fotoğraf o kadar sarstı ki beni ocaktaki çayı unutmuş, ceylanın hâline üzülüyordum, onunla suya batıp çıkıyordum sanki. Kendime geldiğimde çayın suyu kaynamaktan tükenmişti neredeyse. Kalan suyla çayı demleyip balkona çıktığımda sahaftan aldığım bu kitabın bir şeylerin habercisi olduğunu düşündüm. O yazının içinden kebikeç belirip bu hikâyeye sahip çık diyor gibi oldu. Halı zaten beni başka bir dünyaya sürüklemişti. Hikâyeyi o gece balkonda sessizliği soluya soluya okudum. Gece boyu halıdaki desenler zihnimde yaşamaya devam etti. Kafam soru işaretleriyle doldu. Hikâyede yalnız kadınların adı vardı mesela. Muhakkak yazar bir şeyleri hedeflemişti. Halı, ceylanlar, nehir, Fadimana, Sevda, Cemile... Halının üstünden nehre doğru dökülüyordu her biri. Sabah olup büroya gittiğimde Bay H. ile konuşmak istiyordum. Bu hikâye neden beni buldu? Ya kebikeç? Bay H. büroya girer girmez odasına giderdi normalde. Bugün doğruca benim odama yöneldi. Dün verdiği kâğıtları sorup benim cevaplamama bile fırsat vermeden gözüyle hızlıca aramaya başladı. Masanın üstündeki kâğıtları apar topar çantasına doldurdu. O kadar dikkatsizdi ki zımba tellerinden biri parmağına battı. Parmağını somurmasına rağmen yüzündeki acı ifadesi de öylece duruyordu. Bir damla kan düşmüştü kâğıtların üstüne. Kâğıtlar kana bulanmış, çantasından taşacak gibi olmuştu. Ben de sizinle bu hikâye hakkında konuşmak istiyordum, dedim. “Mutlaka, mutlaka...” Konuşmaya gerek yok, yazarı yaşadıkça bu hikâye basılmayacak, dedi. Neden efendim, desem de duymamış gibi yaparak çıkıp gitti. O an Bay H. ayaklarından kan damlayan adama benziyordu. Allah’tan bir nüshasını almışım, dedim içten içe. Aradan çok zaman geçmedi zaten yaşlı olan Bay H. öldü. Bay H.nin ismini söylememe

nedenim basit yazarlar gibi gizemli bir karakter yaratmak veya bu hikâyede erkeklerin adı olmadığı için değil, sevdanın bilinmeyen kahramanları erkeklerdir ya da yuvayı dışı kuş yapar gibi albenili sözler ya da örtük göndermeler için hiç değil. Hikâyeyi yayınlayıp yayınlamamayı çok düşündüm. Bay H. eğer bu eserin yok olmasını isteseydi bana okutmazdı. Yayımlanmasını isteseydi elimden almazdı. Peki, bu hikâyeyi kim yazdı? Bay H. ölmeden odasının duvarında bir halı resmi görmüştüm. Nehir kenarında birbirine bakan iki ceylan vardı halıda. Hikâyenin içinde anlatılanlara ve daha önce gördüğüm fotoğraftaki halıya ne kadar benziyordu. O gün, bu hikâyeyi yazanın Bay H. olduğunu anladım. Ya da öyle olmasını istedim. Bay H. ölmüştü çünkü. Herkesin dönüp dolaşıp aynı yere vardığı bu hikâye de diğer kitaplar gibi okuruyla buluşmalıydı. Bay H.'nin böyle bir şey yapmama müsaade edip edemeyeceğini bilemediğim için- zira artık ondan izin isteyebilmem mümkün değil- ismini yazmak istemedim. Belki şimdi o da hikâyesini okuyan herkese “Ben burada değilim ey okur, sen neredesin.” diyordur. Hem artık onun olmadığı bir dünyanın hikâyesinin yazarı olmanın ne önemi var ki. “Kitabınız hakkında konuşmak istiyorum, müsaitseniz size uğrayacağım.” desem “Elbette gelebilirsin, kapım sana her zaman açık.” derdi mutlaka. Kapı açık biliyorum Bay H. dönüp dolaşıp hepimiz o kapıdan geçeceğiz, siz merak etmeyin demeyi çok isterdim. Sonunda yayınlamaya karar verdim. Düşündükçe rahatladım. Düşünmek insanı rahatsız eder derler bir de. Kim okuyacak ki bu hikâyeyi? Kim? Bay H. o anda düşük yapmış bir anneye benzedi. Bu hikâye de dünyaya gözünü açamayan zavallı bir yavrucağa... Tüm sancısını çekmesine rağmen çocuksuz kalmasına dayanamadım. Belki Bay H. öldü; ama bu hikâye yaşmalıydı. Bay H. hikâyede yaşmalıydı. Ama kim okuyacak ki bu hikâyeyi? Kim?

Kuş Tamircisi

HAKAN YAŞAR

Yeşilhisar’ın göğünde güneşin sıcaklığına aldırmandan pamuk şekeri gibi bembeyaz bulutlarla yarışan kuşlar... Bozkırda kışlığını kan ter içinde hazırlayan ince belli işçi karıncalar... Duvarlarındaki sarmaşıklarıyla kirli sakallı bir ev, bir de ben...Göğün altına sakince yayılmış çiçekli bahçemizde güzel sanatlar lisesine hazırlanıyordum. “Güzel olmayan sanat mı var?” düşüncemi boşluğa gönderip bilmem kaçınıcı kez mülakat tükümü söylüyor, türkü biter bitmez güvercinlerimi havaya atıyordum. “Güvercin / Pencerede kopan alkış...” diyen bir Garip gibi ben de kimseden duyamadığım alkışı taklacı güvercinlerimden umuyordum.

Kanatlar şakladıkça kendimden geçiyor; başıma yağın çiçek ve parlak kâğıt yağmurunu hayal ediyordum. Bir kolum belimde, vakurla yere doğru eğilip tebrikleri kabul ediyordum ki güvercinlerimden biri önüme düşüverdi. Ufak bulutlar birleşip bütün göğü kaplamış, belli ki aniden gök yarılmıştı. Güvercinim de o simsiyah, derin uçurumdan düşmüş olmalıydı. Başka bir ihtimalde kanadı bu kadar kanayamazdı. Hemen anama vardım. Yeşilhisar’ın avratları beş çayına gelecekmiş; sasilama, çemenli ekmek, cıvıklı, tahinli katmer yetiştirmesi gerekiyormuş. Gilaburu gibi sıkıp suyumu çıkarırmış. Cehennem olacakmışım, bakamazmış. Baba, diye bağırıp yanına koştum. Örgü, çarkifelek paspasa takılıp düşünce kuşçağız da babamın ayakucuna yuvarlandı. Her yeri kan etmişim! Ayakucuyla bana doğru itelediği kuşu telefoncuya götürüp selamını söyleyecektmişim. O, kuşları tamir edermiş. Defolacaktım.

Telefoncu kuştan ne anlar, diye söylenerek nerede olduğunu bilmediğim telefoncuya doğru koşuyordum. Camii Kebir’in berisindeki iş hanı geldi aklıma. Yönümü o tarafa çevirdim. Uzun saçları, tüylenmiş ceketi ve dizlenmiş pantolonuyla ıslık çalarak bir şeyler arayan adama “Kuş Tamircisi varmış, nasıl gidebilirim?” diye dizlerimin üzerine eğilip nefes nefese sordum. “Oy, gurban olduğumun yarattığı! Senin ganadına daş mı attılar?” deyip kuşu eline aldı. Kanadını kaldırıp “Çok gan gaybetmiş. Evvela ganını durduralım.” dedi. Adamın peşine sürü kuşu gibi takıldım.

Elektronik parçaların, birkaç tornavidanın ve kırık telefon ekranlarının belli bir düzen içerisinde sessizce beklediği, yer yer çizilmiş masasına oturdu. Beyaz bir kâğıt havlu serdi önüne. “Sinekliği çek.” dedi. Çektim. Üfleye üfleye araladığı kanadın kanayan yerine

ilaçlı pamuk bastı. Bir süre sonra pamuğu kaldırıp “Ganı durdu.” dedi.

Meraklı bir sinek, kuşun yarasına konuyordu. Adam, elinin tersiyle kovunca havada seri dönüşler yapıp aynı yere tekrar konuyor; para bulmuş tüccar gibi ön ayaklarını ovuşturuyordu. Belki de bir çeşit eğlenceydi sinek için. Fakat zamanı değildi. Henüz tanışmadığım adam, sineği kapı dışarı etmek için sağ omzundaki havluyu alıp sallamaya başladı. Saçları yukarı doğru taranmış bir genç, “Bi’ senin dükkânda sinek patlatan yok. Havluyla sinek kovalamayı bırak artık Kuş Tamircisi.” dedi. Duymamak için duvarda asılı ışıldaklı radyonun düğmesini çevirdi. Sunucu, Neşet Ertaş’ın “Bunca yıldır daldan dala konarsın/ Yuva yap bir dala kal gayrı gönül!” bozlağını anons geçince önce bir âh çekti, sonra kolu kanadı kırıldı da dönüp sandalyesine yığıldı sanki.

Kuşumun kanadını sarıp parmaklarıyla araladığı gagasına ilaç damlattı. Telefon vitrininde tedavisi süren kuşların yanına götürdü. “Taklacı, bak bu Geveze. Gaynar süte girmiş yaramaz. Yanan ayağını kesmek zorunda kaldık. Bu Sallabaş, felç geçiriyordu. İştahlı kediler bulmadan ıslıkla ben buldum. Kumru Himmet... Köyden İndim Şehre filmindeki Himmet gibi çapraz bacaklı, yürümekte zorlanıyor. Bu, Sultan Sazlığı’nda martının ağzından aldığım Sultan Hanım. Pikniğe gelenlerin tükürdüğü kenger sakızına basmış. Bu sarı boğazlı serçe de sokağa atılan saç teline ayaklarını dolamış. Bulduğumda bir parmağı simsiyah kesilmiş, kangren olmuştu. Sahi, saç telini gapı pecesinden atıveren acep bu guşu düşünmüş müydü? Nerde olursak olalım, yapıp ettiklerimiz dünyanın bir başka yerinde zararlı olabilir değil mi Taklacı? Hadi, goklaşım bakalım.” deyip bana döndü.

Sorusunu “Zabıta Zühtü’nün oğluyum.” diye cevapladım. Taklacı’nın can acısından kızmayı unuttuğum anne ve babama şimdi çok kızdım. İnsanın çocuğundan önemlisi olabilir mi bilmiyorum, dedim. Bir şey söylemedi, selamlayıp dükkândan ayrıldım. Kuş Tamircisi, on gün sonra iki dirhem bir çekirdek okul çıkışıma geldi. “Ne öğrendiniz bakalım bugün?” diye sordu. Otuz Kuş efsanesi... Anka olarak da bilinen Sîmurg’a ulaşmak için Hüdhüd öncülüğünde, kuşların yaptığı sembolik yolculuğu anlattı öğretenimiz. Sana da anlatırım, dedim. Güldü. Arkasında bir şey sakladığını fark ettim.

Hem annemlerin işi varmış hem de onu görürsem daha çok sevinirmişim, diye kendi getirmiş. Taklacı’yı görünce boynuna sarıldım. Tam başımı okşadı ki devriye gezen babam, toz duman yanımıza yanaştı. Kolumdan tutup arka bacağına tohumladı âdetâ beni. Uzak duracaktım. Kuşlar gibi bitliymiş bu adam da. Bileğimden tutup devriye aracına bindirdi beni. Gülerek el etti Kuş Tamircisi. Ona kızmasınlar diye gözlerimle selamladım.

Akşam annemler konuşuyordu. Kuş Tamircisi “Oğlunuzun güvercini iyileşti. Sizden alırsa pek bi’ sevinir.” diye yanlarına gitmiş. Adamı gürültülü sözleriyle itelemişler. Ağzının payını alıp benim okul çıkışıma geldi demek! Bizimkilerin el sağlıklılığı da buydu işte! Boşuna türkü yakmamışlar. İnsan kısım kısım, yer damar damar.

Aşağı mahalle ile yukarı mahalle bir olup imza toplamış. Dükkânını kapatıp ilçeden kovacaklarmış. Olmaz, diye odanın ortasına atıldım. Kesin kes, dükkânını mühürleyeceğiz. Kuşlar, kediler... Hayvanat bahçesine çevirdi iyice Yeşilhisar’ı. Kimi kimsesi de yok. Soysuzun teki! Tekin değil anlayacağın oğlum.” dedi. “Hayır, o daldaki şekerpare gibi tatlı biri!” deyince sağ elinin tersiyle tokadı bastı. Ama ağlamadım. Keşke sen değil Kuş Tamircisi olsaydı babam, dedim. Ama içimden...

Odama geçtiğimi sanan babamlardan habersiz hana koştum. Bekçi, babam sayesinde handa çalıştığından “Babam gönderdi.” deyince hana girmemde zorluk çıkarmadı. Telefon dükkânının kapısını çalmak yerine yumruklayınca kuşları gösterip “yavaş” anlamında iki elini kaldırıp indirdi. Kuş Tamircisi’ne mahallelinin aleyhinde imza topladığını tek tek anlattım.

İnsan, sırtını yaslayacağı birini arıyor. Bulamazsa bir şeye yaslanıyor. Bir sandalyeye mesela... İstedğin yere çekersin. Tamam, der galkarsın. Birçok insan gibi ne kadar da uzattım. “Çok gonuşmak dikiş gibi içtense tene, dıştansa göze batar.” demişler ama bazen de susmamalı. Attığım yemler, sinek yapıyormuş. Muhitin kira ve satın alma değeri düşüyormuş. Mahalleli imza toplamış, dükkânı gapattırıyormuş. Buz, suyun derinliklerinde devam eden yaşamı soğuktan koruyan bir manto görevi görür biliyor musun? Benim de buz gibi merdümgeriz yüzümün altında nefes alan bir hayat var. Ben, bir kere govuldum. Onlara yaşatmam bunu. Bur’dan ölüm çıkar, dedi. Geldiğim gibi koşarak eve döndüm.

Kaba kuşluk vakti bir ses, demir direklerdeki yere doğru eğik hoparlörden “Cenaze ilanı!” diye anons geçti. Devamını duymamak için türkü okumaya başladım. Duramadım, hemen hana koştum. Söylemez olsaydım! Sabaha karşı kalp krizi geçirip, vefat etmiş Kuş Tamircisi. Ablak suratlı bekçinin Beyefendilerle, Efendimlerle aradığı babam; sahipsiz cenazenin üstünden alıverdi beni. Eve götürüp başımı kazıdı. Bedenimin bitlenmediğini sanan ruhu bitlenmişler beni yıkayıp yudular. O gece sabaha kadar uyumadım.

Ertesi gün bekçinin tuvalet vaktini kollayıp dükkâna girdim. Vitrindeki yaralı kuşlar, aç susuz ölmüştü. Sadece Geveze “Hoş geldiniz, babacık, babacık...” diye konuşuyordu. Kafasını kaldırıp indiriyor, olduğu yerde seri dönüşler yapıp sanki bir şeye işaret ediyordu. Yanına varınca okyanus sedefiyle kaplı bir sandık görüp açtım. Siyah beyaz,

çocuklu bir aile fotoğrafı vardı. Kadının ve adamın baş kısmı koparılmıştı. Kuş tüylerinin arasında üzerinde sarı damarlar bulunan bir de mektup... Okumakta tereddüt ettim. Bir elin tersini babamın attığı kılı tokattan sonra sevmiyordum. Elim tersine konan sineği ürktüp sandalyenin sırtlığına asılı havluyla kovdum. Han boşluğunda döndü, dolaştı; pilili akordeon sinekliğe kondu. Bu kere arka bacaklarını ovuşturuyordu. Dikkatimi dağıtamayan sinekten vazgeçip merakla masaya oturdum. Sanki yıllardır dokunmadığım sandığa uzandım, kapağını açıp mektubu elime aldım. Onun gibi kâğıt havlu serip mektubu üzerine koydum. Kat yerleri iyice yıpranmış kâğıdı dikkatlice açtım. Açar açmaz bir rüzgâr esti sanki. Küçüklüğümde sallandığım salıncak gibi sallanıyordum.

Beni bu kuşlara bağlayan ne? Kumbarasında güneş ışığını biriktiren bitkiler gibi dükân vitrinimde yaralı kuş biriktirdim. (Hıdrellez Fırtınası)

Hayvanlar yapraklarla açlığını yatıştırır ve ağaçlar daha çok çiçek açar. “Doğada kaybeden olmaz.” diyen beyim, beni kökümünden kesip kütük parçasına dönüştüren kimdi? Toprağa yakın hangi kütük yanımdan dal verip çiçek açayım? (Zemherinin Onu)

İnsanoğlu, evet sen! Giderek daha çok yere kazık çakma arzun gönül temellerini ne kadar da zayıflattı. Doğanın her yanını parselleyerek senden başka hiçbir canlının yeltenmediği bir şey yaptın. (Birinci Cemre)

Yeryüzündeki diğer canlılardan farkımız yok. Temel endişemiz, karnımızın daha çok doyması. Toprağın cimrileştiği, suyun azaldığı bir coğrafyada daha fazla toprak için muazzam bir gayretle beni amcama evlat diye verdiler. (Abril Beşi Fırtınası)

On yaşımı yanıma alıp evden çıktım. Gurbetime gidiyordum. Bir bir çocuğa neden gurbet sayılır ki? Eğer sahiden öyleyse çocuğa gurbet edilen haritanın neresindedir? Ebabil kuşlarına haber salmalı. Gidip taşlatmalı o gurbeti? (Ülger Doğumu Fırtınası)

...sından ayrılmaya zorlanmış bir çocuk... Hayatta kalmak için değil, zenginleşmek için yapılan basit bir takas... Küçük bir çocuk içinse çığır açan tek kişili büyük bir göç... Hayati olan, fuzuli olanın yerine yok ediliyor. Evlat takası olmasa ne olurdu? (Gündönümü)

Yapraklarını besleyen güneşe telaşsızca uzanan bir ağaç gibi anneme uzanmaktı tek hayalim. Çelik gibi sağlam bir yapıya sahip çocuk, kolaylıkla mahvedilebilecek kırılğan bir gönle sahiptir. Kırmayın, bir çocukla hesaplaşmak zordur. (Bostan Bozan)

Bana baba diyeceksin, diye yüzümde kan görene dek döverdi amcam. Daha çok dövsün de nefret edeyim diye “Tamam amca.” derdim. Çocuksuzluğunun verdiği acımasızlığıyla zalimce vurur, parayla evlat sahibi olunamayacağını anladığında ağlamaya başlardı. Annem ve babam kadar sana da kızgınım amca. (Kara Kış)

Okaliptüs ağaçlarının yetiştiği topraklarda hiçbir bitki yetişemiyor. Toprak buna izin vermiyor. Bir çocuk sadece şekeri alınınca kızar. Başkasını bilmez. O vakit çocuktum, artık büyüdüm. Anneme çok kızgınım. (Çileler Ayı)

Haneye katkı sağlayabildikleri kadar ailelerinden değer gören bir varlıktı çocuk. Yaramaz, derlerdi bana. İşe yaramaz olduğumu hiç düşünmedim. Çocuktum, hâlâ daha bilmem. Acaba kaç dönüm arsaya, kaç kata karşılık ...sız kaldım? (Mart Dokuzu)

Tolstoy’da sormuş: İnsana ne kadar toprak lâzım? Zenginliğin kıymetini bilmeyen en şerefli mahlûkat insan, ısrarla kötü olmayı yeğliyor. Babama kırgınım. (İkinci Cemre)

Suyu olmasa da nehir de nehir ya hani? Sevgisiz de olsa çocuk da çocuk işte. Ben öyle bir çocuktum. Öylesine büyüdüm. (Hidrellez)

Âlem böyle değildi. İyi ki kuşlar var. Onlar bu âlemi değiştirecek. Doğanın, hayvanın cömertliği galip gelecek. İnsan, unuttuğu benliğini ...sında tekrar öğrenecek. (Çiçek Ayı)

Kâğıt, küçük küçük notlardan oluşuyordu. Belli ki soluksuz yazılabilecek uzun bir metin değildi onun yaşadığı yoksulluk. Bilinç akışındaki bütün notlar, akla gelen ilk şekliyle yazılmıştı; fakat hepsinin ortak bir noktası vardı. Kuş Tamircisi’nin kâğıdın kat yerlerine getirdiği, yazamayıp dört noktayla gösterdiği bütün kelimeler aynıydı: “Yuva...” Basit bir bilmecenin içerisine bastırıldığı geçmişinden kaçmıştı. Çocukluğu gibi yarım yamalak, üç dört cümlelik sessiz hesaplaşmaydı onunki; çünkü bir çocuk, anne babasına o kadar kızabilirdi. Olur ya öteden alıp beriye koyacağı cümleleri hadsizleşir, bir umut “yavrum” diye bir gün gelecek anne babasının bağ vurulmuş gönüllerini kırarsam giderler, diye belki de korkmuştu.

Kat yerlerine dikkat ettiğim kâğıdı kaldırdım. Geveze’yi tahta kafese aldım. Vitrindeki bütün ölü kuşları da sandığa koyup koltuğumun altına sıkıştırdım. Sinekliği açtım. Dükkâna girmeyen sinek, yerini diken saçlı gençten öğrendiğim Yavuz Selim Mahallesi’ndeki Yeşilhisar mezarlığına kadar beni döne döne takip etti. Batmış birer gemiye benzeyen mezarlıkların başında, yerini benimseyememiş çam ağaçları hışırıyordu. “Sofu’nun Memmed, Uruhuna Fatiha” yazılı mezarın dibindeki ağaçtan önüme bir kozalak düştü, yol tarif edercesine epeyce yuvarlandı. Kozalağı, oyuna doyamamış küçük bir çocuk mezarı durdurdu. Kuşların öttüğü yöne yürüdüm. Oradaydı.

Adı sanı bilinmediğinden mezar baş tahtasına Kuş Tamircisi yazılmıştı. Sen kuşları çok sevdin. Kuşlar koysun adını, deyip ayakucuna oturdum. Küçük sandığı, tepelenmiş toprağına bırakıp sandığın kapağını açtım. Gözlerim dolduğundan bulanık görüyordum. Beni duyamayacağını düşünüp okul çıkışında bana sarıldığı gibi toprağına sarıldım, sonra seslendim: “Tamir edilecek yeni kuşlar var. Hadi, kalk Kuş Tamircisi!”

Ankacuk

ADNAN BÜYÜKBAŞ

I.

Anadolu'nun boynunda değerli taşlarla süslenmiş bir gerdanlık gibi duran Torosların en batı ucundaki bu yerlerde geceler de gündüzler kadar güzel olurdu.

Güneş Alaca Dağ'ın arkasında yatmaya hazırlanırken omuz omuza vermiş irili ufaklı tepelerin başında sarıdan kızıla değişen gökyüzü bir renk cümbüşüne bürünmüştü. Döşünde mavi çamlar, ladinler gölgelenen dağın yamaçları, yarıları hâlâ karlıydı.

Koca Ana, yaşlı gözlerinin ferinin yettiği, gücünün izin verdiği kadar uzaklara bakar; dağın eteklerinden açık koyu gölgelerle asırlardır türküler söyleyen, masallar anlatan yarıları, yolları seçmeye çalışırdı. Işıklar ve rüzgârın üfürdüğü bulutlar Koca Ana'nın zihnine oyunlar ederdi. Karlı tepelerden Beydoğan obasına doğru bir atlı dörtnala geliyor sanırdı Koca Ana.

En küçüğünden en büyüğüne, kadınından erkeğine herkes yıllardır ona Koca Ana dediği için asıl adı nerdeyse unutulmuş Koca Ana, bey kızı idi.

*

Babası Timur Bey'in en dip atası, Kutalmışoğlu Süleyman Şah yiğitlerinden Togan Bey idi.

Oğuz'un diğer boyları gibi yiğit olan Bozokların Kızık boyundandı Togan Bey. Kılıcı keskin, sözü sağladı. Töre bilir, aman dileyene el kaldırmaz; kapısını çalana kim olduğunu sormazdı. Gözü kara olduğu kadar aklı da keskindi. Selçuk Oğulları arasında taht kavgaları başlamadan çok önce Kutalmışoğlu'nun emriyle öncü olarak gelmişti bu topraklara. Torosları bir ucundan öbür ucuna karış karış bilirdi. Alkaevli, Karaevli emmioğullarından birkaç obayla buraları yurt edinmiş, Bizans'tan kalma ahâliyi de hakimiyeti altına almıştı. Bütün bunlar Alp Arslan sultan Anadolu'yu fethetmeden önce olmuştu. Oğuz olduğunu aklından çıkarmayan Togan Bey ve civardaki diğer beyler, Süleyman Şah'ın yenilgisinden sonra bozgunculuk çıkmasın, güç zayıflamasın diye Sultan Melikşah'a baş eğmişlerdi. Zaman geçmiş Kayı boyu Anadolu'da diğer boylara hükmetmeye başlayınca Togan Beyin soyundan gelen beyler Osmanoğullarının kurduğu devlete kılıçları, atları; malları mülkleriyle hizmete devam etmişlerdi.

*

Togan Bey torunu Koca Ana, aşiretin idaresini çocuklarına bırakalı yıllar olmuştu. Ne

payitahtın çadır, kilim tedariki için kurulan tezgahlara bakıyor ne saray mutfağı için keçi, oğlak tulumlarına basılan yağla, peynirle ilgileniyordu. Kaldı ki obanın işlerini oğullarına bıraktığı senelerde Osmanoğulları'nın başının içte ve dışta karıştığı haberleri geliyordu. 93 harbi felâketi haberinin alındığı günlerde ise dünya işlerinden hiçbirinin önemi kalmamıştı Koca Ana için.

Koca Ana, köyü gören bir tepe üstüne yapılmış asırlık bey konağından bir ok atımı uzak olan bu yerde gününün nerdeyse tamamını geçirirdi. Etrafta türlü meyve ağaçları da vardı fakat o hiçbirinin gölgesine sığınmaz; çocukluğunda dalına kurulan salıncakta sallandığı, ergenliğinde atını bağladığı ardıcın komşusu olan selvinin altına koydurduğu sedire otururdu. “Hiç değilse bir alıcık yapalım.” dediklerinde “istemeyiz, bir sedir çatın üstüne de bir minder atın, yeter.” demişti. Bu selvi daha bir karış fidanken babası Timur Bey tarafından dikilmişti. Bunu bildiği için midir, yoksa başka bir sebebi mi vardır bilinmez çok severdi bu ağacın altında oturmayı. Ona kâh bir cennet bahçesi kah bir cehennem çukuru olan bu ağaç altında gün kararana kadar oturur ve bu süre içinde yanına gelmeye torununun kızı beş, altı yaşlarındaki Elif'ten başkası gelemezdi.

Yayladan düze inme hazırlıklarının başladığı, karların eriyip havaların ısınmaya durduğu mart ayının ortalarına gelindiğinde yüreği bir başka çarpardı Koca Ana'nın. O da bu günlerde; ağaçların çiçeklendiği, çimenlerin yeşerdiği, eriyen karların beslediği derelerin nazlı nazlı akmaya başladığı günlerde bu mahrem sığınağına gelir nisan ayı ortasına kadar günlerini burda geçirirdi. Gelinlerden birinin getirdiği azığı burada yer; kılabilirdiği kadar namazı burada kılar, edebildiği kadar niyazı burada eder; akşam namazından yatsı vaktine kadar yıldızlara ve özellikle Alaca Dağ'a bakarak oturur, kâhyası Dila-ver'in özenle hazırlayıp. Yeteri kadar sigara kağıdıyla getirdiği tütünü gün boyu efkar bastıkça içerdi.

Koca Ana'nın bellettiği bir türküyü söyleyerek gelincikler arasında oynayan Elif görün-dü.

Küçük çocuk biliyordu ki onu duyan büyük anası çok geçmeden elini usul usul sallayarak kendisini çağıracaktı. Öyle de oldu. Elif seke seke gelip Koca Ana'nın dizi dibine kıvrılıp başını onun dizine koydu. Ela gözleri birbirini okşadı nene torunun. Kısa bir sessizlikten sonra Elif kuzu sesiyle sordu : “Masalın sonunu bugün anlatacan mı nene!” Koca Ana, bakışlarını Alaca Dağ'a çevirip torununun ipek saçını okşamaya başladı.

“Masalın ardını anlatmamı istiyon he mi pamuğum?”

“He nine! Nergis kıza n'oldu sona?”

II.

Bey kızı idi Nergis.

Babası Timur Beyin kucacağını on iki sene kurak bırakmıştı yaradan. Timur Bey ve hanımı Gülsüm, on iki sene başkalarının çocuklarını kucaklarına almış, on iki sene karı kocanın kulaklarında çocuk sesleri, kuş civıltıları gibi yankılanmıştı. Nice hekim ilaç

hazırladı çare olmadı. Nice ocaklarda buhurlar, şerbetler ve muskalar hazırlandı işe yaramadı. Bir çerçinin “Rum tabipler bebesi olmayanları tedavi ediyor!” dediği Simirna’ya da gittiler; Tokat’ta Abdal Musa, Hüseyin Gazi türbesine, Elaziz’de Hazar Baba Dağında Kuşakçı Baba makamına gidip kurbanlar keserek dualar ettiler. Ne ettilerse fayda sağlamadı. Umutların kesildiği, kaderlerine razı oldukları bir dönemde ulu Tanrı’nın lütfuyla beklenmedik bir şey oldu. Bey karısı Gülsüm’ün midesi bulanmaya, başı sık sık dönmeye başladı. Yerli yersiz acı, ekşi, tatlı şeyler çeker oldu Gülsüm’ün canı. Hayızdan kesildi ve dört dolunay sonunda karnı belli olacak şekilde şişti. Bey, muştuyu aldığı anda kırk yere ocaklar kurdurup koca kazanlar kaynattırdı. Kırk gün süren şölenlerde açları doyurdu, çıplakları giydirdi. Aylar su gibi aktı ve yayladan obaya göç esnasında Gülsüm’ün sancısı tuttu. Kendisi için hazırlanan gebe arabasından nergislerin rengarenk yayıldığı bir düzlüğe indirdiler ve oracıkta acı çekmeden, canı yanmadan mis kokuların yayıldığı yerde doğurdu kızını Gülsüm. Kar kadar beyaz, tüy gibi yumuşak bebeği gül sularıyla yuyup Bey babasının kucağına verdiler. Üzerinde ne kadar akça varsa hepsini muştuluk olarak orda bulunan bacıların, yengelerin üzerine saçan Bey, şükür secdesine kapanıp gözyaşıyla suladı toprağı. Akşam vakti konağa geldiler ve bebesinin kulağına ezan okuyup doğduğu toprağın anısına fısıldadı kızının adını: “Nergis, senin adın Nergis. Adın gibi mağrur olasin, zorluklara göğüs geresin. Güzelliğın maşallah dedirsin, kokun baş döndürsün!”

Karısının gebe kaldığında duyduğu sevinçten daha sevinçliydi Temur Bey, o zaman verdiği şölenlerden daha görkemli ziyafetler düzenledi, hayırlar işledi. Genci yaşlısı, kadını erkeğiyle Beydoğan aşireti beyleri kadar mutluymdu. Kopuzlar, curalar çalındı; ozan sesleri yiğit naralarına karıştı. Halaylar çekildi, zeybekler oynandı.

*

Günler ay oldu, aylar yıl.

On altı mevsim geçti.

Nergis kız, her geçen sene bir önceki yıldan daha fazla güzelleşti. Bakan bir daha bakıyordu maşallahlarla. Huyu da güzel yaratılmıştı Nergis’in. Her yörük kadını gibi korkusuz, her yörük kadını gibi iffet sahibi idi. Obanın ötesine ulaşmıştı adı. Nice bey oğlu onu bir kez görmek için yolunu değiştirirdi. Nice oba beyi umutsuzca dünür gitti Nergis kıza. Onca Türkmen yiğidi onun gönlünü çalabilmek için olanca hünerini gösterdi lakin hepsi boşa çıktı.

Hüma kuşuydu sanki Nergis’in gönlü. Her yere konmayan bir hüma kuşu. Hem akıllıydı hem güzel. Birinin kendine baktığını hissederse yüzünde utanma çiçekleri açardı. İşte bu on altıncı baharın güze eriştiği bir çağda Allah, Nergis’in karşısına bir yiğit oğlan çıkardı: Emir!

Emir, Kayseri Sancağının Sarız yaylasında doğup büyümüş bir sungurdu.

Yirmi yaşında bir yiğit olan Emir'in babası, bir Afşar beyinin kahyasıydı. Yüreği berk, bileği sert olan Emir, kavgada önde olurdu lakin onun eli kılıç tutmaktan çok saza yatkındı. Dadaloğlu'ndan koçaklamalar, Karacaoğlan'dan güzellemeler dökülürdü ağzından, sazının tellerinden.

Afşarelinden güneye göç etme vakti gelmişti. Obalar birbirine haber salmış, beyler toplanıp kimin nereye göçeceği kararlaştırılmıştı. Emir'in obası Çukurova yönüne gidecek, İçel Toroslarına konacaktı. Toroslar iyiydi ama Emir için Binboğalar bambaşkaydı. Nerdeyse her bir kayasını, her bir kayanın altında kıvrılmış yılanını, otunu böceğini; onca gözesini, çiçeğini bilirdi Binboğa'nın. Deve yükleri, kıl çadırlar hazırlanırken Bey'in huzuruna çıktı Emir. Diz vurdu, el öptü. Oğlu gibi severdi Emir'i, bey. "Mirzam!" derdi çoğu kez. "Karacaoğlan emmimizi görmedik amma seni dinleyince onu görür, onu iştiriz gibi gelir bize." Emir, böyle övüldükçe kıvanır, gönenirdi ama usulca da 'hâşâ, ne haddimize!' derdi. Bey çağırmadan huzura çıkmanın mühim bir sebebi olmalıydı. Karşısında el pençe duran karayağız, dal gibi ince ve dimdik oğlana sordu Afşar beyi: "Hayırdır Mirzam?" Lafı uzatmayı sevmeyen Emir, "Beyim iznin olursa ben bu yıl göçe katılmak istemiyorum." dedi edeple. "Ozan dediğin bir alıcı kuştur. Aşığın gönlü Tanrı otağıdır. Ozanın yolu kesilmez, onlara hesap sorulmaz lakin bilmek isterim sebebini" dedi bey elini Emir'in omzuna koyup. "Torosların batı ucuna dek gitmek isterim beyim" dedi Emir. "Gördüğüm bir düşün peşine düşmektir dileğim." Elini göğsüne koyan Bey, "Babandan destur aldın mı Mirzam?" "Babama sordum beyim. Bu babalık iş değil, beylik iştir deyip sana yolladı." Minderinin altından akçe dolu iki kese çıkardı Afşar beyi. Kabzası sungur kuşu şeklinde oyulmuş kamasını da belinden çıkarıp Emir'e uzattı bunları. "Beylik ahıra git oğul. En sevdiğin atı, hoşuna giden koşullarıyla hazırlasınlar ve dilediğin vakit yola çık, uğrun açık olsun." dedi. Uzattığı eli öpen Emir'e "hakkımız varsa helâldir" deyip alnından öperek sırtını sıvazladı.

*

Günlerce yol gitti Emir. Gecelerini ya bir handa ya bir köyde ya da bir yörük çadırında geçirdi.

Yörenin Yörük Türkmenleri, bey konaklarında ağırladılar maharetini görünce. Onun saz çalışını gören, sesini işiten hancılar en iyi yemekleri önüne koydular, en iyi döşekleri serdiler altına. Köy odalarında da köy kahvelerinde de çalıp söyledi Emir. Gece yarılarna kadar coşkuyla onu dinledi ahâli. 'Âdettendir' deyip para topladılar. 'Param vardır' deyip almadı. Yoksullara dağıtırsınız, hem yediğime, içtiğime sayın' dedi. Alkışlarla, dualarla ayrıldı konakladığı her yerden.

En çok kıl çadırlarla bezenmiş yaylalarda rahat etti içi. O tepeden, bu dağdan inerken yolu Alaiye 'ye düştü. Alaiye'nin bir beldesinde kıraathaneye girdi gün batmak üzereyken. Doluydu içeri. Yaşlıca birkaç âşık atışıyordu. Usulca çöktü kapıya yakın bir oturağa. Bir zaman sonra âşıkların en yaşlı ve ustası gibi duran âşık gördü sazını kucağına

almış dikkatle onlara bakan Emir'i. Ocakçıya işaret edip genç için yanlarında bir yer hazırlamasını istedi. Emir kendisine gösterilen yere adaba uygun şekilde oturup usulünce selamladı âşıkları. Emir'i yanlarına çağırın âşık "Çıkar hele sazını" dedi usul erkan bilen bu gence. Biraz evvel atıştığı âşıkları mat eden adam Emir'i de dışına kestirmiş gibiydi. Niyeti onu da atışmada yenip gönlünü eğlendirmektir. Emir, sazını kılıfından çıkarıp sapına bir öpücük kondurdu. Sazlarını kucaklarına yatıran diğer âşıklar bu gencin hünerini görmek istercesine pürdikkattir. Sazına düzen veren Emir'in parmakları gergef işleyen bir ehil kızın marifetli parmakları gibi gezindi perdeler üzerinde. Usta malı çaldı önce bir iki tane, sonra kendi türkülerinden birini söyledi. Kırathanede aferinler, maşallahlar arttı alkışlarla. Onu çağırın âşık, bozulur gibi oldu. Yarım ağız 'dolu bir âşıkmişsin, aferin' sözü döküldü kırçıl, uzun kıllarla örtülmüş dudaklarından. "Ee delikanlı, ne dersin, atışalım mı?" dedi. "Esağfurullah ustam, ne haddimize" diyen Emir'e "Burda büyük küçük olmaz! Hadi bakalım " deyip dolanmaya başladı yaşlı âşık. Kalabalığa bir göz gezdirdi. Giyimi kuşamı varlıklı biri olduğunu gösteren bir adama "Beyim, bir ayak ver de şu genç âşıkla atışak!" dedi. Adam hiç tereddüt etmeden bir ayak verdi. İki âşık dakikalarca atıştılar. Onlar çalıp söyledikçe halk daha çok dalıyordu bu atışmanın seline. Sonunda yaşlı âşık daraldı, bunaldı ve münasip bir şekilde bitirdi atışmayı. Alnından çok sırtı ter içindeydi. Ayranlar, şerbetler, kahveler içildi gün ağarana kadar, çalınıp söylenerek. Âşıklara ayak veren zengin görümlü adam bir fırsatını bulup Emir'le baş başa kaldı ve onu obasına davet etti.

*

Temur Bey, kâhyasının bir iş için gittiği Alaiye'den yakışıklı bir âşıkla gelmesinden hoşnut kalmıştı. Ona bey konağının yanındaki evden bir oda verirdi. Emir bazı akşamlar konak avlusunda konak halkına türküler çalıp söyledi, bildiği hikâyeleri anlattı. Bazı günler Temur Bey ile aynı sofraya oturdu. İşte o oturmalardan birinde gördü Nergis'i. Nergis, daha önce saz çalarken gördüğü bu kara oğlana başka türlü bakmış, gönlü onu her görüşünde başka türlü çarpar olmuştu. Emir, Bey ile oturduğu sofradan kalkınca kahvelerini getiren de Nergis'ti. Tepsi tutan kızın Nergis olduğunu giysisinden anlayan Emir, bey kızına doğrudan bakmanın uygunsuz olduğunu düşündüğünden gizlice bakmıştı kıza... Ama kız çekinmeden bakıyordu Emir'e. Nergis'in bakışını üstünde hisseden Emir, gözlerini Temur Bey'den çekmiyordu. Fincanları almaya gelen Nergis, "Baba, biz kızlarla Deliçay'a gideceğiz. Müsaade edersen başımızda koruyucu olsun Emir ağam," dedi. Emir'in boynundan beline soğuk bir bıçak çizik attı. "Olur!" dedi Temur Bey.

Deliçay'da kızlar yüzüp eğlenirken Emir'le Nergis lafı lafa ekleyerek akşamı etti. Günler hep böyle bakışmalar, gizli açık konuşmalarla geçti. Emir, bir vakitler gizlice sevdiği kıza açıkça açtı gönlünü. Zaman geçtikçe aşkları büyüyen bu iki yüreğe bir korku düştü: Temur Bey bu muhabbetin evlilikle bitmesine müsaade eder miydi acep?

Nergis, anasına danıştı. Anası da kocasına söyledi olan biteni eksiksiz.

Temur Bey kızını sevdiği kadar aşka da inanan bir adamdı. “Madem âlemleri yoktan var eden Tanrı Teala bu iki gencin yüreğine muhabbet koymuş, biz de bu ulu emre uyarız elbet!” demişti. Anasından bu haberi alan Nergis’in ayakları yerden kesilmiş, her geçen gün daha fazla âşık olduğu Emir’le daha çok vakit geçirir olmuştu. Emir, canını verecek kadar sevdiği Nergis’i göremediği günlerde hasret ateşiyle kavruluyordu. Artık şiirlerini Nergis için yazıyor, türkülerini Nergis için söylüyordu. O yılın sonuydu. Yayladan dönme hazırlıkları başlamıştı.

Kar her yıldan daha fazla yağmış, Alaca Dağ ve diğerleri her yıldan daha fazla kar tutmuştu.

Temur Bey da karısı vasıtasıyla kızına “münasip bir zamanda Emir’in ana babasının önümüzdeki bahar dünür gelmesini” söylemişti. Adını koymak lâzımdı... Bey kızının gönlünün yabandan gelmiş bir âşık parçasına düştüğü haberini alan oba yiğitleri ve çevredeki gençler Emir’e haset ediyor ve hatta onu öldürecek kadar öfkeleniyor ama bey kızının gönlünün de önüne geçmek istemiyorlardı. Babasının diktiği selvinin yanında yaktıkları ateşin başında yarenleri ve Emir’le muhabbet eden Nergis birden susup Alaca Dağ’a baktı. Emir’in elinden tutup tepenin ucuna kadar götürdü. “Beni seviyor musun Emir?” dedi inci dişleri görünecek kadar tebessümle. Şaşırdı Emir. “Bey kızı demem, köteklerim seni gönlümün sultanı” dedi aynı şekilde gülümseyerek. “Öyleyse ispat et!” dedi Nergis olanca ciddi. Lafın ustası Emir’in kafası bulandı, dili düğümlendi. ‘Nasıl ispatlayacaktı.’ Dondu havanın soğukluğunun bin katı.

Kalem gibi düzgün parmaklarını hohlayıp ısıtan Nergis, işaret parmağını Alaca Dağ’a uzattı. “Bu dağın zirvelerinde açan bir çiçek vardır. Yılın bu zamanları açar ve ancak üç gün canlı tutar yapraklarını. Sonra kurşun yemiş, kılıç çalınmış bir beden gibi arka üstü düşer toprağa...”

“Eee” dedi, Emir. “O çiçeğin adı Ankacuk’tur.” “E, bana ne adından?” dedi Emir, sazın en kalın telinden çıkan ses sertliğinde. Kafasında hâlâ ‘ispat et!’ sözü çınlıyordu. Nergis bir çocuk gibi heyecanlıydı. Emir’in gözündeki kıvılcımları görmeden anlatmaya başladı: “Taa dedelerimizden, ninelerimizden kalma bir efsanedir bu Emirim! Rivayet edilir ki zümrüdü Anka kuşu, uçmaya henüz başlayan yavrusuyla Kaf Dağından gelirken yahut Kaf Dağına dönerken Alaca Dağ’ın üstüne gelmiş. O sırada oralarda avlanan bir avcı okunu fırlatmış yavruya. Yavru Anka, yüreğine oku yer yemez döne döne oyuklardan birine düşmüş. Anası yavrunun düştüğü yerde dönüp durmuş ‘Ankacuk, ankacuk’ diye çığlık ata ata, ağlaya ağlaya. Yavrunun kaniyla ana Ankanın gözyaşının düştüğü her yerde ortası kan kırmızı, yaprakları Zümrüdüanka’nın kanatlarındaki bütün renkleri taşıyan çiçekler açmış. Anası, ankacuk diye ağladığı için midir yoksa hikâyeyi bilen birinin yavruya acıdığı için midir bilinmez adı ankacuk diye bilinir o çiçek. Ankacuk kendini herkese göstermez derler Emir’im. Onu ancak gerçekten sevenler bulabilirmiş.

Ayrıca bu çiçeğin bir ayrıkısı huyu daha var... Her vakit açmaz haa!”
 “Ne açmaz!” diye silkindi Emir, gözleri iri iri. “Sen beni dinlemiyon.” diye nazlandı Nergis. “Kısa yoldan yapacağım şeyi söyle bey kızı! “Emir’in sesindeki uzaklığı hissedenden Nergis, “Tamam, vazgeçtim!” dedi üzgün bir sesle. “Olmaz bey kızı!” dedi Emir biraz önceki sesiyle. “Baştan anlat hele! İspat etmek farz oldu bize!” Yeniden anlattı Nergis ankacuk çiçeği efsanesini.

Nergis’i duymuyordu sanki Emir. Alaca Dağın döşüne, başına çivilenmişti bakışları. “Yalnızca bu mevsimde, en fazla on beş gün açıp kaybolur bu çiçek” sözlerini işitince “Tamam bey kızı,” dedi sıcak bir gülüşle. “Sabah ola hayrola.Dileğin yerine getirilecek!”O gece hiç uyumadı Emir. Atına kat kat yün çullar topladı.Kendisine soğuk işlemez çizme, urba tedarik etti. Obada sordu soruşturdu yaşlılarından birinin çadırına varıp hediğini aldı. Uykudan kalkar kalkmaz Emir’i aradı bey kızı. Gitmediği yer, sormadığı insan kalmadı. Emir’i görse “latife yaptım deli âşık.”diyecekti.Babasına sormaya çekindiğinden Kahyaları Dilaver’e sordu. “Gün ağarmadan kalktım hanımım. Etrafı dolaşasım geldi. Çıktım konaktan. Baktım Emir oğlan atlanmış, ‘Hayırdır?’ dedim. ‘Birkaç günlük işim var. Temur Beyime deme vaktim olmadı. Benim için helallik al Dilaver ağam’ dedi ve Alaca Dağa doğru at sürdü, bir anlam veremedim Emir oğlanın yaptığına hanımım” dedi Dilaver. Nergis’in yüreğinden koca bir çığ koptu. Taze damarları koptu boncuk ipi üzölmüşçesine. Selvi ağacının yanına gidip bir taş üstüne çöktü. Gözleri Alaca Dağ’a giden yol üstündeydi. Buz gibi bir beyazlıktan başka şey görünmüyordu. Yarenlerinden Sıdika onu gelip almasa soğuktan donacaktı nerdeyse. Ertesi gün horozlar öterken yine selvinin yanına gitti Nergis. Aylar evvel Emir’in selvinin göğsüne bıçağıyla kazdığı elif harfini okşadı, öptü, öptü. Elif harfini nun harfinin içine yerleştirmişti Emir. Üç gün hava zifiri karanlık olana kadar oradan ayrılmadı Nergis. Üç gece gün ağarana kadar ağladı. Ya korktuğu başına gelir de Emir’e bir hâl olursa diye sabahlara kadar kıvranıp durdu yatağında. Üçüncü günün ikindi sonrası aşağıdan gelen atlıyı gördü. kalbi çarptı cenk davulu gibi. Atlı yaklaştı, yaklaştı. Aşağıdaki Kurt Kulağı tepesinden dönünce gördü ki Emir’dır bu atlı. Bayram yerine döndü Nergis’in yüreği. Koşarak karşılamaya kalmadan Emir, atının burnundan buharlar üfürür vaziyette geldi, Nergis’in karşısında Erciyes Dağı haşmetiyle durdu. Kaşları, kara gür bıyığı buza kesmişti, saçak saçaktı. Elini göğsüne sokan Emir topaklanmış bir ipek şal çıkardı. Gözleri sevinçten ışı ışı olan ve uzattığı şeye değil de elindekine bakan bey kızına “al !” dedi. Nergis sarılmak için yeltenince kızın bileğini buz keseğinden farkı olmayan eliyle tuttu ve avcuna bıraktı şalı. Yorgun ve hâlâ derin derin soluyarak burnundan sıcak buharlar çıkan atını dizgininden çekerek kaldığı eve gitti. Şimşek hızıyla odasına girip sazını aldı. Soluk soluğa konak kapısına koşan Nergis onu konak kapısında duran atına atlarken yakaladı.

“Emir, Emir’im! Ne yapmaktasın. Nedir bu gözlerindeki kızılılık?” diyebildi güç bela.

Cevap vermeden atına atladı Emir. Nergis, atın yelesinden kavradı. Bir eli de Emir'in dizindeydi. "Beni şu atın nalları altında çiğne, öyle git! Neden böyle yapmaktasın uğruna başımı koduğum yiğidim!" dedi yanlarında toplanan konak halkına aldırış etmeden. Emir, taştan yontulmuş bir heykel gibi kıpırtısız ve dimdikti. Bey kızına bakmadan "ispat edilmesi istenen sevgi, sevgi değildir bey kızı. Hakkını helal et. Temur Beyime söyle o da affetsin beni." deyip atını mahmuzladı. Karanlığın içinde kayboldu.

Nergis yere yığılmak üzereyken tuttular. Elinden düşen şal açıldı. Herkesin adını duyduğu kendini görmediği ankacuk şalın içinde bütün canlılığıyla, efsane renkleriyle görenleri büyülemişti. O günden sonra bir hâl oldu Nergis'e. Bir yıl boyunca Emir'in kızgınlığının geçip dönmesini bekledi.

O yılın sonunda Emir'in Alaca Dağ'a gittiği demlerde selvinin altına koştu. Odasında en yakın arkadaşlarından yareni Sıdika vardı. Sıdika deli gibi koşan Nergis'e yetişmişti. Nergis dağa bakıp durmuş ve "Niye yaptın bunu bana Emir?" diye haykırıp kuşağından çıkardığı ince, keskin hançeri göğsüne saplamak üzere kaldırmıştı. Elini indirdiğinde bileğini tutmak isteyen Sıdika'nın sağ elinin işaret ve orta parmağı kemiğine kadar kesilmişti. Avcunu da boydan boya yarmıştı hançeri almak isterken. Arkadaşının elini kanlar içinde gören Nergis'in çığlığına yetişmişti konağın erkekleri. Nergis kendine gelmişti ama Sıdika'nın sağ eli hissini kaybetmiş. İki parmağı bir ağaç dalından farksız şekilde kaskatı kesilmişti. Babası Temur Ağa'nın daha fazla üzülmesini istemeyen Nergis, başkasına gönül verdiğini bildiği hâlde onu çok seven yakın aşiretlerden bir bey oğluya evlendi. Üç çocuk verdiği kocası bir av esnasında atından düşüp ölünce genç yaşta dul kalan Nergis, kocasının dağılan aşiretinde daha fazla kalmamış ve Beydoğan obasına dönmüştü. Yaşıtı selvinin başında gözleri Alaca Dağ'a dalmış hüznü yıllar geçirerek kocadı Nergis.

III.

Koca Ana, torunu Elif'in minik elini avcuna aldı. Hohlayıp ısıttı. "Üşüdün, hadi eve git ceylanım" dedi. Elif, meraklı gözlerle nenesine bakıp sordu: "Nene, ankacuk çiçeği var mı essahtan?"

"Uyduruk bir şey o Elif kız! Hiç olabilir mi Zümrüdüanka kuşunun kanından, gözyaşından bir çiçek!" sesi geldi yakından. Yanı başlarında iki büklüm bir kadın belirmişti. Koca Ana, yaşlıtlarından kalan tek ahretliğini görünce gülümsedi, 'Sıdika' diye fısıldayıp doğrulmaya çalıştı. Kadın onun kalkmasına vakit bırakmadan çöktü sedirin köşesine. "Sen nenemin yaşında mısın?" diyen Elif'in saçını okşadı kadın. Elif, başını okşayan elin işaret ve orta parmağının kaskatı olduğunu ve avuç içinde kaybolmaya yüz tutmuş bir bıçak yarası izi olduğunu anlayamadı.

bulutlanırmış. Bu kadar düşünce arasında Mustafa'yı doya doya koklayamaz misal kokusunu kocası Dursun kadar içine çekemezmiş. Uykuya dalan Mustafa'yı beşiğine koyup okuduğu duaları yüzüne üfledikten sonra kızlarını tek tek kaldırmış. "Gitme vaktim yaklaştı, hanımım beni bekler hadi kalkın guzularım, kalkın da toparlayıverin ortalıkları" der demez bir boşluk hâlinde karanlığa doğru süzülürmüş. Sonra kızlar teker teker uyanırlar ama küçük Elif biraz naz edermiş. Ne de olsa en küçükleri. Ortanca Hatice hemen ayağa kalkar, gözlerini ovuşturduktan sonra etrafta yar yatak ne bulursa toparlarmış. Toparladıklarını duvarın oyuğunun önüne iki çiviyle tutturulmuş perdenin ardındaki yüklüğe kaldırmış. En büyükleri olan Perihan ise uyanır, abla olarak önce Mustafa'nın beşiğine şöyle bir bakarmış. Sonra biraz daha kendisine gelerek bir yandan etrafı toparlayan Hatice'ye yardım eder, bir yandan da hâlâ uyuklayan Elif'i kaldırmaya çalışmış. "Uyan hadi Elif, uyan. Gün ağarmak üzere." Bu ev; köy daha sessizken, karanlık daha henüz köyü çevreleyen dağların üzerinden aşmadan, hem de herkes uykudayken uyanırmış. Durduğu tepede, yanı başındaki iki kavağı iki el yapıp çenesine koyar da tüm köyün uyanışını seyredermiş. Gaz lambalarının ışıkları toprak damların yüzlerini yavaş yavaş bir kat daha sarartırken; kuşlar cıvılda, köpekler havlar, horozlar ötmeye başlarken; köyün üzerinden taze bir serinlik iğil iğil eserken bakarmış. Bu ev ve ahâlisinin gözleri önünde bütün köy, kendisine bakan bunca gözden habersiz, yavaş yavaş uyanırmış. Çoktan uyanmış olan Dursun, Adile, Perihan, Hatice ve Elif de sanki Mustafa uyanmasın diye bu hengâmede parmak uçlarında yaşarlarmış.

II

Dursun, geceleri köyün taştan, çalıdan ağıllarının arasında kıvrılan yollarında bir o yana bir bu yana dolaşmaktaymış. Dolaşırken de evlerin duvarlarının ardındaki seslere, sarma tütünün boğucu öksürüklerine, bebek ağlamalarına, ahırdaki hayvan homurtularına, seslerine kulak kesilirmiş. Sonra, evlerdeki bu sesler bir bir alçaldığında, herkesin yavaş yavaş uykuya hazırlandığını anlarmış. Kahveden çıkmış, ağızlarından çıkan sigara dumanlarını yara yara gelen birkaç kişiyi eve uğurladıktan sonra, sokaklarda ondan başka kimse kalmamış. Tüm köy, kendisini Dursun'a emanet ederek karanlık bir sessizliğe büründükten sonra hikâyelerde uzun uzun anlatılan o kadim uykuya dalarmış. O kadar sessizleşirmiş ki köy, sanırsın Dursun'u uyutmak için bilerek onun gazeine yaparmış bunu. O da sırtını kerpiç bir dam kuytusuna yaslar, uyumakla uyanıklık arasında salına salına eski günlerini hatırlarmış. Hatırladıkça tek başına kalmış olmanın ürkekliğini -aslına bakarsanız düpedüz korkusunu- üzerinden biraz daha atarmış.

Kendi kendine "Heyt bre eşkiya Dursun, heeeyt!" dermiş. Dedikçe omuzlarından çapraz mermi şeritleri dolanmaya, kuşağında sağlı sollu gümüş kabzalı ince hançerleri belirmeye, paslı mavzeri daha da bir parlamaya başlarmış. Eskilerde kalan birçok ses gelip yeniden kulaklarında çınlamaya, yanan kurşunlar gözlerinin önünden ardına

geçmeye, toprak, pusu, kan ve sidik kokusunu yeniden duymaya başlarmış. Böyle olunca da gece sanki biraz daha aydınlanır, Dursun yeniden tüm köye hükmeden koca bir eşkiyaya dönüşürmüş. Yeniden sevdiği kızı ağabeylerinin elinden alarak dağlara kaçıtır, aylarca kurtlara kuşlara yoldaşlık eder, yabanıl ot ve yemişlerden yerlermiş. Ama sonra ağabeyleri yeniden saklandıkları o zifiri zindan mağarada onları bulur, kızı tuttukları gibi Dursun'un kolları arasından çekip alırlarmış. Sonrası katıksız dayak, falaka ve işkenceler. Daha kötüsü, kızın başka birisine gelin edilmesiymiş. Dursun'un arka çıkana da yok. Kalbi kırık, kafa göz patlak, mavzeri zorla elinden alınmış olan Dursun dayanmayıp köyünden kaçmış. Sevdiğinin yüzüne bir daha bakmamış. Yıllarca dağlarda eşkiyalık etmiş. Yıllar sonra nasıl olmuşsa olmuş bu köyü bulmuş. Sonrası ise Adile.

Sonrası kızları, ama en çok da Mustafa'sı. Soyunun devamı. Arkası, dayanağı, oğlu işte, erkek evlâdı. Mustafa'sı. Anılar sabahlara kadar, uyutmamaya yemin etmiş gibi her gün her gün Dursun'un fikrine üşüşür, onu rahat bırakmazlarmış. O da sabaha doğru, tam da herkesin en ağır uykusundaki bir vakit, usulca evine doğru sokulurmuş. Adile'nin koynuna, onun sıcaklığının, açlığının ve yorgunluğunun yanına usulca kıvrılıverirmiş. Gün doğmadan yarım saat de olsa uyurmuş. Günler böyle birbirini kovalarken, bu hep birbirine benzeyen günlerden bir gün, hem de tüm köyün asayışı ondan sorulurken, uzaklardan, çok uzaklardan, Dursun'un memleketinden bir haber gelmiş. "Yetişesiymiş.

Tarla takım işleri varmış hissasına düşen. Dursun'un bırakıp kaçtığı tarlalarının üzerinden devlet kadastro geçiriyormuş. Bereket, hâlâ onu hatırlayan akrabaları varmış da oralarda, alacağı paraları hiç düşünmeden insanlık namına, sevabına, Dursun'u sevdikleri için, hemencecik haber verivermişler. Dursun hissasına düşen paraları gelip alasıymış da bu fukaralığı son bulaymış." Ne diyeceğini bilemeden palas pandiras toparlanmış Dursun. Toparlanmak, bir iki pırtı, bir don, bir içlik, yırtık bir kara lastik, ama illaki tütün de tütün. Bir de azık çıkını. Dursun, Adile'nin gözlerinin ta içine bakarak "Hele şu parayı alayım da bak gör..." demiş. Kızlarını öpmüş, Mustafa'nın kokusunu saklamak üzere ciğerlerine doldurarak çıkmış evden. Dönüp el sallarken de "Bir aya kalmaz gelirim" sözleri duyulmuş. Yol, su, kuş olup akıp gitmiş Dursun.

III

Adile, kısa boylu, açık tenli, hayatın yüklerinden kaynaklı beli biraz bükük. Beyaz yağlığı başında, bir değnek var elinde dayanarak yürüdüğü. Aşağıdan türkü söyleyerek geliyor. Aslına bakarsanız daha uzak yerlerden gelmiş. Erzurum Horasan'dan. Babası Nahiye müdürü Memduh Bey. "Kaç kaç zamanı derlerdi" dermiş Adile. Anlattığına göre savaş gelip kapıya dayanmış. O da bir tek kardeşini alıp kaçabilmiş, 15 yaşlarındaymış. Evleri basıldığında, annesi kardeşi ile arka kapıdan dışarı çıkarıp "kaçın guzum" dedik-

ten sonra üzerlerinden kapıyı kapatmış. Herkesi son görüşü olmuş. Başlarında kendisinden olsa olsa 10 yaş büyük bir abla, bu ablanın toplayabildiği 15-20 çocukla birlikte yollara düşmüşler. Yollar zor, arkada düşman var. Arkada düşman var da burada da soğuk ve kış. Erzurum'un soğuğu bıçak gibi kesmiş yüzlerini, ellerini ve ayaklarını, ama en çok da hayatlarını kesmiş. Ağaca çıkamadığı için kurtlar tarafından parçalanan kardeşinin bağırsıklarını yaşar gibi anlatırmış. Hâlâ aynı acıları hissederek ağlarmış. Sığındıkları yere vardıklarında topu topu 7-8 kişi kaldıklarını söylemiş Adile. Orada onlara devlet sahip çıkmış. Sonra bu çocuklar gelişip büyüdüklerinde ülkenin farklı yerlerine farklı işlere dağıtılmışlar. Adile'nin şansına da Maraş'ta bir nahiye müdürünün yanında hizmetçilik düşmüş. Sonrası, uzun bir süre Müdürün ailesine hizmet etmiş.

Müdür ve karısı, Adile'yi kızları gibi kabullenmişler. Kötü kimselerin eline düşmesin diye Müfit Ağanın kefil olduğu, tutması bekçi Dursun'la evlenmesine izin vermişler. Sonrası Dursun, sonrası kızları, Sonrası; küçüğü, doya doya koklayamadığı Mustafa'sı. Mustafa'nın sesini uzaktan duyunca türküsünü yarıda kesip eve doğru koşmuş Adile. Eşiklikte aceleyle çıkardığı kara lastiklerin her birini bir yana savurarak içeriye girmiş. Mustafa, altını pislemiş. Altını bezediği külleri saran, rengi sarıya dönmüş yırtık bezi bile batırmış. Belki ağlaması bundan. Belki de babasını özlemiş Mustafa. Kim bilir!

IV

Dursun'un : "Hele şu parayı alayım da bak gör..." dedikten sonra el sallayarak gidişinden bu yana 2 ay geçmiş ama ne Dursun varmış ortalıklarda ne de ondan bir haber. Dönmüyormuş Dursun. Adile, akşamüstleri yolları gözlüyormuş da gelmiyormuş. Köyün, evin, karakolun işlerini yapıyor da dönmüyormuş. Kızları zar zor doyuruyor, avluyu suluyor, ineği sağıyor, Mustafa'yı emziriyor da Dursun dönmüyormuş.

Kuşlar gelip geçiyor, kahvede kavgalar çıkıyor, köpekler boğuşuyor da dönmüyormuş. Uzaklardan silah, dağlardan kurt, gece evin etrafından fısıltılı ayak sesleri geliyormuş da Dursun bir türlü gelmiyormuş. Bu gelmeyiş o kadar uzun sürmüş ki, Dursun dönmek üzere hiç gitmemiş sanki. Hatta bekleyiş o kadar uzun sürmüş ki Dursun diye birinden bile bahsetmek bir hayalden bahsetmek gibi gelmeye başlamış bazılarına. Sonra öküzün ayağı kırılmış da yine de dönmemiş. Evden çığlık çığlık yükselen ağıtlar bütün köyü sarmış da Dursun o anda bile gelmemiş.

V

Mustafa. Sekiz aylık var yok, yeni yeni oturmaya başlamış. Ne anasına ne babasına benzeyen altın saçlı bir bebek. Teni beyaz kar tanesi, kokusu cennet kokusuymuş. Gözeri koca iki kömür, ama biraz zayıfmış Mustafa. Katığı ana sütüymüş, o da Adile'yi

görebilirse. Asıl ona bakanlar ablaları, en çok da Elif. Perihan ve Hatice tarlada, Adile bir ağanın yanında hanıma yardım etmekte, bir karakolda ekmek yapıp askerleri doyurmakta. Mustafa'yı ise hep Elif avutmuş. Avutmaksa ağladığında ağzına ılık su dayamak, sallamak da sallamış.

Elif bir gece tuvalete kalktığında Mustafa'nın beşiğinin başında bekleyen annesini görmüş. Saatlerdir orada öyle oturuşunu tedirginlikle karşılayan tek göz odadaki her şey Adile'ye kulak kesilmiş de öylece bakmaktaymış, sanki. Adile'nin hemen arkasında iki kanat gibi duran Perihan ve Hatice, başlarını annelerinin omuzları üzerinden Mustafa'nın beşiğine doğru uzatmış beklemekteymiş. Bir tek uykuya yenik düşen, olup bitenlerden haberi olmayan Elif'miş. O da şimdi katılmış bu sonsuz, bu uğursuz, bu kara bekleyişe. Adile'nin daha sonraları anlattığına göre önce Mustafa'nın bacaklarında ara ara kızarıklıklar belirmeye başlamış. Bir süre huysuzlanmış, memeyi istememiş, sonrasında öksürmeye başlamış Mustafa. Sonra cayır cayır ateşler içinde yanarken soluğunu yetirememeye peyda olmuş. İki gün sonra kızarıklıklar yavaş yavaş artarak yukarı bedene doğru genişlemeye başlamış. Mustafa'nın karnı da şişince Adile iyice korkmuş. Hemen koca karılara, yaşlı ninelere, köyün ebelerine koşmuş, derman dilemiş. Koca karılar “Saplıcan bu kızım” demişler. Ne yapacağını nasıl yapacağını yüzyıllık hekimler gibi anlatmışlar. Önce hangi şifalı otları toplaması gerektiğini söylemişler. Bu otları nasıl ezip karıştırıp bulamaç hâline getireceğini, nasıl çocuğun tüm vücuduna süreceğini anlatmışlar. Sonra ocaktaki sıcak külleri nasıl küreyeceğini, kumu köyün neresindeki tarlanın neresinden alıp nasıl eleyeceğini, elenmiş kumları ocakta nasıl kızdıracağını, bulamaç merhemi sürdüğü bebeği nasıl soyup nasıl sıcak kumun içerisine boylu boyunca yatıracağını anlatmışlar. Bir de bağırsa da ağlasa da ana olarak nasıl dayanacağını tembih etmişler. Senin elin değil “Fadıma anamızın eli” olsun dedikten sonra da “ocakta yemeğim var”, “emmin beni bekler”, “tarlada işim var” diyerek kapı arkalarına, mutfak sahanlığına, tarla başlarına doğru usul usul çekilerek ortalıktan kaybolmuşlar.

Adile çaresiz, topladığı otlardan yaptığı karışımı Mustafa'ya sürmüştü. Sonra sıcak kül ve ocakta kızdırdığı kumlardan oluşan bir cehennem belemiştir. Mustafa'nın bağırması, ağlamaktan sesinin kısılması fayda etmemiş. Durur diye zannetmiş Adile, ama durmamış. Susar diye beklemiş Adile, ama Mustafa susmamış. Kızarıklık, cehennem sıcaklığının içerisinde, Mustafa'nın göğsünden yukarıya tam da gırtlaklığının üzerine kadar yürümüştü. Akşama doğru Mustafa'nın ağıtı kesilmiş. Bir süre sonra hiç ses çıkmaz olmuş. Sadece tık tık diye atan bir damar kalmış boynunun kenarında. Kızarıklık buraya kadar gelip dayanmış. Daha yukarı çıkmasını sanki bu atışlar engelliyormuş. Herkes, kör çıra alevinin karaltısında gözlerini tık tık diye atan o damara dikmiş de öylece bakmaktaymış.

Sonra yerdeki eski halı, duvara dayalı çuvallar, yunmuş birkaç tabak, ocakta ısınan güğümde bu bakışlara katılmış. Şimdi Adile, kızları ve tek göz odadaki tüm eşyalar

Mustafa'nın atan şah damarına bakıyorlarmış. Bu sırada da bütün köy top atsan uyanmaz bir uykuda horul horul, gerine gerine, olmadık yerlerini kaşıya kaşıya uyuyormuş.

VI

Sabaha doğru Elif, bir eliyle gözyaşlarını siliyor, bir eliyle de boşluğu yakalamaya çalışarak koşuyormuş. Aşağı komşuları Kır Abbas'ın kapısında bir düş gibi dururken "Yetiş emmiii" diye bağırmış. "Dur, dur hele" demiş Abbas. "Ne oldu, sakın sakın söyle bakalım." diye söylenerek olanları anlamaya çalışmış. "Yetiş emmi, gardaşım ölüyor." diyebilmiş Elif. Abbas bu arada şaşkınlığını sigara dumanı ile dağıtmak istercesine sigarasından bir nefes daha çekmiş. Bir yandan da ayağının bir ucuyla ayakkabılarını yoklamış. Elif'e şöyle bir baktıktan sonra ayakkabıları bulmuş olacak ki; "Tamam, tamam geliyorum" diyebilmiş.

Elif iki gözü iki çeşme, saçı başı dağınık, üstü kir içinde, adamı çekiştire çekiştire eve doğru koşturmuş. Bir yandan da "Ne olur Allah'ım bir şey olmasın kardeşime" diye dua etmiş. Kır Abbas olacakları daha önceden tahmin etmiş de her şeyin farkındaymış gibi Elif'e hiçbir şey sormamış. Sadece telaşlı telaşlı yürürken biten sigarası ile yenisini yakmış. Kapıyı açıp içeri girdiklerinde Mustafa küçük bedeninin hareketsizliği ile beşinde öylece yatıyormuş.

Hiç yakışmazmış bir bebeğe böyle yatmak. Sesler çıkarmalı, agulamalı, hatta ağlamalıymış. Mustafa keşke şimdi bir ağlasaymış. Süt için, kavrulmuş ciğerlerine bir yudum su için, umut, ışık ve Adile için bir ağlasaymış. Ama ağlamamış. Sonra Abbas'ın gözleri Adile'ye ilişmiş. Adile Mustafa'ya bakarken, kahr şeklinde öylece beklemekteymiş. Sonra yavaş yavaş pişmanlıklar, umursamazlıklar, insafsızlıklar ve en çok da günahlar buruşuk yaşlı kadınlar şeklinde Mustafa'nın başına dolmuşlar. Zikir çeken dervişler gibi bir o yana bir bu yana sallanarak dizlerini dövmeye, gözyaşı dökmeye, ellerinin tersini avuç içlerine vururken ahlak vahlar çekerek ağıtlar yakmaya başlamışlar. Bütün köy o gün oraya toplanmış.

Selvi kavakların, kirazın ve dut ağaçlarının altı, kerpiç evin önü, hatta damı, eve çıkan rampa yol, aşağı kahvenin duvarı, komşu evlerin pencereleri kocaman kocaman gözlerle olup bitenleri seyreden insanlarla dolmuş taşmış. Bu kargaşada birkaç lokma yiyecek bulabilme ümidiyle başıboş köpekler de gelip bu kalabalığa katılmış. Ağaçlardaki kuşların hiçbiri uçmamış, herkes ve her şey evde olup bitenlere dikkat kesilmiş. Mustafa'nın ölümü, bir fıslıtlı olmuş. Seyreden bu kadar kişiye, kocaman gözlere, aç köpek salyasına, kuş ürkekliklerine, ağaçlara ve köye çarparak izleyenlerin gırtlaklarında bir yutkunma şeklinde kaybolup gitmiş. Sonra hiçbir köylü Mustafa'yı hatırlayamamış. Çoğu onu fark etmemiş sanki. Mustafa'yı belki de bir tek bu aile bilmekteymiş. Belki

de şimdi buraya toplanan bu kalabalık Adile'nin ve kızların neden ağladığına bir türlü anlam veremiyor, bu acayıplığın ne olduğunu kestirebilmek için çırpınıp duruyorlarmış. Durdukça biçim değiştiriyor, birbirlerine değmeden yakının anlamını değiştirip uzak yapmak istercesine birbirinden ayrı duruyorlarmış. Adile sel içinde kalmış yüzünü gözünü silerek, sıktığı dişlerinin arasından duyulan hıçkırıklar eşliğinde son kez yavrusuna bakmış. Dudaklarını ısırarak son kez bağrına basmış. Daha önce doya doya koklamadığı Mustafa'sını son kez koklamış, doyamamış. Sonra bazıları gelip Mustafa'nın cansız bedenini Adile'nin kucağından çekip almış.

Kalabalığın tozu ve dumanı arasında götürüp toprağın bağrına koyuvermiş. Üzerini soğuk toprakla kapattıktan sonra herkes dönüp gerisin geriye taziye evine gelmiş. Kimisi dizlerine vurarak, kimisi gözlerini koca koca belerterek, kimileri uzaktan el kaldırarak, kimi kadınlar yağlığının ucu ile ağızlarını kapatarak baş sağlığı diledikten hemen sonra dağılmış. Köylülerin evlerine çekildikten hemen sonra ortaya çıkan sessizlik köyün taşına toprağına, dam evlerin saman sıvalarına, köpek ve yaprak seslerine, gübre kokuları ve kapı gıcirtlarına, pencere önü tedirgin bakışlara sinmiş de sinmiş. Sessizlik gün be gün koyulaşırken, pencere önünde bir sürü gözün tedirgin bekleyişi altında günler sonra karanlıkları yara yara Dursun çıka gelmiş.

VII

Daha güneş doğmamışken tabakasından elleri titreye titreye çıkardığı sigarasını yaktığında mezarlığın kapısının tam önünde duruyormuş Dursun. Omzundaki mavzeri gibi ayakları da birden titremiş. Gözlerini hafifçe kısararak sigarasından derin bir nefes daha çekmiş. Bir süre orada öylece beklemiş. -Bir süre dediysen aslına bakarsanız bir asır şeklindeki bir süre beklemiş- Öne doğru eğilmiş ama adımını atamamış. Az önce titrediği için omzundan kayan mavzerini kayışından tutup düzelttikten sonra ilk adımını atabilmiş. Mezarlığın soğuk demir kapısını açarak içeriye girmiş. Diz boyu otların kuru dikenlerin arasından geçmiş. Kim bilir kaç mezarın üzerine basarak adam boyu mezar taşlarının aralarından geçmiş.

Geçerken taşların üzerindeki hiçbir yazıyı okumamış. Kimsenin ruhuna Fatiha vermemiş. Küçücük bir toprak yığınının başucuna tahta bir kazık çakıp, bunu yaptıktan sonra da hemen uzaklaşanların arkalarında bıraktıkları ağır bir sessizliğin içinden geçmiş. Tarif edilen yere geldiğinde tam da güneş doğmak üzereymiş. Ağlamış Dursun, kahrolmuş. Anlatılmaz, tarif edilmez, yazıya dökülmez, dökülse yazıyı da eğri büğrü bir hale sokacak derin acısı ile alnını Mustafa'nın toprağına koymuş. İki eliyle toprağı avuçlamış. O orada, alnı toprağın üzerinde öylece dururken, Dursun şeklini almış kahırlar, acılar ve pişmanlıklar mezarlığın dış kapısına doğru hareketlenerek kapıya çoktan ulaşmış. Demir kapının mandalını kapatarak köyün içine doğru yürümeye başlamış. Kimler

geldi kimler geçti ise yanından farkına varmamış. Görenler “ah ah”lar “vayh vayh”lar çekmişler. Kimileri ona doğru hamle yapmış. Ama sesleri ve görüntüleri ahları ve vayh-ları göremedikleri bir duvar tarafından engellenmiş sanki. Ne seslerini ne selamlarını, ne de baş sağlığı dileklerini Dursun’a ulaştırabilmişler. Dursun bir kahır şeklinde ağır ağır yokuşu tırmanarak evine gelmiş. Dut ağacının dibinde bir sigara yakmış. Elinde si-gara köye doğru uzun uzun öylece susmuş. Sonra içeriye, Adile’nin suskunluğu, kızların gözyaşları, ağır bir açlık kokusu ve geç kalmış olma pişmanlığının tam ortasına bağdaş kurup oturmuş. Kulaklarında pencereden gelen kavak hışırtıları yutkunmaya çalışmış, yutkunamamış.

VIII

Çıglıklar duyulduğunda herkes durup sesin geldiği yöne doğru dönmüşlerdi. O an ko-şuşturan çocuklar birden durup sesin geldiği yöne kulak kesilmişler, karşı koyakta-ki otlayan hayvanlar kaldırıp kafalarını köye doğru bakmışlardı. Kahvedeki bardak şangırtıları, sandalye gıcirtıları ağız şapırtıları da birden kesilmiş herkes tedirginlikle öylece kalakalmıştı. Bakanlar, kahvenin yukarısında selvi kavakların altında samanlığa yaslanmış evi, evin içindeki çıra alevinin ışığını, ışığın hareketiyle titreyen yüzleri, bu yüzlerin çaresizliğini görmüşlerdi.

Çıglıklar köyün üzerinde dolanmış, alt damlarının karanlıklarına batıp çıkmıştı. Sa-manlıkları karıştırmış, çam uğultularına sürünmüştü. Tezek kokularına bürünmüş yol-lardaki bulaşık sularından atlayarak evin aşağısındaki kahvenin duvarının üzerine gelip durmuştu. Çıglıkların duyulması ile bu heyulanın gelip kahvenin duvarına oturması arasında geçen kısa zaman diliminde köylüler sanki hayalet görmüş gibi kaçışmaya başlamışlardı. Kimi köylülerin sesleri duyulmaz olmuş, kapılar ardı ardına sertçe ka-panmıştı. Çıra aydınlıkları bir nefeste sönmüş, varlıklı evlerin gaz lambalarının ışıkları bir bir azalmıştı. Herkesi elindeki işler birden kaybolmuştu.

Misal un eleyen kadınların elekleri, ot biçen adamların tırpanları, hayvanları sulamaya götüren çobanın değneği, karakoldaki askerlerin memleket türküleri sağa sola kaçışa-rak yok olmuşlardı. Bu yok oluşlar çıglığın sesini sanki bir kat daha arttırmıştı. Çok sonraları o aralıkta köyün birçok şeyinin de kaybolduğu anlaşılmıştı. Ortalıkta gezen bazı kediler, yamaçtaki uzun kavak ağaçları, yıllanmış ekşi erik ve caminin duvarındaki bazı işlemler ile caminin bir iki halısı da kaybolmuştu. Hatta evlerin duvarlarında asılı olan kervan resmindeki kimi develer, duvar halılarındaki iri boynuzlu kimi geyikler ve bu geyiklerin su içtiği ırmakta yaşayan kimi balıkların bazıları daha sonraları hiçbir yerde görülemedi. Dahası; bu zaman diliminde köpekler ve kediler yan yana gelerek köylülere saldırmış, kimi insanlar seslerini, kimileri akıllarını, kimileri de gözyaşlarını kaybetmişler de köy ahraz, deli ve gaddarlardan oluşan bir hissizliğe dönüşmüştü. Bu

şekilde yaşamışlarda, onlar yaşarken Mustafa tık tık diye atan o anda öylece kalmıştı sadece. Sonra Dursun çıkagelmiş ama o köyde kaybolan hiçbir şey ortaya çıkmamıştı. Sonra lapa lapa sessizlik yağmış tüm köyün üzerini örtmüştü. Her şeyi beyazca gizlemişti.

IX

Gecenin ileri bir vaktinde kapı hızlı hızlı dövdü. “Hayırdır inşallah” dedi Adile. Kalkıp kapıya doğru yürüdü. Dursun’un eli mavzerinde. Adile kapıyı açmadan önce yarı uykulu “kim o?” diyebilirdi. Kapıda rüzgâr uğultusuna karışan ses “Benim Adile dezze, benim Kadir.” diye seslendi. Adile kapıyı açınca Kadir adındaki karaltı telaşlı telaşlı konuşmaya başladı. “Dursun emmim yetişsin, acele çok acele” diye ekledi. Dursun elindeki mavzeri kenara bırakırken “Nedir Kadir ne oldu hayırdır inşallah” diyebilirdi. Kapıdaki karaltı yine “Yetiş, Müfit Ağa seni emretti Dursun Emmi. Çabuk ol” deyip ekledi. “Yetiş emmi. Müfit Ağanın küçük oğlan, hani bebek olan, kızarıklıkları varmış kaç günüdür bacaklarında, ağlıyormuş garibim, susturamamışlar. Kızarıklık boğazına kadar gelip dayanmış diyorlar. Doktor getirmişler ilçeden.

Doktor korkmayın iyileşir, yalnız acil ilçeye hastaneye götürmemiz lâzım gelir demiş. İğne ilaç yapacak belli ki. Yetiş emmi bir an önce. Ağa seni emretti. Durma öyle. Doktorla bebeği hastaneye eletmemiz lâzım. Karda tipide illa da Dursun gitsin demiş. Kalk emmi gözünü seveyim kalk bekletmeyelim Müfit Ağayı. Sonra ikimizin de canını okur bilirsin. Kalk hele...” diye ortaya bir sürü söz, cümle, telaş ve korku döktükten sonra karaltı şeklinde susmuştu.

Dursun, “Tamam, geliyorum. Kapat Kapıyı Adile içeri soğudu. Kızlar üşümesin kapat. Bekle lan sen de deyyus ” deyip Adile’ye kafasıyla kapat işareti yapmıştı. Daha sonra kalkıp kat kat giyinmiş, hâkî parkasının tüylü kapüşonunu kafasına çekmişti. Mavzerini sırtına takarken “Geldim Kadir” diye seslendi. Seslenirken de çıra ışığında Adile’yle göz göze geldi.

Adile Kadir’in söylediklerinden sonra öylece bakakalmıştı. Dursun’un da Adile’yi böyle görünce boğazına bir şey takılmış, yutkunamamıştı. Bir süre Adile’yle bakıştıktan sonra alalecele evden dışarı çıkarak soğukta titreyen Kadir’i de yanına alıp karanlıkta kayboldu. Yetişip Müfit Ağanın evinden hem doktoru hem de bebeği alarak yola koyuldu. Az sonra, tan yeni yeni ağarırken, kucağında bebek, doru bir atın üzerinde kahvenin yanından geçerken sağ üst baştaki evine bakmış, bakınca yukarıda, esen rüzgârda uçuşan bir yelek bir gecelik şeklinde ki Adile’yi görmüştü.

Adile iki eli yanda, uçuşan saçlarının arasından onu izlemekteydi. Dursun bebeği kucaklamış, sinesine bastırabildiği kadar bastırmış, ama hâlâ yutkunamamıştı. Gözleri Adile’de atının karnına topuklarıyla vururken “dehhh” diyebilmişti. Adile ise yukarıdan ışyan günün önü sıra giden Dursun’a, ardındaki doktora ve doktorun yanındaki Kadir’e bakakalmıştı. Dursun’un ardı sıra elleri üşümemiş, yüzü üşümemiş, saçları esen sert rüzgârda karışmış durmuştu. Yanağından aşaağıya bir damla gözyaş döküldü Adile’nin. “Mustafa” diye seslendi. Kimse Adile’yi duymadı. Bir kez daha “Mustafam” diyebildi. O vakit o bir tek gözyaş Mustafa şeklinde sert bir rüzgâr olup karda babasının açtığı izleri takip ede ede ilçeye doğru acı acı esmişti.

X

İki gün sonra yine kapı çaldı. Adile kapıyı açınca gece vakti sakalı ve bıyıkları karda tipide beyazlamış Dursun’u gördü. Hoş geldin diyemedi. Dursun da hoş bulduk diyemedi. Çıra alevinin kör ışığıyla iyiden iyiye kararan tek göz evlerinde, uyuyan kızlarının yanı başına sokularak oturdular. İki de susmuştu. Hayat bazen çığlık çığlığa susmaktı. Sonra Dursun tek göz evdeki kahır karası suskunluğu bozdu. Uzun uzun yere bakarken “kurtuldu bebek” diyebildi. O vakit Adile’nin gözünden bir damla gözyaş daha düştü. Dursun yutkundu.

Nazar

AHMET DOĞRU

Güzel bir gün diye düşünmüştüm evden çıkarken. Gökyüzü dupduru, hava ne soğuk ne sıcak. Sabah yelinin ipeksi dokunuşuna, serin okşayışına mest olarak gelmişim buraya. Kapıyı tıklattım sadece, hemen açıldı. Elmas'ın "Ablam" diye sarılışı ne kadar candandı. Yüzündeki gülümseme, sesindeki içtenlik... Ne kadar güzel bir gündü böyle! Odadan içeri girdiğimde mutluluğuma diyecek yoktu. Kırilent kenarları, perde kenarları, fiskos örtüsü, vitrin içi... Odadaki bütün danteller ne kadar güzel duruyordu. Kendimle gurur duydum yine. Bunlar ilk ördüğüm dantellerdi. Ne kadar zorlanmışım bu motifleri çıkarırken. Kanaviçelerini de ben örmüştüm Elmas'ın. Komşunun oğluyla evlendi de mahalleden ayrılmadı şükür.

Elmas'ı kızım gibi çok severim. Yeni gelin, yeni ev; ne güzel oldu! Bugün ondayız diye erkenden çıktım evden. Daha kimse gelmemiş. Elmas'la kısa bir hoşbeşten sonra o mutfağa gitti, hazırlıklara devam etmek için. Ben de danteli elime alıp pencerenin aydınlığına kuruldum. İpliğimi besmeleyle parmağıma doladım. Beş on zincir ya attım ya atmadım ki komşular gelmeye başladı. Odanın içi kalabalıklaşmaya başlayınca içimde de bir huzursuzluk kıvılcımı parlamaya başladı. Odadaki sayı artınca kıvılcımlar aleve döndü. Odanın içi komşu kadınlarla, benim içim sıkıntıyla doldu. Gün ışığı gibi tül perdelerle aldırılmadan çöktü kasvet. Önce gözlerimin tadı kaçtı, renklerin sıcaklığı kayboldu. Tüllerin gerisinde kalan masmavi gök grileşti birden. Sedir örtüsü, cıvılcıvılcıvı renkli kumaşlarla yapılmış ulama, soluklaşmış; bakışımı boğuyordu. Buraya gelmeden çiğnediğim karanfilin kokusu da yitip gitmişti. Zehir gibiydi ağzımın içi.

Yarım saattir bir motifi tamamlayamamıştım. Şimdiye kadar birkaç motifi ortaya çıkarmam gerekirdi. Kaz bacağı, demiryolu, bamyaya, örümcek ağı gibi kolay motifler dururken kendime iş çıkarmıştım. Zor bir motifmiş 'elti eltiye küstü'. Sabahtan beri söküp söküp yeniden başlıyorum. Keçi inadı var bende, kıramıyorum bunu bir türlü. Eşeği yokuşa sürmeyi seviyorum galiba. Bunun için yorulmamıştır gözlerim. Çünkü ne zor motifler için inatlaştım. İğne oyasına çok zor dediler, elimden iğne oyasını düşürmedim. Gece uykularımı böldüm, öğrendim. Konu komşu iğne oyalarıma bayılıyorlardı ki bıraktım. İki katı para verdiler bir şifon kenarına. Yok, dedim başka bir şey demedim.

Para için yapılacak iş mi el işi? Hevesi, heyecanı olacak, zevk verecek ki güzellikler ortaya çıksın. Başarınca birden geçti iğne oyası hevesim. İşi tadında bırakmayı severim. Çünkü o vakit yapılanlar efsaneleşir, dilden dile dolaşır. Epeydir bir dantel hevesi sardı beni. Asuman'ın her yaptığı iş güzel olur diyerek bu kez de komşular, kızlarına çeyiz için girmişti sıraya. Bu ilgiyi oluşturmak da vardı elbette bu kadar çabanın içinde. Şükürler olsun, oldu da. Bir işin aranılanı olmak, güzel bir duygu. Her gün komşularım nice istekle çalışıyor kapımı; kimi su takımı istiyor, kimi oda takımı, kimi masa örtüsü... Burada da konu hemen benim işime geldi. Gülbahar: "Asuman Abla, benim kızıma da karyola takımı isterim" deyince komşular bastı kahkahayı. Neslihan atıldı hemen: "Kız anam, daha ortada çocuk yok. Karnındaki üç aylık bebe. Hadi, oğlan olursa ne yapacaksınız?" Gülbahar hiç istifini bozmadı:

"O zaman da gelinime çeyiz olur. Babasına çekerse oğlum, kesin kız kaçıtır. Asuman Ablayı da bulmuşum, kaçıtır mıyım?" Az önceki kahkaha basanlar susuverdi. Gülbahar'ın sağı solu belli olmaz, kaçıtırılma meselesine değinen olursa oturur hüngür hüngür ağlar. Bu konu da çok hassas çünkü. Geçenlerde biri filanın kızı kaçmış dedi, Gülbahar hüngür hüngür ağladı: "Bana laf mı çakıyorsun abla" dedi. Neslihan, bunu bildiği için lafı ustalıkla başka tarafa çevirdi: "Asuman, gerçekten iğne oyasını bıraktın mı?". Herkes yeniden güldü.

Birkaç zincir daha attım motife. Az önce bu tarafın zinciri eksik gelmişti. Şimdi dengeli olması lâzımdı, olmadı. Bir türlü sayarak aklımda tutmayı başaramıyorum. Daima gözümle bir oran belirleyip gelişigüzel örüyorum. Kanaviçeleri de öyle yapmıştım. Bir ara ne düşmüştüm kanaviçeye. Mahallenin bütün genç kızlarının kanaviçe çeyizlerini tamamladım. Bilinen bütün motifleri işledim zevkle. Aynı şeyleri tekrarlamadan bıraktım işi. Bir ara da yün orlon örmeyi abartmıştım; neredeyse herkese yelek, kazak, ceket, atkı örmüştüm. Yine motif bırakmadım, hepsini denedim. Tekrara düşmeden onu da bıraktım. Şimdi de dantele başladım. Fakat bugün elim niye böyle yavaşladı, anlamadım. Gözüm gibi onun da tadının kaçtığı belli.

İyi ki komşularla dört beş güne bir böyle toplanıyoruz. Yoksa kadınların ev işinden başını kaldırması mümkün değil. Bu toplantıların tek kötü yanı, hoşbeşten sonra mahallenin altı üstüne getirmek, neredeyse herkes çekiştirilir. Kimsenin günahı bırakılmaz yani. Bir tek Nadire katılmaz, sadece bakar. Arada sırada "tövbe estagfurullah" der, "O kadar da yapmayın" der. Kendini kimsenin duymadığını bildiği için o da işine verir kendini. Çoğu kez ben de ona katılırım. Yoksa çenemi tutmam zor. Nadire daima boncuklarla oya örer. Çok motif de değiştirmez. "En iyi iş, en iyi bildiğin iştir" der. Diğer arkadaşlara aldırmadan ara sıra birbirimize bakışarak elimizdeki işe asılırız. Yoksa Selver'in sinir bozan kesik kahkahalarına aldırılmamak, hele Fatoş'un kaşı ayrı gözü ayrı yüz ifadelerine takılmamak, Neslihan'ın "o da bir şey mi" diyerek her hafta aynı şeyleri anlatmasına sinir olmamak ne mümkün? Elimdeki iş sarılınca çekiştirme faslının nasıl geçtiğini anlamam.

Motif olmadı yine. Tekrar söküp örmeye başladım. Hamiyet Ablanın gözü üstümde. Bunu bakmadan hissedebiliyorum. İri Halillerin Remziye’si Hamiyet Ablanın keskin nazarından söz eder, kem gözlü der ardından hep. Onun telkinlerinden mi nedir, ben de iyice abarttım. Fakat şimdi gözlerimi kaldırıp Hamiyet Ablaya bakacağım, yine göz göze gelirsek abartmamışımıdır, gelmezsek kadının günahını almışımıdır ki Allah affetsin. Sıkılmış gibi yapıp danteli bırakarak gözlerimi kaldırdım. Hamiyet Abla bana bakıyor. İçimdeki huzursuzluğa belki çare olur diye çene çalmak istedim ki zaten o da göz göze gelmemizi bekliyormuş gibi hemen konuşmaya başladı:

“Kız Asuman, bugün sen de bir hâl var. Deminden beri bakıyorum sanki danteli örmüyor da tığ ile ipleri güreştiriyorsun. Dönüp dönüp söküyor tekrar örüyorsun. Kaç zincir çekeceksin, saymadan mı yapıyorsun?”

“Hamiyet Abla, maşallah sende de ne göz var! Oradan elimdeki tıgla kaç zincir çektiğimi görebiliyor musun?”

“O kadar söküp örmeye kalkarsan tabi görürüm. Kafan neye bozuldu da böyle kendini işe veremiyorsun?”

“Yok, abla neye bozulayım ki? Bu motif biraz zor geldi galiba. Dün Elmacı Hacının gelinden yeni bir motif öğreneyim diye beş on dakika kadar eline baktım. Şimdi onu çıkarmaya çalışıyorum.”

“Kız onun gelini de pek maharetli. Maşallah, bütün yenilik onda. Elbiselerinin kesimi, dantelleri, şifonları, yazmaları, oyaları hep farklı. Pek de güzel maşallah! Neydi onun adı?”

“Kezban” diye atıldı Duru Kamberlerin gelini. “Kezban” onun adı da senin adın neydi diye düşünmeye başladım ben de. Aklıma bir türlü gelmedi adı. Dilimin ucunda da çıkaramadım. Ben adını hatırlayamasam da o devam ediyor: “Güzel ne kelime Hamiyet Abla, fıstık gibi. Ay o kaşı, incecik kalem gibi; gözleri desen badem, iri iri. Burnu fındık gibi, ağzı ufacak bir tomurcuk... Maşallah, Rabbim özene bezene yaratmış?” “Ay, öyle de şekerim” dedi Gülnaz, “neye yaradı o güzellik? Tut sen, Elmacı Hacının sümsük oğluna kaç. Güzeller de akıl kıt olur derler, galiba doğru. Köle Haydarların çirkin kızları Reyhan’ı gördünüz mü? Millet evde kaldı diyordu, kimse bakmaz onun yüzüne diyordu... Bir düğün yaptırdı kendine, dillere destan. Ağırılığınca altın takmış oğlan evi. İki kolu da dirseklerine kadar bilezik doluymuş şekerim. Güzelliğin yanında talih de olmalı.” “Tövbe tövbe” dedi Nadire. “Gene başladınız milletin günahını almaya”. “Hiç demen anam” dedi Hamiyet Abla, Nadire’yi duymamış gibi. “Ne talihli kızmış Reyhan, başına devlet kuşu kondu. Kız Asuman, bu gelin nerden öğrenmiş böyle güzel nakışları?”

“Teyzesinin biri terzi, biri de nakış dikiş hocasıymış. Bunu yanlarında yetiştirmek istemişler de aklı Elmacı Hacının oğlundaymış bunun. Karasevdaymış diyorlar, babalı günahı diyenlerin boynuna. Anası babası çok istemiş elinde bir zanaatı olmasını. İste-

mişler ki teyzeleri gibi olsun. Kıza güç yetirememişler. Epey iş öğrenmiş kurslara giderek. Tam usta olacakken de tutmuş kaçmış oğlana. Ayı dolmadı daha, şimdi itler gibi pişman. Akli başına gelmiş de neye yarar? Fakat çok maharetli dediğin gibi. Elinden her iş gelir. Bir de göz var ki ne demeli? Uzaktan gördüğü oyanın modelini beş dakikada önüne koyar.” “Hay maşallah! Kız onu da al haftaya bize gelirken. Biraz da ondan öğrenelim yeni motifleri. Senin ördüğün motif ne şimdi?”

“Elti eltiye küstü” “A, onu geçenlerde Kısa İrbahamların gelini de örüyordu. Fakat ya gelin becerememişti ya da motif bana güzel gelmedi. Öyle karış kuruş şeyleri sevmem.” Çene çalmak da içimdeki huzursuzluğu dağıtmadı. Yalandan gülmeyi deneyerek arkadaşlara katılmış olmam, içimdeki sıkıntıyı gram eksiltmedi. Gülme eğlenme faslını Nadire’nin besmelesi bitirdi. Yasin’e başladı. Bir iki sayfa başından okuyup bitirdi. Yasin suresinin ayetleri huzursuzluğumu az bir azalttı. İçimden diline, gönlüne sağlık Nadire dedim. Fakat Fatıha’yı okuduktan sonra içimdeki huzursuzluk yeniden alevlendi ve daha da kabardı. Epeydir dantel örüyorum hiç böyle olmamıştım. Çapa ipinin süt beyazlığı gelmiyor gözüme. Beyaz badanalı duvarlar bile kararmış gözüküyor.

Danteli elime aldığım andan beri üstüme çullanan bu huzursuzluğa sebepler aramaya başladım. İkramlardan sonra olsaydı sebep yemektir derdim fakat sabahdan beri ağzıma lokma almadım. Konu komşu çekiştirildi, birçok kişinin günahını alındı; ondan oldu desem ki çekiştirmeden önce oldu bu. Elmas’ın evinden oldu desem, olmaz. Eve ilk geldiğimde, Elmas’la konuşurken gayet huzurluydum. Konu komşu gelince çıktı içimdeki sıkıntı. Nazar bu; başka açıklaması yok. Nadire dua ettikten sonra yanıma geldi. İçimden iyi olacak hastanın ayağına doktor gelirmiş dedim. Bu arada şeker kolonya sunuldu. Kahvenin kokusu bütün odayı sardı. İkramlar başlamıştı. Fırsat bu fırsat diyerek Nadire’yle sohbete başladım: “Allah razı olsun, diline sağlık” dedim. “Cümlemizden inşallah bacım” dedi Nadire. “Valla çok iyi geldi. Sen Kur’an okurken içim ferahladı. İçimde bir sıkıntı vardı, Kur’an sesiyle dağıldı.” “Sürekli Felâk ve Nâs oku. Sıkıntı giderir. Benim de olur arada, okuyunca geçer. Hem okuduktan sonra dantele üfle, o da eve bereket verir, huzur verir. Hocamız rahmetli Raziye Teyze her motife başlarken İhlâs, Felâk ve Nâs surelerini okuduğunu söylerdi. Benim dantellerimi o örmüş, ondan evim müthiş huzurlu. Kapıdan içeri girince içim ferahlar. Yuvamızın saadet için her eşyaya sürekli Felâk ve Nâs okurum.”

Tuhafıma gitti Nadire’nin dedikleri. Babamın evi bana hep huzur verir, fakat babamın uzaktan yakından okuma üflemeyle alakası yok. Aklıma pek yatmasa da içimden bir ses “dene” diyordu, “parayla pulla değil ya, dene”. İçimdeki sese uydum ve okumaya başladım.

İçimden dua okurken hayret ettim kendime. Hayat insanı nasıl savuruyor, nereden nereye geliyoruz. Evliliğimizin ilk yılı kocamın tayini bu küçük ilçeye çıktı. Bin kaygıyla

geldik. Kültürü, geleneği, göreneği farklı bir yer. İş arkadaşı burada oturuyor diye bu mahalleden ev tutmuş. Kenar mahalle, geldiğimiz yer gibi gelişmiş değil. Geri kalmışlığın, yoksulluğun simgesi gibiydi evler. Günlerce niçin bu mahalle diye tartıştık. Kocanın dik kafalı olduğu zamanlar olur, bazen dediğim dedik çaldığım düdüğüm der, çıkar. Bu mahallede kalmakta ısrar etti. Mahalleye alışınca ben de korkularımın yersiz olduğunu gördüm. Benim eski katılığım kalmadı fakat Osman oldukça iyi uyum sağladı buraya. Önce kahve alışkanlığı başladı. Orada bir polisle tanışmış hemşerim diye. Onun etkisiyle namaza başladı. Ardından Şih Musa diye birinden söz etmeye başladı. Zikir çekiyoruz diye yatsıdan sonra geç gelmeye başladı. Ben de sabır çekmeye başladım bu ara. Çocuklar babalarını beklerken somyada uyuyorlardı. Bir fırsatını arıyordum patlamak için. Bir gün “arkadaşlar bize gelecek zikir çekeceğiz” dedi. Sigortalarım attı. Bir bağırdım ki bağırtımdan kendim de korktum: “Sakin” dedim, “sakın, bu eve elin erkeklerini getirme! Süpürgeyi elime alır hepsini kapı dışarı ederim. Asuman’ın diğer yüzünü gösteririm. Tamam, namaza gidip gelmene, namazdan sonra camide kalıp zikir çekmene bir şey demiyorum. Fakat eve taşırırsan kıyameti koparırım.” Her şeyin bir ölçüsü vardı. Peygamberimiz de dememiş miydi aşırılıktan uzak durun diye... Vasat olmalı en iyisi. Abartıya hiç gelemezdim.

Bu olaydan sonra bizim adamın suratı kırk karış oldu. Birkaç hafta bir sinir harbi yaşadık. Sonra ikimizde yelkenleri indirdik. Bir daha bana Şih Musa’dan da zikirden de söz etmedi. Hatta yatsı sonrası gecikmeleri de kalmadı. Ben de hiç sormadım, ne oldu diye. Bir ara “polis arkadaşım eşiyile birlikte tanışmaya gelecek” dedi. Ters ters baktım, hiç ses etmedim. Gelen giden olmadı, “ne oldu arkadaşların gelecekti” dedim, “tayinleri çıktı, gittiler” dedi.

Selver’in kahkahası ile döndüm, dünü düşünmekten. Ağzı kulaklarına varmış, gözlerini kırıpıştırdı. “Ay gözlerim yaşardı” dedi sağ elinin serçe parmağıyla sürmeyi dağıtmadan gözyaşını silmeye çalışırken, çabucak ciddileşti. Az önce odanın ortasında parlayan kahkaha sanki onun değildi. Yan odadan koşarak gelen kızı da annesine baktı. Kaşığı gözü annesi gibi simsiyahtı. Gülümsüyor ve annesine eşlik etmek için bekliyor gibiydi.

Nadire bir şeyler konuşuyordu. İçimdeki sıkıntı onu dinlememe engel oluyordu. Birden eve bıraktığım çocuklar geldi gözümün önüne. Bu komşu misafirliklerinin zor tarafı çocuklar. Üç çocuk annesi olmak, misafirliği zorlaştırıyor. Şükür kızlar büyüdü, erkek kardeşlerine bakıyorlar. Çocukları peşim sıra sürüklemekten kurtuldum. Kardeşlerini onlara bırakıp bir iki saatliğine kaçıyorum böyle. Düzeni kursam da içim rahat değil. Nihayetinde çocuk onlar. Evden ayrılınca yüreğim orada kalıyor. Hep bir huzursuz oluyorum böyle. Fakat bugün daha fazla oldu. Kalk gidelim, dedi içimdeki endişeli ses. Aldırma, dedi sakın yanım, sanki ilk defa bırakıyorsun da telaşlanıyorsun. Zaten bir saate kadar misafirlik biter, gidersen. İçimdeki sesleri susturup gözlerimi motiflerin peşine düşürdüm.

Pencereden bizim eve gitti gözüm. Bir sürü hatırayı da canlandırdı giderken. Evvelce kirada oturuyorduk şimdiki evimizin karşısında. “Osman” dedim bizimkine, “daha kaç yıl burada kalırız, Allah bilir. Beni kiralarda süründürme. Bilezikleri bozalım, yetmezse sağdan soldan da borç isteyip bir ev derdine düşelim.”

“Şimdi sırası mı? Ne gereği var buradan ev almanın? Ev sahibinin bir evi var, kiracının bin. Hangisini beğenirsen orada otururuz.” diye itiraz etti. “Ben ona gelmem Osman Aga” dedim. Sinirlenince bizimkine “Osman Aga” derim, o da kızgınlığını anlar. Bir müddet ters ters bakıştık. Fırsat elime geçmişken, konuyu açmışken bastırayım dedim: “Karşıdaki müstakil evi satacaklarmış. Küçük bir bahçesi de var. ‘Ahirette iman, dünyada mekân’ derler. Sen bakkala filan sor ne istiyorlarmış? Hem taşınması da zor olmaz”. Karşıdaki müstakil ev deyince bizim adam balkona çıkıp alıcı gözle karşıdaki eve baktı. İçeri girince “tamam, bir bakalım” dedi. Birkaç gün sonra bilezikleri bozdurduk. Sağdan soldan borç istedik. Haftasına kalmadan evi aldık, çarçabuk da taşındık. İşin acele olmasına sevineyim mi şaşırıyım mı bilemedim. Allah evlenenle ev alana yardım eder, derler. İşin bu kadar hızlı olmasına inanmadım, ev sahibi olmuş muydum gerçekten? Yıllarca hayalini kurduğum ev alma, birkaç günlük işmiş. Ev almayı gözümde büyüttüğümü kabullenince hafif bir pişmanlık da palazlandı. Acaba acelemi ettik? Nasıl böyle kolayca aldık? Karmakarışık duygularla göçtüğüm ev, kapısından girince sıcacık bir yuva oldu. Kira doluyor diye hemen taşındık. Onun için boya badanayı eşyaları yerleştirirken yaptık. Gece gündüz demedim, yıpranmış evi saray etmeye çalıştım. Bütün parayı eve sıvayınca bizimkine şurayı da şöyle yapalım, şuraya da şunu alalım diyemedim. Var gücümle olanı güzelleştirmeye çalıştım. Şükür oldu da... Pencerele-ri maviye boyadım. Duvarları kireçle badana edip bembeyaz ettim. Yağ tenekelerini sarıya boyayıp saksı yaptım. Pencerele-ri önüne dizdim. Komşulardan ne buldumsa diktim; begonya, karanfil, sardunya, küpe çiçekleri, ortanca... Rengârenk oldu evimiz baharla. Evin içini de badana ile bembeyaz edince sandıktaki çeyizimi sermeye cesaret ettim. Anacığımın eli işi, göz nuru dantelleriyle evimi öyle süsledim ki saatlerce oturup motiflerin şarkısını dinledim. Küçücük bir bahçemiz vardı, üç de ağacımız; elma, ceviz ve dut. Dut biraz büyüktü. Güzel gölgesi vardı. Dalına salıncak kurunca daha da güzel oldu. Sonra diğer kızla oğlan da olunca her ağaca bir salıncak kurdum.

Nadire “nazar” diyor, “bütün bunların altında yatan nazar.” Nadire’ye dikkatlice bakıyorum. Konu nerden nereye gelmiş. Nadire neler anlattı, ben neler düşündüm. “Allah cümlemizi nazardan korusun” dedim. Nadire “âmin” dedi. Selver bir kahkaha attı bize bakarak:

“Kız Nadire, Asuman’la duaya devam ediyorsun galiba” dedi. “Hadi, hadi doğru söyleyin kimi çekiştiriyorsunuz öyle fıs fıs. Deminden beri gözüm üstünüzde. Nadire ne anlattın da Asuman çiğlerden ‘âmin’ dedi.”

Nadire mahcup oldu: “Tövbe estağfurullah, kimi çekiştireceğiz. Annemin ineğinin nasıl

hastalandığımı anlatıyordum” dedi. Ben tuhaf oldum. Nadire bunu mu anlatmış bana? Hiçbir şey duymamışım. Selver, lafını topladı: “Ay geçmiş olsun kız, duydum çok üzüldüm. Kasap zor yetişmiş. Düşman başına vermesin Rabbim. Hüsniye Teyzeden ben de çok süt aldım. Bir ara uğrayacağım geçmiş olsun diye. Görürsen çok selam söyle, benim yerime de öp ellerinden.”

Hüsniye Teyzenin ineğine ne olmuş? Hiç duymadım. Nadire de bana bunu anlatmış, onu da duymadım. Sıkıntım yeniden alevlendi. Ben niye böyleyim? Dikkatim çok dağınık, bazıları nasıl cin gibi olabiliyor? Uçan sinekten haberleri var, dahası sineğin sülalesini de bir bir sayarlar.

Dikkatleri Selver, üstümüze çekince Fatoş: “Kız Asuman, sen de iyisin valla. Üç çocukla iyi geziyorsun. Benimki bir tane, ömrümü yiyor. Anacığım gelmese yardıma, mümkün değil tek başıma bakabilmem” dedi. Bir karşılık veremedim Fatoş’a. Hamiyet Abla “Asuman gibi işini bileceksin bacım. Kızları kendi gibi yetiştirince oğlanın yükü oldu” dedi. Nadire’nin dediği aklıma geldi yine. Zincirlere tekrar Felâk ve Nâs okumaya başladım.

Birden itfaiye sireni doldurdu odayı. Hepimizin bakışı pencereye yöneldi. İtfaiye bizim eve yanaşiyor, bizim evden duman yükseliyor.. Elimdeki danteli nasıl attım, odadan nasıl çıktım; anlatamam. Eve doğru bütün gücümle koştum. Eve nefes nefese vardım. İtfaiye dış kapıya yanaşmış, çocuklar bahçeye çıkmış. Kuzucuklarımı görünce “Çok şükür Yarabbi” dedim bağırarak. Yüreğim nasıl ferahladı! Nefes nefese sarmaladım onları. Gözlerinden saçlarından... öpüp kokluyor, hıçkırarak ağlıyordum. Gözyaşlarım sel olmuştu. İtfaiyecinin biri kapıdan çıktı, elinde büyük bir yangın tüpü: “Abla korkma, bir şey yok. Verilmiş sadakanız varmış, vakitli edilmiş duanız. Yolları suluyorduk toz kalkmasın diye, sizin pencereden duman yükseldiğini görünce hızla geldik. Alev görmeyince de yangın tüpünü alıp içeri daldık. Ocak tutuşmuş. Şükür, tüp patlamadan söndürdük. Biraz köpük oldu ocağının üstü, bir de perdelerin yanmış hepsi o.”

Ne diyeceğimi bilemedim, sadece; “Allah razı olsun. Rabbim sizin de çoluğunuzu çocuğunuzu korusun. Çocuklarıma bir şey olmamış ya, bin şükür! Cana gelmesin de olan mala olsun. Bin şükür buna!” diyebildim. Bütün mahalle toplanmıştı başımıza. Hamiyet Abla bir sandalye bulup yetişmiş: “Etrafımı açın kadıncağızın, az otursun, su getirin... Şimdi düşüp bayılacak, beti benzi bembeyaz olmuş” dedi. Bunları duydum, sonrasını hatırlamıyorum.

Gözlerimi yatakta açtım evin içi insan dolu. Osman’ın eli elimde. Çocuklar başucumda. Yuvam yerli yerinde. Tekrar Felâk ve Nâs okudum içimden. Osman o ara fark etti, gözlerimi açtığımı. “Kendine geldi” dedi içeridekilere. “Çok şükür” sesleri, cennet havası gibi okşadı yüzümü.

“Kurt Kokusu”

ULAŞ KARAKAYA

“Kurt saldırısına uğrayıp da yaralı kurtulmuş olan her seferinde aynı içgüdüsel tepkiyi gösterir. Ne zaman kurt kokusu duysa ürker, kaçmak ister. Sadece kokunun yarattığı bu korkuya kurt korkusu denir. “Vurulması gereken vuruldu, asılması gereken asıldı geleceksa başa kar etmez ölüm kuytularda.”

Karahisar yolu daralır, daraldıkça Kör Şavgu ellerini ovuşturur. Tepelerden tepelere ıslıklar dolaşır, rüzgârlardan evvel kervanlara yetişilir. Kemahlılar düşer pusuya. Guytağı kurankanlı göynek giyen yedi hain, yedi çıyan kardeş. Başlarında Kör Şavgu. Yedi kardeşten en büyüğü Kara Hasan parmağının ucuyla “deydaha” deyip kervanı gösterdiğinde kurt yağı sürülmüş Winchester kurşunları patlar. Tereyağları, peynirleri delip geçer; katırların gövdesinden içeriye girip kalır. Sonrası ölüm ve kandır. Kervancıların, işlemeli veda mendilleri kanı durdurmaya yetmediğinde son sözler işitilir

“Teneşirlere gelesice Kör Şavgu !” Köylerde şöyle anlatılır. “Bir ana doğurmuş yedi nalet, yedi ileş, Kör Şavgu’nun çetesi bu yedi bed kardeş.” Kırkharman ve Güdül’ün Hristiyanları, Gerez’in Kızılbaşları bunlardan çok çekmiştir.

Müslüman, Hristiyan tüm köylere ızdırıp olurlar. Karşı gelinecek olduğunda, köyün ileri geleni öyle bir laf eder ki kimse kimildayamaz olur. “Karanfillere ateş edenler bizi ileşe koyar.”

Kör Şavgu, anlatıldığına göre sol gözünü kendi çıkarmış. Nişan alırken erinir imiş. Oysa gerçek bambaşkadır. Güvey, gerdek gecelerinin delikten izlendiğini fark edip ateş etmiştir; sol gözüne. Körlüğü oradan gelir. Şavgu dağa çıkıp yol kesmezden evvel, çelik çomak oynardı. Şavgu adam vurmazdan evvel Kulakkaya’ya oduna gider, akşamları kuzukulağı çorbası içerdi.

Anası yaşmağını ağzından çekip kirli nefesini üfledi ya işte ondan sonra herslendi.

“Emmin öldü ya oğlu kaldı bir tekçe! Toprağımıza ortak girer diye korkarım. Sen edeceğin işi bilirsin.”

Emmioğlunu korkunç hekayeler anlatarak cinli dereye götürdü. Karanlığın ortasına bırakıp kaçmadan önce dövdü. Delirsine tuttu; oğlanın aklı yitti, kekeç kaldı.

Tamderesi’nde bir babayığit uşak vardı. Uzunca gine, gövdesi çınar ağaçlarının gövdesine benzeyen, heybetli mi heybetli. Şavgu bir gönül işinden uşağa ters gitti. Tamdereli, Şavgu’yu herkesin içinde ağzından, burnundan kan gelene kadar dövdü. İleşini serdi

sanki! Şavgu öylece çamurların içine yığıldı. Gelen geçen üzerine tükürdü. Kimse kaldırmadı. Çok zaman kaldı çamurun içinde. Güneş dağların arkasına kaçtığında, küçük bir el uzandı çamurlu sırtına. İrkildi önce, yüzüne su değince geçti gitti ölüm korkusu. Şavgu karanlıkta kurt gözü gibi yedi çift göz seçebildi.

Şavgu, Adem babamız gibi çamurdan doğdu. Bir katır sırtına attılar Şavgu'yu. En büyüğü on beşinde ha vardı ha yoktu, yedi uşak götürdüler. Gengene ormanından aşırıldılar. Şavgu, kütük tamında açtı gözünü. Tavanda bir nal sallanıyordu. Sıcak sütün kesif kokusunu çekince içi ısındı. Ağzının tam üstüne bir parça ekmek ile bir bakır tas uzandı. Doğruldu az bi tamam. “Benim adım Kara Hasan bunlar da garındaşlarım”. Şavgu kafasıyla onayladı. Kendisini kurtaran bu çocuklara borcu vardı ama borcu nasıl ödeyeceği konusunda fikri yoktu. Beklemediği bir girizgâh ile karşılaştı. “Hainliği, puştluğu bilen birine danışın dediler. Seni çok işittik.” Şavgu çocukların kendisine düpedüz hakaret ettiğini düşündü. Yattığı yerden kalkabilse hesaplaşırdı. “Ağamız ol bize yol iz göster.” Kara Hasan, öyle deyince biraz önce söylenenler devede kulak kaldı. Şavgu'ya bir özgüven geldi. “Babamızın kanlısını vurmak lâzım gelir.” Kan deyince, Şavgu patlamış dudağını dişlerinin arasına alıp ısırarak ezdi. Kanın acımuk tadı dilinden tüm hücrelerine yayıldı. “Kimi?” “Dediler düşmanı ortak olanlar hasım olmaz.”

Şavgu, kafasını odaya doğru çevirdi. Kara Hasan'a ve küçük uşaklara baktı. Uşakların küçüklüğünü görünce gülesi geldi. Kendini tutamadı kahkaha atmaya başladı. Küçük oğlanlar da onun bu garip hâline bakıp güldü. Çok sürmedi; Şavgu'nun göz bebeklerinde intikam ateşi yandı. Sütten bir yudum aldı. Kanlı sütün midesine indiğini hissettiğinde konuştu.

“Plan yapmak gelir.” Bir sabah Kara Hasan'ın küçüğü Öcü Bilal, bir haberle geldi.

“Yakında Uzundere'de bir düğün kurulacakmış. Tamdere'den konak gidecekler.” Şavgu, oğlanın gözlerindeki parıltıyı sevdi. “Konak başı da ...” Şavgu elinde tuttuğu bıçağın keskin yüzünü parmaklarını kanatma pahasına okşadı. Sesindeki kararlılık herkes için ürkütücüydü.

“ Bize kurt gerek! “ Kütük tamının kapısını açıp da yaylanın sisi hızla içeriye doğru girmeye başlayınca av vaktinin geldiğine karar kıldılar. Kara Hasan ile Şavgu uç arma fişek kuşandı. Obalardan, dağlara doğru, efil efil esen rüzgâra karşı, koyun dışkalarına basarak yürüdüler.

Tepeye vardıklarında kurtlar gibi düşünmek için, kurtların aklını döşendiler. Sürüler içinde çoban köpekleri güçsüz olan bir sürüyü gözlerine kestirdiler. Kurtlarda aynısını yapardı. En zayıfını seçerdi. Kurtların, vadinin içindeki sürüye saldırmasını beklediler. Kurtlar, doruk ağaçlarını kendilerine kalkan yapıp, kozalakların ve kırılmış dalların üzerine basmadan sinsice ilerlediler. Hakim tepede gözleyenler, çoban ile canavarların karşı karşıya gelecekleri anı sabır ve sukünetle beklediler. Çene kemiklerinin basıncına karşı, çoban köpeklerinin çelikten göğsü, kurt pençelerinin kuvvetine karşı da çoban tüfekleri konuşmaya başlayınca iki hasmın birbirlerinin gücünü bitirmesini keyifle izlediler. Kavganın en şanlı anında, namussuzluğu namluya sürüp, kara düzen

ateş ettiler. Kurt vurdular, koyun vurdular, çoban köpeklerini ve çobanları da aldılar ateş çemberinin içine. Ölü çobanların çıplak ayaklarının üzerinde kurt ve koyun leşleri vardı. Çobanların parçalanmış göğüslerinden yükselen duman, hayvanların delinmiş kafataslarından çıkan buğuya karışıyordu. İnsan ölüleri ve hayvan leşlerinden yükselen son nefesler yeni bir sis yaratmadan Şavgu ve Kara Hasan ölümler cehenneminin içinde kurt ölüsü aradılar. Sadece kurt ölüsü aramıyorlardı. En yaşlı kurdun ölüsünü bulmaları gerekiyordu. Işık vurmazken gece yarısı, yıldızları sönmüş bir gökyüzünün altında, kuzgunlardan önce yaşlı kurdun karnını deşip, yağını aldılar. Öfkesi ince bıyıklarının altındaydı. Şavgu, kurdun parçalanmış kafasını kaldırıp diyeceğini ona dedi. “Konak beylerine haber salın; yıkılsın düğün atılsın figan!” Leşçillerin avı olmamak için ileş kokuları sinen üstlerini çıkarıp, anadan üryan yürüdüler. Geçen bulutları sayarak, düşen damlaları birleyerek beklediler. Konak kuruldu. En küçük uşaklardan birisini âdetâ gözüpek bir tilki gibi konağın içine saldılar. Konak yürürken git gide büyüdü. Zayıf sürüyü izledikleri gibi izlediler. Şavgu intikamını bekledi. Nam kazanmak gelirdi; bilirdi. Çocuk uşak haberle döndü. Çok tabancaları, çok tüfenkleri vardı. Karakoçun kavurması çok daddukdu. Gelinçi göçürme gününü beklediler. Gelin atın sırtında kaynatasının evine ilerledi. Şavgu ve Kara Hasan ortak düşmanlarını gördü. Tamdereli babayiğit oradaydı. Dişlerini sıkarken çıkardıkları gıcirtının şiddetinden kendileri de ürktü. Gelin, atın sırtından atlayıp koç kanına basarak kayınbabasının evine girince, Tamdereli yağız atın yularından tuttu gür bir sesle meydan okudu. “Satılık at, satılık at! “

Bu şu demekti. Eğer kendisine karşı at sırtında bıçak horonu oynayacak birisi çıkarsa atı alırdı. Atı vermek nam vermek demekti. Kimsenin karşısına çıkamayacağını biliyordu. Ama bu kez yanılıyordu.

Yedi kardeş, babalarının ölüsünün üzerine koydukları bıçağı analarının çeyiz sandığından çıkarıp, bir küp defineyi güvenle teslim ediyormuşçasına Şavgu’ya uzatıp emanet ettiler.

Vurgunculuk yapan irahmetli emmilerinin atı iki senedir ahırdaydı ve bu dağlar gibi güneş yüzüne hasretti. Ahırdan onu çıkardılar. Hayvan çıktığında dışarı güneş gözlerini kamaştırdı. Hayvanın güneş görmemezlik yüzünden, gözlerinden yaşlar geldi. Toparlanan hayvan ön ayaklarını iki senedir biriktirdiği gücüyle havaya kaldırdı, zaptedilemedi. Öcü Bilal, Şavgu’nun sözünü tembih bildi. Kara kazanda avu çiçekleri ve yavşan otu kaynatıp atın burun deliklerine doğru koklattı. Şavgu kesinlikle başka bir koku duymasın demişti. Kırat sakinleşti. Şavgu bıçağı çıkardı. Kurt yağına batırdı, sanki Tamdereli’nin ciğerini parçalıyormuşçasına deşti. Ölü bıçağı artık tamamıyla kurt kokusu taşıyordu. Sakinleşmiş olan kıratın üstüne yıllardır aynı ata biniyormuşçasına güvenle atladı. Şavgu bıçağı tuttuğu avuçlarını kokladı. Gülümsedi ve gaddar kahkahası tüm obaya yayılarak her yanı kapladı. Davulcu davulun tokmağını sanki gavur ordularındaki trampetçiler gibi hızla vurmaya başladı. Zurnacı Kuşlu Bekir, zurnasını gaydeledi. Zurnasının üstünde bir kuzgun vardı. Bekir onu yavru ve sahipsizken bulmuş, sahiplenmişti. Kuş da onu hiç terk etmemişti. Bekir onun için. “İnsanlar gibim nankör değil”

derdi. Ne zaman Zurnacı Bekir zurnasına soğan kokulu nefesini verse, omzundan kanat çırpıp zurnanın üstüne konardı. Yine öyle oldu. Az ötesinde, Tamdereli son meydan okumasını tekrarlayıp atına atlayacaktı; hesabı buydu. “Satılık at...” demeye kalmadı. Kıratın sırtında kendisine doğru gelen Şavgu gözüktü. Şaşıtı kaldı bu işe. Ölsüne bıraktığı adam dipdiri karşısına çıkmış ve kendisine meydan okumaya geliyordu. Gelinçi alayı iki yana doğru açıldı.

Davulcu ve zurnacının yanına esas oğlan gerekti. Kemençeci Karaman Halil, rakısından bir yudum alıp gaydeye yandan girdi. Her düğüne yanında götürdüğü gardaşlığı Hasbal iki atın arasında horona durdu. Hasbal’ın alnına düşen ilk çise yağmurun, cebinden çıkardığı beyaz mendil birazdan yaşanacakların habercisiydi. İstifini bozmadan horona devam etti. Kıvraklığı ve horonu yaşaması ile tüm düğüncüleri büyüledi. Sırrı ruhunun derinliklerinde gizliydi. Tabî bu sırrın ortaya çıkması için üç fincan rakı gerektiğini herkes bilirdi. Omuzları sallandıkça kemençenin hızı artıyordu. Dizlerini yere vurdukça, yer zangırdıyordu. Bir anda gök gürültüsünün sesiyle mendilin havaya atılması her şey aynı anda oldu. Artık bıçak horonu zamanıydı. Kemençe, zurna, davul sanki horon havası çalmıyor cenk havası çalıyordu.

Atlar bir kaç kere mendilin çevresinde döndü. Kollar havaya kalktı at üstünde horon başladı. Bıçaklar çizmelerin içinden ustalıkla çekildi. Atlar birbirlerinin üzerine doğru sürüldü. Her şey yer değiştirecekti. Yağız at ile kırat, karanlık ile günün kavuşmasına, kötülük ile iyiliğin vuruşmasına doğru dörtlüye koştular. Tamdereli bıçakları çarpıştıracaklarını düşünüyordu. Şavgu kurt kokulu bıçağını, yağız atın burnuna doğru koklatmıştı, at şaha kalkıp Tamdereliyi sırtından attı. Kurt kokusu, kurt korkusuna döndü. Müziğin sesi bir anda kesildi. Zurnacı Bilal’in kuzgunu gökyüzüne, yani ait olduğu yere doğru havalandı. Biraz önce horonu izleyen herkes şaşkın gözlerle yerde yatan Tamdereli’ye bakıyordu. Tamdereli insanların gözünde madara olmuştu. Tamdereli yerdeydi, utancından kalkamıyordu. Şavgu “Senin defterin dürüldü!” diyerek Kara Hasan’a göz kırptı. Yağmurla beraber herkes dağıldı. Bu obalarda güçsüz düşenler görmezden gelinir, bu kara yazgıdır. Kara yazgısından kaçamadı. Karanlıkta bir el uzandı Tamdereli’nin ıslak sırtına. Tamdereli bu çocuk eline utanarak baktı. Yine de onun desteğiyle ayağa kalktı. Beraber karanlık bir patikadan yürüdüler. Cılga yolun bitiminde gözleri fal taşı gibi açıldı. Yağız atı karşısındaydı ve atının sırtında Şavgu vardı. Şavgu, kıratı yularından tutmuş gelenlere doğru annaklayıp, gülümsedi. “Ödeştik”. Tamdereli ne demek istediğini anlayamamıştı. “Atın seni bekliyor.” Tamdereli çocuksu bir saflıkla kırata doğru yürümeye başladı. Kara Hasan, arkasından tabancasını çekti tüm kallesliği ile sırtından vurmadan önce Tamdereli’ye şöyle seslendi. “Sen az dur hele !” Tamdereli kurşunu yer yemez yuvarlandı yere. Kara Hasan’ın kardeşleri bitti yerden biter gibi. Her biri bir kama sapladı böğrüne. Yedi delik açtılar ciğerinde. Tamdereli can çekişiyordu, acılar içinde ölsüne bıraktılar. Önce namını sonra canını aldılar.

Ölüm tüm kötülükleri temize çekti. Tamdereli ekmek ve şarapla takdis edilip gömüldü köyünde.

Kara Hasan kıratın sırtına atladı, altı kardeşi peşlerinde Şavgu'yu takip ettiler. Şavgu ne derse kanun bildiler. Gengene'de tüfenk kuşanıp, Beşikdağı'ndan, Bekdeş'e hayli bir zaman eşkıyalık ettiler. Şavgu, şanını bir düğünden, kör namını bir güveyden aldı.

Sır
ORHAN AKSOY

Merhabâ hoş geldin ey rûh-ı revânım merhabâ
Ey şeker-leb yâr-ı şîrîn lâ-mekânım merhabâ

Çün lebin câm-ı Cem oldu nefha-i Rûhu'l-Kudüs
Ey cemîlim ey cemâlîm bahr u kânım merhabâ

Gönlüme hiç senden özge nesne lâyıık görmedim
Sûretim aklım ukûlüm cism ü cânım merhabâ

Ey melek sûretli dil-ber cân fedâdır yoluna
Çün dedin lahmüke lahmî kana kanım merhabâ

Geldi yârım nâz ile sordu Nesîmî neçesin
Merhabâ hoş geldin ey rûh-ı revânım merhabâ

SEYYİD NESÎMÎ

Eşya yüklü kamyonla, Çakçak'tan iniyorduk. Bundan sonra Halfeti'de yaşayacaktık. Çakçak'a ulaştığımızda, derin bir vadiye indiğimizi anladım. Üstüne bir kapak da koy-sanız, tencere gibi olurdu bu vadi. Ama az sonra Fırat Nehri'nin mavi-yeşil sularının vadi boyunca aktığını gördüm. Fırat'ın her iki kıyısı yemyeşil ağaçlarla kaplıydı. Sadece suya yakın olan yerler tabii.

Bu manzaranın beni heyecanlandırıldığını ve mutlu ettiğini duyumsuyuyorum. Taşınacağımız eve varmıştık. Burası ilçe olarak geçse de, kasaba denmeyi daha çok hak edecek küçüklükte bir yerdi. Yeni komşularımız bizi karşılamıştı. Eşyalar kamyondan indirilirken, komşumuzun oğlu nehir kıyısına inmeyi teklif etti. Ben de bir an önce Fırat'ın mavi-yeşil sularına elimle dokunmak istiyordum. Zaten nehir evimize çok yakındı. Bir solukta, nehir kıyısına indik. Nehrin en geniş yeri burasıydı. Bir adım daha atsam suların içine girecek kadar nehre yaklaştım. Ve tam orada, o anda düşünmeye başladım. Burası bir cennet kadar güzeldi ve ben burada en güzel şekilde yaşayacaktım. Nehrin mavi sularına düşen ağaçların yansımasından mıdır? Bilmiyorum, ama o sular hatıramda hep yeşil renkte akar. O anda aktığı gibi, coşkunu ve sesiz. Bir sır saklar gibi akar o

sular, hayalimde, hatıralarımda ve anılarımda.

Şayet oraya giderseniz bana da haber verin, o suların ne renk aktığını. Ben yeşil diye hatırlıyorum, acaba mavi miydi? Nehrin kenarında bir sandal duruyordu. Az sonra, iki kişi, uzun okluklar kullanarak bu sandalı karşı tarafa geçirdiler, karşı tarafa öte yüz derlerdi. Okluk dediğim; uzun ve dört parmak kalınlığında ince kavak ağacı. Bu uzun sopaları ceviz çırpmakta da kullanıyorlardı. Bilmiyorum, siz okluk, ceviz çırpma gibi tabirlerden ne anlıyorsunuz? Ama o zaman benim için yeni kavramlardı bunlar. Aradan uzun zaman geçince; anılarım birbirine karışmış, sesler, renkler ve kokular başka şeyler anlatır olmuştu. Fırat Mavi mi, yeşil miydi? Ya da portakal çiçeği limon gibi mi kokardı? Şimdi, hatıralarımda renkler ve kokular birbirine karışmış, dostumun sesi bile, nerede duysam, duyar duymaz tanıyabileceğim bir ses olduğu hâlde, eskiden dinlediğim bir şarkı kadar net anımsayamıyordum. Yıllar bir fırtınadan bile hızlı geçmişti. Zaman nasıl bir şeydir ki? Zamanı anlamak; belki hayatın tamamını anlamak gibidir, ama anlamak mümkün olsaydı. Tek anladığım; çok çabuk geçtiği zamanın. Geçerken, Fırat'ın suları gibi sessiz ve dingin akıyor olsa da, bir de bakmışsınız ki üzerinden 28 yıl geçmiş bu akıntının. Nasıl ve ne zaman akıntı! Bir fırtına gibi, bir saatte bütün anıları içine alıp, çok uzak bir diyara sizi atmış gibi, sizi kökünden koparılmış bir ağaç gibi atar bir kenara, zaman!

Dostumla lise birinci sınıfta tanıştık, üç yıl süren lise hayatı boyunca aynı sırada oturduk, okuldan sonra da çoğu zamanımızı birlikte geçirdik. Dört yıl sonra Başbostan Mahallesi'nde, nehrin kıyısı boyunca, son turumuzu atıp vedalaştık. Ayrılma anına kadar hiçbir şey hissetmemiştim. Ama tokalaşıp-sarılıp vedalaştıktan sonra, içimde bir sızı başlamıştı. Her ne kadar ağlamamış olsam da, dostumdan bir gün ayrılmam gerekeceğini hiç düşünmemiş olmanın sersemliğiyle, ne hissedeceğimi bilmeden vedalaşmıştık. O'nu Başbostan'daki evine doğru giderken hatırlıyorum, ben bundan sonrasını hatırlamıyorum. Sanırım eşya yüklü bir kamyon ile Çakçak'tan çıkıp gitmiştik, Fırat Nehri'nin yeşil sularını ardımızda bırakarak.

O'nunla tanışmamızın başı ve sonu böyle olsa da, aradaki yıllar boyunca iki kardeş, iki dost olarak yaşamıştık. Ve aradan geçen yirmi sekiz yıl boyunca, bir kere bile olsun, tartışıp küsmediğim arkadaşım O. O'nun hayatı; 43 yıl boyunca 2x2 kilometre karelik bir alanda geçmişti. Bu geniş dünyadaki sınırları, eni boyu 2 kilometre olan bir kareden ibaretti. Başbostan'dan Çakçak'a kadar. Çekem Mahallesi'nden Mezmen çayına kadar. Bu kıyı ve öte yüzün, iki yeşil kıyısı arasında, bir bakkal dükkânı ile öğle ezanında –Es-selâtu hayrun minennevm- diye ezan okuyan Ethem Hocanın gittiği ve Halfeti'nin tek camisi olan bu caminin kapısına bitişik olan, bu dükkânda, ömrünün çoğunu geçirmişti O. Küçük ve şirin olan bu dükkânda da, O'nunla sohbet ederdik, ama o, dükkânı bırakıp bir yere gidemezdi. Ben özgürce dağ, taş, mağara, dere, nehir demeden geziyordum o sıralar. Her gezintiden sonra, dostum dükkânı kapatmadan önce ona yetişebildiğim kadar, yine yanına uğrar, gittiğim yerlerden ve aşklarımdan bahsederdim.

Ben farklı bir şehirde üniversite okurken, dalgınlıkla durmadan güneye doğru yürüyüp

dostuma gitmeye çalışmıştım. Kendime geldiğimde Nalbant Sokak isminde dar bir sokaktaydım. Ama ne Fırat vardı orada, ne de O. Gittiğim her yerde O'nun da olmasını istediğim için, O'nun da adını, bir kapı kenarı, ya da bir pencerenin mermerine yazardım. Hayat onunla güzel ve onunla anlamlıydı. Ama O 28 yıl boyunca yoktu. Okulun iki favorisi ikimizdik. Bitmek bilmeyen sohbetlerimiz ve neşemiz yüzünden, bazen bizi ayrı sıralara oturturlar, ama kısa süre sonra dayanamayıp, tekrar aynı yerde oturmamıza izin verirlerdi. İki çalışkan çocuktuk. İnsanların –Ortada kuyu var yandan geç- diye şarkılar dinlediği zamanlarda biz DİVAN EDEBİYATI takılan iki genç çocuktuk! Bize pop kültürü ters ve anlamsız geliyordu. Bizim duygularımızı yansıtmıyordu bu müzik tarzı, çünkü bizim aşklarımız başkaydı.

Mende sığar iki cahan, men bu cahâna sığmazam,
Gevher-i lâmekân menem, kövn ü mekâna sığmazam.
Erşle ferş ü kâf u nun mende bulundu cümle çün,
Kes sözünü vü ebsem ol, şerh ü beyâna sığmazam.

Kevn ü mekândır âyetim zâtudurur bidayetim,
Sen bu nişanla bil meni, bil ki, nişâna sığmazam.
Kimse güman ü zenn ile olmadı Heqq ile biliş,
Heqqi bilemn bilir ki, men zenn ü gümâne sığmazam.

Surete bax u e'nini suret içinde tanı kim,
Cism ile can menem, velî cism ile câne sığmazam.
Hem sedefem, hem inciyem, Heşr ü Sîrat esenciyem.
Bunca qumaş u rext ile men bu dükkâne sığmazam.

NESİMÎ

Biz böyle şeyler okuyup-dinliyorduk. Taraf da tutmuyorduk, ne bir şarkı sanatçısının, ne de bir futbol takımını tutuyorduk. Bizim için güzel olan her şey güzeldi! Biz, güzel ve anlamlı olan her şeyi tutuyorduk. O kadar çok sohbet ediyorduk ki, o sohbetlerden cilt cilt kitaplar yazılır kanaatindeyim. Dillerin kökeninden tutun, zaman nedir'e kadar, din, bilim ve felsefe dolu konuşmalarımız oluyordu Onunla. O, fıkralar, tiyatro eserleri gibi eserler bile yazıyordu. Ben ise matematik ve fizik kitabının boşluklarına, aşk şiirleri yazıyordum. Hatta bir gün öğretmen elimdeki kitapta, hüsnü hat ile yazdığım kızın ismini bütün sınıfa göstererek –Sen bunun için mi okula geliyorsun!- diye beni azarlamıştı. Bütün sınıf aşkı öğrenmiş, hatta ilçede duymayan kalmamıştı!

Dünya âlem duydu beni
 Sen duymadın insafsız
 Ne olduysa oldu artık
 Kavuşmamız imkânsız
 Çocuklar bile biliyor
 Ali Ayşe'yi seviyor.

Bende de durum bu şarkıdaki gibiydi. Evlendikten sonra bile bu aşkı bana hatırlatan, hatta eşime bile söyleyenler oldu. Yıllar sonra, Balıklı Göl'de, bir zamanlar aşkım olan bu kızla karşılaştım. Yanında annesi ve iki kız çocuğu da vardı. Sevinçle birbirimizi karşıladık, sonra beraber çay içtik. Çocuklar –Anne bu kim?- diye sorduklarında –O, sizin Orhan dayınız- demişti. Evet, biz böyle severdik, aşklarımızın çocukları bize dayı diyecek kadar temiz severdik.

Onun bildiğim bir aşkı olmamıştı. Beni dinlediğinde yüksek semavi bir şeyler dinliyor olduğunu hissettiğim için, ben de bu aşkları en güzel şarkılarla süsleyip anlatıyordum O'na. Dört yıl boyunca bir kere aşktan bahsetti; sınıftaki en sessiz-sakin kıızı seçmişti. Âşık mı olmuştu O? Yoksa âşık olmayı mı denemişti, bunu anlamak güçtü. Her ne kadar, bu kıza aşkını anlatmamış olsa da, yıllar sonra Onun da, bu kıza bir şeyler söylemek istediğini hayal meyal hatırlıyorum.

Bir de Cem vardı, bizim sınıfta, o da âşık olmuştu, ama aşkına bir karşılık bulamamıştı, Cem ile Mehmet Fırat Nehri kıyısındaki bir ağaçlığın altında, biralarını içmiş, az sonra da intihar edeceklerdi! Her nedense onları arayıp bulamayınca ben de işkillenmişim. Nehir kıyısında onları aramaya başladım. İkisini yarı sarhoş bir şekilde nehir kıyısında buldum. –İntihar edecez!- diye bana söylediklerinde tekme tokat onlara girişivermişim. Onlar benim en sevdiğim arkadaşlarımdı. Yıllar sonra Mehmet'in İstanbul'da yaşadığını duydum, Cem ise 1999 yılında Gölcük depreminde vefat etmişti, öldüğünde sanırım 21 yaşındaydı. Zaman, bizi bir araya getirmiş ve bizi bir araya getiren nedenler zinciri kopunca, her birimiz dünyanın çeşitli yerlerine dağılıvermiştik. Halfeti'de bizden kalan tek kişi dostumdu. O, yıllar boyunca bu 4 kilometre kare alanda yaşamaya devam edecekti. Arada, Değirmen Deresinde piknik yapmaya giderdik, bu dere, bir yerde bir göl oluşturuyordu, biz de bu gölde yüzerdik. Şimdi Değirmen Deresine giderken yol üstündeki taştan evlerin yerinde karanlık bir boşluk var hatıralarımda. Bir şekilde silinmiş, tablonun bu kısmı bir türlü gözümün önüne gelmiyor. Ama dere yolundaki mağaraların içini net bir şekilde hatırlıyorum. Tuhaf olan ise o mağaralara bir iki kere girmiş olmam, ama o taştan evleri dört yıl boyunca, her gün bu manzarayı görmüştüm. Her gün gördüğüm bu manzarayı hatırlayamıyordum, ama bu mağaralar hâlâ gözümün önünde net bir şekilde canlanıyor. Okuldan sonra mutlaka gidecek bir yer buluyorduk. Ve gittiğimiz yerler, âdetâ insan eli değmemiş bakir yerlerdi. Öğretmenlerimizle de arkadaş gibiydik, Menderes Hoca bizim fizik öğretmenimizdi. O ülkücüydü, ben Kürt

olduğum için beni solcu sanıyordu. Arada felsefi konulara girerdi. Onunla bu felsefi konularda, en çok ben tartışırdım, Menderes Hoca –Bir gün mutlaka iyi bir yerlere geleceksin-diyordu bana. Onun ağrına giden şey ise, benim solcu olmamdı! Aslında bana solcu musun? Diye sorsaydı, -Sağ, sol biteli çok oldu, ben sadece hakikati arayan biriyim derdim.- Ama hoca bu soruyu hiçbir zaman sormadı.

O yıllar dünyanın yeni bir döneme adım attığı yıllardı. Üniversitede bir hocamız şöyle demişti:

-1996 yılına kadar olan, dünya tarihindeki ilerlemenin iki katı kadar ilerleme 1996 ile 1998 yılları arasında gerçekleşmiştir. İşte biz bu muazzam değişimin yaşandığı dönemin çocuklarıydık;

Düşün, uzay çağında bir ayağımız,

Ham çarık, kıl çorapta olsa da biri

Düşün, olasılık, atom fiziği

Ve bizi biz eden amansız sevda...

Ahmet Arif

Biz, yani ben ile O, ham çarık ile uzay çağı arasında sıkışıp kalmış iki çocuktuk...

O, bir de hayatımı kurtarmıştı. Fırat nehrinin ortasında bir adacık vardı. Bir gün yüzerrek o adaya geçmeye karar verdik, üç dört arkadaş suya atlayıp adaya geçmek istedik, ama ben akıntıya kapıldım. Önce Selahattin saçlarımdan tutup beni su üstüne çıkardı, bir daha battığımda, adaşım Orhan yetişti, bir daha battığımda ise O yetişti bana. Artık nehrin en coşkun yerine gelmiştik -Beni bırak- dedim. O, acı acı bana bakıyordu. Üç kere batıp çıkmıştım, artık kulaç atacak gücüm de yoktu. Tam hayat ile vedalaşmak üzereyken, birden ayağımın yere değdiğini hissettim. Suyun içinde ayakta duruyordum. O da çok sevinmişti. Benim; -Artık beni bırak!- demem onu duygulandırmıştı. Normalde bu durumdaki bir kişi yanındaki kişiye sarılıp onu da boğarmış dediler. Benim soğukkanlı oluşum onları duygulandırmıştı. Üç kere suya battığımda, hayatım film şeridi gibi gözümün önünden geçmedi! O anda düşünmeye devam etmişim, bundan sonra ne olacak diye? Hani şu film şeridi hikâyesinin gerçek olmadığını size söylemek istedim doğrusu. Ölüm ile burun buruna gelmek anlatılamayacak bir duygudur, tarifi de yoktur zaten.

İki kere sınıfça pikniğe gitmiştik. Birinde değirmen deresine, birinde de Rum Kalesi'nin arka tarafında, Mezmen Çayının Fırat Nehri ile karıştığı yerde, piknik yapmıştık. Yol boyunca, pilli bir kasetçalar ile şarkılar dinledik.

Seher oldu ey nigârım

Belki gidem diyarımdan

Felek zulmedip ayırdı

Beni gül yüzlü yârımdan

Ölen bilir kalan bilir
 Seni turâb olan bilir
 Muhabbet kokusu gelir
 Yel estikçe damarımdan

Senin elin bana ermez
 Benim gözüm seni görmez
 Murâyîler kâin olmaz
 Ayırır yâri yârinden

Seyit Nesîmî'nin âhı
 Gidenler gelmez bir dahi
 Medet ey kulların şâhı
 Mahrum koyma didarından
 NESÎMÎ

Ben Rum Kalesi yolu boyunca sessiz sesiz, bu şarkıları defalarca dinledim. İçimde terk edilmiş viranelerde, rüzgârın çıkardığı boğuk boğuk sesler vardı. Beynimdeki mahzenler, uğultulu seslerle inliyordu. Aşkım ise kırmızı bir giysi giymiş, beni fark etmeksizin, piknik yolu boyunca öğretmenlerle sohbet ederek yürümüştü. İşte böyledir; bir insanın beyninin ve kalbinin uğultulu seslerini kimse duyamaz. Neden duymuyorsunuz? Diyemezsiniz de. İnsan denen muamma; her şeyi kendi içinde yaşayıp durur. Hayatta iki şeyden vazgeçtim, ya da pes ettim diyelim. Biri; geçirdiğim boğulma tehlikesi sonrası, bir daha yüzmeyi öğrenemeyeceğimi anladım, diğeri de; karşılıklı aşk yoktur, işte buna kesinlikle inanıyorum. Lise biter bitmez, aşkım evlenip Muğla'ya gitmişti. Ben de Elazığ'a, ama merak etmeyin, delirdiğim için değil, okumak için, Fırat Üniversitesi'ne gitmiştim. İşte o zaman, dostumdan da tamamen kopmuş oldum.

İlk cep telefonunu oradaki bir gencin elinde gördüğümde artık hiçbir şeyin eskisi gibi olmayacağını da anladım. Gerçi benim cep telefonuna kavuşmam dört yıl sürmüştü. Sokaklarda polifonik müzik sesleri ve otobüslerde vakit geçirmek için yılan oyunu oynayanlar çoğalmıştı. Oysa eskiden Kızılay'dan Keçiören'e gidinceye kadar onlarca sayfa okuyan insanlar da vardı. Üniversiteden sonra Ankara'daydım artık. İlk kez başkente gittiğimde; bir kültür ve medeniyet şehri ile karşılaşmayı umuyordum, ama buranın Urfa'dan tek farkı dolmuşlarda sıra gecesi müzikleri yerine Sincanlı Filiz ya da Ankaralı Namık'ın müzikleri olmuştu.

Belki de sadece değişen müzikler dinlemeye başlamıştım. Ben, ODTÜ veya Bilkent Üniversitesinin bahçesindeki kargaların bile bizim oralardaki kargalardan kültürlü olduğuna sanacak kadar saf biriydim... Özel sektör, devlet sektörü derken yıllar geçmeye

devam etti. Bir daha Urfa'ya dönmüştüm. Urfa Otogarında indiğimde toprağı öpesim geldi. Mezopotamya'da yaşamak bir ayrıcalıktır bence. Her ne kadar Urfa merkezde olsam da, Halfeti'ye anca iki kere gitmiştim. Sonra, Halfeti, Birecik barajı nedeniyle sular altında kaldığında, O'nun da içinde yaşadığı dört kilometre kare alanın hacmi değil de, yeri değişmişti. Halfeti'ye her gittiğimde çocukluğumdan kalma yerlerin yerine, başka yerlerin inşa edildiğini gördüm. Başbostan mahallesi artık yoktu, okuduğum lise, namaz kıldığımız cami ve O'nun dükkânı bile sular altında kalmıştı. Daha önce Fırat kıyısındaki ağaçların altında masalar kurulur, insanlar yemeklerini de buraya getirip yerlerdi. Bütün ilçedeki herkesin birbirini tanıdığı bu ilçede, yaz ayları boyunca –Kıyı Restaurant- gece saat ikilere kadar açık kalırdı. Bir yaz boyunca orada garsonluk bile yapmışım. Kıyı Restaurant'ta ve Evren Çay Bahçesi'nde düğünler de olurdu. Biz de bu düğünlere gider, orada halay çekenleri izler ve uzun havalar dinlerdik. Gelin ile damat evlerine gittikten sonra, biz uzunca bir süre daha oralarda otururduk. Kitaplar okumaya devam ettim. Ankara'daki iki yıl boyunca kitap okudum durdum. Martin Eden'i bir günde, dört ciltlik Sefiller'i bir hafta da okumuştum. Durmadan okuduğumu gören patronum “Evde kitap okuyarak bir yere varamazsın” demişti. Ben de –Sana ne! Demiştim. Şimdi bu verdiğim cevabın biraz aptalca olduğunu düşünüyorum. Oradaki son günümde iş yerindekilerle vedalaşırken, Yasemin Hoca bana bir kitap hediye etti. Travanian-Şibumi. Bu kitabı okuduğumda, aslında bazı insanların benimle konuşmadan da beni anladığını fark ettim. Çünkü Yasemin Hoca, tam da bana göre bir kitap seçmişti. 2006 yılında evlendikten sonra, Mardin'e döndüm. O gündür bu gündür Mardin'deyim, hiç kimse, silah zoruyla bile beni Mardin'den çıkaramaz! Türkiye'de; bir Çanakkale geçilmez, bir de Mardin. Mardin'i çok seviyorum. Keşke dostum da burada olsaydı. Hayat, birçok kararı bize bırakmıyor gibi görünüyor. Ama sonuç itibarıyla bazı kararlar almak zorunda da kalıyoruz. Şimdilik ömrüm boyunca Mardin'de kalmayı düşünüyorum. Yıllar yılları kovalamaya devam ediyordu, eskilerden kimse kalmıyordu; aile büyüklerinin çoğunu ahiret âlemine yollamaya başlamıştık. Bizler de çocukluğa karışmıştık artık. Ölüm denen şey ne sırayla, ne de yaşladır gerçi, ecel vadesi belli olan, ama Allah'tan başka kimsenin bilmediği bir şey. Bir de zorunlu ayrılıklar var; çok sevdiğin insanlar senden çok uzakta bir yerde yaşıyor olabilirler. Elimde olsaydı bütün ömrümü O'nun gibi bir dost ile geçirmek isterdim. O, yaşlı annesi ve babası nedeniyle okuyamamıştı. Onlara bakmak zorunda kalmıştı. Babasından kalan bakkalıye dükkânını, yeni Halfeti'de bir markete çevirmişti. Gecenin geç saatlerine kadar bu market ile ilgileniyordu. Sanırım O'nun benim gibi boş vakti de yoktu, gerçi bu durum çocukluğundan beri böyle devam etmişti. En son beni gördüğünde –Kafan büyümüş! dedi. Sanırım çok kitap okumaktan kafam büyümüşü. Yoksa lisede bu kadar çirkin değildim. Sakalımda ağarmıştı benim. O benden daha genç görünüyordu. O'nun hiçbir kötü alışkanlığı yoktu. Yıllar sonra sigaraya başlamasına şaşırılmışım. Dünyanın O'na yaptırdığı en kötü şey sanırım bu olmuştu. Ben ise, cinayet işlemek haricindeki bütün suçları işlemiştim. Aman Allah'ım! Burada itiraf etsem beni Sinop ceza evine atarlar.

Sinop ceza evinde 6 ay askerlik yaptım. Halfeti'den sonra en beğendiğim yer Sinop oldu benim. Keşke Mardin de böyle yeşil ve sulak bir yer olsaydı. Sinop'taki son günümde ceza evi karakolunun bahçesinde oturuyordum. Sabahın beşinde, denizin üstüne çökmüş olan sis ağaçların da gövdesinin yarısını kaplamıştı. Ağaçların gövdeleri görünmüyor, ama yemyeşil tepeleri bir rüya gibi görünüyordu. Halfeti'de de böyle sisli havalar olurdu. Sis, Fırat'ın üzerine çöker ve kartpostallık görüntüler oluştururdu. Bu manzaraları düşününce, tabiatın da insan duygularından haberdar olduğuna inanasım geliyor. Çünkü tabiat öyle renkler ile bezenir ki, sanki o anda seni âşık etmek ister. Sonbaharın hüznünlü renklerini hep çok sevmişimdir. Gökyüzünün kızılığ ile sararmış yaprakların uyumu... Sonbahar aşk mevsimidir bence. Artık aşka inanmasam da, bu böyledir. Biri bana şöyle demişti: idealizmin sonu realizmdir! Sanırım bu doğru. En azından aşk konusunda doğru olduğuna eminim. Ama sevgi için bunu diyemem. Çünkü sevdiğim insanlar aşklarım kadar nankör değildi! Allah'tan telefon icat edilmiş de, arada uzak yerdeki dostları arayabiliyoruz. Keşke ölenlerden de bir haber alabilseydik.

Birçok gidenin her biri memnun ki yerinden
Birçok seneler geçti dönen yok seferinden.

Yahya Kemal'in bu şiiri, bu konuda zirvedir sanırım. Birgün öldüğümde, size de gittiğim yerden haber vermenin yollarını arayacağımdan emin olun. Ben diğerleri kadar bencil davranmayacağım. Gittiğim yerin nasıl olduğunu mutlaka size haber vermeye çalışacağım... Umarım bu mümkün olur!

Kalbim defter, dilim kalem yazarım
Hakikat emrini duyaldan beri
Yitirdim Leyla'mı gurbet gezerim
Mecnun gibi aşka uyaldan beri

Bize dört kitaptan haber verildi
Kamil olduk akıl başa derildi
Kâfir Şeytan merdut oldu sürüldü
Hakkın dergâhından sürelden beri

Çıkıncak Mi'raca Hazret-i İmam
Diledi Mevladan ümmetin tamam
Nur ile sarıldı bu cümle âlem
Saadet tacını geyelden beri

Mahlasım Nesimî ismim ALİ'dir
Bu çarh dönmetedir, sanman hâlidir
Şükür kalbim iman ile doludur
Cürm-ü isyanımız bilelden beri

NESİMİ

Bölüm 2

Balkonda oturmuş Mardin kalesinin gece manzarasını izliyordum. O sırda telefonum çaldı.

Dostum, arkadaşım arıyordu.

-Alo!

-Selamün aleyküm. Hayırlı geceler.

-Hayırlı geceler gardaşım! Nasılsın, nasıl gidiyor?

-İyidir dostum, sende ne var ne yok?

-Ne olsun dostum, evden hastaneye, hastaneden eve...

- Dağlar, taşlar ne oldu, artık gitmiyor musun?

-Gitmez olur muyum hiç! Haftada bir gün mağaralara girmezsem hasta olurum, sen de bilirsin.

-Bilmez olur muyum hiç. Bak ne diyecem. Bu aralar senin de ilgini çekecek bir hadise yaşadım.

-Hayrolsun inşallah! Anlat bakalım.

-Aslında yeni bir şey değil, ama sana anlatmaya yeni karar verdim.

-Vay! Dostum bana eskitip anlatmazdın eskiden.

-İnan öyle gerekiyordu.

-Hadi ya! Daha çok merak ettim, anlat seni dinliyorum.

-Yaklaşık iki yıl önce rüyamda yaşlı bir adam gördüm, bana dedi ki: “Sen her şeyin iç yüzünü merak edip duruyorsun, sana anlatmamı ister misin?” Ben şaşkınlık içinde kalmıştım, rüyada, rüya olduğunu bildiğim hâlde, bu konuşma bana gerçek gibi gelmişti. Ben de – Tabii, neden olmasın, her şeyin iç yüzünü öğrenmek isterim, dedim. Yaşlı adam: “Ama her şeyin bir bedeli vardır, bedelini ödersen olur” dedi. Bende – Bedeli neymiş ki, diye sordum. Yaşlı adam: “Bedeli sabırdır” dedi. Bu sefer – Nasıl bir sabır ve neye sabır? Diye sordum. Yaşlı adam: “ Ben sana her şeyin iç yüzünü anlatırım, ama her anlattığımda, işlenmiş bir cinayeti de anlatırım, sende kurbanın gömüldüğü yeri bildiğin hâlde, hiç kimseye bunu söylemeyeceksin, işte buna sabredeceksin” dedi. Ben – Ne-

den böyle bir şey yapacaksın, önce bunun iç yüzünü söyle, dedim. Yaşlı adam:” çünkü seninle konuştuğumuz şeylerin aramızda kalacağına emin olmak istiyorum” dedi. Ben de – Peki birine söyleyecek olursam ne olur? Diye sordum. Yaşlı adam: “ Bu bir sırdır, sır ayna gibidir, Onu söylemek, kırmak gibidir, sonra bu kırık cam parçaları seni de parçalar, bu yüzden kimseye söylememelisin” dedi. Ben de çok merak etmiştim, ondan neler öğrenebileceğimi. Onunla, onun istediği gibi anlaşma yaptım. Arada rüyalarım gelip benimle sohbet ediyor, sonra bana işlenmiş bir cinayet kurbanının gömüldüğü yeri söyleyip kayboluyor.

-Çok ilginç, bu anlattıkların gerçekten doğru mu? Diye sordum. Çünkü dostum da çok iyi kurgu yapan biriydi.

-Evet, gerçekten gerçektir, bu anlattıklarım.

-Peki, sana neler anlattı?

-Hangi konuda soru sorsam bana cevaplar verdi. Gerçekten tatmin edici cevaplar veriyordu bana

-Bana detaylı anlatacak mısın peki?

-Aslında bunu hiç kimseye anlatmamak üzere bir sözüm var, bir de yaşlı adamın “Bunlar sırdır, anlatırsan seni keser” dediğini de göz önüne aldığım için, anlatmaya korkuyorum.

-Valla ne diyecem bilemedim, ama çok merak ettim.

-Doğrusunu istersen, öldürülen kişileri araştırdığımda gerçekten de kayıp kişiler olduğunu kanıtlamış oldum. Hatta gazetelerde onların kayıp ilanı hâlâ duruyor.

-Ciddi misin?

-Evet, gerçekten de öyle, sadece araştırdım, ama bu güne kadar hiç kimseye söylemedim.

-Peki, bana neden bu konuyu açtın?

-Doğrusunu istersen ölenlerin gerçek olduğunu teyit ettim, ama gömüldükleri yer konusunu hiç teyit etmedim, bunu ben de çok merak ediyorum.

-Hımmm! Anlıyorum, ama benimle bir ilgisi var mı?

-Evet, bana son söylediği cinayet Mardin’de işlenmiş ve maktulün gömüldüğü yeri biliyorum.

-Yani benim bunu teyit etmemi istiyorsun.

-Evet, ama zarar görmenden korkuyorum.

-Nasıl bir zarar peki?

-Yaşlı adam bunu söylemiyor, sadece sır ayna gibidir, onu kırarsan o da seni de parçalar, diyor,

-Anlaşılan bu ihtiyar daha Orhan’ı tanımıyor, ihtiyara, bana da uğramasını söylesene.

-Tamam, söylerim, bakarsın gerçekten sana da gelir.

-Valla isterim gelmesini, zaten bu aralar hayatım çok monoton, değişiklik olur.

-Peki, o zaman söylerim, sana da gelsin.

-İyi bakalım, gelmesini isterim. Ha! Bu arada define yeri de biliyor mu bu ihtiyar?

-Valla hiç sormadım, sana gelirse sorarsın.

-Neyse kaldığımız yere dönelim.

-Nereye?

-Tabii ki Mardin'deki cinayete, ama ondan önce sana ne tür olayların iç yüzünü açıkladı, bana onları anlat.

-Cinayete kurban giden, bir kadıncağız, onu Mardin'de bir mağaraya atmışlar. Her konuda konuştuk, din, siyaset, bilim, tarih ne varsa konuştum onunla.

-Oooo! Baya aydınlanmış olman lâzım. Bana da bir konu anlatsana, sana neler anlattığını merak ediyorum.

-Mesela ne anlatayım, merak ettiğin bir konu varsa onunla başlayalım.

- Zaman nedir? Bunu sordun mu?

-Evet, sordum ve gerçekten güzel açıkladı. Seninle bu konuda çok konuşmuştuk, hatırlıyor musun?

-Hatırlamaz mıyım?

-Sen o zamanlar bu konuya çok takmıştın, özel bir nedeni var mıydı?

-Dostum, insan ölümsüz olmak ister, sonsuz zaman! Ben o zamanlar, Mısır piramitlerinin bile, bu amaçla yapıldığına inanıyordum. Üçgen piramitlerin bir yüzü gelecek, bir yüzü geçmiş ve bir yüzü şimdiki zamanı temsil ediyor olmalıydı. Bu üç zamanın çakıştığı yer ise, benim açımdan zamansızlığı veya sonsuzluğu temsil ediyordu. Ayrıca, Allah'ın zamandan ve mekândan münezzehe oluşunu düşünüyordum. Zamanın ve mekânın olmağı yer! Bunu düşünmek bile olanaksız, çünkü biz varlığı, zamandan ve mekândan bağımsız düşünemeyiz. Öyle değil mi?

-Haklısın, ama ben bunun felsefesinden çok Einstein'ın izafiyet teorisinden dolayı bu konuya ilgi duymuştum, yani zaman hıza bağlı bir değişken midir? Zaman kısalır, uzar mı? Kara deliklere yakın yerlerde zaman daha hızlı mı akıyordu, yoksa daha yavaş mı akıyordu? Gibi soruların yanında, zamanda yolculuk mümkün mü? Gibi şeyleri merak ediyordum. Bast-ı zaman, tay-ı mekân gibi kavramlar üzerinde de kafa yoruyordum. Çünkü bin sayfalık bir kitabı bir dakika da okuyanlar, ya da bir dakikada Filistin'den Hindistan'a giden insanlar duymuştum. Zamanı anlamak, belki de bilimin en zor uğraş alanıdır.

-Aynen, zaman, birçok konuyu içinde barındıran bir mesele, hep derim –zamanı anlamak hayatı anlamak demektir- diye. Daha lise de böyle konular konuştuğumuza kim inanır değil mi dostum?

-Evet, gerçekten de, ben bile inanamıyorum, iyi ki seni tanıdım.

-Ben de dostum, ben de. İyi ki zaman bizi bir araya getirmiş, ama mekân bizi bir arada tutmadı dostum.

-öyle, keşke hep bir arada olabilseydik.

-Şimdi Başbostan Mahallesinde seninle birlikte çiftçi olarak yaşamak isterdim. Erik, nar, üzüm, ceviz ağaçları vardı bahçenizde, karagüller ve nergisler de yetişirdi. Şimdi o

ağaçların gölgesinde seninle sohbet etmek vardı, dostum.

-Aynen öyle, ama Fırat'ın azgın suları, o bahçeleri talan ettiğinde, benim anılarımın geçtiği bütün mekânları da yerle bir etti, yıllarca yaşadığım o mahalle, bir baraj yapımı nedeniyle karanlık sulara gömüldü gitti. Ömrümün hepsi burada geçti benim, ama şimdi başımı öne eğip, görmezden geliyorum bu değişimi. Güzel günlerimiz oldu, dostum, güzel günlerimiz.

-Belki de, en güzel günlerimiz orda geçti, ama zaman sulardan da acımasızdır, aldığı aslâ geri vermez, şimdi anlat bakalım, ihtiyar ne dedi zamanla ilgili?

-Dedi ki: insan bedenine can veren nasıl ki ruhtur, kâinata can veren de zamandır; can, bedeninin ruhu, zaman da, kâinatın ruhudur, ama nasıl ki ruh hakkında çok az bilgimiz vardır, öylede zamanla ilgili de çok az bilgimiz vardır. Zaman hareketi meydana getiren bir fonksiyondur. Bu yüzden, zaman içinde durağan hiçbir şey yoktur. Her şey hareket hâlinindedir. Kimi şeyler kaplumbağa gibi yavaş hareket etse de, kimi ışık kadar hızlı hareket eder, ama her ikisi için de zaman aynı akar. Aslında evrende değişmeyen tek sabit zamandır, ama hareket en değişken şeydir. Işık bile daha hızlı veya daha yavaş hareket edebilir, gerçi bu farklar, neredeyse ölçülemeyecek kadar küçüktür, ama zaman aslâ değişmez, o hep aynı akar. Tarih boyunca insanlar zamanın yavaş veya hızlı aktığını sanmışlardır, oysa yavaşlayan veya hızlanan şey zaman değil, maddenin veya enerjinin etkinlik hızıdır. Düşünce de öyledir, düşüncenin de normal bir hızı vardır, ama kimi insanlar, ışık hızı gibi, hızlı düşünebilecek duruma gelebilirler, bu zamanın hızlanması veya düşünce karşısında yavaşlaması değildir, bu düşüncenin hızlanmasıdır. Yine seyahat da öyledir, atla giderken 300 bin kilometre gitmek yıllar sürebilir, ama ışık için, bu bir saniyedir, yani zaman, at için de, ışık içinde aynı aktı, ama hızlar çok farklı oldu. Şayet zaman da yolculuk mümkün mü? Diye soracak olursan; hayır, bu mümkün değildir, ama maddenin etkinliği hızlandırılabilir veya yavaşlatılabilir, mesela bir şeyin etkinliğini çok yavaşlatırsan, onun benzerleri için zaman çok çabuk geçmiş gibi bir hisse kapılırsın, oysa zaman yine aynı şekilde akmıştır, ama yavaşlayan nesne, sanki daha genç kalmış gibi olur. Zaman her şeyi canlı tutan şeydir. Bütün hareketler zamana bağlıdır, ama zaman hiçbir şeye bağlı değildir. Tıpkı ruh gibi, bedenin hayatta kalması için ruh şarttır, ama ruh bedensiz de vardır. Zaman da öyledir, o, evrenin var olması için gereklidir, ama evren var olmadan da, o vardır. O, evrenin, kâinatın ruhudur. Zaman, vardır ve akmaz, o, var oluş anının ta kendisidir, akan şey ise zamana bağlı olarak evrendir. O, her şeyin ortasında en sabit en değişmeyen şeydir. Bu durumda geçmiş ve gelecek nedir? Diye soracak olursan; var oluş anının var oluş noktasına göre geçmiş olan şey geçmiş, yaşanacak olan şey ise gelecektir. Yani; bitmiş olan hareket aslâ geri getirilemeyecek olan geçmiştir, yapılacak olan hareket ise, zaman var oldukça varlığını devam ettirecek olan gelecektir. Zaman bir andan ibarettir. O, bir nokta gibidir. Onun çok olduğu bir yer yoktur. Geleceği geçmişe saran bir makara gibidir zaman. Hep sabit hızda dönen bir değirmen gibidir. Süre nedir peki? Hani vade denen, ecel denen şey! Süre maddenin etkinlik sürecidir, bu etkinliğin son bulması eceldir. Vakit ise, sürenin

tain edilmesidir. Dünya'nın Güneş etrafında dönmesi 365 gün süren bir vakti kapsar deriz değil mi? 365 gün, vakit tayinidir, bu süreç ise, sürenin ta kendisidir, diye anlattı bana, nasıl buldun peki?

-Muazzam bir bilgi, seni bu bildiklerinden dolayı kıskandım doğrusu. Zaman ile ilgili olarak aklımı kurcalayan her şeyi açıklamış senin ihtiyar.

-Evet, ben de bu bilgiler karşısında şaşırıldım kaldım. Diğer konularda da öyle, muazzam bir bilgi ile anlatıyor.

-Başka neler konuştunuz? Gerçekten merak ettim.

-Dostum bunlar böyle telefonda konuşulacak şeyler değil, merak ettiysen dostunu görmeye gelersin, yüz yüze uzun uzun konuşuruz.

-Haklısın, yüz yüze konuşmanın zamanı gelmiş desene, hem özledik birbirimizi.

-Evet, lise yıllarındaki gibi, bir araya gelip, sabahlara kadar konuşmamız lâzım.

-En kısa zamanda yanındayım o hâlde.

-Sabırsızlıkla bekliyorum seni.

-Unutmadan, senin o cinayet meselesi ne olacak peki?

-Valla kararsızım, ya sana bir şey olursa?

-Ne olabilir ki? Sadece gidip gerçek mi diye bakacam o kadar, hem kimseye de söylemem.

-Böyle yapsak olur mu dersin?

-Ben bir sakınca görmüyorum.

-Ya, aslında, ihtiyarın doğru söylediğine eminim, hiç kurcalamasak mı bunu?

-Ben bir sakınca görmüyorum. Bence bunu teyit edelim.

-Sen bilirsin, ama sana bir şey olursa kendimi affedemem.

-Ya! Öyle deme, emin ol, bir şey de olmayacak.

-Peki, o zaman, sana cesedin olduğu yeri söyleyeyim, ama tedbirli git ve dikkatli ol.

-Tamadır, sen merak etme.

-İhtiyarın dediğine göre ceset, Akresta Geçidi'nin üstündeki çoban heykelinin arkasındaki mağaralardaymış.

-Aaa! Orayı biliyorum. Daha önce gitmiştim.

-Dostum gidersen dikkatli ol, tamam mı?

-Tamamdır, dostum, sadece gidip kontrol edecem, o kadar.

-Evet, bunu kimseye söyleme, çünkü katiller de dışarıda dolanıp duruyorlar, seni de hedef alamasınlar sonra.

-Aynen, haklısın, orada bir ceset var mı? Diye bakacam ve senden başka hiç kimseye de söylemeyeceğim, anlaştık mı?

-Tamam, anlaştık ama yine de huzursuzum.

-Canını sıkma, bir şey olmayacak.

-Peki, o zaman, sana iyi geceler dostum.

-İyi geceler, kendine iyi bak, görüşmek üzere.

-Görüşürüz...

Bir iki gün işim vardı, ama hafta sonu mutlaka o mağaraya gidecektim. Dostumun anlattığı şeyler ilgimi çekmişti. Özellikle ihtiyarı merak ediyordum. Gerçekten de böyle bir şey mümkün müydü? Bu mağaraya gidip orada ceset var mı diye bakmalıydım. Şayet orada bir ceset varsa, ihtiyar da gerçekten var demektir, diye düşünüyordum. Ben hiçbir şey için bu mümkün değildir demem, önce bir tetkik ederim. Ne olursa olsun, hatta paranormal bir hadise bile olsa, kendim deneyimlemeden böyle bir şey olamaz, demem. İhtiyarın, zaman ile ilgili açıklamaları da inanılmaz hoşuma gitmişti. Zaman felsefesi ile ilgi daha önce okuduğum şeylerle benzerlik taşısa da, onun söylediği şeyler daha tutarlı ve daha bütünsel bir açıklama getirmişti bu konuya. Aristo, Augustinus, El-Kindi ve Einstein'ın de zaman ile ilgili teorileri vardı. Ama daha önce okuduklarım beni tam anlamıyla tatmin etmiş değildi. Şimdi bir rüya kahramanından zaman teorisini dinlemiştim, gerçekten de, hem etkileyici ve hem de tatmin edici bir açıklamaydı bu. Özellikle de “Zaman evrenin ruhudur, kâinatı canlı tutan şey zamandır” demesi çok etkileyiciydi. Artık insanlar böyle şeylere kafa yormuyor sanırım. Uzun süredir kimseyle böyle şeyler konuşmamıştım. Belki de dostumu çok sevmemin en büyük nedeni de, bu konuları en iyi konuşabildiğim kişi olması nedeniyledir.

Bölüm 3

Cumartesi sabahı Akresta Geçidi'nin üstündeki mağaralara doğru gidiyordum. Yol üstünde xürxüre Çeşmesi'ne uğrayıp buradan su içtim. Bu çeşmenin suyunun şifalı olduğuna inanılır. Sonra taşlaştığına inanılan çoban heykelinin arkasındaki tarihi yerleşim alanına gittim. Burada; taş kesim yerleri ve kaya mezarları vardır. Cesedin de kaya mezarlarından birinde olduğunu sanıyordum. Etrafı iyice inceleyip, kimsenin de orada olmadığına kanaat getirince, bu kaya mezar odalarını incelemeye başladım. Birkaç tanesine girdim, ama onlarda ceset yoktu. Sonra incelediğim alanda henüz açılmamış kaya mezarları olduğunu da fark ettim. Bu mezarların işareti baş kısımlarına oyulmuş uzunca bir oymaydı. L harfine benzeyen bu oymaların hemen altında açılmış mezarlar ve bu mezarların içinden girilen mezar odaları vardı. Bir mezarın içinde bir çalı bitmişti. Bu nedenle çalının arkasında kalan mezar odası girişini fark etmem güç oldu. Ama fark eder etmez, çalının dallarını yana iterek içeri girdim. İçeri girdiğimde inanılmaz güzellikte yapılmış bir mezar odasıyla karşı karşıya geldim. Mezarın duvarında daha önceden buralarda nöbet tutmuş olan askerlerin yazdığı şeyler de vardı. Tam karşı duvarda 1972/2 Ahmet yazıyordu. Demek ki bu mezar ta o zamanlarda bile açılmış. Mezar odasının duvarları takalarla doluydu. Yerden bir metre kadar yüksekte yapılmış olan bu takalarda kim bilir, ölü ile birlikte neler gömülmüştü. Eski insanların tekrar dirileceklerine inandıkları için eşyaları ile birlikte gömüldükleri söylense de, ben daha çok, ölen insanların eşyalarının ganimet sayılmaması için ölü ile birlikte gömüldüğüne inanıyorum. Daha sonra, bu takaların en geniş olanından birinde saman yığını olduğu dikkatimi çekti. Tam saman yığını eşelerken mağaranın kapısında bir gölgenin dur-

duğunu fark ettim. Saman yığının içindeki cesedin başını görmemle, kapıdaki gölgeyi fark etmem aynı anda oldu. Cesedi görmenin verdiği korku ile kapıdaki gölgenin verdiği ürkme beni telaşlandırdı. Ellerim ve ayaklarım titremeye başlamıştı. Tam o sırada elinde tabancayla genç bir adam içeri girdi, ardından iki kişi daha mağaraya girdiler. Ben şaşkınlık ve korku içinde onlara bakıyordum. İlk giren kişi tabancayı bana doğrultmuştu ve yanındaki arkadaşlarına: -Bu kim dersiniz? Diye sordu. Arkadaşları da telaşlı görünüyorlardı. Sorulan soruya kimse cevap vermeyince, ben: -Defineciyim ben, burada hazine arıyordum, dedim. Silahlı adam: -Yanlış zamanda yanlış yerdesin, dedi. Evet, gerçekten de yanlış zamanda yanlış yerdeydim. Daha önce söylemiştim, ölümle burun buruna gelince insanın hayatı, film şeridi gibi gözünün önünden geçmez, sadece bütün enerjiniz ve cesaretiniz bedeninizi terk eder. Bundan sonra ne olacak? Diye sorarsınız kendinize, en azından bende hep öyle olmuştur. Bu durumdan bir çıkış yolu olmalıydı, ama hızlı düşünmek zorundaydım. İhtiyarın dediği gibi, ıskık hızı ile düşünmüştüm, ama elinde silahı olan adamın insafına kalmıştım.

-Kimsin sen?

-İsmim Orhan, gerçekten de defineciyim, buradaki cesedi tesadüfen gördüm, kimseye de söylemem emin olabilirsin.

-Buna eminim, çünkü ben arkamda aslâ kanıt bırakmam, dediğinde, beni öldürmeye kararlı olduğunu anladım.

-Gerçekten de kimseye söylemem, eminim onu öldürmek için haklı bir gerekçen vardır, diyerek onunla yakınlık kurmaya çalıştım.

-Ben onu seviyordum, ama ne yaptırısam beni kabul etmedi, onunla evlenmek istiyordum, o ise bir züppenin sevgilisi olmayı tercih etti.

-Demek ki sana uygun biri değilmiş, keşke ondan vazgeçseydin, hem elini kana bula-mak zorunda kalmazdın.

-Ben onu öldürmek istemedim. Onunla konuşup, korkutmak için, onu buraya getirdim, bu mağaranın içine zorla koydum, sonra da onunla konuşmak istedim, onu kolundan tutunca yüzüme tükürdü, ben de ona yumruk attım. Yumruğun etkisiyle kafası duvara çarptı, önce bayıldı sandım, ama nefes almıyordu.

-Evet, anladım, gerçekten de talihsiz bir şey yaşamışsın, ama zorla güzellik olmaz dostum, zaten sana uygun biri de değildi, keşke ona hiç bulaşmasaydın, ama olan olmuş.

-Evet, olan oldu, ama ömrümün geri kalanını bu sürtük yüzünden hapislerde geçirmeye de niyetim yok.

-Haklısın, onu burada gömebiliriz, ben de sana yardım ederim, hem senin suç ortağın olduğum için bunu kimseye de artık söyleyemem.

-Belki! Ama ben sana güvenemem, diyerek arkadaşlarından beni bağlamalarını istedi. İki arkadaşı pantolonlarının kemerlerini çıkarıp bu kemerlerle ellerimi ve ayaklarımı bağladılar.

Yan tarafımın üzerinde, mağarada yerde yatıyordum artık, onlar beni bağlarken on-

lara direnmedim de, çünkü bu sadece darp edilmeme sebep olacaktı. Genç katil silahını beline takıp: -Kusura bakma kardeş, yanlış zamanda yanlış yerdesin, seni ben öldürmeyeceğim, ama mağarayı üstünüze kapatıp buradan gideceğim, belki yurt dışına kaçırım, ama ne senin katilin olmak, ne de hapislerde çürümek niyetindeyim, diyerek arkadaşlarıyla birlikte mağaradan dışarı çıktılar. Önce mağaranın ağzına büyük bir kaya koydular, sonra da etrafta ne kadar kaya parçası varsa mağaranın ağzına yığmaya başladılar. Ellerimi ve ayaklarımı çok sıkı bağlamışlardı, ellerimi ayaklarımı çekiştirerek bu kemerlerden bir türlü kurtaramadım. Elimi bağlayan kemeri mağaranın pütürlü duvarına sürtmeye başladım, ama deri olan bu kemeri bıçakla bile kesmek zordur. Yaklaşık bir saat kadar yerde debelenip durdum, ama bağlarımı çözmeyi başaramadım. Bu mağarada muhtemelen havasızlıktan ölecektim. Dostum haklıydı “Ya sana bir şey olursa” demişti, hatta “Tedbirli git ve dikkatli ol” demişti. Ama ben çok düşüncesizlik etmiştim. Ellerimi kurtarsam bile mağaranın kapısındaki koca kayayı, ne içeri çekebilirdim, ne de dışarı itebilirdim, çok fena bir tuzağa yakalanmışım. Bu benim son günüm veya günlerim olacaktı. İhtiyar da demişti zaten “Sır ayna gibidir, kırarsan sen de parçalanırsın” Kırdığım bu ayna beni parçalamaya başlamıştı bile. Sonra, dostumla telefon konuşmamız geldi aklıma, aslında konuşmanın tüm detaylarını size anlatmamıştım!

-Dostum bu nasıl bir kurgu böyle?

-Valla sen hep mağaralarda dolaşıyorsun, bu beni endişelendiriyor, bir gün başına bir şey gelir diye de korkuyordum. Birden aklıma bu kurgu geldi.

-Valla iyi kurgulamışsın, ama beni mağarada ölüme mi terk edeceksin?

-Ya! Doğrusunu istersen mağaraya kadarki kısmı su gibi aktı, ama orada takılı kaldım, seni kurtarmanın yollarını aradım ama aklıma bir şey gelmedi. Başka defineciler mi gelip seni çıkarsa diye düşündüm, ama bu çok sıradan olurdu, çobanlar bulsa diye düşündüm, bu da içime sinmedi, bir türlü seni kurtarmanın güzel ve sofistike bir yolunu bulamadım.

-Valla benim orda ölmeye niyetim yok!

-O zaman, kendini kurtar bakalım, ben de kendini nasıl kurtarabilirsin diye merak ettim doğrusu.

-Madem konunun ihtiyarla ilgisi var, onu işin içine katalım derim.

-Nasıl katacaksın? Anlat bakalım.

-O kolay da, ihtiyarın anlattığı şeyleri nasıl kurguladın, hani zaman ile ilgili olanı?

-Seninle bu konuyu belki yüz kere konuşmuşuzdur, senin bu konuya meraklı olduğuna bildiğim için, bu konu üzerinden kurgu yaptım.

-İyi de, ihtiyarın anlattıkları inanılmaz olmuş, bu sonuçlara nasıl vardın.

-İnanır mısın? Ben de bilmiyorum.

-Hımmm, peki öyle olsun.

-Sen onu, bunu boş ver de, havasızlıktan ölmeden önce nasıl kurtulacağını anlat!

-Şimdi ben mağarada pes edinceye kadar çırpınmış olayım, sonra çaresizlik içinde bekliyorsen; birden mağaranın içini aydınlatan bir ışık meydana geliyor, ben de -Ahirete açı-

lan kapı-olduğunu düşünüyorum, artık bu ışıklı kapıdan ölüm melekleri gelip canımı alacak! Ben de son yolculuğuma çıkacağım diye düşünüyorum, ama bir de bakıyorum ki, ışık saçan bedeniyle, senin ihtiyar mağarada peyda oluyor.

-Ben size dememiş miydim? –Sırlar ayna gibidir, onları kırarsan onlar da seni parçalar-diye.

-Evet, aynen öyle söylemişsiniz, ama biz, sizi dinlemedik, pişmanız!

-Bu ilk hatanız olduğu için sizi bu durumdan kurtaracağım, ama bir şartım var.

-Ne istersen yaparım, yeter ki beni kurtar!

-Bundan sonra, senin de rüyalarına geleceğim ve sen de aynı dostun gibi bu olayları öğrenecek, ama müdahale etmeyeceksin!

-Kesinlikle kabul ediyorum, yeter ki beni bu durumdan kurtar.

-Kurtaracağım, ama şunu unutma; hata iki kere olmaz, hayatta yaptığın her hata için ikinci şansın da olmaz, bu yüzden akıbeti kötü olabilecek her şeyden sakınmalısın, anlaştık mı?

-Tabii ki anlaştık, bunu yaşadıktan sonra bir daha aslâ aynı türden hatalar aslâ yapmam.

-Türü önemli değil, hata yapmamaya çalış.

-Evet, haklısınız, zor durumda olduğum için doğru düşünemiyorum.

-Ha! İşte bu da önemli, zaten hatalar huzur içindeyken işlenmez, zor durumda işlenir, zor durumda olsan bile akliselimden aslâ ayrılmamalısın.

-Tamam, şimdi iyice anladım.

-Aslında seni iki kere kurtarmış olacağım, çünkü ellerini çözsem bile mağaradan çıkamazsın.

-Peki, nasıl olacak öyleyse? Diyerek ihtiyara baktım. İhtiyar ışık saçan elleriyle, beni bağlayan kemerlere dokununca, kemerler toprak olup yerlere döküldü. Daha sonra mağaranın kapısındaki kayalara dokundu, kayalar tuz gibi olup mağaranın içine akmaya başladı. O koca kayalar eriyip yol açılır açılmaz kendimi mağaranın dışına attım, dışarıda akşam vaktinin kızılığ ve serin bir meltem vardı. Derin derin nefes alıp kurtulduğuma şükrettim, kesinlikle ihtiyara verdiğim sözde de duracaktım. Ama birden ihtiyarın mağaradan çıkmadığını fark ettim, oysa o da peşimden çıkacak diye acele etmiştim. Tekrar mağaranın içine eğilip baktığımda ne ceset, ne de ihtiyar artık orada değillerdi.

-Valla güzel bağladın.

-Gerçekten beğendin mi?

-Beğendim, ama merak ettim, ceset nereye gitti?

-Ya! Zaten ihtiyarı zor ikna ettim, şimdi de seninle mi uğraşayım?

-Olmaz ki; okuyucu cesedi merak eder şimdi.

-Peki; haklısın. Ceset... Oğlum ne bileyim nere gitti. Onu ihtiyar götürdü, rüyana gelince sorarsın.

- Ya! İşte böyle, bazı şeyleri kurguya eklemek çok zordur, ceset orda kalsa, kurgu devam etmek zorunda kalırdı, katili bulmak icap ederdi. Cesedi o yüzden yok ettin değil mi?
- Senden de bir şey kaçmıyor ha!
- Neyse, bu kurgu da böyle bitsin. Ama senden ricam; mağaralara gittiğinde dikkatli ol, artık çocuk değiliz, çoluk çocuğumuz var, hep aklım sende kalıyor.
- Merek etme dostum, ben hiç risk almam.
- Az önce nasıl bir tuzağa düştüğünü gördük ama.
- Ama o bir kurgu ki!
- Olsun, kurguda bu duruma düşersen, gerçekte kim bilir ne hale gelirsin.
- Peki, haklısın. Sanırım o ihtiyar sensin, öyle değil mi?
- Hayır, ben değilim, ama ben, ihtiyarı, senin yaşlı hâlin olarak kurgulamıştım.
- Aslında inatçı oluşu ve çok zeki oluşundan kuşkulanmıştım.
- Haahahahaha!
- Biraz ukalalık mı oldu?
- Yok be! Sende ukalalık ya da kibir olsaydı seninle 40 yıllık dost olur muydum?
- Aynen dostum, aynen, iyi ki varsın.
- Sen de öyle, ne zaman geleceksin Halfeti'ye?
- En yakın zamanda inşallah.
- Mutlaka bekliyorum seni.
- Tamam, dostum, gelmeden bir iki gün önce arar, haber veririm.
- Anlaştık o zaman. Selamün aleyküm gardaşım.
- Aleykümselam dostum. Diyerek telefonu kapattık.

4. Bölüm

Daha lise yıllarında yazarlığa hevesimiz vardı. Dini, felsefi, bilimsel konularda koşuyorduk. Gerçi bir kıraathanede biyokimya ile ilgili bir konu konuştuğunuzda, insanlar size anca deli derler. Bizim gündelik konularımız yoktu ki! Dostumla bir araya geldiğimizde konu; ya bilim, ya felsefe, ya da din olurdu. Gerçi etrafımızda bizimle alay eden yoktu, ama katılım da yoktu bu sohbetlerimize. Çok güzel dostluklarımız vardı. Bir gün her birimizin başka yerlerde olacağını hiç düşünmemiştik. Zaman, aldığı şeyi bir daha iade etmez. Bu nedenle, en güzel şekilde yaşamak gerekir. Bununla birlikte en doğru şekilde de yaşamak gerekir. Değerli anılar küçük birer elmas gibidir, ama küçük bir elmas, tonlarca kömürden çok daha değerlidir.

Yazar olmak; hayata yeni şeyler katmak, üretmek demektir. Güzel şeyler üretmek gerekir elbette. Her ne kadar insan bilgilendikçe marjinalleşse de, bilmeye çalışmaktan vazgeçmek de olmaz. Hayatı derinlemesine yaşamak bilgi ile olur, ama bu sizi diğerlerinden de farklı yaptığı için, kimi zaman bir ucube gibi ortada kalırsınız. Bilmeye çalışmak, hele de yazarak bu eylemi yapmak insanı olabildiğince yalnızlaştırır. Bir kurgu yaptığımızda, okur birçok yönden kurguya yaklaşabilir; kimi, kurgunun fikrini-felsefesini öğrenmek

isterken, kimi de sadece olayı göz önünde bulundurur. Yani herkes kendi amacına yönelik bir okuma gerçekleştirir. Ben bunları düşünüp uyudum. Rüyamda ihtiyarı gördüm. -Sana, rüyana geleceğimi söylemiştim! Dedi. Daha önce gördüğüm rüyalara benzemiyordu. Bu rüyada daha bilinçli olduğumu hissettim. Sanırım buna Lucid rüya diyorlar. Hem rüyada olduğunuzu biliyor, hem de tamamen bilinçli oluyorsunuz.

-Evet, söylemiştiniz, dedim.

-O hâlde merak ettiğin bir konu ile başlayalım, dedi.

-Aslında yazar olmak istiyorum, ama nasıl iyi bir yazar olabileceğimi bilmiyorum.

-Hangi konularda yazmak istiyorsun peki?

-Bu aralar roman yazmak istiyorum, ama kurguladığım şeylerin dolu dolu olmasını, kaliteli olmasını istiyorum.

-Sanırım sana yardım edebilecek bazı şeyler söyleye bilirim.

-Memnun olurum.

-Öncelikle, bir roman yazarken yaptığın kurgunun bir felsefesi, bir düşüncesi, bir misyonu olmalıdır, fikri altyapı hazır olunca, buna uygun karakterler belirlemelisin. Şimdi, elimizde fikirler ve karakterler var. Bu, iki katman eder, artık bize bir olay lâzım, bu üçüncü katman oldu. Fikir, olay ve karakterler bir duygu akışı içinde işlenmelidir tabii, bu da bizim dördüncü katmanımız oldu, buna, mekân, zaman, gerçeklik, uygulanabilirlik gibi öğeler kattıkça; anlatım, çok katmanlı bir eser hâline gelir. Böylece birçok boyutu olan bir yazı kaleme almış olursun. Okuyucu her bir katmanı fark ettikçe, olayı daha çok severek okumaya başlar. Aslında yapman gereken en önemli şey, olayın her katmanını bir bütün hâlinde sunmak olmalıdır. Bütünlük ve gerçeklik iyi bir eserin olmazsa olmazlarıdır. Yalnız bir sorun daha var! O da şudur; bilgi birikimi. Bilgi birikimin olmadan yazdığın şeyler, özgün nitelik taşıyamaz. Önce yazacağın konu ile ilgili her bilgi kırıntısına ulaşmaya çalışmalısın. Yani, bilerek yazmalısın. Böylece; daha önce gezilmiş yollarda yeniden yürümek zorunda kalmaz, yeni yollar açmaya başlarsın. Bilgi birikimine şunu da dâhil edelim; duygu analizi konusunda mahir olmak, çünkü konu roman yazmak olacaksa, karakterler ve karakterlerin de duygularını bilmek lâzım. Sanırım anlatabildim.

-Evet, gerçekten çok güzel anlattınız, teşekkür ederim. Zaman konusunda söylediklerinize de hayran kalmıştım.

-Şimdi sıra, sana bir cinayet anlatmaya geldi!

-Bunu yapmazsak olmaz mı?

-seninle böyle anlaşmıştık, unuttun mu?

-Hayır unutmadım. Ama buna gerek duymuyorum, mümkünse anlatmayın.

-Hayır, mümkün değil.

-Neden peki?

-Çünkü yarattığın kahramandan sen sorumlusun, onu yaratmadan önce düşünecektin

bunu, yarattığın kahramanın sana neler öğreteceğini ve kulağına neler fısıldayabileceğini tahmin bile edemezsin!

Şem'e düşen pervâneler
 Gelsin bir hoşça yanalım
 Aşka düşen divâneler
 Gelsin bir hoşça yanalım
 Yanmaktır bizim kârımız
 Harcedelim hep varımız
 Pervâneler yâranımız
 Gelsin bir hoşça yanalım
 Varım söylen şol bülbüle
 Neden âşık olmuş güle
 Ermek istersen ol Kül'e
 Gelsin bir hoşça yanalım
 Bülbül, yuvan yıkıldı mı
 Yavrun yere döküldü mü
 Ölüm sana dokundu mu
 Gelsin bir hoşça yanalım
 Nesîmî döğünsün taşlar
 Akıtalım gözden yaşlar
 Hak tariktir hey kardaşlar
 Gelsin bir hoşça yanalım

NESÎMÎ

İncir Sıcağı

MUHAMMET SEFA İÇLİ

Amcalardan tut halalara, dayılardan tut teyzelere, dedelerden, ninelerden yeğenlere, eş dost... Tüm ailenin seve seve katıldığı son bağ bozumuydu. Ağzına kadar doluydu tek tarafı kızıl kiremit tozuna boyanmış kasalar, hasır sepetler, enli ensiz tenekeler. Köye, su kanalının yolundan girip şehre bakan dik yamacından çıkan traktörlere ve römorklarına taşınyordu bozulmuş bağın ılık akıntıları ardı ardına. Taşuyacağı herhangi bir taşıtı olmayan köylüleri de evlerinin önünde derince oyuklar kazıp içlerine incirin, kırmızı dutun, kayısının kuru; evvelki seneden kalma dallarını atmışlar, üzerine de isten yoğrulmuş devasa tencerelerini oturtmuşlardı. Oyuklarda cehennem çukuru misali ateş, isten tencerelerde fokur fokur kaynayan bozulmuş bağ...

İşte biz de bu evlerden birinde, bahçesinde meşeden hamakların, kızgın semaverlerin, envai çeşit meyve ağaçlarının ve ortasında artık kullanılmadığını ilk görüşte anlayabileceğiniz kadar yıpranmış bir de kuyunun bulunduğu evlerden birinde, konuk olmuştuk. Arka kısmında bahçenin köyün tek su kaynağına, kanala, bağlayan ağaç dallarının iç içe geçerek dar bir geçit vardı. Hem su kaynağına yakın oluşundan hem de ağaç dallarının burada yoğunca dallarını gökten düşürmüşçesine sarkıttığından misafirlerin birçoğu bu dar geçitte ter soğutuyorlardı. “Aysel, Ayseel! Dolaptaki tuzlanmış ayranı da al gel, kanal boyundayız.” diye bağırın ve evin sahibi olduğunu çok sonradan öğrendiğim Osman amca, kızına seslenirken bir yandan da bize “Oturun.” işaretleri yapıyordu parmaklarını birleştirerek. Dedemler, dayımlar, yengemler ve biz kanal boyuna serilen Bünyan halılarının yumuşak kıvrımlarına bıraktık kendimizi. Sırtımıza da keçeden bozma; içi oğlak yününden, dışı Hint kumaşından, beyaz ve siyah lale desenli yastıklara dayadık sertçe. Az sonra üzerinde bakır kulplu bardakların bulunduğu güneşte ay gibi parıldayan gümüş tepsisi, saçlarında iğne oyasından bembeyaz keteni ile salına salına Aysel abla beliriverdi geçidin en başında. Tepsiyi misafirlere uzatışında, önlerine indiririnde ve hafifçe tebessüm içinde kaldırışında hep aynı duyguyu hep aynı iç sesi duyardınız.

Bünyan halılarında yaylına yaylına ter soğutan bütün misafirlere aynı uzaklıkta aynı ritim ile uzatıvermişti tuzlu ayranları. Dedem, amcam ve büyük dayım bu asma dalı kadar narin, incir dalı kadar da nazlı ikramın serinliğini çoktan hissetmişlerdi bardaklarını tepsiye indirdiklerinde. Halalarım ve ben ise salına salına gelen gümüş tepsiye, zülûf gerdanlığa, kınalı parmaklara dalıyor ve serince ikramı geri çeviriyorduk. Bağ

bozumunun heyecanını aslında en çok gelinlik çağı gelmiş kızlar hisseder. Bağlar bozulur bozulmaz erkek tarafı evlerinin damına al bayrağımızı diker üzerine de kuru soğanı eklerdi. Tepsiyi topladıktan sonra kadınlarla yolda kıkır kıkır gülüşen Aysel ablada da tıpkı bu heyecanın belirtileri vardı. “Karşı köyden çerçinin oğluymuş, Cemil adı. Yeni tamamlamış tahsilini doktor çıkmış. Pek de efendi. Kara kaşlarına kara gözleri meydan okumuş, boylu da poslu da. Kara, yağız oğlan.” diyordu Aysel ablanın peşinden, geçitten giden kadınlar. “Islaktır kınası Aysel’in. Yeni yakıldı kınası. Ancak ıslak kınadan korkacaksın, soğudu mu bir daha tutmaz.” diye de ekliyorlardı. Kınası epeydir soğuk, epeydir de kurumuş olan kadınlar, hem dar geçitte ilerliyorlar hem de sıra sıra iplere, iğne ile saplanmış kayısı çekirdeklerini Osman amcaların teras katıyla bitişik, dışı kiremitle döşenmiş ancak zemini tahtadan çatılarına asıyorlardı kurumaları için.

Çatı katı ile beraber üç katlı bir evdi Osman amcaların evi. Besledikleri hayvanlarını alt kattaki arka odalarına, sene sonunda hasattan kalan ürünleri de kapıya yakın-ön odaya- yerleştirmişlerdi. Kapının dışından ikinci kata tahta bir merdivenle çıkılıyordu yanlarından destek alınarak. Bu kattan köyün neredeyse bütün bahçeleri görülebiliyordu özellikle de Aysel ablanın odasından bakıldığında. Demir kapının hemen ağzında simsiyah tanelere sahip sarım sarım dolanmış bir asma gelen misafirleri selamlıyor gibiydi adeta. Merdivenleri birer birer çıkmak yerine ikişer üçer çıkmıştım yukarıdaki hareketliliğe yetişebilmek adına. Az evvel kanal boyunda insanı gevşeten, tüm bedenini dinlendiren, yorgunluğunu aniden silip süpüren Bünyan halıları, Aysel ablanın odasında dillenmişti bülbül misali. Misafirlik döşekler, döşeklik çarşafklar çokta yer kaplamaması için katlanarak sergilenmişti odada. Döşeklerdeki her renk işlemeleri pür dikkat inceleyip helalinden yermelerde yapıyorlardı kınası kurumuş kadınlar.

Çekirdeklerini çatıya astıktan sonra Aysel ablanın yılların birikimi çeyizine geçerken bakan diğer kadınlar da tülbentlerini hızlıca açıyor, halıya diz çöküp toplu iğnelere ve nazar iğneleriyle tutturulmuş kadife bohçaları didik didik ediyorlardı. Kadife bohçalardan; tepsi örtüleri, masa örtüleri, tığ oyaları, tığ oyasızlar, ters laleli yemeniler, çayır-dan yeşil puşiler, dantelli oymalar, dantelsiz yazmalar fışkırıyor halının üzerine. Bohçalardan biri iğnesinden, nazar boncuğundan ayrılıyor, diğeri kavuşturuluyordu. İyice didiklenen bohçalar iğnelendikten sonra odanın tüm gizeminin içinde saklandığı hemencecik anlaşılan buzlu camlı, koyu kahve dolaba konuyordu düzenli bir şekilde. Her bir kadife bohçanın iğnelenmesiyle ıslak kınalı parmaklarında hafifçe kurumuş kına kokusu hissediyordu Aysel abla. Odadan çıkan kadınlar tekrar yönünü kanal boyuna çevirmişti.

Merdivenlerde, rengi seneler önce parmaklarına yaktıkları kına gibi solmuş tülbentlerini bağlıyorlar bu kez kadınlar, soldan sağa atarak. Kadınlar kanal boyuna ilerlerken annem ve ben üç katlı kestane kokulu evin salonlarına doğru adımıyoruz. Biraz evvelki gümüş tepsiyi, bakır kulplu bardakları salonun köşeliklerinde görüyorum. Tıpkı Ay-

sel ablanın tuttuğu gibi duruyor gümüş tepsi ve bardaklar. Narin ve kırılğan. Kapının ağzında, başında renkli oyalı tülbendi, iki kaşının arasında incir yeşili ailevi lekeli, burnunun sağında bronzdan hızması ile bir kadın görüyoruz annemle. Ağlayan bebeğinin kulağına olgunlaşmamış incirin sütünü damlatan. Merdivenleri bu kez ikişer ikişer, çıktığım gibi inmekten vazgeçiyor, annemin Bursa ipeğinden eteğine tutunarak iniyorum birer birer. Bendeki, gece sessizliği gibi aniden çöken hissizliğin aynısını görüyorum annemin tülbentsiz saçlarından, kınasız parmaklarına kadar. Bu bağ bozumu diğerlerinden çok farklıydı en başından beri. Bolluğun da en üst safhada olduğu bir bağ bozumuydu yokluğun da. Sıcığın da kendini iyiden iyiye, adamın ensesinde hissettiği bir bağ bozumuydu.

Ağustosun ortasında donduran soğuğu da. Köydeki oyuklar bir bir sönmeye başladı mı incirin amansız sıcaklığı alırdı yerini. Bu incirin sıcaklığının gelmesiyle gelinlik kızlar da dallanır budaklanır, al al kızarırlardı köyün orta yerinde. Kınası yaş olanların al bayraklı damlara gelin gitme vaktidir incir sıcaklığının gelişi. Aysel abla da tıpkı diğer kınalı kızların incir sıcaklığının gelişini beklediği gibi sabırsızca bağ bozumunun geçip, dallarında incirlerin kızgınlaşmasını ve köyün orta yerinde davulcu başının gümbür gümbür davulunu inletmesini bekliyordu. Davulcu başı güneşiri inletiyordu aslında köyün orta yerinde davulunu. Kınası kurudu kuruyacak incecik belli kızların son ıslak kınalarıydı ellerindeki. İncirin sıcaklığı yerden göğe kadar her yeri kavuruyordu. Bağ bozumundan kısa bir süre sonra toplanıp köyün yolunu tutmuştuk. Annem, Aysel ablaya yakışır diye kendi düğününde giydiği ayakkabıları da getirmişti.

Garip bir yakınlık vardı ikisi arasında. Bir annenin yavrusuna duyduğu yakınlıktan. Herkesin yüzünde garip bir sıcaklık vardı. İncir sıcaklığı. Benim ise içimde darmaduman bir sıcaklık vardı kasıp kavuramayan. Köye vardığımızda gümbür gümbür inliyordu her yer. Gözlerim sürekli ıslak kınası ile sallana sallana gümüş tepsi taşıyan Aysel ablayı arıyor ve onu ilk gördüğü günkü gibi görmeyi umuyordu. Arabadan indiğimizde Osman amca bize her zamanki gibi parmaklarını birleştirerek “buyurun”lar yapıyordu. Annem çantasını ve gümüş grisi ayakkabılarını hızlıca alıp tahta merdivenlere doğru koşuşturmuştu, ben de hemen arkasından. Gözlerim hâlâ Aysel ablayı arıyordu gümbür gümbür inleyen insanların içinde.

Çok geçmeden annemin mendil sallamalarını görebildim uzaktan, merdivenlerin en başında. Aysel ablanın kolunda gri takım elbiseli Cemil, parlak bir gri. Gümüş tepsinin grisinden. Gözlerim bir anda annemin gri ayakkabılarına erişiyor. O da parlak bir gri. Al duvak salına salına merdivenlerden iniyor usulca. Davulcunun haşin gümbürtüsü daha bir hırçınlaşıyor. Aysel abla ve Cemil karşılıklı oynamıyor. İkide bir de sola düşen papyonunu sağa doğru düzeltiyor gri takım elbiseli damat.

Haşin gümbürtüler yavaş yavaş yerini sakinliğe bırakınca Aysel abla ve Cemil al bayraklı damlı eve doğru ilerliyorlar. Annemin gümüş grisinden ayakkabısı her yerden ısl-

dıyor.

Sabahın serin kokusu çoktan kına kokusunu silip süpürmüştü. Oysaki bir gece önceden Aysel ablanın parmak uçlarındaki ıslak kına kokusu tüm köye belli belirsiz sinivermişti. Bir an önce sinen bu kokudan ve incirin hain sığağından uzaklaşma isteği oluşuvermişti yüreğimde.

Babam, her zamanki gibi köyden ayrılırken incir bahçesine uğrayıp kızgın sığağına rağmen dalından üçer beşer koparmak istemişti. Annem ve ben de uzanabildiğimiz bütün dallara uzanıp en olmuşlarından, sığağı en içlerinde hapsedenlerinden yapıp yemiştik. Aradan sanırım üç hafta kadar bir süre geçmişti. Son incirleri toplamak adına köye gidiyorduk. Beklediğim incir sığağının yerine soğuk bir rüzgâr esiyor, incirin saf kokusu genzime kaçıyordu. Köyün içlerine doğru kaçan bir kına kokusu, tahta merdivende kalabalıklaşıyordu.

Annem koşar adımlarla yukarı çıkıverdi merdivenden. Aysel ablanın odasına fütursuzca daldı. Göz bebeklerinden yüreğine süzülen damlalar gümbür gümbür yankılanıyordu köyün her bir yanından. Ansızın buz kesti her yer. Islak kınalar dondu kaldı gelinliklerde. Kınanın cennet kokusu da incirin sığağı da hiçkırık olup esivermişti. İncir sığağı bu kez soğuk gelmişti.

Maarif

MEHMET ALİ ŞENTÜRK

“Ömrünü, eğitime vakfetmiş cümle öğretmenlerin aziz hatırasına...”

“Benden buraya kadar!” dercesine, Kayseri-Pınarbaşı yol ayrımında, kara gömüldü kaldı otomobil. Şoför Özkan ne gayretler ettiyse, nice uğraştıysa da o kadar nafileydi artık. Gayretler de bir yere kadardı ve orası, işte tam da burasıydı! Lastikler saplandıkları karda, korkunç patinajlar çekiyor; fakat otomobil bir milim oynamıyordu yerinden. Özkan yumruğunu sıktı ve -gayriihtiyarî- söylendi esefinden.

__Hay aksi şeytan!

O an taşıdığıнын, devletin başsavcısı olduğunu hatırladı; mahcup bir tavırla arkasına dönüp, derin bir saygıyla özür diledi Özkan.

__Bağışlayın Başsavcım! Durum öyle oldu ki, kara saplandık! Bu araç artık hiçbir yere gitmez efendim.

Başsavcı Emine Ebru Uğurlu, güngörmüş âl ehli bir kadındı ve Özkan’ı evladı gibi severdi. Öyle çarnaçar söylenmiş bu sözün üzerinde durmadı. Çevresine bakındı; fakat gördüğü sadece -gittikçe yığılan- sonsuz bir beyazlıktan ibaretti. Elbette dışı kurdun gördüğü ilk kış değildi bu.

Derin bir iç çekti ve mırıldanırcasına konuştu Ebru Hanım.

__Demek durumumuz bu, ha?

Sanki kendisinin kabahatiymiş gibi utanarak cevap verdi Özkan.

__Maalesef efendim. Cüretimi bağışlayın; ama geri dönmek için hâlâ bir şansınız var. İsterseniz bunu kullanın; yani henüz çok geç olmadan önce.

Ebru Hanım karın dize kadar kapattığı yola bir kez daha baktı ve âdeta yemin edercesine derin samimiyetle konuştu.

__Buzdan bir heykele dönsem de ona mutlaka gideceğim! Sen istersen geri dönebilirsin oğlum, buna mecbur değilsin.

Özkan, yıllardır aşkla taşır ve korurdu başsavcıyı. Arabadan kendisine zimmetli otomatik tüfeği, yedek şarjörleri aldı ve gittikçe kararan ufka bakarak havayı, gazeteden havadis okurcasına okudu.

__Acele etsek iyi olur Başsavcım. Kiblelden fırtına geliyor! Bize ulaştığında çok da sert vuracaktır. Nerden baksanız, yürüme üç saat yolumuz var.

Başsavcı Ebru Hanım, cebini kendi yamadığı kabanını, gözü gibi baktığı emaneti eski fenerini aldı ve araçtan inerken tebessümle konuştu.

__Öyle birisinin yanına gidiyoruz ki, buna değer Özkan, inan bana değer!

Özkan, Ebru Hanım’ın kabanındaki yamayı her gördüğünde içten içe kahrolur; fakat

tek kelime edemezdi. Sen, devletin koskoca başsavcısı, yamalı kaban giy; hiç olacak iş mi Allah aşkına! Oysa Ebru Hanım, gösterişi asla dert etmezdi. Eşyasını yok olana kadar kullanır, her kuruşunu itinayla biriktirir ve Anadolu'nun ücra köy okullarına kitaplar yolları. Onun, böyle de sıra dışı bir hasleti vardı.

Özkan, hayretle Ebru Hanım'ın elindeki asırlık o tuhaf fenere baktı. O kadar eskiydi ki, artık yanacağı bile şüpheliydi.

__O eski feneri neden taşıyorsunuz? Pilli bir el feneri alabilirdiniz efendim.

Ebru Hanım elindeki fenere bir zaman aşkla baktı ve usulca söylendi.

__Vardığımızda anlarsın Özkan, şimdi ne desem nafile oğlum.

İki yoldaş, birlikte yola koyuldu. Özkan, Ebru Hanım'ın bir metre arkasından, gidiyor ve keskin bakışlarla çevreyi süzüyordu. Karın kapattığı yolda, bata çıka ilerliyorlardı. Ebru Hanım arada bir düşüyor, Özkan, daha elleri kara değmeden, büyük bir çeviklikle tutup kaldırıyordu Ebru Hanımı ve her dokunduğunda da özür diliyordu. Ebru Hanım kabanındaki karları temizlerken gülmeye başladı.

__Aklıma Gogol'un 'Palto' hikâyesi geldi Özkan.

__Sağlam hikâyedir efendim, sayenizde okumuştum. Dostoyevski, boşuna "Hepimiz Gogol'un paltosundan çıktık!" demedi. Öte yandan, benim listemin başında, Maksim Gorki'nin 'Yol Arkadaşım' adlı hikâyesi vardır.

__Tek kelimeyle enfestir! Okurken, Ural Taygalarında bulur insan kendini. Özkan, Ebru Hanım'ın hizmetine girdiği günden beri okuduğu kitaplarla, pekâlâ bir üniversitede edebiyat dersleri verecek kıvama gelmişti. Onu böyle muazzam yetiştiren Ebru Hanım'dı. Elbette Ebru Hanım'ı da bir yetiştiren vardı. Soğuktan donmak pahasına çıkılan bu yolun sonunda, işte o değerli hazret vardı.

Tevekkeli 'Erbain' dememişler eskiler. Artık kırk gün kırk gece düğünü vardı kara kışın! Kendi çalıp, kendi oynayacaktı. Üç gündür tembel yağan kar, 'Gün benim, meydan benim!' dercesine, tam da zemheri arifesinde fırtınaya kesmişti. Pınarbaşı'nda kar, bel hizasını çoktan geçmişti. Bir Türkmen hocası, 'İnsanın ateşe duyduğu ihtiyaç, suya duyduğundan daha yamandır!' demişti. Evlerde sobalar harlı yanıyor, dışarıda kediler ve köpekler bu kış, tövbe geçmeyecek sanıyordu.

Henüz hiç kimsenin haberi yoktu; fakat bayrak şairi Arif Nihat Asya, aylardır verdiği yaşam savaşında, bu gün hastanede yenik düşmüştü. Pınarbaşı'nda daha bir radyo yoktu ve yollar kapalı olduğu için kimse gazete de alamamıştı. Saatli, maarif takvimi, 5 Ocak 1975'i gösteriyordu. Gün akşama yüz vururken, asırlık eski fenerler bir biri ardınca yandı ha yandı. Köylüler, ellerinde fenerler, peşlerinde besili kazlarla mektebin kapısına dayandı.

Başsavcı Ebru Hanım gibi daha bir nicesi gelmişti. Ekseriyeti öğretmen olmakla birlikte, aralarında mühendisler, mimarlar, avukatlar ve doktorlar da vardı. Herkes, bir zamanlar ilk mektebi okuduğu bu okulda toplandı. Fenerler okulun duvarlarına asıldı. O büyük döküm soba gayet harlı yakıldı. Bu gün Öğretmen Süheylâ, doksan yedi yaşına basıyordu. Hayır, bu bir doğum günü kutlaması değildi! Derinde -çok daha yüce- bir amaç için toplanılmıştı. Kazlar bile, bunun bir parçası olduğu için mektebe getirilmişti.

Vakıa, biraz tuhaf işti!

Son tanık, asırlık çınar Süheylâ Öğretmen -Allah bilir ya- belki de son defa anlatacaktı. Çocuklar ve kazlar dâhil herkes, büyük bir saygı ve sessizlikle Süheylâ Öğretmen'e bakıyorlardı. Herkes, bir an önce o kadim geçmişi anlatsın diye bekliyorlardı. Çevre kasaba ve şehirlerden de gelenler olmuştu. Hepsisi de Süheylâ Öğretmen'in öğrencileriydi. Artık zar zor konuşuyor, zaman zaman da sözünü unutuyordu Süheylâ Öğretmen. Elbette bu durum, onun yaşına münhasırdı. Şaka değil, devirdiği koskoca bir asırdı! Süheylâ Öğretmen, bir duvardaki fenerlere, bir de kazlara dikkatle baktı. Neden sonra bir ipe, tespîh dizer gibi tane tane anlattı.

__Evlatlarım, beni iyice dinleyin, sözümü iyi belleyin! Bizim, köklerimiz, atalarımız Ahıska Türkleri; vaktiyle Osmanlı Sancağı altındaki Kafkaslar'da kıt kanaat; lakin huzur içinde yaşıyorlardı. Çiftçilik, değirmencilik ve kaz yetiştiriciliği yapıyorlardı. Kür Irmağı hayat damarlarıydı, ta ki o uğursuz Doksan Üç Harbi'ne kadar. 1877 yılıydı, he ya benim doğduğum seneydi. Dedelerimiz, başka çare kalmadığı için çarnaçar göçmüşler. Kafkaslar, artık bir yangın yeriydi! Onlar ki, göçmen kuşlardan daha hazin bir hikâyenin isimsizleriydi.

__Atalarımız Osmanlı'nın, Kafkaslar'da gücünü kaybettiği hengâmda, babası vurulmuş yetimlere dönmüşler bir anda. Gökler kararmış, toprak sararmış; hâsılı o şirin bağlar, yurt değil, bir kabristana dönmüş. Artık babasız, kimsesiz bir avuç insandılar! Allah'tan sıska, ne yapsın muska? Kalsalar kalamıyor, gidelim deseler, yol iz bilmiyorlardı. Büyükler, Yüce Allah'a çok dualar etmişler, "Ya Rabbi, sen kurtar bizi!" demişler. Dua kadere bile tesir eder ya hani; bir sabah köye, otuz yaşlarında bir genç gelmiş. Adının Maarif, olduğunu söylemiş ve "Gayrı gitme vaktidir, haydi düşün peşime!" demiş. Göç, kangren bir eylemdir evlatlarım! Her şey gibi ruhundan bir parçayı da terk eder; gayrı kırık dökük gider insan. Ne yorganı ne yastığı, Maarif'in sadece bir çantası varmış boynuna astığı. Yükte hafif, pahada ağır ne varsa yanlarına almışlar. Onlar Maarif'in, Maarif de daha önce gökte hiç görülmeyen garip bir yıldızın peşine düşmüş. Vakit, gene böyle soğukmuş, kışmış. Süheylâ Öğretmen, bir an durdu; o geniş sınıfta sessizce duran kazlara tebessümle baktı ve anlatmaya devam etti.

__Maarif, köydeki kazlara bakmış ve "Sessiz olmak kaydı şartıyla, siz de kervandan geri kalmayın madem!" demiş. Garibim kazlar da bu hikmetli ikazla, gönüllü gelmişler ve hiç biri tek ağız ötmemiş. Yol boyunca, kazların neredeyse tamamını kesip yemişler. Karın doysun ki, yürümeye mecal olsun. Âl başa gelince, mal cana kurban olsun! Bu kazlar, işte o kazların bilmem kaç kuşak sonraki torunlarıdır. Anam beni sırtlamış ve babam da yanına bir kazma almış. Daha birkaç aylık sabiydim, pek çelimsizdim ve akıbet, öldüğüm yerde de gömülecektim.

Duvarlara asılı eski fenerleri işaret ederek konuştu Süheylâ Öğretmen.

__Rus her yerdeydi artık. Gündüz yağma, baskın ve kıyam olacağından, fenerlerle geceler boyu yol almışlar. Bu fenerler, bize o karanlık zamanlardan yadigâr. Tekinin kaybolmasına dahi müsaade etmedim zinhar!

Başsavcı Ebru Hanım, o an Özkan'a kaçamak bir bakış attı ve "Şimdi anladın mı öğ-

lum?” dercesine gülümsedi. Özkan büyük bir saygıyla başını eğdi. Durdu, düşündü; ama hatırlayamadı ve sordu Süheylâ Öğretmen.

__Ne diyordum ben?

Tam kırk yıl önce bu sınıfta, sınıf başkanı olan Ebru Hanım, tebessümle hatırlattı, kendisini yetiştiren aziz öğretmenine.

__Fenerlerle geceler boyu yol almışlar, dediniz öğretmenim. Talebesi Ebru Hanım’a baktı, tebessüm etti ve sonra tekrar fenerlere bakarak anlatmaya devam etti Süheylâ Öğretmen.

__He ya! Geceler boyu gâh ay ve gâh da fener ışığında yol almışlar. Ne hikmettir, kazlar kesilip yendikçe çoğalıyormuş sanki. Yaşlılardan ve sabilerden ölenler olmuş; ama ben anamın sütü, Maarif’in iksiriyle tutunmuşum hayata işte. Gün yere girmez, derdi rahmetli annem, hakikat imiş! Her yan eşkiya, her yer kolcu kaynasa da Maarif, onların tekine bile zarar gelmeden hepsini, işte bu cennet vatana getirmiş. Evvela Erzurum’a vasıl olmuşlar; lakin Maarif, bir akşam o garip yıldıza bakmış ve “Eğleneceğimiz diyar, burası değildir!” demiş. Yeniden yola düşmüşler ve kafiye Kayseri’ye getirmiş Maarif; aylar süren o kahırlı yolculuktan sonra. Bizimkiler, ana vatana, cennete geldik, demişler. Bir anda ak pak olmuş, o karanlık düşünceler ve korkulu düşler! Garibim kazlar bile sevinmişler!

Talebeleri, büyük bir saygı ve huşu içinde dinliyorlardı sevgili öğretmenlerini. Süheylâ Öğretmen, yetiştirdiği talebelerine baktı ve tebessümle anlattı.

__Avşar’lara yakın Pınarbaşı, Zamantı Irmağı’nın kıyısında, yani burada eğlenmişler. Doksan Üç Muhacirleri denmiş bize. Ne kilerde erzak ne kesede nakit! Sevgi ve umut dolu yürekleriyle ısıtmışlar birbirlerini, bir vakit. Kör olsun yokluğun gözü! Ben umarım bacımdan, bacım ölür acıdan. Herkes yokluktan muzdaripti. Maarif çaresizlikten, ilkin evlerini toprağın üzerine değil de altına yaptırmış. Evlerin pencerelerini tavana açarak, güneş ışığı almaya çalışmışlar. Ben zar zor da olsa, o çatısından pencere iptidai evleri hatırlıyorum. Hep sabi kalacak değilim ya ben de bir yandan büyüyorum. Taşın ufağı büyüzem, der eskiler. Yoklukta da büyür işte sabiler.

İşte gene unutmıştu söyleyeceğini Süheylâ Öğretmen. Ayrıntıya girdiğinde hep böyle oluyordu. Bir an düşündü; fakat hatırlayamadı, mahcup bir şekilde sordu.

__Nerde kalmıştım en son?

Bu sorunun muhatabı daima Başsavcı Ebru Hanım’dı. Kimse onun önüne geçip de konuşmazdı. Ebru Hanım tebessümle anlattı.

__Toprak altında kurulan iptidai evlerden bahsediyordunuz öğretmenim. Süheylâ Öğretmen bir an düşündü ve tebessümle anlattı.

__Baharla birlikte açmış boynuna astığı çantasını Öğretmen Maarif. Tohumlar taksim etmiş herkese. Cambaz ipte, balık dipte gerek. Çalışmış, bir ekmiş kırk biçmişler! Öyle muazzam bereket varmış o tohumlarda. Zaman içinde onlara toprak üstünde ev yapmasını belletmiş Maarif. Taş kesmeyi, kereste biçmeyi, duvar örmeyi, çatı örtmeyi; hâsılı yapı işinin ustalığını en mahir şekilde öğretmiş. Çeliğe çentik atar gibi ders vermiş.

Herkesi, her bakımdan yaman birer usta etmiş. Büyük bir de değirmen yapmış nihayet Maarif. O her şeyde öğretmendi, her yerde arif!

__Yaptıkları her yeni evde, daha bir tecrübe kazanır olmuşlar. Her biri değme maharetli birer usta olmuş çıkmış. Hiç yoktan bir köy kurmuşlar. Zamanla çevre köy ve ilçelerde; hatta başka şehirlere ustalığa gitmişler. Yaptıkları evler, görenin dudağını uçuklatmış. Başka türlü bir mimari, bambaşka bir sanatla ev yapıyorlarmış. Hepsinin adı sanı, namı yürümüştü. Her inşatta onlar aranır olmuş. Âl böyle böyle Maarif, köyün ortasında muazzam bir mektep ve mescit yaptırmış. “İyi bilirsiniz, biri irfanınız, biri istikbalinizdir!” demiş. Sonra bir gün, -ne hikmettir bilinmez- aniden gitmiş. Ne selam ne veda etmiş. Büyük öğretmen Maarif, öylece sırta kadem basmış.

Süheylâ Öğretmen, kendisini huşu içinde dinleyen talebelerine ve diğer herkese tebensümle baktı. Bir zamanlar -bu okulda, bu sınıfta- sorduğu, o değişmez soruyu sordu, bir öğretmen titizliği ve bir anne şefkatiyle.

__Buraya kadar tamam mı çocuklar?

Herkes büyük bir samimiyet ve tebensümle, evet anlamında başını salladı. Süheylâ Öğretmen, son derece memnun bir şekilde başını eğmekle yetindi. Bu bir mola demekti. O anda demli çaylar geldi ve birbiri ardına ince belli bardaklara döküldü. Başta Süheylâ Öğretmen ve Başsavcı Ebru Hanım olmak üzere ikram edildi herkese. Asırlık ulu çınar Süheylâ Öğretmen yeniden başladı söze. Unutmuştu ve Ebru Hanım’a sordu gene ve gene kırk yıl öncenin hitabıyla.

__Mümessil, nerde kalmıştık en son yavrum?

Ebru Hanım, bardağı elinden bıraktı ve ilk günkü saygı ve edeple hatırlattı.

__Maarif’in, bir gün aniden gittiğini, ifade buyurdunuz sevgili öğretmenim. Süheylâ Öğretmen, takdirle başını salladı ve anlatmaya devam etti.

__Evet, sessiz sedasız gitti o büyük aziz, bize bu okulu ve mescidi emanet bırakarak. Buraya kadar anlattıklarım, büyüklerden duyduklarımdı. Bundan sonrasını ben bizzat müşahede ettim çocuklar; zira ben büyümüşüm artık. Âl böyle böyle bizimkilerin o türlü geçim sıkıntısı, bu türlü servet yığmaya inkılâp etmişti artık. Öyle ya sen işlersen mal işler, insan böyle genişler. Her geçen gün daha bir genişlemişler ve kaçınılmaz olarak kibirlenmişler. Deniz suyu içip susadıkça susarcasına, altın yığar olmuşlar. Geldikleri yeri, çektikleri çileyi unutmuş ve birbirlerinden uzaklaştıkça uzaklaşmışlar. Kendi içlerine kapanıp, dünyadan tecrit etmişler kendilerini. Sonra bu iş öyle bir âl almış ki neredeyse birbirleriyle bile konuşmaz olmuşlar. O, canım akşam oturmaları, mis gibi sabah kahvaltıları, şen-şatır öğlen muhabbetleri yitip gitmiş; evler neredeyse birbirine bitişik olduğu hâlde hem de. Kendi kendilerine düşman olmuşlar, Moskof kıyamından kurtuldukları demde!

Herkes üzgün bir şekilde Süheylâ Öğretmen’e bakıyordu. Süheylâ Öğretmen evet, anlamında başını salladı ve devam etti.

__Bu devreyi çok iyi hatırlıyorum! Mescidi de mektebi de -bütün bütüne- boşlamıştı insanlar. Ha gayret, dünyalık yığıyorlardı ve yığdıkça genişliyorlardı. Artık pahalı

elbiseler giyiyor, her şeyin en iyisini yiyorlardı; zira Maarif'in öğrettiği muazzam bir meslekleri vardı. Her biri değme birer ustaydı! Göç yolunda kendilerine yarenlik eden, onları besleyen kazlara bile değer vermez oldular. Nam olsun da kar olmasın, diye israfta bir sınır tanımıyorlardı. Her geçen gün haddi daha da aşıyorlardı. Köklerinden ve kültürlerinden uzak, bambaşka bir hayat yaşıyorlardı.

Bir an durdu, hatırlamakta güçlük çekti Süheylâ Öğretmen; fakat sonra gülümsedi. İşte hatırlamıştı!

__O hengâmda, köye on baş koyunuyla bir garip çoban geldi. Aslen Avşar'dı ve ne hikmettir bizimkilere pek yakın yaşardı. Babadan yetim, gönlü gök kadar engin bir Feyzullah'tı. Köydeki gündelik işlere karşılık, kazları ona verdiler. Saymıştım, oradan biliyorum, otuz beş kazı, tam yüz on yedi baş kaza çoğaltmıştı. Bir sözüyle, kazların tekмили ardına düşerdi. O ne güzel temaşaydı öyle! Bir de ak güvercinleri vardı tabi, uçurup uçurup kondurduğu; benim başımı döndürdüğü. Köyde, güzelliği dillere destan, ay yüzlü bir Rüksan kız vardı. Onun geçtiği yollara, bastığı kaldırımlara dağlardan topladığı ıtırılı çiçekleri serperdi Feyzullah. Köy, her bahar bu kokularla bir hoş olurdu. Ben, aşkını bu kadar güzel ifade eden başka birini tanımadım! Rüksan da Feyzullah'a yanıkıtı; penceresine konan güvercinlerin paçalarına, saçlarından tel bağlar, ona gönderirdi; lakin ikisi de olmayacak duaya âmin diyordu. Öyle ya Rüksan, beylere layıkıtı, bir garip çoban da kim oluyordu!

Okulun hademesi Fazlı, müsaade isteyip, döküm sobaya odun attı. Süheylâ Öğretmen, harlı yanan sobaya baka baka anlattı.

__Anan yahşi baban yahşi, tastamam on sene sonra çıka geldi Öğretmen Maarif. Onu, büyük bir izzetle karşıladı, en güzel ikramlarla ağırladılar. Ne var ki Maarif, -ilkın ses etmese de- köylünün hallerini hiç beğenmedi. O imkânsız göçle getirdiği insanlar değildi artık onlar. Birbirlerine hasım, dünya düşkünü, kibirli bir güruh işte. İşin en vahimi, artık konuşamıyorlarmış da! O muazzam dillerini, Türkçelerini, gündelik ihtiyaçlarını karşılayacak basit kelimelere indirgemişler. En büyük cinayeti orda işlemişler! Öğretmen Maarif ilk defa o gün öfkelenmiş; ama gene de ses etmemiş. Çok anlatmış, çok yalvarmış; ama ne fayda? Kimse dinlememiş onu bu defa. Değil mi ki, çok hoşlarına gidiyormuş sürdükleri keyif ve sefa.

Özkan, o an Başsavcı Ebru Hanım'a baktı. Ebru Hanım, sanki kendi günahıymış gibi başını utançla eğdi. Süheylâ Öğretmen anlatmaya devam etti.

__Mektebin ve mescidin hâlini melalini, o derin perişanını görünce, beyninden vurulmuş döndü Maarif. Değil mi ki, onlara emanet olarak sadece bu ikisini bırakmıştı. Mektebe, ölmüş evladına bakar gibi bakarak, "Ama bu ihanettir!" dediğini, bu kulaklarımla duydum ben! Evet, bizimkiler emanete hıyanet etmişti. Bunun başka adı olamazdı! Oysa değirmen sapasağlam ayaktaıdı ve herkes evini, daha bir görkemli ve yeniden yapmıştı. Ahşabın oya gibi işlendiği sırça köşklerde oturuyorduk artık. Bu demek, bedenlerine yüklendikçe yüklenmiş, ruhlarını sersefil bırakmışlardı. Bütün irfanlarını, nefsanî arzularının ateşinde yakmışlardı! Düğünde zurna, hamamda kurna

beğenmez olmuşlardı. Denilebilir ki, artık başka biri olup çıkmışlardı.

Başsavcı Ebru Hanım'a bakarak, inançla başını salladı Süheylâ Öğretmen.

__Ne var ki, onların bilmediği ve hiç hesap etmediği bir şey vardı. Nefreti de merhameti kadar keskindi Maarif'in. Bütün ahali bununla yüzleşecekti artık! Bu kaçınılmaz bir kaderdi ve artık sadece bir zaman meselesiydi. Suç, bedeliyle birlikte doğar evlatlarım, sadece bedel, suça nazaran biraz daha geç büyür. Bizimkiler, nasıl bir cehenneme kapı araladıklarından bihaber, sürdükleri sefalarına devam ediyorlardı. Her yazın, bir de kışın vardı. Köylüler, oraya doğru gidiyorlardı.

Gene detaya girmiş ve nerde kaldığını unutmuştu Süheylâ Öğretmen. Başsavcı Ebru'ya baktı ve tebessümle sordu.

__Neydi, en son ne demiştin evladım?

Başsavcı Ebru saygıyla hatırlattı.

__Ahali, başöğretmen Maarif'in nefretiyle yüzleşmek üzereydi sevgili öğretmenim. Aziz hitabınızı en son orda noktaladınız.

Süheylâ Öğretmen, bir çocuk gibi gülümsedi.

__Desene, en güzel yerine gelmişiz hikâyemizin.

Başsavcı Ebru Hanım da tebessümle cevapladı.

__Her sözünüz hikmetli ve latif öğretmenim; fakat siz tatlıyı daima en sona saklıyorsunuz. Değişmez âdetinizdir bu sizin.

__Ben bunları hep o büyük azizden öğrendim kızım. Öğretmen Maarif'ten, aylarca ders alma şerefine eriştim ben. İlk öğretmenim odur benim. Neyse... Âl böyle böyle, köylüden umut kesen Maarif, sadece Feyzullah'a gider oldu. Bu durumu, dünya düşkünü ahali çok da umursamamıştı. Değil mi ki, o kara günler, çok geride kalmıştı. Ahali elifi yüzünde, ekmeği dizinde bir vefasız guruh olmuştu!

__Buram buram insan kokardı Feyzullah! Ne eğrilik bilirdi ne de kimseye kin güdebilirdi. Maarif, Feyzullah'ın derdini en başından anlamıştı. Birlikte kaz bekledikleri bir gün -ki ben de ordaydım- ona "Üzülme be Feyzullah! Yakında köyün en zengini olacaksın, hem ne istersen alacaksın. Biraz daha sabır iki gözüm!" dedi. Feyzullah'ın ne kesesinde akçesi ne çarığında ökçesi... Teselli kabilinden konuştuğunu sandı, Maarif'in. Ne derin hikmetle konuştuğu hakkında en ufak bir fikri yoktu. Zira er yerine koymuyordu onu, ahâlden bir fert olsun. Gök gözlü Rüksan'ı, kaz çobanı, güvercin mecnununa vermek şöyle dursun. Bir an düşündü ve umutsuzca başını iki yana salladı Süheylâ Öğretmen.

__Gafile kelim, nafile kelim! Maarif karar vermişti ki, kimsenin sözle yola geleceği, iflah olacağı yoktu. Oysa Kafkaslar'dan göçerken, o zor zamanlarda nasıl da tutunmuşlardı birbirlerine. Bir felâketi paylaşmışlardı, el ele yürek yüreğe. Demek ki geriye bir çare kalıyordu. Sonunda, "Öyle olsun!" demiş Öğretmen Maarif ve artık nedense nasihatı kesmiş. Köylülerden ilk defa bir şey istemiş. Hane hane -bütün köyü- dolaşmış ve 'Bir ev yakacak kadar gazyağınız var mı?' demiş herkese. Herkes de latife saydıkları bu söze gülererek, bir şişe gazyağı vermiş Maarif'e. Gün gibi hatırlarım, Maarif bir gün bana

Şöyle dedi: “Çok gün göresin ve yakında göreceklarını herkese anlatasın evladım!” Tabi ben onun ne demek istediğini hiç anlamadım.

Keskin bakışlarla duvarda yanan fenerlere baktı ve anlatmaya devam etti Süheylâ Öğretmen.

__Hiç unutmuyorum, aylardan Zemheri’ydi. Soğuk, neredeyse nefesleri donduracaktı. Kar, evvelce hiç yağmadığı kadar çok yağdı o sene. Kurt dumanlı havayı bekler ya Maarif de bunu bekliyordu aslında. Bütün köyü dolaşmış ve herkese aynı vaatte bulunmuş Maarif. “Yanımda bir hazine getirdim! Senden başka kimseye veremem. Ona ancak sen ve ailen layıksınız. Evde hiç kimseyi geri bırakmadan Zamantı Irmağı başındaki pınara gelerseniz, hazine sizin olur; yoksa başkasına veririm!” Adamakla mal bitmez ya kapı kapı, hane hane dolaşmış ve her aile reisine bunu söylemiş Maarif. Daha önce bir kez bile yalanına şahit olmadıkları bu azize, inanmakta bir an bile tereddüt etmemişler. Zaten hazine, duyan işiten herkesin aklını başından almış. Bir hazine, herkesten bin fersah öteye geçmek demektir. Bu da kaza edilir bir fırsat mıdır? Dervişe Bağdat’ta pilav var, demişler; yalan değilse Irak değil, demiş. Bizim eskiler de o misal, düşmüşler altının peşine. Dahası, hazinenin başka birisine verilme ihtimali, herkesin haset dolu yüreğini ateşe verdi! Birbirleriyle konuşmuş olsalardı, bu zokayı zinhar yemeyeceklerdi.

__Ertesi gün kar çok daha şiddetlenmiş. O kar kıyamette, herkes Zamantı Irmağı’nın yolunu tutmuş. Ben de annem ve babamla gitmiştim. Babamın anneme, “İğne deliğinden Hindistan’ı gösterdi bana Maarif! Artık çok zenginiz, çok!” dediğini gayet net hatırlıyorum. Herkes bu hayalle düşmüş yola. Hiç kimse yağın kara aldırış etmemiş. Hırs gözlerini öyle kör etmiş! Köylüler, Zamantı Irmağı’ndaki pınara geldiklerinde, hayretle birbirleriyle karşılaştılar; oysa sadece bir ailenin gelmesi gerekiyordu, söz böyle konuşulmuştu. Bütün köy, gayrisiz ordaydı ve gâvura bakar gibi nefretle bakıyorlardı birbirlerine. Beri taraftan, Maarif’i ara ki, bulasın! Daha şaşkınlıklarını üzerlerinden atamadan, bir feryat yükseldi: “Köy yanıyor!” Can havliyle köye geri döndük; fakat köylü köye varana kadar, alevler her yanı sarmıştı. Kendi evi başta olmak üzere, yakmadık bir ev koymamış Maarif. Herkesin evini, kendi verdikleri o gazyağıyla yakmıştı! Ne şiiresel bir adalet değil mi? Herkes kendi cehennemini yanında taşır evlatlarını, ha kez cennetini de!

Böyle detaya girince unuttuyordu Süheylâ Öğretmen ve işte gene unuttuğu. Ebru Hanım’a baktı ve gülümsedi.

__Ne diyordum ben kızım, nerde kalmıştım?

Başsavcı Ebru Hanım, daima nirengi noktasına döndürürdü Sevgili Öğretmenini; fakat bunu büyük bir edeple yapardı, özel sözcükler seçerdi.

__Maarif’in, bütün köyü ateşe verdiğini beyan buyurdunuz öğretmenim. Süheylâ Öğretmen kaçamak bir tebessümle güldü ve harlı yanan döküm sobayı işaret ederek devam etti sözüne.

__O şaşalı sırça köşklerin çatırdaya çatırdaya yanışı, su sobanın yandığı gibi gözümün önündedir. İtiraf ederim, o gün çok korkmuştum; ama ne gam! O büyük yangından ne

bir mintan ne de bir çanak kurtarabildi ahâli. Yangın, yılların emeğini, emvalini silip süpürdü. Soğuşun dışarıda adam kestiği o gece, evlerin küllü hum küle dönüşünü seyrettik, lapa lapa yağın karın altında. Geriye sadece kül yığınları kalmış evlerden. Kimse bir çöp dahi kurtaramadı göğe yükselen alevlerden.

Tekrar duvarlardaki fenerleri işaret etti Süheylâ Öğretmen.

__Sadece Maarif'in çınar ağacının dallarına astığı şu fenerler kalmış geriye. Daha da garip olansa, bütün fenerleri yanık bırakmış olmasıydı. O fenerler ki, Kafkaslar'dan göçerken getirdikleri fenerlerdi. Artık Kafkaslar'dan geldikleri kadar çaresizdiler. O kış kıyamette imdat edecek kimseleri de yoktu. Ağzımı yaktığına göre aş olsa, başımı yarıdığına göre taş olsa! Hiç şeksiz şüphesiz anlamışlar bu, Maarif'in hüneridir. Kapı kapı dolaşıp, gazyağı topluyordu günlerden beridir!

__Seslerini şu an bile duyar gibiyim. Kadınlar, çocuklar çığlık çığlığa ağlar; erkekler Maarif'e lanetler eder; ama kaç para? Ağlamakla yar ele geçmez! Türkçe, Rusça; hatta kimileri Arapça lanetler ediyordu Maarif'e. Tam üç gün, üç gece aradılar onu. Bir ele geçirseler, elli parça edeceklerdi. Öte yandan yakmadık iki bina koymuştu geriye Maarif. Biri Fezullah'ın kulübesi, diğeri de bu mektep. Kadınlar, kadınlara ve çocuklarla; erkekler de erkelere bir olup yattı bu mektepte. İlk mektebi bir güzel onardılar ve yaşanacak koca bir ev hâline getirdiler. Soba harıl harıl yandıkça yandı. Ne bir üşüten ne hasta olan oldu. Şu kadar var ki, kimse kimsenin yüzüne bakacak yüz bulamadı kendinde ilk zaman. O kadar uzaklaşmışlardı insanlıktan, erdemden, merhametten ve komşuluktan! Herkes büyük bir huşu içinde dinliyordu. Süheylâ Öğretmen'in anlattıkları öyle desteden bir insanın işi değildi. Süheylâ Öğretmen anlatmaya devam etti.

__Koyunun olmadığı yerde, keçiye Abdurrahman Çelebi derler. Gerçekten de Maarif'in dediği olmuş. Köyün fakir çobanı Fezullah, onlara nazaran çok zenginmiş artık. Var evi kerem evi, yok evi verem evi! Köylü, Fezullah'a gitmiş ve "Âl böyle böyle Fezullah. El uzat, imdat et bize. İnsaf ki din yarısıdır!" demişler. Nesi varsa cömertçe paylaşmış Fezullah ve hiçbir şey istememiş köylüden; zaten hiçbir şeyleri de yoktu verecek. Öte yandan, mürüvvete endaze olmaz tabi. Köylü de ona nicedir hasretiyle yandığı Rüksan'ı yar etmiş. O kara kışta ve o yoklukta bir düğün yaptık. Şu kazların atalarının pek çoğunu kestik yedik. O kış, yaşamakta ayak diredik!

Herkes duyduklarına hayran bir şekilde öğretmenlerine bakıyordu. İştittikleri öyle kolay hazmedilir şeyler değildi. Süheylâ Öğretmen, bir zaman keyifle gülümsedi ve sonra anlatmaya devam etti.

__Sistemi geri yüklemişti Maarif. Tıpkı Kafkaslar'dan göçüp geldiğimiz güne geri döndürmüştü bizi. Ne demiş eskiler, düştüğün yerden bir avuç toprakla kalk! Hep birlikte ve yeniden başladık. Erkeklerin kimi oduna, kimi ava ve kimi de başka yiyecekler bulmaya koyuldu. Kadınlar da kardeş kardeş, getirdiklerini idareli bir şekilde pişirmişler. Doymuştu karınlarımız, ısınmıştı bedenlerimiz ve ruhlarımız birbirlerine kaynamıştı. Bahara kadar, bu mektepte birbirimize tutunarak hayatta kaldık. Her sabah birlikte, omuz omuza çalıştı erkekler ve her gece bir ağızdan türküler söyledi kadınlar. Göçer-

ken, hafızalarında getirdikleri efsunlu ve hikmetli hikâyeleri anlattı bize büyüklerimiz, o uzun kış gecelerinde. Her gece muhabbetin en güzeliyle daldık tatlı uykulara. Orda veda etmişti herkes, kalplerini zehirleyen hırs ve tamahla mayalanmış duygulara.

__Maarif, aslında bizim kibir dolu kalplerimizi ateşe vermişti. Yakmış, kül etmişti içimizdeki cehaletle mayalanmış kötülüğü. Bir cerrahın neşteriyle yarayı temizlediği gibi temizlemişti işte! Mal üstünlüğüyle yarışan kibirli ahaliyi, toprak seviyesinde eşitleyip gitmişti. Orda iliklerimize kadar hissettik ki, hepimiz sadece bir insandık, bir candık. Neyi yitirdiğimizi ve Maarif'in çıkardığı yangınla, neyin geri geldiğini, işte o zaman anladık biz. Ne gazyağı isterken ne de bize hazine vaat ederken, asla yalan söylememişti Maarif. Evet, o gün herkese bir hazine vaat etmişti. Hikmetle bakarsanız, gerçekten de bize, en büyük hazineyi armağan etmiş ve sessiz sedasız çekip gitmişti!

Öğrencilerinin hayran hayran bakan gözlerine bir zaman baktı ve yeniden anlattı Süheylâ Öğretmen.

__Değil mi ki her şey yokluktan, insan tokluktan kudurur! Yokluğu bölüşmek, varlığı bölüşmekten bin kat daha güzeldir. O gün, kalpler tek yürektir! İşte, felâketler insanı insan ve canları da cem ediyordu. Böylece yaralarımızı sardık, yıpranan ruhlarımızı onardık bu mektepte! Biz orda, insan olduğumuzun, dahası olmamız gerektiğinin farkına vardık! İşte biz, arşa çıkan bu hakikati sonunda anladık. İnsan insanın çaresi, insan insanın anlamı, insan insanın tamamıdır ve insanın asıl doğumu, hakikat ve merhametle bakmayı öğrendiği gündür! Biz, o yangında, yeniden ve gerçekten doğmuştuk; adını Maarif bildiğimiz, çok sevgili bir anneden. Başka bir hayata başlamıştık, çok büyük bir ders alarak aziz bir öğretmenden!

Bir süre durdu, düşündü ve hiç konuşmadı Süheylâ Öğretmen. Herkes gene unuttuğunu sandı; ama unutmamıştı bu defa. Neden sonra kendinden emin bir şekilde başını sallayarak anlatmaya devam etti Süheylâ Öğretmen.

__Maarif o gün, mescidi bile yakmıştı; zira mescit yanmamış olsaydı, ikiye bölünecektik; arzu edilen gönül birliği asla tecelli etmeyecekti. İkincisi ve daha mühimi, bize bir hakikati anlattı Maarif ve “Mektep yoksa ilim de yoktur. İlim olmayınca da din de iman da yoktur!” dedi. Her şey bilmekle kaim! Bu hep böyle oldu her daim! Yüce Allah, “Hiç bilenle bilmeyen bir olur mu!” diye buyurmadı mı? Bu yüzden kendisinden geriye, mektepte bir Kur-an ve Türkçe bir lügat bıraktı. Başka ne varsa son zerresine kadar yaktı! Öte yandan Maarif, bütün fenerlerin hepsini yakmış ve ulu bir çınar ağacının dallarına asmıştı. O, böyle yaparak, bize bir şey anlatmak istemişti. Çınar ki, ululuğun sembolüdür ve geçmiş ile geleceği birbirine bağladığına inanılır. Maarif bize, geçmişinizi unutmayın ve geleceğinizi birlikte imar edin, demek istemişti. Geçmiş olmayanın geleceği de olmaz, demişti.

Derin bir iç çekti ve gülümsedi Süheylâ Öğretmen.

__İşte böyle evlatlarım. Yaşa yaşa, gör temaşa! Bunlar hep yaşandı. Ben, Kafkaslar'dan göçe şahit olamasam da geri kalan her şeyin canlı tanığıyım.

Birden sustu ve bir süre düşündükten sonra anlattı Süheylâ Öğretmen.

__O günden sonra, iki şey bir daha, asla eskisi gibi olmadı. Birincisi biz, bir daha asla eski biz olmadık! Büyüklerimiz, bir daha o görkemli evleri asla yapmadılar; bilakis birbirlerinin gönlünü aldı ve onardılar. Asıl bu işte mahir birer usta oldular. Ne zaman birisi, o eski aldanışa meyletse ya da birisi birisine küsse; onun kapısına, bir akşam bu fenerlerden birisini yanar vaziyette astık. Sabahleyin feneri gören, hakikati de görmüş oldu. Yeniden sarıldılar, gönül aldılar, kardeş oldular. Her vesile kalpten kalbe giden bir yol buldular.

Süheylâ Öğretmen gene unutmıştu nerde kaldığını. Başsavcı Ebru Hanım'a baktı ve mahcup bir tavırla sordu.

__Ne demiştik en son kızım?

Başsavcı Ebru Hanım derin bir saygıyla hatırlattı sevgili öğretmenine.

__İki şeyden birincisini anlatmıştınız öğretmenim. Şimdi sıra ikincisinde ve biliyorum ki, daha mühiminde.

Tebessümle başını salladı ve anlattı Süheylâ Öğretmen.

__İkinci ve acı olanı evlatlarım Maarif, bir daha aslâ bize geri dönmedi. Onu, bir daha hiç kimse göremedi. Çok seneler bekledik döner diye hasretle; ama nafiye. Sonradan gelenler oldu ve onlardan sorduk Maarif'i; ama onu ne bir tanıyan ne de bir duyan çıktı. Cihan harbinden sonra babam, kalktı Kafkaslar'a gitti ve dur durak bilmeden, herkesten sordu; lakin orda da bir bilen, eden yoktu Maarif'i. Hiç olmamıştı Maarif diye biri. Ben şahsen, Maarif'in bir insan olduğunu hiçbir zaman kani olmadım. Yaptığı şeyler, bir insanı katbekat aşırıyordu. İtikadım odur ki Maarif bize, Yüce Allah tarafından gönderilmiş müstesna bir öğretmen, bir azizdi! Beşeriyet ufkunda nurdan ve asla silinmeyecek bir izdi! Maarif'in gidişini yeniden yaşamış ve uygulanmıştı Süheylâ Öğretmen. Durdu ve gözlerinden akan yaş sildi. Köyün muhtarı Ali Demir Efendi, Süheylâ Öğretmen'den müsaade istedi ve herkese kulplu ahşap kâselerde kaz çorbası ikram etti. Dışarıda lapa lapa yağan karı seyrederek, o enfes kaz çorbaların içtiler. Bu mevsimde, bu çorbaya paha biçmek çok zordu. Hem lezzetli hem doyurucu hem de ta Kafkaslardan gelen kadim bir gelenektir, kültüdü! Bu, geçmiş geleceğe taşıyan bir yemektir. Bu, birinci fasıl bitmiş, ikincisi başlıyor demektir. Süheylâ Öğretmen kaz çorbasından birkaç yudum aldı ve bir zaman öğrencilerinin gözlerine baktıktan sonra devam etti.

__Elinizdeki o ahşap kâseler de Maarif'in marifetidir evlatlarım. O öğretti bize, ahşabı oymayı, yontmayı ve dantel misali nakış nakış işlemeyi. Esasen, her şey onun adında gizliydi. Maarif, bilim ve tekniğin öğrenilmesiyle elde edilen; insanlığın yararına kullanılan her türlü hüner, sanat ve bilgiler toplamı demektir. Hiç şüphe etmeyin ki, bizim maarıftan başka hiçbir şeye ihtiyacımız yok! O da artık, pek çoğunuz gibi, marifetli öğretmenlerin ellerindedir. Bu hep böyle oldu niceydi! Karga yavrusunu kırk yol öğretir de bir yol uçurur.

Bir an durdu, pencereye doğru baktı ve anlattı Süheylâ Öğretmen.

__Bakın dışarıda, Maarif'in fenerleri astığı o ulu çınara! Çınarın da gürlmesi dal ile

ona sözüm yok; lakin onu ayakta tutan kökleridir! Boyu kadar topraktan içeriye kök salmıştır, bu suretle hayatta kalmıştır. İnsan köklerinden koparsa, nasıl hayatta kalır? Bizim hürriyetimiz bizim hüviyetimizdedir! Âl böyle böyle, bize kim olduğumuzu, kim telkin edecek? Kendi türkülerinden kopan milletler, başkalarının şarkılarını söylemeye başlarlar. Başkalaşmak, asimile olmak ve nihayet yok olmaktır! Bu, belki uzun vadeli; fakat son derece tehlikeli bir süreçtir. Yırtılan daima Deli Ahmet'in yakası! Olan hep bize olacak! Sen unutursan, ben unutursam; kökleri tarihi kuşatan geçmişimizi, geleneğimizi, hatırlayacak ve hatırlatacak olan kim? Ana gezer, kız gezer; bu çeyizi kim düzer? Kendisini dinleyenlere bir süre tebessümle baktı Süheylâ Öğretmen, söylediklerini hazmetmelerini bekledi ve sonra devam etti.

__İnsanımızın genlerinde çalışmak var. Hamdolsun her iş de gelir elimizden! Hayatım boyunca dur durak bilmeden çalıştım, çabaladım. Sadece cehaletle savaştım ve son nefesime kadar da cehaletle savaşta olacağım! Kendi siperimi aslâ terk etmeyeceğim; çünkü bilirim, cehalet de kendi siperini aslâ terk etmeyecek! Dünyanın en büyük düşmanı cehalettir! Onu yendiğimiz gün, dünya kurtulacak, aslâ daha erken değil! Sakın ilimden ve hakikatten ayrılmayın evlatlarım. Hile ile iş gören, mihnet ile can verir! İnsan için ancak bilgisi kadarı var. Köpeğin ahmağı, baklavadan pay umar! Hayatım boyunca hep şu sözü işittim: “Dünyayı sen mi kurtaracaksın?” Bu yaşıma geldim, bundan daha çirkin bir söz bilmem. Öz akrabalarım bile bir noktadan sonra, beni kınadılar. Emmim, dayım; hepsinden aldım payım! Dünyayı ben kurtaramayacağım; ama o yolda öleceğim! Neyim varsa bu uğurda seferber ettim ve edeceğim! Akıbet, herkes kendinde olandan verir. Yiğit yiğide, at; it ite, bit bağışlar! Altına bakan bir sarraf nazarıyla kendisini dinleyenlere baktı ve söyleyeceklerini topladıktan sonra anlattı.

__İnsan! İnsan evrendeki en zeki varlık; ama tam da orda bir tehlike bekler insanı. Zekâ, geriledikçe kurnazlaşır! Yaşamak için geliştirilmiş iğrenç bir reflekstir kurnazlık. Kurnaz insan, günü kurtarır; lakin bütün ömrü mahveder! Zekâyı geliştirmek zorundayız. İnsanımız gerçekten çok zeki; ama bu zekâyı eğitmek yerine, kurnazca pratikleştirmeyi seçerse, sonu hüsrana olur. Neydim öyle zekâyı ben? Kafa büyük, içi boş; tut kulağından, çifte koş! İnsanın varlık sahasındaki yegâne sebebi mücadeledir! Sakın kendinizi bolluğa, rahatlığa ve rehavete alıştırmayın! Bu, kendinize yapacağınız en büyük ihanet olur. Rehavete kapılan insan, kurda kapılan koyun gibidir. Yazın gölge hoş, kışın çuval boş. Kanser hastası ayağa kalkar da tembellik müptelası iflah olmaz bir daha! İncir babadan, zeytin dededen! Ne için dünyaya geldin peki sen?

Herkes, büyülenmiş bir şekilde dinliyordu o büyük öğretmeni. Soba ha söndü ha sönecekti.

Hademe Fazlı, yeniden müsaade isteyip, sobaya odun attı. Süheylâ Öğretmen, bu defa unutmadı ve aşkla anlattı.

__Herkes kolay ve rahat yaşamının derdine düşerse, hâlimiz nice olur? Sen dede ben dede, bu atı kim tımar ede? İnsanlar evlatlarını mal ve mülkle kutsadıklarını, kurtardıklarını sanıyorlar. Aman evladımın tırnağı taşa değmesin, bir eli yağda bir eli balda

olsun. İşte bizi bu hastalık mahvettiği için köyü duman duman göğe uçurdu Maarif. Herkese evladı şirin! Lakin ülke elden gidince, evladın ne yapacak yarın? Kuzusuna kıymayan, kebapı rüyasında görür! Öyle ya birisinin vazifeyi ele alması şart! O hacı, bu hacı, kim olacak boyacı? Herkesin uyuduğu bir gecede, birisinin nöbette kalması şart! Ben hayatımı buna adadım!

Durdu, bir an düşündü ve yeniden anlattı Süheylâ Öğretmen.

__Altı çocuğum var benim; hepsini okuttum. Hepsini de çok zeki ve donanımlıydı. Ter-cihlerini yapacakları zaman geldiğinde mühendis, mimar, avukat, doktor olmak iste-diklerini söylediler bana; ama ben hayatımda ilk defa onların bir arzusunu çiğnedim geçtim ve öğretmen olmalarını öğütledim! Siz, kendiniz yetiştirin artık mühendisi, mi-marı, avukatı, doktoru ve daha bir nicesini, dedim. Hepsini Anadolu'nun en ücra kasa-balarına gönderdim. Kimi Tunceli'de, kimi Van'da, kimi Aydın'da, kimi de Trabzon'da; ama hepsi yüce dağlar ardında. Hepsini bir kutlu amaçla nöbette! Bilgiyi kuşanan herkes, uzak diyarlarda, cehaletle savaşmak zorundadır. Sen, bunu bir kenara yaz. Hiç kimse kendi memleketinde peygamber olamaz!

Bir an durdu, gözleri boşluğa daldı gitti Süheylâ Öğretmen'in. Aklına gelen hatıranın güzelliği, yüzündeki tebessümden okunurken anlattı.

__Bir yaz, çok büyük bir kuraklık oldu. Zamantı Irmağı, yatağında ölen veremli bir ihtiyar gibi gittikçe zayıfladı. Binlerce yavru balık, kuru toprakta can veriyordu. Maarif ırmağının kıyısında kalan yavru balıkları tutup, teker teker suya atıyordu; ama bitecek gibi de değildi. Çocuk aklımla ona, binlerce yavru balık ölmekte; birkaç tane kurtarsan ne fark edecek, kabilinden bir söz söyledim. Maarif, bana hiç aldırmadı, bir balık yavrusunu daha suya attı ve gülümseyerek dedi ki, "Bak, onun için fark etti ama!" evet, gerçekten de fark etmişti. Yavru balık, suya girer girmez canlanmıştı. O gün, akşamın karasına kadar birlikte, suya yavru balıklar attık. Ben, o hadiseden sonra, bir kişi için bile gayretin yüceliğine inandım! Kendini ve gayretini az görme! Bir öğretmen, binlerce öğrenci okutur! Bir baş soğan bir kazanı kokutur. İnançla başını salladı ve aşkla anlattı Süheylâ Öğretmen; fakat artık konuşmakta zorlandığı her hâlden belli oluyordu.

__Şu an, şu saatte, Kars Kâğızman'da ya da Hakkâri Yüksekova'da veya memleketin sair ücra yerlerinde; bir kadın, bir can doğurur. Evlâdını evvela yokluğa sarar, öylece büyütür! O çocuk önce can, sonra heyecan bulacak! O çocuk, kutlu yarınlarımız, ay-dınlık geleceğimiz olacak! Ya onu kendi geleneğimizle, geleceğe hazırlarız ya da kendi sonumuzu. O yavrucaklara, bu gün nasıl bir kültürün evladı ve akıbet yarın koruyucu-su olacağını öğretmedikten sonra; iki kere iki kara, tahtada dört etmiş ne fayda? Onu eğitmezsen, cehaletin canavarı olup karşına çıkar ve başta kendi olmak kaydıyla, her güzel şeyi mahveder! Artık seni diş diş yemekte bir beis görmez. Bu yüzden, insan insa-nın kurdurur, demiş eskilerimiz. O vakit, Kıbleden geldi kışımız, Allah'a kaldı işimiz! Derin derin nefesler aldı ve artık zar zor konuştu Süheylâ Öğretmen.

__Evet, Maarif bütün köyü ateşe kurban ederken, sadece okulumuza dokunmamıştı. Tekrar söylüyorum, o büyük aziz, bize bir şey anlatmak istemişti. Hiçbir şeyimiz kalma-

sa da gene de hayatta kalırız; lakin okul, yani ilim olmadan mahvoluruz! Ya okullarımız ya da hastane ve hapishanelerimiz hınca hınç dolacak! Göreceksiniz bu olacak! Okka her yerde dört yüz dirhem. Ben, okulları doldurmak için çabaladım bir ömür. Ben ilme bir ömür vakfettim. Hekimden sorma, çekenden sor! İnsana, ekmekten sudan daha elzem olan öğüttür! Öğretmen misin, tek tek say talebelerini ve tek tek öğüt! Onların taze havsalarına kim olduklarını ilmek ilmek işle, satır satır yaz! Bil ve şüphe etme ki, sayılı koyunu kurt kapmaz. Saatlerdir aşkla ve iştiyakla anlatıyordu Süheylâ Öğretmen. İyice tükenmişti artık ve o anda oturduğu koltuğa yığıldı kaldı. Herkesten önce Başsavcı Ebru Hanım koştu sevgili öğretmenine sarıldı.

__Öğretmenim, öğretmenim!

Süheylâ Öğretmen'in talebelerinin içinde profesör olmuş doktorlar vardı. Koşarak Süheylâ Öğretmen'in yanına geldiler. Süheylâ Öğretmen onlara baktı ve gülümsedi.

__Telaş etmeyin, endişeye mahal yok evlatlarım. İyiyim ben.

Başsavcı Ebru Hanım yalvarırcasına rica etti.

__Gelin sizi evinize götürelim öğretmenim. Kendinizi çok yordunuz. Dersiniz o kadar kıymetliydi ki biz sizi hiç düşünemedik.

Süheylâ Öğretmen gülümsedi ve Başsavcı Ebru Hanım'ın yanağını okşadı.

__Daha bitirmedim kızım. Son bir sözüm daha var! Ancak ondan sonra...

Başsavcı Ebru Hanım, istemeden sözünü kesti öğretmeninin.

__Şimdi dinlenseniz, yarın devam etsek öğretmenim...

Süheylâ Öğretmen tebessüm etti.

__Yarınki kazdan, bugünkü tavuk yeğdir! Yarına kim öle, kim kala... Son bir söz söyleyeceğim, buna mecburum evlatlarım! Ondan sonra istirahate çekiliriz. Bilirim, siz de yol yorgunusunuz.

İkram edilen bir bardak suyu içti ve hiç düşünmeden anlattı Süheylâ Öğretmen.

__Buraya kadar, bana vasiyet olanı aktardım. Bundan sonrasını, benim vasiyetim olarak dinleyin evlatlarım. Emeğimin geçtiği herkesten ricamdır! Dünyadaki büyük işler, hep küçük gayretlerin neticesidir. Kasap isterse, keçinin boynuzundan yağ çıkarır. Çayınıza bir şeker az atın, ekmeklerinizi bir dilimcik küçültün, eskinizi yamayın, eşyanızı son nefesine kadar kullanın. Temin etmeyi bırakın, tamir etmeye bakın. Yaşamak, tamir etmektir evlatlarım! Dostlarınızla yakınsanız, tek ve ortak bir vasıta kullanın. Dünya artık başka bir yere doğru gidiyor. Korkarım, yakın bir gelecekte, kanaati sırtından vuracak şenaat! Daha iyisi her zaman olacaktır, siz eldekiyle yetinin. Küçük tasarruflarınızdan artıracığınız kuruluşlarınızla, koskoca bir memleket ihya edersiniz! Anadolu'nun ücra okullarına değerli kitaplar gönderin. İnsanlar kelimelerle düşünürler. Nice gelecek vaat eden kıymetli çocuklar, okuyamadıkları için güdük kalırlar. Bir kitabın, bir çocuğun fikrinde yakacağı ışığı tahmin edemezsiniz, kimse de edemez! Kitapların açtığı, kapı asla kapanmaz! Ben, ekmeğin kabuğuna ve kitapların içine doymadım çocukken.

__Ne zaman lükse ve keyfi harcamalara meylederseniz, Kars Kağızman'da, Hakkâri

Yüksekova’da ya da bu aziz toprakların herhangi ücra bir yerinde yokluk içinde dünyaya bir can getiren o kadını düşünün. Bir yaz, tatile gitmeyiverin; dağlar ardında bir köy okuluna gidin. Orda küçük bir kitaplık kurun. Hiç şüphe etmeyin ki, geleceğin üniversiteleri, kitaplıklar olacaktır! Sevdiklerinize asla pahalı hediyeler almayın! Onlara değerli kitaplar armağan edin. Onları mutlu ettiğiniz kadar, aynı zamanda kutsamış da olacaksınız. Bir akşam, bir adam evine, ekmeğin yanında, bir de kitap götürecektir. İşte o sabah, hiçbir şey bir daha eskisi gibi olmayacak. Her kitap, değerli cümlesi adedince, cehalete sıkılmış nurani bir kurşundur satır satır! Onu yenemese de mutlaka yavaşlatır! Neyi unuttum, diye bir an düşündü ve sonra birden hatırlamış olacak ki, tane tane anlattı Süheylâ Öğretmen.

__Unutmayın insanlık tarihi, bir acılar tarihidir ve şurası muhakkak ki, kolay olan tarafı geride kaldı. Yarınlar çok başka ve çok daha zor olacak! İnsanlar, en mükemmel iletkenlerdir, bu yüzden yarının dünyası, koskoca bir mahalle olacak! Teknoloji, sınır tanımadan ilerliyor ve insanlık onun karşısında, her geçen gün acze düşüyor. Bu hep böyle ve artarak devam eder artık. Yeni kuşaklar, teknolojiye yetemese de muhakkak yetişmek zorunda! Ne yazık ki bu yüzden, kaçınılmaz bir şekilde mekanikleşecekler. Eğitimin, ilmin, irfanın, erdemin, merhametin ve ahlakın olmadığı bir teknolojinin neler yapabileceğini hiç düşündünüz mü evlatlarım? Cehennem ateşini bilmiyorum; fakat sanayi ateşi, tamahkâr insanoğlunun en büyük cezası olacak yarınlarda! Bu yüzden, birileri daima uyanık ve daima nöbette olmak zorunda. İnsanlara, insanlığı telkin etmeye mecbursunuz; yoksa insanlıktan geriye bir şey kalmaz! Bu kader kaçınılmaz, siz de bilirsiniz ki, mızrak çuvala sığmaz!

Bir an düşündü ve düşündüğü şey tebessüm etmesine sebep oldu. Gülümseyerek anlattı Süheylâ Öğretmen.

__Bir keresinde, dışarıdaki o ulu çınarın altında Maarifle oturuyordum. Feyzullah’ın ak güvercinleri de yanıımızdaydı. Henüz köyü, kül etmediği o devrede. Her şeyi ona soruyor ve ondan öğreniyordum. O zaman ahali, gıyabında Maarif’e aziz diyordu. Ben de merak ettim ve Maarif’ten sordum aziz kimdir, nedir diye. O büyük öğretmen de bana tebessümle baktı ve “Başkası için çırpınan herkes; bu, bir Yusufçuk kuşu olsa bile evladım.” dedi bana. Büyük insanlar görevini, küçük insanlar daima çıkarını düşünür. Daima aziz olun evlatlarım ve unutmayın, bunun sadece tek bir yolu var! Ne yüce ne azizdir, başkası için çırpınan, çalışan insanlar!

Durdu ve biraz daha nefeslendi, bir süre dinlendi. Dışarıdaki ulu çınara bakarak konuştu.

__Ben ölürsem ki, bu pek yakındır; beni dışarıdaki o ulu çınarın altına defnedin. Ben, o çınarın altında, Maarif’in dizinde öğrendim, ne öğrendimse. Ömrümün en güzel zamanı orda geçti. Maarif’in bana bıraktığı bayrağı, ben de bu gece size devrediyorum. Artık hanginiz sahip çıkarsa! Yaşamak, en çok da sahip çıkmaktır. Siz de zamanı gelince, sizden sonrakilere devredin. Bir hayat boyunca nöbette olmak, elbette zor bir iştir; fakat buna değer! Benim için hayatın anlamı buydu ve ben kendimi, sadece bunda buldum.

Maarifin de dediği gibi, “İnsan, kendini bulduğu Şeyde, o nispette mutludur.” el hak! Çünkü yaşamak, kendi anlamını arayıştır. Kendine anlam arayan tek canlı da insandır! Artık bitirmişti Süheylâ Öğretmen ve kendisi de tükenmişti. Kendisine aşkla hayran hayran bakan öğrencilerine gülümsedi ve rica etti.

—Şimdi, beni evime götürün ve siz de iyice dinlenin evlatlarım. Nerde ve ne durumda olursanız olun, sakın dinlenmeyi ihmal etmeyin; yoksa hiçbir Şey yapamazsınız! Unutmayın, her iş yetişir, yeter ki molaya hakkını, gerektiği gibi tastamam verin! Molaya büyük hürmet gösterin. Bunu da Maarif söylemişti. O büyük aziz, bu mektebi yaparken; acele eden büyüklerimize böyle demişti.

Süheylâ Öğretmeni usulca evine götürdüler ve kazlara varıncaya kadar, herkes mektepten ayrıldı. Gece karanlığı örterken kat kat, fırtına, dışarıda Őiddetini iyice arttırdı. Herkes, başka birisi olarak ve annesinden süt emen sabi huzuruyla daldı derin uykulara o gece. Özkan, Başsavcı Ebru Hanım’ın bitişığindeki odada, devletin ona zimmetlediği silahına bakarak; en çok da o nöbet meselesini düşündü. Cehaletin karşısında bir asır nöbette olmak... Ne onurlu ne asil bir yaşanmışlık; ama bir o kadar da zor bir iş! Başsavcı Ebru Hanım yolun başında, “Öyle birisinin yanına gidiyoruz ki, buna değer.” demişti ve gerçekten de değmişti. Özkan, o gece yeniden doğmuştu! Maarif’ten aldığı istidat ve ilhamla, bir ömür cehaletle savaşmış ve artık bayrağı, yeni savaşçılara devretmişti Süheylâ Öğretmen. Son dersini de vermiş ve o gece, sabaha karşı, arzuladığı sonsuzluğa uçup gitmişti. Ertesi gün, soğuk bedenini bulduklarında, yüzünde tarifsiz bir sevinç ve bambaşka bir tebessüm donmuş kalmıştı. Sanki küçük bir çocuk, rüyasında annesini görmüş gibi mutluydu. Belki de son nefesinde karşısında, hayatı boyunca yollarını gözlediği, biricik öğretmeni Maarif vardı. Değil mi ki insan, bu kadar mütebessim, ancak en sevgiliye bakardı.

Saatçi Yahya

MEHMET ALİ BAŞKURT

Başucumdaki saatin tik tak tik tak sesi odanın içerisindeki sessizliği yaramaz bir çocuk gibi baltalıyordu. Tik tak, tik tak, tik tak sesi bir süre sonra kulağıma bağırarak bir gece canavarına dönüşmeye başlamıştı. Bu ses hiç de nazik değildi. Huzursuzluk doluydu. Hem insan neden uyumak için çaba sarf eder ki anlamıyorum. Uyuma isteği, zamana gereksiz bir itaat gibi gelince uzandığım yataktan söylene söylene doğruldum. Her zamanki gibi yine uykusuzluğu seçtim. Oysa uykusuzluk bana iyi gelmez. Sinirli ve huzursuz ruh hâlimi ayyuka çıkarır.

“Ruhsal yoğunluğu fiziksel yorgunlukla dengeleyen insan rahat uyur.” gerçeğini üzerime örtüldüm ve kalktım. Yataktan çıkar çıkmaz az bir zaman önce bağırarak gece seslerinin hepsi sus pus oldu. Huzursuzluğumun yerini dingin bir zaman aldı. Komodinin üzerindeki o huzursuz saati elime aldım. Elime aldığımda şingır mıngır sesler çıkardı. Koltuğa geçip oturdum. Bir süre sonra oda sakinleşti. Saat tam olarak sıfır üç, otuz üçü gösteriyordu. Bir gece vakti tik tak, tik tak sesleriyle neden beni rahatsız ettiğine dair metalik saate uzunca baktım. Saatin, zamanın kulu kölesi olduğuna kanaat getirdim. Zamanın da insanları nasıl avladığına ayrıca tüm insanlığı nasıl kırıp geçirdiği gerçeğini anlamaya çalıştım. Zamanın bizi sonsuzluğa ya da yokluğa sürüklerken neler hissettiğine? Olan bitenin farkında olup olmadığına kadar birçok şeyi sormak istedim. Zannımca saat, zamana kayıtsız şartsız itaat eden zamanın meleği idi. Bana cevap veremeyecek kadar cansız olduğunu da biliyordum. Kendimdeydim, gülümsüyordum. Saatin mat zeminine kırmızı bir ejder resmedilmişti. Birbirine yaslanmış anların toplamıydı zaman. Yelkovan ve akrep ufak ufak bizden an çalıyordu. O zemine çizilen ejder, an canavarı gibi geldi bana. Sonunda bizi yutup bitirecekti. Saatçi Yahya komşumuzdu. Evimizin bir aşağısındaki derme çatma taş bir barakada yaşıyordu. Mardin’in her evi ferah değildir. Dar sokaklarında iç içe boğulmuş birçok ev de vardır. O, küçücük ahırdan bozma evde tek başına oturuyordu. Saatçi Yahya ile ilgili okuduğu için deli, pejmürde giyindiği için dilenci olduğu söylenirdi.

Saatçi Yahya, çocukluğumdan yadigâr kalan en güzel anılardan biridir. Çünkü o toz pembe dünyamızda bizi beyaz katıra bindiren ufak tefek, fakir, yaşlı bir ulaktı. Belki de bilge bir şehzade lalasıydı. Büyülü bir dede gibi gelirdi bize. Beyaz katıra her bindiğimizde beyaz atlı prens sanırdık kendimizi. Hayallerimizin anılarını öyle dokumuştum. Saatçi Yahya bizim ilk öğretmenimizdi. Bize zaman üzerine sorular sorardı. Soruların cevabını bulup getirdiğimizde beyaz katırına binebileceğimizi söylerdi. Gidiş geliş için,

“Kırık gül çizebilirsiniz.” derdi. Saatçi Yahya’ya göre Mardin’in sokakları gül doluydu. Beyaz katırla küçük bir tur attığımız sırada katırın toynak izlerini sayardı. “Katırtırnağı gül açar sokağa.” der, susardı. O suskunluktan sonrası bizim hayallerimizdi. O, hayalleri bize bırakan bir ihtiyardı. Başından çıkarmadığı kasketiyle, yaz kış giydiği kahverengi yeğeliyle, yamalı pantolonuyla, çarpık ve ağır yürüyüşüyle tuhaf bir adamdı ama tuhafılığı bizim umurumuzda değildi. Bizim için önemli olan ne dediği ya da onun nasıl görüldüğü değil beyaz katıra ne kadar bindiğimizi.

Mahalleli, Saatçi Yahya için delidir, derdi. Genel kanı buydu. Saatçi lakabı mesleğinden gelse de; ucuz pahalı, kırık dökük, antik kuntik fark etmeksizin bulabildiği, erişebildiği tüm kol veya duvar saatlerini toplamaya başladığı zamandan kalmaydı. Saatçi Yahya delilik derecesinde bir tutkuyla saat koleksiyonculuğuna soyunmuştu. Bu pahalı bir işti ve maddi durumu buna elvermiyordu.

İlkin satın aldığı saatleri kendi küçük iş yerinde sergiliyormuş. Ama mahalleli bir süre sonra yalnız yaşayan bu adamın görüldüğü gibi fakir olmadığı yaygarasını koparmış, evine gönderdikleri sıcak yemekleri de kesmişler. Çünkü onlara göre bu koleksiyonculuk onun zengin bir kısır ve mala hevesli bir dilenci olduğuna delaletmiş. Sıcak yemekler kesilmiş, dedikodu almış başını gitmiş, dedikodu sakızı ağızdan ağza çiğnenmiş ve nihayetinde konuşulanlar saatçi Yahya’nın da kulağına gitmişti. Saatçi Yahya mahallelinin baskısına dayanamamış ve biriktirdiği bütün saatleri sattığını ilan etmişti. Bir tek duvar saatini bırakmıştı. Bu saati de girişi caddeden oldukça düşük duran dükkânının dış kapısına asmıştı. O saati çok iyi hatırlıyorum. Saat tam olarak; 00:00’ı gösteriyordu. “Sen saat tamircisisin! Neden kapındaki saat çalışmıyor?” denildiğinde Saatçi Yahya soruyu geçiştirir, “terzi söküğünü hiç diker mi?” der. Sonra gülerek, “O da işimin bereketidir, işlerim yürüsün diye.” derdi. Çok sonradan anlayacağım bir sırda. Açıklamak istese bile anlaşılmayacağını biliyordu. Çünkü kimilerinde ölünceye kadar olgunlaşmaz zaman. Bundan emindi sanırım. Onun için susardı. Saatçi Yahya’nın saat biriktirme kararından vazgeçmesi mahalleli tarafından olumlu karşılanmış, evine her akşam yeniden sıcak yemekler gelmeye başlamıştı. Fakat fısıltılar, işleyen bir zaman saati misali, durmak bilmedi. Saatçi Yahya’nın tüm saatleri evinin bitişiğindeki derme çatma beyaz katır ahırında gizlediği fısıltısı kulaktan kulağa yayılmaya başlamıştı. Derme çatma katır ahırının sığınak bölümünün olduğu ve bu sığınakta saatleri sakladığı, bu gizli bölmede binlerce saat olduğu iddia edilmişti. Ancak zamanla bu mahalle fiskosu ot ateşi gibi nasıl hemen parlamışsa öyle de sönmüştü. Hatta bu yersiz dedikoduyu yapanların şirret ve cimri olduğu söylenmeye başlanmış; dedikodu rüzgârı da Saatçi Yahya’dan taraf esmeye başlamıştı. Saatçi Yahya ve saatleri bir süre sonra unutulmuştu.

Beyaz katıra binmek için Bab-ı Sor Mahallesinde yaşayan çocuklar olarak günde en az bir defa Saatçi Yahya’nın dükkânına uğradık. Bazen de katıra binme zamanı gelsin diye saatlerce orada toplaşır, bağırır, çeşit çeşit oyun oynardık. Dükkânın önü oyun bahçemizdi. Aşık attığımız, istop, yakan top ve birdirbir oynadığımız eğlence alanı-

mızdı. Mahalle sesimizle yankılanırdı. Bu bize aile sıcaklığını yaşatırdı. Ben de o mutlu çocuklardan biriydim. Saatçi Yahya'nın bana sorduğu ilk soru şuydu, “Bir gün kaç saattir?” çok basit bir soruydu. Kalbim göğüs kafesimi yerinden oynatmıştı. Nefes nefese, “Yirmi dört saattir.” demiştim. Daha heyecanım geçmeden Saatçi Yahya beni cılız kollarımdan tuttuğu gibi katıra bindirmişti. Katırın yularından tutup yaklaşık on metre aşağıya oradan da kapısı iyice basık olan dükkânın önüne tekrar getirmişti. O an tüm kaslarım gerilmişti. Kaskatı kesilmiştim. Bacak kaslarımın ağrısını hâlâ hissederim. O vakit zaman zaman ve an durmuştu. Mardin'e ilk defa hakkıyla katırturnağından kırk gül çizmiştim. Günden güne sorular zorlaşmıştı. “Bir gün kaç dakikadır? Bir gün kaç saniyedir? Bir hafta kaç saniyedir? Bir yıl kaç saniyedir?” bir zaman sonra soruları bilmek için kâğıt kalemle gidiyorduk. En son meşhur, “On iki çarpı altmış çarpı altmış kaç eder?” sorusuna gelirdi. Bu sorunun cevabını herkes bilirdi. Çok önemli bir soruydu. Bu soru ile karşılaşan kişi mutlaka kâğıt, kalem ve hesap makinesi kullanırdı. Saatçi Yahya'nın cevabı merakla beklediği tek soru bu soruydu. Cevabı aldığı anda neşeli bir ihtiyara dönerdi. Zamanla sorular ağırlaştı, çocukluk bitti ve biz Saatçi Yahya'yı anılarımıza gömdük.

Saatçi Yahya'yı en son üniversiteyi bitirdiğim yaz ziyaret etmiştim. Dış kapının girişindeki duvar saati hâlâ 00:00'ı gösteriyordu. Dükkânına eğilerek geçebildim. Sanki kapıyla birlikte zaman da küçülmüştü. Saatçi Yahya ihtiyarlamıştı. “Yahya Amca nasılsın?” dedim. Başımı kaldırdı, “İyiyim, oğlum sen nasılsın?” dedi. Her zamanki gibi naifti. “Beni tanıdın mı?” dediğimde durdu, hatırlamaya çalıştı, “Şeyhmuş'un oğlu Toprak.” dedim, hatırlamadı. Elinde köstekli bir saat vardı. Onunla uğraşıyordu. İsrarla konuşmak istiyordum. Beyaz katırı ölmüştü. Beyaz katırdan, sokaklara çizdiği güllerden bahsetmek istedim ancak cevap verecek mecali kalmamıştı. Herkesin merak ettiği ve onu da ilgilendirdiğini düşündüğüm soruyu sormak istedim, “Yahya Amca dış kapıdaki saat neden 00.00'ı gösteriyor?” dedim. Başını köstekli saatten kaldırdı, “On iki çarpı altmış çarpı altmış kaç eder?” dedi. İrkildim. Bu soru tüm çocukluğumu üzerime boca etti. Bağırışlarımız, gülüşlerimiz, oyunlarımız ve kalabalığımız hepsi geldi ve göğüs kafesimin içine kondu. Gülümsedim, “Yahya amca ben tarih okuyorum, matematik çok bilmem.” dedim. Hafifçe başını kaldırarak, “İyi ya sen zamanı tarihten bilirsin ben matematikten!” dedi. Saatçi Yahya'nın dünyasındaki zamanın içerisinde nerede duracağımızı kestirmek güçtü. Cevabı ezbere biliyordum. Ama bu soruyu alan kişinin kâğıt, kalem ve hesap makinesi kullanması gerektiğini biliyordum. Kalktım, karşıdaki bakkala geçtim. Hesap makinesinden on iki çarpı altmış tekrar çarpı altmış yaptım. Hesap kırk üç bin iki yüz çıkmıştı. Hesabı bakkaldan ödünç aldığım kâğıda geçirdim. İçimdeki çocuk sevincini tekrar yaşayamadım ama hesabın nereye gideceğini merak ediyordum.

Dış duvar saatinin 00:00'da durması, koleksiyonculuğu, zaman dolu soruları, matematik merakı, ısrarla para getirmeyen saat tamirciliğine gönül vermesi ve bunu hâlâ devam ettirmesi olağan gelmiyordu. Elimde kâğıt, kalem ve hesap makinesi ile dükkâna tekrar döndüm. Yanına oturdum, “Kırk üç bin iki yüz.” dedim. Gülümsedi, “Evet”

dedi. Tebessümü çok yalındı. İçerisinde ne heves ne hile ne de kibir vardı. “Peki, Yahya Amca bu cevabın sorduğum soruyla ne alakası var?” dediğimde, “Zamanı durdurmanın matematiksel hesabıdır.” dedi. Bu insanda sezinlediğim bir şeyler vardı. Yunan filozoflarını bilmiyordu belki ama Ebu’l İz’in ruhunu taşıdığından eminim. Mayası bu topraktandı. Merakı ve tutkusu Muallimi Sani Farabi’ydi. Beni adam yerine koymuştu ya da bir ihtimal onu anlayacağımı sanmıştı. Mektepliydim, belki de benim için, “Anlar” diye düşünmüştür. Merakla “Nasıl?” dedim. “Gel!” dedi. Gözleri iyi görmüyordu. Bundan dolayı kalbine sığınmak istedim. Yanına biraz daha yanaşım. Çok yavaş hareket ediyordu. Köstekli saati 00:00’a getirdi. Pilini çıkardı. Saatin ön camını da çıkardı. Parmağıyla bir saniye ileri aldı. Elleri kırış kırıştı. Hem ses tonu hem hareketleri çok yorgundu. Her hareketi sabır doluydu, “Bu bir saat eder.” Bir saniye daha ileri aldı, “Bu iki saat eder.” Üçüncü saniyeye geçti. “Bu üç saat eder.” dedi. Altmış saniyenin sonunda yelkovan birinci dakikayı gösteriyordu. Ve altmışıncı saniye tam olarak altmış tane saat ediyordu. Bu defa yelkovanı iki, üç, dört ve en son altmışıncı dakikaya getirdiğinde akrep bir saat ileri atılmıştı. Buradan nereye ulaşmak istediğinden emin değildim. Biraz da onun anlatımına bırakmak istedim. Zaman üzerine hiç böyle düşünmemiştim. Akrebi iki, üç dört ve en son on ikiye getirmişti, “Zamanı durdurmak istiyorum.” dedi. “Bu mümkün değil.” dediğimde bana çıkışarak, “Ne biliyorsun sen?” dedi. Bir anda aksi bir ihtiyara dönüştü. Kırmak ya da kaçmak istemiyordum. Hava sıcaktı ve saatçi Yahya’nın dükkânı her zamanki gibi gölge doluydu, serindi; toprak, taş ve nem kokuyordu. Dükkânının önünden gelip geçenlerin sadece ayakları görünüyordu. Gün yirmi dört saattir ve o günü on iki saat üzerinden değerlendiriyordu. Zamanı durduramayacağına dair onu ikna edemeyeceğimi çok iyi anlamıştım. Ama nereye varmaya çalıştığını da öğrenmeye çalışıyordum. “Birinci saati ilk saniyede, ikinci saati ikinci saniyede, üçüncü saati üçüncü saniyede...” diye devam ederken, on iki çarpı altmış çarpı altmışın ne olduğuna dair koleksiyonculuğunun sırrına doğru gittiğini çözmeye başlamıştım. Yelkovanın gösterdiği her saniye için bir saat biriktirmesi gerektiğini düşünüyordu. Toplayacağı kırk üç bin iki yüz saatin her bir saatini gün içerisindeki bir anda durduracaktı. Böylece zaman hiç akılmıyormuş gibi görünecekti. Zaman durduğu an, o yürüyecekti. Zaman o olacaktı. Fikri bu olmalıydı.

Hep gençlerin uçuk, garip ve saplantılı olduğunu düşünmüştüm. Böylesi bir ihtiyar görmek ve onu anlamak beni mutlu etmişti. Gölge dolu dükkândan çıktığımda gözlerim kamaştı. Güneş safran sarısıydı ve her yeri kavuruyordu. Saatçi Yahya acaba zamanı dairesel mi yoksa düz bir çizgide mi düşünüyordu? Bana göre zamanı sadece saat olarak düşünüyordu. Ona göre zaman daireseldi. Zaman üç yüz altmış derece sonra kendi yerindeydi ancak zamanın çizgisel olması ve sonsuzluğa vurması gerekmiyordu muydu? Belki de Yaradan’ı 00:00’da bulmuştu. Yaradan oradaydı ve ona göre orası varoluş noktasıydı. Yaradan sıfır noktasındaydı. Öyle düşünüyor olmalıydı. Yaradan’ın olduğu yeri belirten saati yanında bulundurması yeterliydi. Zaten zaman hep orada durmaz mıydı? Biz ona gideriz. Çünkü zaman, yok oluşa adım adım yürüdüğümüz yoldur. Evet, insan,

zamana karşı hep kaybeder ama kaybediş; ruhu olan bir hayat, muhteşem bir mücadele ve destansı bir hikâye barındırmalı. Kafam allak bullaktı. Belki de Hallac-ı Mansur’u bir defa daha anlamadık. İki yıl sonra saatçi Yahya’nın öldüğü haberini almıştım. Ölüm haberiyle birlikte meraklılarının ortaya çıkardığı bir gerçek vardı. Yılların fısıltı gazeteleri haklı çıkmıştı. Saatçi Yahya öldükten sonra koca bir miras bırakmıştı. Beyaz katırın ahırından üç bin üç yüz otuz üç saat çıkmıştı. Şimdi bu gece vakti elimdeki saatin sıfır üç otuz üçü göstermesini zamana denk gelmiş tesadüf sayıyorum elbet. Mirasçısı olmadığı için mahalleli o saatleri talan etmişti. Gizli hazine hikâyesi gibi anlatılan bu hikâye de yanlış bir hesap içerisindeki Saatçi Yahya’nın zamanı durdurmak için otuz dokuz bin sekiz yüz altmış yedi tane saat eksigi vardı. Saatçi Yahya şimdi yaşamış olsaydı ona, “Zaman ve zekâ depolanamaz şeylerdir.” demek isterdim. Saatçi Yahya herkese yakındır. Yaradan’ın sıfır noktasına geldiği andadır. Elimdeki kırmızı ejder motifli saatin pillerini çıkardım. Saati tam 00:00’da durdurdum. Yaradan’ın sonsuzluğuna yolculuk bu kadar rahat oluyor demek ki. Modern fiziğin dediği gibi sanırım Saatçi Yahya benim için anda duran tüm zamanlar gibidir.

“Saatçi Yahya!” diye mırıldandım, “Zaman, varoluşun kendine dönüşüdür.” diye düşünürken keyfimin iyice yerine geldiğini fark ettim. Balkondan serin bir hava esti. Açık kalan balkon kapısından perde durmadan beni çağırıyordu. Balkona çıktım. Bakkal kapanmıştı. Sokağın ortasında kapkara bir köpek yatıyordu. Sokak lambasının altındaki ışıktaki silüet gibi duruyordu. Sokağın orta yerine kurulmuş kapkara köpeği zamanın karadeligi olarak çekmek istedim. Fotoğraf makinemi almak için heyecanla içeri geçtim. Döndüğümde köpek kaybolmuştu. O küçücük anın içinde hayal, düşün ve zaman yitip kaybolmuştu.

Gurbet

MURADIYE TAPLI

Burada yerli değiliz fakat yerleşik de olmadık nedense. Biz mi sahiplenemedik bu şehri, o mu dışladı bizi çözebilmiş değilim. Kırk yılı devirdik de hâlâ memleket deyince burnumun direği sızlar. Çocukluğumda her pazar rotamız aynıydı. Sabah kahvaltımızı yapmadan çoluk çocuk düşerdi yola. Köşeye varmadan mutlaka bir teyzemle karşılaşırdık. Diğer sokağın başında başka bir teyzem çıkardı karşımıza. Yavaş yavaş ekip toplanırdı. Nenem sabah ezanıyla kalkardı. Çayları demleyip otururdu camın yanına. Dış kapıda dedem ve bir kucak dolusu ekmek... Fırından yeni çıkmış ekmek kokusuyla eve girerdik. Güle oynaya bir pazar, her pazar... Kışın içeride, salonda şenlik; yazın bahçede... İkisi de ayrı güzel ama ille de bahçemiz... Evin önünde dış bahçe vardı; yarısı toprak, yarısı beton. Asıl içeride bir avlu var ki içine apartman dikseniz, olur. O kadar büyük yani. Saya altı, ocaklık, kuruluk... Nenem kahkahalarla karşılar bizi, biraz da soluk soluğa, biraz da heyecanlı. Şimdi düşünüyorum da hiç mi sıkıntısı olmaz insanın, hiç mi ağrısı sancısı olmaz? Öyle gülerdi ki göbeği bir göğsüne çıkar bir dizine iner. Ekmekleri neneme tutuşturdu mu dedemi tutmanın mümkünü yok. Şöyle bir kurulum tahta divana. Gelen eniştelere de sıralanır etrafına, koyu bir sohbet başlar. Esnaf ve Sanatkârlar Odası gibi o zamanlar bizim ev; döşemeci var, sayacı var, bacacı var, çaycı var, tabak var. Hepsinin hâlini hatırlarını sorar, çarşıda pazarda ne olduysa öğrenirdi. Kendi de bakkaldır dedem. Havuzlu Çarşı'da kime sorsanız tanır, öylesine yerli yani. Dedemin beş kızı var. Hepsini yanımda dursun diye hiçbirini memura vermemiş. Evlat yolu mu gözleyim? Elin oğlu getirecek diye gözüne mi bakayım? Ben böyle kalmam ya yaşlılık var, hastalık var demiş. "Hacı Amca, bu devirde esnafa kız verilmez, yazık etme çocuklara." diyen çok olmuş; dedem, Nuh demiş peygamber dememiş. Hep gözünün önünde olmuş kızları. Bir eli üstünde olmuş çocuklarının. Belki de bu yüzden dimdik yürür anneler yolda sokakta. Belki de bundan çok güçlü kadınlar hepsi. Ellerinden ne uçan kurtulur ne kaçan! Hiç kimseye minnet etmezler de. On parmak, on marifet her birinde. Saat ona doğru kadro tamamlanır. Önce gelenler çoktan mutfağa geçmiş, bahçeye açılan pencereden tabaklar geçmeye başlamıştır. Üç sini donatılacak şimdi. Tahta divanın önünde büyük bir Demirci halısı serili. Erkekler ve dedem burada oturur. Buradan az öteye, ocaklığa bakan tarafa, bir makine halısı serili. Kızlar ve nenem burada yapar kahvaltıyı. Saya altına dokuma kilim atılır. Kilim deyince iplikmiş çaputmuş gelmesin aklınıza. Yörüklük var ya serde! Keçi kılından dokunmuş bir kilim düşerdi çocukların payına... Aramızda uyanıklar yok değildi. Altına hırkasını, yeleğini serip otururlardı

ama ne fayda... Hiç oyalandığımızı bilmem ben sofrada. Kahvaltı hemen bitsin diye her şeyi yer, sofradan kalkardık. Hiçbir şey dökülmeden, zeytin peynir seçmeden -ne varsa- ye ve kalk. Anne olunca anladım kıl çulun hikmetini. “Şunu yemem, bunu istemem.” cümleleri çınladıkça kulaklarımda...Çok akıllı kadınmış nenem! Yoksa o kadar çocuk nasıl idare edilir? Birleştirilmiş sınıf gibiydik biz bir araya gelince. Çocukluğumun en güzel zamanlarıymış. İçimde huzur bulamadığım zamanlarda rüyalarımda o eve sığırım hâlâ; bazen saya altında saklambaç oynarım kardeşlerimle bazen kıl çulun üstünde salça ekmek yerken görürüm kendimi. Biz lisedeydik vefat ettikleri zaman. Beş ay arayla toprağa verdik. Dedem görmedi torunlarının büyük okullara gittiğini. Şahit olsaydı, eminim, bizle gurur duyardı.

Bahçede oynarken oyunu bölüp fındıklı akide şekeri dağıtırdı bize. Önce birer verirdi sonra ikinciye uzatırdı. Kızlara “Bu da annelik payı! Taş olun baş yarın ama edebinizi bırakmayın elden!” Oğlanlara da “Buyurun alın Efendiler! Emanete ihanet etmeyin. Elinizden, dilinizden emin olsun insanlar!” Çocuk aklı işte... Yediğimiz şekeri kâr bilir, söylenen sözü hissetmezdik.

Annemler memlekette hiç çıkmadı. Beş kardeş el ele, diz dize bir ömür... İlk ben açtım kapıyı. Üniversiteye gideceğim diye çıktım yola; sonra giden gidene... Okumaya gidenler, çalışmaya gidenler, gelin olup gidenler... Gidenler dönmedi bir daha... Çil cücüğü gibi dağıldı kardeşlerim. Öyle dağıldık ki Almanya’ya Amerika’ya yerleşen bile oldu. Nasip böyleymiş dedi büyüklerimiz. Zaman değişti dedi kimileri. Zaten esnaflık da kalmadı varsın okusun çocuklar diye avuttular birbirlerini. Biz hiçbir şey anlamadık o günlerde. Akide şekerine sevindiğimiz gibi... Üniversiteli olduk diye övündük. Atandık, iş bulduk diye kıvandık. Telli duvaklı gelin olunca o büyüğü hep sürer sandık. Öyle oluyor ki bazen bir şeyler düğümleniyor boğazımda. Meğer ağaç, yaprağı ile gürlermiş. Meğer biz o ağacın gölgesinde büyümüşüz de haberimiz olmamış. Ben, bunu kırkımı aşınca anladım. Şu şehrin sokaklarında yuvarlanıp giderken ömrüm, yara bere içinde kaldı yüreğim. Kıl çulun üstünde oturmaktan daha çok can yakıyormuş şehre bakan bir camın önünde oturmak. Yokluk deyince parasızlıktan şikâyet edenlere, tası tarağı topla da gurbete çık diye çok söylendim. Şöyle beş on yıl yaşa hısım akraba görmeden. Düğünsüz bayramsız, bir başına... İnsansız kal da gör bakalım asıl yoksulluk neymiş. Eşim okuldan sınıf arkadaşım. İki de çocuğumuz oldu. Üç yaş arayla dünyaya geldi bebeklerim. Öncesi evlilik değil, evcilikmiş... Tek çocuk, hiç çocukmuş; iki çocuk, çokmuş... Annemleri daha sık düşünür oldum o aralar, daha sık düşledim dedemi nenemi, terapi gibi pazarları... Çok şükür ki büyüdü çocuklar. Kendi ihtiyaçlarını bari görseler dedğim zamanlar çok oldu. Ofiste bir arkadaşım vardı, ne zaman serzenişte bulunsam itiraz ederdi “Öyle deme, en güzel zamanların şimdi. İşlerini sen yapıyorsun ama gözünün önünde duruyorlar. Büyüyünce herkes kendi aklının peşine takılıp gidiyor. Bedenin yoruluyor ama kafa yorgunluğu daha zor.” Doğrudur deyip susardım. Kişi, kendinden bilirmiş işi. Ben de öyle yapmadım mı? Sanki memlekette okul mu yoktu okumaya? İş

mi yoktu çalışmaya? Koca mı yoktu evlenmeye? Hayaller, hevesler, aşk... Dönüp bakınca koca bir boşluk, anlamsız hepsi... Bazen, kızaran gözlerimi görünce, küçüğüm gelip dolardı kollarını boynuma. Anlam veremezdi ama hissederdi. Sonra büyük, atladı mı üstümüze oyuna bozardık. Gözyaşlarım çocuklarımın kahkahalarında silinir giderdi. Bir de Sema abla anlardı hâlimden. “Karadeniz’de gemilerin mi battı kız? Ne bu hal? Nenedi mi özledin sen? Al gel çocukları bu pazar. Kıl çulum yok ama yere sereriz bir sofraya!” gülüşürdük, dağılırdı kara bulutlar. Yalnız yaşardı Sema abla. Bir evin bir kızımı. İşe başladığı sene evlenmiş, sonra ikizleri olmuş. Okutmuş, büyütmüş de sonra herkes bir yol tutmuş kendine. “Sen necisin?” diyen olmamış kadıncağıza. Yurt dışına giden, kalmış orada. Yazdan yaza gelmişler, o da tatil niyetine. Eşi vefat ettiğinde beraber çalışıyorduk. Sen tek kişisin, gel bizim siteye derdim. Olmaz derdi; kırk yılın adı var, gelin girdim ben o sokağa, oğlumu kızımı everdim diye noktayı koyardı. Sonuçta hesap hep aynı yere çıkardı. Bazen hayıflanırdım. “Aman be sen de!” diye keserdi sözümü. “Bankanı çantanda taşıyorsun. Araban da var. ‘Neymiş, hısımlı akraba yokmuş!’ Ayol duymadın mı hiç? Akranın ettiğini akrep etmemiş insana! Al çocuklarını, bağla arkaya, at kendini parklara! Bak haritadan her yer yeşillik, her yer park. ‘Örtüp kapıyı gidiyormuş!’ Hiç takmam vallahi! Bacadan çıkarım, pencereden çıkarım, ben de giderim! Çocuk dediğin kendi büyüyor kızım, insanın en yakın arkadaşı kendisidir. Niye yalnız kalıyormuşsun? Elin ayağın tutuyor, gözün görüyor, bebelerin de yanında olduktan sonra... Sen daha ne arıyorsun? Yağmur çamur bir şey yapmaz insana. Topla çocuklarını, ört kapıyı, çık evden!” Ne zaman konuşsak şimşekler çakardı beynimde. Belki onun da eksikleri vardı gençliğinde, belki özlemleri, belki yıkılışları... O da benimle konuşurken sanki kendi yaşıyormuş gibi davranırdı. Sanki kendi eksiklerini tamamlıyor, özlemlerini gideriyor; öyle cümleler kuruyordu ki taş, gediğine cuk oturuyor. Dediklerinin çoğunu yapmışımdır. Ne zaman darlansam “abla” diye kapısında alırdım soluğu. On sekiz yıl birlikte çalıştık, dile kolay. Eşekten düşenin hâlini yine eşekten düşen anlarım. Emekli olduktan sonra da ayrılmadık. Çocuklarıma ikinci kapı oldu. Nene kadar göbeği yoktu ama âdeti aynıydı; çayı ocağa koyar, camın kıyısına ilişirdi. Sofrayı kurmak bana düşerdi. Güldü mü gamze gamze olurdu yanakları. Oncağız eksiklerini tamamladı bizle. Benceğiz de ömrümü mayaladım eşliğinde. Bugün “ablama” kaybedeli on gün oluyor. İçimdeki boşluğun tarifi yok. Bu şehir canımı çok yakmıştır ama bu, başka... Perşembe pazara giderdik, ayda bir sinemaya, arada tiyatroya, yerlere serilip kurduğumuz sofraların hesabı yok... Çocuklarım annemden çok onu gördüler, onun gölgesinde boylandılar. Sadece kan bağı ile akraba olunmazmış meğer... Dönüp baktığım zaman, biz beraber bir ağaç olup da gürelemiş yıllardır. Yine karalar bağladı yüreğim, gelip çözecek kimsem de yok. Ah Sema Ablam olaydı... Bir solukta atardım kendimi kapısına... Sanki iki bebeğimle buraya geldiğim gün gibi bugün. Öyle darlandım ki sormayın... Tutunacak dalım, sığınacak kapım yok... Şimdi bizim kapı çalıyor, hayırdır inşallah! “Anahtarım vardı ama sana spor olsun diye zile bastım.” diyerek sırtıyor küçüğüm karşımda. İçimdeki fırtınayı hissetmiş olmalı.

Küçüğüm dediğime bakmayın; okul çoktan bitti, işe girdi, geçen yaz da yuvasını kurdu. Çok isteyen oldu, vermedim uzaklara. Verir miyim? Kimin torunuyum ben. İki bina var aramızda. Büyüğüm de üç sokak ötede. Gurbet, şuramda oturan koca bir dağ... Yüreğim kaldırmaz ötesini... “Anlaşılan senin gemiler yine batmış!” diyor gülererek. Gözündeki ışık, sesindeki şevk, mest ediyor beni, canım kızım benim. Ne zaman konuşsa inciler dökülüyor dudaklarından. “Baksana şu bahçeye! Herkes yerli mi burada? Hepsi mutlu mu eşiyile? Çocuklar çok mu akıllı uslu? Kaçının ailesi yanında? Hiç düşünüyor musun? Evet, ben çok şanslıyım, yanımdasın çünkü fıstığım ama sen de çok şanslısın; muhteşem bir çocukluk yaşamışsın, sonra Sema anneannem çıktı karşına. Çocukluğunu anlatırken gözün parlıyor hâlâ. Anneannemin gölgesinde az mı soluklandık, a benim güzel anacığım? Ne diye karalar bağlıyorsun şimdi? Bu iş, bayrak yarışı misali... Sema ablan göçtü gitti ama bayrak sende...” Ampuller yanıyor tepemde, şimdi bir kahveyi hak ettin işte Küçük Hanım!

Günler sonra ilk defa balkona çıktım bugün. Biraz tedirginim hâliyle, yeni bir düzene niyet ettim. Nasıl olacak acaba? Beni kabul edecekler mi? “Abla” diye çalan olacak mı kapımı? Çok da heyecanlıyım. Gün, yarısını çoktan devirdi. Balkonda camın kıyısında oturuyorum. Sitenin çocukları parkta oynuyor, anneler kameriyede. Tam zamanı harekete geçmenin. Şöyle bir kek çırsam da indirsem aşağıya. Patates salatası mı yapsam? Kısırı çocuklar yer mi ki? Ay ne zormuş! Tevekkeli bizim neneler çaydan ötesine karışmamış! En iyisi kendim gideyim de bir tanışayım, haftaya da çay demlerim!

Yüz Mark

SEBAHAT ÖZENMİŞ TUZALAN

BERİKİ

Kendini yatağa atıp taş gibi uyuduğu gecelerden biri değildi. Diş ağrısıyla her yeri zonk-luyordu. İnledi. Ağladı. Çocuklukla gençlik arasında kalmanın zorluğunu anladı. Kimse onu anlamaz o her şeyi anlardı. Bu saatte edepsizlik olurdu. Babaannesi, herkes uykudayken doğum sancısı gelen kadınlara gülerdi. Doğurmuyordu bile. Kimse uyan-dırılmadı. Oda sıcak, soba harlı, güğümde bir cızırtı -bazen sobaya taşan suyun cızırtısı-sinirlerini yıpratıyordu. Dışarıda yağın kara inat çıkıp koşmak istiyordu. Koşarak bu çenesine çöken ağrıdan kurtulmak, bir eline kocaman bir taş alıp yanaklarını, ağzını, dişlerini yumruklamak istiyordu. Elleri ağzında. Çekemedi. Kolonyalı pamuğu dişine koyan annesini paylamıştı geçen sefer ama işe yaramıştı vesselam. Denedi. Kendine kız-madı. “Annemi taklit ettim.” demedi. Farkında olmadan etrafa baktı. Kendine güldü. Acıyla da dalga geçti. Az farkla yenmişti onu. İnatçı geceyi sabaha erdirdi. Yorgundu. Uykusuzdu. Evin en geç kalkanı olunca, onu karşısında gören herkes “Hayrola?” çekti. “Neden uyandın?”

“Dişim ağrıdı.”

Ağrıyor diyemedi. Hâlâ ağrıyordu. Ağrısından utandı. “Acız!” dedi içindeki ses. Uzun süredir bir şey konuşuyordu içinde. Hep kızılıyordu. Hiçbir şeyi beğendiremiyordu ona. Kendini ele geçirmesine izin veriyordu bazen. Bazen de kendi onu susturuyordu. Yine kızdı. İkiside birbirlerine kızdılar. Ben ikisine de kızdım. Annesi telaşlandı. Hep telaş-lıydı. Hep korkardı. Hep sinirliydi.

“Gece neden uyandırmadın?”(mesela şimdi)

“Şey, geçti. Çok ağrımadı. Öylesine.”

Oysa ağrıdan tir tir titredi. Tırnaklarını sökeceği geldi. Tırnaklarını zaten hiç sevmezdi. Her terliğin arasından önce ikinci parmağı savrulur, ardından başparmağı da yol bulur-du. Saçlarını yolacağı ve kendinde sevmediği ne varsa söküp atacağı geldi. Ağladığını unutmak isteyeceği geldi.

“Baban ‘Hazırlansın.’ dedi, Dişçi Ahmet’e gideceksiniz.” Annesi çok telaşlanınca emir-ler yağdırmaya başladı.

Tanıdığı herkes aynı dişçiye giderdi. Bu fakir şehrin görüp göreceği en zengin diş teknis-

yeniydi. Diş doktoru bulamayan memlekette kimin diş ağrısı, ağrıyı ilaçla dindiremiyorsa naçar dişlere veda edilirdi.

“Karda yürümeylem, değil mi?” “Tamam.” deyiverdi elini tutmasını çok istediği babasına.

Babasıyla konuşmak güzeldi. Her şeye tamam denmez ama bu sevilecek bir tamamdı. Aslında soğuk da güzeldi. Acısını unuttuyordu. Kar yüzüne yüzüne savruluyordu. Fırtına cabası. Beyaz derinlikte botların giriş çıkışları da hayatı kadar hem zor hem kolaydı. İçine girmek kolay, ayaklarını kaldırıp yer değiştirmek çok zordu. Bir ışıkla bir taksidurdu yine.

“Selamünaleyküm, hayırlı işler.”

“Oo aleyküm selam, geçin içeri.”

“Dişçiye atıver bizi.”

Babası eski taksiciydi. Geceleri doğum sancısı tutan kadınları, yeni atanan öğretmenleri, otogara yetişen yolcuları taşırdı. Bazen babası, banka müdürü İhsan Bey’in bir torba dolusu parayı bagaja birlikte yükledikleri günleri anlatırdı. Önlerinde bir polis arabası Kayseri’ye bırakır dönerlerdi. Dönerken yedikleri iskenderin tereyağını, üstüne yedikleri kaymaklı kadayıfın bir tabak daha istenmesinin babasının yüzündeki gülüşünü hatırlardı. Taksilerde ise kısacık mesafenin en bereketli sohbeti edilirdi. Ne zaman taksiye binse araba motorlarını, ne kadar yaktıklarını, kaç model olduklarını bir bir hafızasına kaydedirdi. Bugün de sırasıyla yeni gelen valinin, taksici arkadaşlarının kaçan karısının, markın son dönemdeki zıplamalarının kulakları çınlatıldı.

“Yüz mark var mı?” dedi babası.(Tam sırasıydı.) Elleri ayakları heyecandan yerinde duramıyordu.

“Elbette abi ne zaman istersen, hemen mi?”

“Evet, evet varsa şimdi. Elim dar da bu aralar.”

Yüz mark borç almak da vermek de ticaretin ve borsanın nabzını tutmak gibiydi. Bankadan kredi çekene “Dostu yok mu isteyeceği acep?” dendiği zamanlardı. Çocukken o da elden ele gezen ‘yüz mark’ın hep aynı para olduğunu sanırdı. Herkesin markı başkaydı. Kimininki ekmek alınan, kimininki kurbanlık parası. Okul masrafı, kira borcu, temel gıda olarak çeşitli yerlere harcananları da vardı. Daha geçen komşu Binnaz teyzekızının çeyizine davul fırınla merdaneli çamaşır makinası almak için istetmişti. Borç verenlerse üslubunca ve daima üstü örtük, dille diş arasında “ne zaman istersen, hani kendin bilirsin ya, çok da gecikmeden...” onlarınki dişçiye gidecekti besbelli. “Keşke ağrımasaydı dişim.” demedi. Demezdi. Ele geçen kendiydi bu. Yine başladı. İçinden “Gider vergisi dedikleri benim besbelli, sürekli masraf çıkarıyorum.” dedi.

Babasının borç alan insanlara benzeyip benzemediğini düşündü. Borç almak zamanla insan karakterini değiştiriyordu besbelli. İlk almalardaki nezaket ve heyecan giderek

kayboluyor, yerini pişkinlikle beraber verenin mecburiyeti gibi karmaşık duygular alıyordu. Oğlunun omzundan bastırarak yürümesine bakılırsa pek güvenli olmayan rutin edasının aksine babasının yeni borç alıcılardan olmadığı belliydi, gayet güven vericiydi. Öte yandan taksiye can havliyle atlamış gibiydi. Kar bahaneydi sanki. Günlük kelimelerde finale odaklıydı. Nazıkçe dinlemeler, soru sormalar, göz kırpmalar alış veriş dönüsünün bir parçasıydı. Şimdi o da “bir parça” oluvermişti.

“Çok ağrır mı dişim?” (Gereksiz bir sorunun içinde kıvrılmaktansa söyleyip kurtulması daha iyi idi. Ağrısı zaten kesilmemiş bir dişin üstüne ne ağrısı olacaktı ki?)

“Kurtulursun en azından.” (Keşke daha doyurucu cevapları olsaydı.)

Babasının gözlerini aradı. Debelendiği karda yolunu bulmak daha kolaydı. Sendeleterek gidişi omzunda hissettiği elle sıcak bir nağmeye dönüşmüştü. Maşuğuna bütün dişlerini çektiren aşık gibi peyder pey diş çektirmeye gidebilirdi. (Gider vergisi olmasına değerdı.)

Önünde durdukları beton, yüz­süz binanın tabeladan görünür yeri kalmamıştı. Kimi katında avukatlar, kiminde kuaför, kiminde de noter yazıyordu. Köşeleri keskin beton merdivenlerden dönerek çıkmaya başladıklarında, yukarıdan gelenlere yer vermek için ara ara duvara yaslanmak zorunda kalıyorlardı. Birinci katta eski bir tambur sesiyle, kel başıyla bir saat tamircisinin kapısı sonuna kadar açıktı. O kattan itibaren de demir kafes gibi bir asansör vardı. Babası paslı demirin inlemeleri eşliğinde asansörün kapısını kendine doğru çekip içeriye geçti. Oğlan da naçar yanına geçti. Evvelce binmediği bu alametin kişnemesiyle küf kokusundan uzaklaşıp yer yer yasemin kokulu kadın parfümleri (okuldaki hocalarının kokusuna benzeyen), kahve kokuları eşliğinde dışının kapısına geldiler. Kalın piri­nç tokmaklı beyaz ahşap kapının esmerliği dışı Ahmet’in dünyaya önem vermediğini mi yoksa onun dünyasının içeride başladığını mı anlatıyordu? Havalı bir zil... “Misafiriniz geldi. Lütfen kapıyı açın.” (sonra oğlan kendi evine de bu zilden taktırdı.) Güler yüzlü naif bir hanımefendi kapıyı açtı. Kibarlık olsun diye nasıl oldukları soruldu.

“İyiyiz.” deyiverdi baba.

“Korkuyorum. Mutluyum omzumdaki elden, dişim ise çürükten yanıyor.” demedi.

ÖTEKİ

Sabah ne olduğunu anlamadan yatağından çekiştiren karısına inat her zamanki huzurla yastığına gömüldü. Tekrar tekrar onu çağırması alışkanlık olmuştu. Sızlanıp durmaları karısı için hayatın vazgeçilmeziydi, o ise sükuneti unuttuğu hayatında az konuşarak iç sesini dinliyordu. Etrafındaki insanların bazen hayal gibi konuşmaları ona sınırsız bir susma özgürlüğü sunuyordu. Bu da hayattaki en güzel nimetti. Susup durmak, dinliyormuş görünmek, arada yaşına uygun birkaç kelam etmek (Hatta bazen ondan da vazgeçmek.) yeterli geliyordu.

“Dişi ağrımış oğlanın. Bu kaç oldu? Doktora götür.”
 “Çay koy, geliyorum.”

Tavana baktı. Köşeleri kararmış boyalı duvarlar, üstüne üstüne geldi. Yatak odasının sobası erkenden soğumuştur. Biraksalar akşama kadar bu ipek yorganın içinde yatabilirdi. Karısının, yatak odasında(Buna kendisi de dahil.) önem verdiği tek şey ipek yorgan serisiydi. Bu sene gök mavisi rengi de çıkmış. Elindeki dantel yumak örülene kadar ondan alınsın bayrama yetişsinmiş.

Ördüğü dantel yorgan ağzıyla kavuşturunca karısının keyfine diyecek olmazmış. Eee her zaman yorgan gidip kavga bitmez, bazen de yorgan gelir kavga biter. Yerdeki siniyi toplayan küçük kızına bir göz attı.(büyük bir sevgi gösterisiydi onun için) Oğlunu dışçıye götürmek için ceketini giydi. Elini cebine attı. Son taksidini dün yatırdığı tek kanallı televizyonuna baktı. Son taksit cepteki son paraydı. Kar. Soğuk. Ekmek parası kolay da sigorta yatmadığında hâli harap olan beyliğine bu aralar laf ettirmeseydi. Neyse hele kendini dışarı bir atsın da gerisi kolaydı.

“Karda yürümeyelim değil mi?” deyiverdi oğluna. “Hem soğuk üşüme.” demedi. Tanıdık taksici bakındı etrafta. Kardan göz gözü görmüyordu. Hayatta pek karşılaşmadığı şansı duraktan arkadaşı Sadık’la karşılaştırıverdi onu. Çocukluktan beri ustaca çaldığı ıslığı arkadaşları tanılardı. Salih borç istenecekler listesinin başlarındaydı. Yakın bir arkadaştı. Bir aydan önce borcun şakasını bile yapmazdı. Atladılar taksiye derhal. Bazen Sadık’ın sohbeti sıkıcı olabiliyordu. “Dışçıye atıver bizi.” dedikten sonra Salih taksimetreyi açmadı. Mesafeleri ezbere bildiğini tanıdık eş dost bilirdi. Salih bu hayatta ona ilk güvenendi. Sonraki ise karısı Leyla idi. Bir çay bahçesinin ahşap sandalyesinden düşerken tutmuştu Leyla’yı. İlk buluşmanın gazozu, heyecanı, anlamı (anlamsızlığı) birbirine karışıp güven adıyla yıllara meydan okunmuştu. ‘İş’te kaybedişini hep buna bağlardı.

Aşkta kazanmanın bir bedeli olmalıydı elbet.(bahanesi de hazır) Günlerini Leyla’dan önce Leyla’dan sonra diye bölemedi. Leyla, kocasının sevmeyi bilmediğinden şikâyetçiydi. Aşk sandığı şey hayat boyu onu susturan şeydi belki. Ya da aşk olmayan şey. ‘Farklı’ olmak başına hiç gelmedi. Mesela kalbi hiç çarpmadı. Sabahları uyanıp kırmızı telefonun ahizesini çevirmek ona hiç heyecan vermedi. Hatta bazen çevirmedi de. Yıllar var annesine giderken bile otogara götürmedi. Karısı bir nefer gibi dimdikti. Kimseye muhtaç olmayan, kimseye muhtaç etmeyen... Leyla onun için balkonda asılan çamaşıra mandal ne kadar gerekliyse öyle gerekliydi. Komşu bağdan alınan ata tohumu ne kadar önemliyse öyle önemli, sonra dökülen can suları ne kadar hâyâtî ise öyle hâyâtîdi. O, karısını düşünmediğini sanıp düşünürken taksicinin anlattığı her önemsiz mevzuya da başıyla, gözüyle, bedeniyle onay veriyordu. Kulakları mark sözünü duyar duymaz vakit bu vakit deyip “Yüz mark var mı?” deyiverdi. Gerisi çorap söküğü gibi geldi. Aslında ilk defa borç alacaktı birinden.(Leyla’nın bileziklerini saymazsak) Gerginliğini ve

heyecanını oğluna belli etmemek için elini oğlanın omzuna attı, ondan güç aldı. Dişçi Ahmet'e az bir mesafe kala indiler taksiden. Güven tazelemek hâlâ gerekiyordu. Eli hep oğlanın omzundaydı. Ah burada babam olsaydı diyecek oldu, Oğlan dişinin ağrısının geçip geçmeyeceğini sordu. "Kurtulursun en azından" deyiverdi. "Bazen acılardan kurtulmak bu kadar kısa sürmez evlat, bir acı ne kadar çok misafirin olursa zamanla, gelecek tüm acılara ev sahipliği yapar ve kimsenin onu geçmesine izin vermez. Diş ağrısı da neymiş. Hele bir baş ağrısı var. Hele kalp ağrısı. Kimi insanın ruhu hepsine alışır, kimininki hiç birini tanımaz." diyemedi. Bunlar baba acısı görmüş, yar sancısı çekmiş babamın laflarıdır diyemezdi. Kendi ruhunun hangisini tanıyıp hangisini tanımadığını bilmezken daha acıyla yüzünü bile yıkamamış tazeciğe ne anlatacaktı? Dişçide iş uzun süreceğe benzerdi. Pazartesi pazarına gelenler, noter satışı yapanlar, boşanmak için avukat bakanlar hepsi parmakla sayılan bu köhne binalara doluyorlardı. Kapı önlerinde sebze satan köylüler, kaçak sigaracılar, teyplere bandrolsüz kaset satanlar kar kış dememiş çarşıya inmişti. Binanın içindeki uyarı levhaları dışındaki levhalardan daha parlaktı. 'Dilenci giremez, yerlere çöp atmayınız, yerlere tükürmeyiniz...' babası levhalara 'Cemiyete mensup insanların husûlü' derdi; çünkü cemiyetin medeniyet seviyesi ancak bu levhalardaki mesajların yekûnu idi. Asansöre kendini zor attı. Havuz başına doluşan sinekler kadar vızılı bu kalabalıktan oğlanı yanına çekiverdi. Yukarı çıktıkça yeni demlenmiş çay kokusu, yılların saatçisinin "Beni kör kuyularda" diyen plak sesi, sevimsiz ve yer yer ter kokusuna karışmış kadın parfümleri, dişçinin gereksiz zili... Neyse ki yanında parası vardı. Biraz da pazarlık yaptı mı hem yavrucağ dışten kurtulurdu hem de o, karısının telaşından. Önce oğlanı mı beklemek gerek yoksa diş pazarlığı mı yapmak bilemedi. Etrafta güzel gülen bir sürü erkek ve kadın fotoğrafları vardı. Oturulan her koltuğun karşısına diş ağrısından muzdarip insanların aksine ancak dergilerde görülecek cinsten sıcak gülmeler... Bazılarını annesine benzetti. Saf bakışını, güldükçe kısılan gözlerini, sımsıcak kucaklamasını hatırladı. Dantelli gözlerinin her manayı nakış nakış işleyişini bu resimlerde elbette görmedi. Bu fotoğraflardaki hiçbir el ne annesinin eline ne de bir gülüş annesinin babasına bakan gülüşüne benziyordu. Karşıda, çocuklarına gülen kızıl saçlı kadın fotoğrafında sevginin berraklığı yoktu. Her ele mi aydınlatan neşe yoktu. Bunların kendi ruhuna da ne kadar uzak olduğunu düşündü. Yaptığında neşeleneceği hiçbir şeyi yapmamıştı gençliğinden, aslında tam da Leyla'dan beri. Hiç sinemaya gitmemek, hiç el ele tutuşmamak, hiç çay içmemek aşka yelken açan her insanın yaparsa haddi aşmak, yapmazsa güven vermek kabilinden davranışlarıydı. Peki sonrasında yapınca aşk mı oluyordu? Leyla aşkı her acıya boyun eğmek olarak anladıysa, Leyla'ya olmayan aşkını o neden yıllar geçtikçe anlamamıştı. Belki de ona göre 'Leyla'yı aramak Leyla'yı bulmaktan daha aşık olunasıydı. Böyle böyle dakikalar dakikaları kovalayacaktı ki elindeki plastik eldivenleri yavaşça çıkararak gelen dişçiye iki dudağı arasında iyimser bir gülüş fırlattı. Etraftakilerin de onu görüp görmediğine baktı. Çekingen adımlarla ilerlerken ne gereksiz tavırlara girdiğini fark etti. Uzatmanın anlamı yoktu. Nasılsa söyleyeceği hiçbir şeyden başta kendisi memnun kalmayacaktı.

Elinden gelse çalاکalem cümlelerini buruşturup, çöpe atıp, durmadan sırtıp, işi ucuza kapatıp, üste kalan parayla da belki karda üşüyen köylülerden üç beş sebze alacaktı.

DİĞERİ

Bu sabah karın yağışını camında çayını yudumlarken izlemek isterdi. Ardından çiçeklerine su vermek, bülbülünün kafesini temizlemek, kahvaltı masasını toplamadan bırakmak; buraya gelip şu önünde sancıdan kıvrandığı her hâlimden belli olan genç çocuğun dişini çekmekten daha cazipti. İşini sevmesine severdi. Yıllardır bu şehrin insanına emek verdi. Çocukluğundan beri en iyi bildiği işi yapıyordu. Ona sorsalar belki terzi olurdu. Orta parmağına geçirdiği yüzüğün havasını, sol koluna taktığı toplu iğnelikle tamamlardı. Kâh döpiyes diker, kâh paça kısaltır, kâh gömlek yakası çevirirdi. Belki o zaman daha mutlu insanlar görürdü. Üstüne giydiği yeni cilbab, pantolon, çiçeklerle bezenmiş ipekli kumaştan elbise hangi kadını mutlu etmezdi ki? Yahut hangi yaşlı hanım, kadife bir sabahlığa hayır diyebilirdi ki? Babası taşındıkları şehirlerde onu hep dişçi çırağı olarak verirdi.

Bu küçük şehre geldiklerinde ise liseyi bitirip teknisyen olmuştu. Yer yurt bilmedikleri, sokakları karanlık, insanının çoğu denizi görmemiş, tatlıları hâlâ pekmezele yapılan bu şehirde insan tanımaya çekinir olmuşlardı. Herkes, yaban olan bu memur ve ailesini görür görmez hâlden anlamaz sorulara maruz bırakıyordu. Sadece yan komşuya telefon açmaya gittiklerinde hep dikiş diken, güleç yüzlü, becerikli ev sahibesi hanımı görür; sorulacak tüm soruları onun sormasını isterdi. O ise hiç soru sormaz, buyur ettiği yeni komşularına güvenle tebessüm ettikten sonra dizinin dibinden ayrılmayan oğlunu bir yanına emanet eder kendi de yarım kalan işine koyulurdu.

Annesini kahve içmeye buyur ettiği zamanlarda bile hâl diliyle konuşan bu kadının duruşu devlet, bakışı himmet, gülüşü ise letafetle karışık zarafetti. Böylesi bir incinin hangi nisan yağmuruyla beslendiği ise pek muamma değildi. O şehirle birazteşrik-i mesai yapan herkes bizim gibi yaban olan bu kızıl saçlı kadının gurbette yetişip büyüdüğünü duyardı. Hatta kime sorulsa buraya gelişine buranın yolları sevinirken ailesinin ne derin bir mateme duçar olduğunu, sade sormaya değil anlatmaya da meraklı çevre insanı bir çırpıda dillendiriverirdi. Yanına da pek sevdiği aşığının ne onu ne de yeni doğan kızını kimselere bırakmadan sade gönlünden değil gözünden bile ayırmadığında ekleyiverirlerdi.

“Ne zamandır ağrıyor dişin?”

“Bu üçüncü ağrımaması.”

“Bu mu ağrıyan?”

“Yok.”

“Bu mu?”

“Öyle gibi, ora gibi, değil gibi de bilemedim doktor.”

İşini bitirip gidivermek vebir an önce çatıdan çatıya uçmaya çalışan şehrin en eski sahibi kumruları seyrederek uykuya dalmak istiyordu. Yıllar geçtikçe hem yalnızlık hem gide-rek yaşlandığını düşünmek, tutunacak bir dal özlemiyle yaşamak, mutluluğu sade güzel resimlerde görmek gücüne gidiyordu. Hastalar, gecelerin karanlığı, yalnızlık...Çocuk ruhu, bazen banyo yaparken bile kapıyı aralı bırakıyordu. Eve girer girmez kapıyı kitli-yor, iki odası zaten boş evinin mutfağında arada bir yemek kaynıyordu. Pazar sabahının diğer sabahlardan çok farkı yoktu. Hayalindeki kadınlardan hiçbiri gelip onu kahvaltı için uyandırmıyordu. Oysa komşu Leyla teyze gibi biri olsaydı yanı başında; kapı önün-deki ayakkabılar daha çok, evin dağınıklığı için kavga edecek birileri, eve gelmek için ve televizyonun tek kanalına mahkûm olmamak için daha fazla sebebi olurdu. “Şimdi yükleniyorum, dayan biraz.” Bu çocuğun gözlerinde hüznü bir ruh geziniyordu. Ağ-rısı olan biri gibi görünmekle birlikte telaşlı bir hâli de vardı. Heyecan. Korku. Endişe. Mahcubiyet. Biri birinden ne kadar fazla bilinmez belki ama yaşına uygun delikanlı tavırlar, dik bir omuz, celalli kaşlar bekliyordu insan. Gözlerinde ne aradığını kendi de bilemeyen Ahmet bu çocuğun sırrı ancak babasında çözülür diyerek odada gördüğü yarı sırtık adamlarla konuşmayı düşünmeye başladı. Ağrıyan dişini de anlatamayacak kadar çekinik tavırlarıyla bu çocuk; mimiklerini, elini kolunu her mazeretini, marifetini içine hapsedmişti. Hangi dişinin ağrıldığını bilemeyen bu çocuğa iyilik yapıp çürük olan iki dişini de çekiverdi. Olmazsa birinin parasını da almazdı. “Ağrın var mı? Uyuşukluk geçince artar belki.”

Gözleri tanıdık, mahcubiyeti de tanıdıktı. Susuşuyla; insanı gönlüne davet eden eskiden tanıdığı bir dost, bir akraba ziyareti gibiydi.

“Ağzındakileri tükür!”

“Adın ne senin?”

“Mûsâ.”

“Kalk bakalım Mûsâ. Benimle gel.” dedikten sonra eldivenlerini çıkarmaya başladı.

Elini herkesten her zaman güven vermesini bekleyen çocuğun omzuna koydu. Dışarıda bekleyen babası hâlâ bıraktığı hâlde etrafı inceliyor, başı önünde tıpkı oğlu gibi utanma duygusunu durmadan tazeleyen tavırlar sergiliyordu

BERİKİ

“Selamtle kurtul.” diyerek yollandığı dışı koltuğundan kendi dünyasına bir el uzan-mış ve derdine çare bulmaya çalışıyordu. İyi bir adama benziyordu. Bakışları bazen Mûsâ’ya değince içine işlercesine hükmediyordu. Musa ise gerekli olmadıkça konuşmu-yordu. Etrafı izleyecek olsa merak ettiği eşyalardan bile utanıyordu. Ne zaman başını

Ahmet'e çevirse sanki ona eşyanın tabiatına aykırı davranmış hükmü verdiğini, yargılayıp, hapse atıp sonra da aftan geri çıkardığını düşünüyordu. Ne farklı bir adamdı. Duvarlarında, içinde uzun uzun yollar olan tablolar vardı. Hepsine gitmiş miydi acep?
 “Adın ne senin ?”

“Mûsâ.”

Dilindeki ve yanağındaki pelteklik, yayılma, dağınıklık, toparlayamama onu hepten korkutmuştu. Birlikte odadan dışarı çıkarlarken babası yerinden kalktı. Başı öndeydi. Oğluna mı gelecek yoksa doktora mı gidecek bilmez tavırlara girecekken doktor atıldı birden.

“Çocuğa dedesinin adını mı verdiniz?”

“Evet.”

“Babaannesi de Leyla mı idi?”

“Evet beyim.”

Muayenehaneden çıkarken babasının elleri yine çocuğun omzunda, başı yine önde; fakat bu sefer gözlerinden yaşlar damlıyordu. Yüz mark cebini ısıtırken doktor her Leyla dediğinde kalbi yerinden çıkacakmış gibi oluyor, gözleri parlıyordu. Bu sefer binadaki bütün katları yavaş yavaş ağlayarak indiler. Çocuk yanağındaki iki dişin açtığını sandığı koca boşluğa, babası gönlünde hiç dolmayan boşluğa doğru indiler. Herkes bugüne dek Leyla'yı aramıştı. Kimi yalnızlığında bulmuştu. Kimi buldum sanmış yanılmıştı. Kimileri ise daha aramaya bile başlamamıştı.

Otobiyografi

DEMET HAKSEVER

Hangi kipte konuşmam gerektiğini bilmiyorum, zamanımın adı zamansızlık... Yaşamak, eksik hissetmektir kızım. Sakın ola ömrünü aramakla geçirme! Hiçbir şeyde tam anlamıyla mutluluk yoktur. Sebebi bilinmeyen bir eksik hissetme duygusu gittiğin her yere seninle gelecek, dokunduğun her şeye sinecek. Uzun yolda yürürken kısa yollara, kısa yolda yürürken uzun yollara özlem besleyeceksin. Eskiden benim de senin gibi büyüme hayallerim vardı. Şimdi çocukluğumun bir gününü yaşamak için aylarımı verebilirim. Dilenci görünce yüzüm ekşir, dilenciye rastlamadığım gün zengin olup da işi bıraktı diye düşünürüm. Doğrusu dilenciliği oldum olası sevmem sigortalı işmiş gibi günden güne dilencilğe talebin artması da cabası. Uzak değil, gün gelecek dilenci dilenciden para isteyecek. Gururla söylüyorum tutarsız biriyim. Tutarsızlık kalıplaşmış olmaktan yeğdir.

Aç gözlerini, bak! Güz, kartal gibi istila etmeye başlamış yeryüzünü, geceler gündüzleri öğütüyor. Erciyes -Allah var onun güzelliğini anlatacak kelime yok- bütün haşmetini şimdiye mi sakladı bilmem. Mevsime göre yüzünün ve huyunun değiştiğini söylerdi babam. Nereye baksam gördüğüm renk siyah. Tek rengin saltanatını yıkmaya kimseciklerin gücü yetmez. Sözcükler zamanı yırtıp attı. Zamansızlıkta keyif sürmek kimseye nasip olmaz. Ne güzel, zaman yoksa yaşlanmak da yok! Oysa gerçeklerden kaçamıyorum. Zaman dörtnala koşan bir at gibi beni peşinden sürüklüyor. Sadece bedenimin değil ruhumun da kanadığını hissediyorum. Geceler bağınaz alışkanlıklarından vazgeçmiyor. Zamanın dışına çıkmak gibi bir şansım olsaydı keşke. Gittiğim her yer benimle birlikte bulanıklaşıyor. Hüzün, mutluluğu kemire kemire bitirecek. Şehirler köylere açtığı her savaşta galip geliyor. Güvercinlerin kanatlarına keder bulaşmış. Çocukluğumda annemin ördüğü ümit hırkası sayesinde üşümüyorum. Sana bir hırka örmediğim için pişman olsam da şimdilerde makinelerle yarışmak kolay değil. Nasihat etmekten hoşlanmam bilirsin ama günlere sarılmayı aksatma! Dünyayı tavaf eden atlıkarıncaları, kocayan ölümü, pervasızca üşüyen uçurumları anımsıyorum. Yılgınlığıma ağıt yakıyor yabancı harfler. Sararmış fotoğraflar, kaygılı gölgem, hiçlik eleğinden geçmiş gibi cansız. Biliyorum herkesin atası topraktır. Gömülünce toprağı yadırgamam diye düşünüyorum. Yağmur yağmasa da yağmur kokan tren rayları hep burnumda tütecek. Sen rayları gördükçe ömrün uzasın.

Eskiden böyle kötümser değildim. Şimdi dağdağa çemberine sıkışıp kalmışım üstüm başım darmadağın. Gururla söylüyorum dağınık olmak derli toplu olmaktan yeğdir.

Dillerin en güçlüsü sessizliktir bu yüzden suskunluğu seviyorum. Dünyaya alışmaktan başka çarem yok. Senin de bıçağın bilendi artık yaşamın dışına açılan bir kapı bulamazsın. İnsanlara sığınmak korkunç sığınacaksan Tanrı'ya sığın! Sözün olmaması sesin olmadığı anlamına gelmez. Ağaçların nabzını dinlersen Tanrı'nın sesini işitirsin. Avcılar merhametsiz olurlar, ömrünü sıkı sıkı kolla, sevinmeyi de üzülmeyi de erteleme. Aynamın kırılmasından duyduğum üzüntü genzimi yakıyor. İnan yalnız ölmekten korkmuyorum. Son nefesini verenlerin yanında çok bulundum. Kimsenin beni onları seyrettiğim gibi seyretmesini istemem. Zaten öyle anlarda herkes kendi ölümünü kurgular. Ömür boyunca yalnızlığı sevdim ve insanın yalnızlıktan kurtulabileceğine hiç mi hiç inanmadım. Kendimi zamanın sularına atıp sabahları yakaladım. Ölüm nefese sinince gözler kalabalıkları arar. Gene de senin gözlerin yalnızlığı görmesin.

Kapının ansızın açılacağını hiç düşünmeden anahtar deliğinden bakardım ölüme. Çorak toprak insana aç. Şehrin gürültüsü kulak tırmalıyor.. Terk edilmiş bir ev gibi kendime sığınmışım, sabretmeyi bırakalı yıllar oldu. Sabreden derviş ol demiyorum ama sabretmeyi az çok bilmelisin. Az öncenin kefareti az sonrayla ödüyorum. Gök-yüzü kuşa oruçlu, insanlar ölgün ölgün geziyor sokaklarda. Her biri yüzünde ayrı bir gaile taşıya da herkes hayatını yazgıya teslim etmiş. Sen kuşku içinde yaşama kuş gibi hafif ol. Elma kokusu odamla sarmaş dolaş. Karanlığa gömüldüm, çok ürküyorum. Furuğ nasıl öldüyse öyle öleceksin diyorum aynalara. Diriyim ve esiriyim toprağın. Sankin ola karanlık korkunu alt etmeye çalışma. Bazı düşüncelerden korkuların sayesinde sıyrılabilirsin.

Sesiyle şah damarımı sıkan saatin yüzünü duvara çevirdim ve ihtiyar hatıralara daldım. Güneşi yonta yonta hilal yaptım. Hangi yanlışı yaparsan kendini dünyadan sürgün etme. Beni ağına aldığını bile bile anahtar deliğinden ölümü seyrediyorum. Kalbimde karıncalanan duygular, dünyadan sıyrık kuruntularla koşardım duruyordu. Ağaçlar çoktan sonbahara girmiş, Erciyes'i seyredip gelecek baharları düşünüyorum. Sudan ayrı, suyu düşleyen balıklar gibi düşünüyorum. Ünlemler ellerime çile serpmeyen duramıyor. Güneş zamandan günler imar etme görevini hiç aksatmıyor. Keşke bazen haylazlık yapıp işten kaytarsaydı da birkaç geceyi üst üste yaşasaydık. Rüzgârın sesine kulak kabartırsan kaybettiğin her melodiyi bulursun. Saatlerin kaderinde kum gibi ufalanmak vardır. Örümcek ağına asılı kalmış bir karınca kadar olmasa yaşam savaşını sürdürüyorum. Ölmeden önce son kez gazete alıp okumalıyım hem böylece hayatımda ilk kez babamı yâd etmiş olurum. Saksılara güneş ekтім, meyvesini sen ye! Güceniklik yaşamama izin vermedi. Ufuklardaki kızılığı baş ucuma koyup her sabah kokladım. Mavinin denize özgü bir renk olduğuna inancım kalmadı. Yıldızların ayın torunu olduğu, günebakanın papatyanın annesi olduğu yalanmış. Elem boğazımı düğümledi. Bir esinti olsa gök başıma yıkılacak, mermerler içine çekecek beni sanki. İsrail'in sura üflemediğinin farkındayım. Benim bahsettiğim şey küçük kıyamet. Teselliler omuzlarıma külçe gibi çöküverdi. Kuyulardan karanlık taşıyor. Kulaklarımın uzamayacağını bilsem dipsiz bir kuyuya eğilip bütün sırlarımı dökeceğim. Bırak, Pinokyo gibi burnun uzayacağına

Midas gibi kulakların uzasın.

Ölmeden cehenneme gitmişim gibi ateş lekeleri sarmış yüzümü. Alevlerin içinde su taşıdığımı İbrahim'den, bıçak kesığının acımadığımı Yusuf'tan öğrendim. Üstümdeki gömlek yaralarımı sağaltmıyor. Yanmış ormanların külü çarpıyor yüzüme. Yaralanmak yaşamın özetidir, yararı sev!

Kavmim yanlış üstüne yanlış yapıyor. Sokaklar mahşere, beşikler mezarlara, şiirler an-garyaya benzemeye başladı. Ağlamak kınandıkça merhameti sisler örttü. Evler yabancı-lığı taklit etmekte ustalaştı. Nar taneleri artık birbirine kenetli değil. Güller eski koku-sunu yitirdi. Bülbülden dem vuran kimseyi görmüyorum artık. Saatleri bazen ağlamaya ayarlamayı unutma!

İkindide Uyanmak

MUHAMMED ŞARA

Ben babamın çocukluğuyum, babam ölünce beni gömecekler...

Gözlerimin perdesini indirip yüreğimin ışığını yaktığımda henüz bitmişti aklımda taşıyabileceğim aydınlık fikirler. Gece kirpiklerimde taşınırdı yüzümden. İhlamur kokusu sarardı hasta yüreğimi. Damarlarım büzüşürdü, bir limon, ağrısını alırken düşüncelelimin. Fikir göçleri nasılda sancılı geçirdi. Göz bebeklerimde hep yeni bir emekleme şaşkınlığı.

“Kartallarda sıcak bir omuz arar” diyordu vaktiyle babam. Vaktiyle babam oturur köşesine, çekerdi dizlerini kendine. Odanın köşesinde düşüncelerini sarardı beyaz kâğıtlara. Dumanı tüterdi kimsesizliğin. Dizinin dibinde bir ben olurdum. Çünkü bir ben vardım babamın yalnızlığına dokunmadan sarılan. “Baba evin kaptanı anne limanıdır oğul” diyordu babam. “Limansız bir gemi içinde ne taşırsa taşısin denize yükür.” Ben o günlerde kendimi deniz sanıyordum. Artık biliyorum ki ben dümenmişim ve limana doğru tutulmayan bir dümen ne yöne dokunsalar o yana kırılırmış. Anneme hiç anlatmadım dantelli yakalığında dolaştığımı bir kızın. O “dersler nasıl oğul” diyordu. İyi diyordum bende. Biyoloji dersinde beş duyu organımızı anlatırdı öğretmenimiz; ben önümdeki sıraya biraz daha yaklaşım oksijene bulaşmış saç pırlıtlısını çekerdim burnuma, hissetmek derdi öğretmen, ılık bir sızıntı dolardı içime, bir boşluktan diğerk boşluğa. Dokunmak denilince öylece kalırdım ellerimin çizgisinde, dokunmak diye bir duyum yok benim öğretmenim diye haykırmak isterdim. Dokunamamak var. Matematik dersinde saçlarını sayardım. Sırtına dökülmüş saçlarını çıkarır sonra tekrar eklerdim, onda kaybolan hiçbir şey yoktu. Matematik iltimas geçiyordu ona. Yalnız bendim onda kaybolan birde, güldüğünde gözleri. Gözleri Asya olurdu, gözleri Avrupa, gözleri memleketim olurdu, gözleri Ankara. Dudaklarından tanırırdım yüksek ovayı. Tarih onun yüzünde. Kaç yıl geriye istersem o kadar götürürdü geriye. Dersler iyi anne hepsi dantel yakalı bir kızın yüzünde. Bu çocuk okumaz demiş öğretmenim. Anneye böyle söylenir mi hiç. Annem su gibi kırılırdı akarken gözlerime. Ben toprağa karıştırdım o vakit. Arkadaşlarım anlatırdı anneleri dövdüğünde bir hafta geçmezmiş etlerindeki morluklar, benim kemiklerim sızlardı annem öyle bakınca. ‘Oğul sende okumazsan bu garip anana kim yeni yaşmak alacak’ dedi bir gün, eski yaşmağına silerken gözyaşlarını. Bilirdim ananın isteğı yeni bir yaşmak değildi, bilirdim anaların yüreğinde hep sızlar bir evlat ağrısı. Öğlum okudu öğretmen oldu diyecek eski yaşmağına gizleyecekti yine saçlarının beyazını. O gün söz verdim anama. “Dantel yaka bir kız var anam birde öğretmen olmak içimde,

gayri beni aklımda yüzlerce kitap yanımda kitapların öğretmeyeceği bir kadınla bekle.” Liseye geçtiğimde şehirde yatılı okulda kalmaya başladım. Zaman bir başka akardı oysa benim köyde. Dalların hışırtısı sessizce sokulurdu kulağıma. Ağaçlar daha bir utangaç soyunurdu yapraklarından. Güneş daha bir korkarak girerdi pencereden. Ateş böcekleri yoksulluğumuza yanardı. Anamın kokusu sinerdi yüzüme, bir bebek kokusu birde ana. Birde dantel yakalı bir kızın masumiyeti burnumda.

*

“Çok şey beklememek lâzım ölümlerden...” Ölü demek nasılda incitiyor aslında. Hiç yakıştıramadım anneme ölümü. Ne soğuk bir kelime sıcacık yüreğiyle bir ana için. “Günahlarını yazma günahlarını oku” derdi anam. Ama herkese okuma, açık ellerin görsün dudaklarından dökülenleri bir tek. Kapılar kapalı, dört duvarın üstü kapalı olsun. Adalet herkese verilir merhamet dileyene. Öğretmen olmama sayılı gün kala yitirdim anamı. Gökyüzü açık ellerim açık anam bu kez duvarın değil toprağın arkasında. Bir günah gibi döküyorum yokluğunu buraya. Ana öğretmen oldum birde dantel yakalı bir kız vardı o da yanımda. Her bayram her yıl her ay her hafta gelirim yanına, aklımda bir sürü kitap ve kitapların öğretemeyeceği bir kadın. Sensiz mutluyum demek dokunsa da... Dünyanın ütüsüz, bulutların kavuşmaktan yana umutlarının kesildiği ve güneşin kendini tüketme sancısına tutulduğu kurak günlerden bir gündü. Bir yandan öğretmenlik yapıyor diğer yandan babama yardım ediyordum. Buğdayların dik başlarını vuruşunu izlerdim babamın, korkulukların bile boyunlarının büküldüğü zamanlardı. Hafta sonları sabah namazının ardından hazırlanıp gelirdik tarlaya babamla. Öğlene kadar çalışır öğleden sonra mavi yakalımın hazırladıklarını yerdik bir ağaç gölgesinde. Babam sırtını ağaca yaslar, şapkasını geriye atar ve besmeleyle başlardı yemeğe. Çoğu zaman bir lokma yiyip bir kitap dolusu söz ederdi. Okuma yazması yoktu babamın, okul yüzü görmemişti. Babasını erken yitirmenin yüküyle başlamıştı hayata. “Hayat bir kitaptır oğul okumasını bilersen hiç bitmeyen bir kitap, eğer okumasını bilmiyorsan kapağını dahi açmadan ebediyete yürüdüğün bir kitap.” Büyük laflar ederdi babam. Onun sözlerinin bir benzerine ne bir kitapta ne be bir dudakta rastladım. “Hayatı okuyan hayatı yazar oğul, sudur kabın rengini alan” derdi. Babam konuştuğunda ben onun gözlerinde bütün medeniyetlerin izlerini görürdüm. Bütün çağlarını yaşamıştı hayatın. Ümmi bir adamın geleceğime ışık tutan sözleri...

Bir gün yine çalışmaktan yorulmuş, sığınmıştı bir ağacın kucağına. Güneş olanca yasıyla yakıyordu yüzlerimizi. Evde otursak aslında yüzlerimizin beyaz olduğunu söylerdi babam. “Çalışmak yüzü karartsa da gönlü açar oğlum” derdi. Oğlum derdi babam; dünyaya bir daha gelirdim.

Cebinden bir mektup çıkardı o gün babam, rahmetli anamdan kalan bir mektup. Anam okumayı köyün ebesinden öğrenmiş, babam kuraklık günlerinde gurbette inşaat işçiliği yaparken. Kuraklık çabuk bitmiş hasretlik çabuk... Tek mektup yazabilmiş anam. “Oğul bu mektubu ne aldığım gün birine okuttum ne de sonra. Döndükten sonrada

okuyamadım okutamadım kimseye, diyemedim anana. Bir elimde mektup bir elimde yeni pabuçlarla döndüm köye. Rahmetli bir elimde mektup diğer elimde yeni pabuçları görünce sevinçten gözleri doldu. Ne gerek vardı bey diyebildi yalnız. Bize insanlığı yaşamayı öğretiler oğul kelimelerimizi hep gözlerimize hapsettik. O gün ne ben mektup için teşekkür edebildim anana ne de anan ayakkabılar için bana, ama gözlerimiz sarıldı kucaklaştı ağlaştı.” Babam anlattı ben doldum yanan yüreğimin kuraklığına inat, yağdım içimin çöllerine. Mektubu uzattı; “Oğul bu dünyada bir anana güvenirdim birde sana güvenirim. Ele okutamadım, oku hele ne yazmış anan. Oku da tüllensin yüreğimizin perçemi”. Uzunca bir mektuptu. Elime aldım, dokundum, kokladım, her cümlemin ardında anamın susuşunu, her kelime arasında anamın nefesini hissettim. Okudukça ağladım ağladıkça okudum. İlk defa görüyordum babamı ağlarken, ilk defa bir çınarın gözyaşları...

Bey ne mektup yazmasını bilirim ne süslü cümleler kurmasını. Sen gideli iki ay oldu ben okuma yazmayı sökeli birkaç gün. İlk defa bir şey yazmanın şaşkınlığındayım. Kırk üç yaşında bir kadın konuşuyor ben konuşurken ama şimdi yazarken sanki on yedi yaşındayım, sanki sen yüreğimin zarfını açmış karşımda duruyorsun. Şimdi desem ki özledim seni, mektubu okuyan adama mahcup olursun. Utanmayı anamdan edebi senden öğrendim bey. Özlemek insanın içinde bir volkanın deli dolu beklemesiymiş sen gidince anladım. Sen gidince anladım bey, insan özledikçe anlıyormuş yanı başındaki insana aslında ne kadar dolu olduğunu. O gidince içinde kocaman bir şeyin eksilip yerine koca bir taşın oturduğunu. Dillerin lal olup gönüllerin konuştuğu bir diyar var mıdır bilmem, bilmem cennet böyle bir yer midir? Konuşmadan anlaşılacak, bakmadan görülecek, dokunmadan sarılabildiğimiz bir yer midir? Şimdilik gönlümün okuma yazması yoktur bu yüzden kâğıda döküyorum içimi. Keşke mektuba yüreğimi koyup zarflasam da hem senden gayrı kimse hiçbir şey anlamasa. Keşke yüreklerimiz sarıldığımızda yan yana geldiği gibi şimdide yan yana olsa. Bağışla bey ben seni çok özledim. Bunu belki yüzüne karşı söyleyemem. Ama geldiğinde gözlerime bakmayacaksan söylerim söz. Bakarsan utanırım bey. Utanırım da ben seni der kalırım öylece. Bey bugün Ferhat'ımın öğretmeni bu çocuk okumaz dedi. Eve gelip nasıl ağladım bilsen. Ferhat'ımın da elleri seninki gibi nasır mı olacak bey. Kurban olurum ellerinize. Ben Ferhat'ıma dedim ki sen okumazsan bana kim yeni bir yaşmak alacak. Duyarsan bana darılma olur mu bey, ben razıyım getirdiğine de getiremediğine de. Ferhat'ım okusun istedim bey okusun da bir dantel yakalı sevdiği varmış gidip isteyelim. Oğlumuz öğretmen olmuştur diyelim. Diyelim de sen ellerinin nasırına bakıp “boşuna değilmiş ya” diyesin. Okusun da sevdiğine mektup yazabilsin. Gönlün gücendiyse bağışla bey, sana kızmıyorum lakin içimde hâlâ genç bir köylü kızı vardır ister ki sevdiğinden haber gelsin. İsterim ki sende bana yazasın, Allah korusun sana bir şey olursa saklayayım yazdıklarını göğsümde. Arkadaşlarına yazdırmaktan çekinirsen canın sağ olsun bey, senin aldığın yaşmak yıllardır saçlarımı okşamakta. Herkes sansın ki paramız yok diye yeni yaşmağım yok. Tamam,

paramız yok ama bey inan ki olsa da ben bu yaşmağı bir kenara atamam. Bu benim garip gençliğimde yiğit bir delikanlıdan aldığım en güzel hediyedir. Kâğıt bitiyor bey, gözümde yaş birde. Cevabını bekleyeceğim bey, ama dedim ya gönderemezsen canın sağ olsun o zamanda seni beklerim. Yüreğimin hükümrani mektubumda kendimden bahsetmedim. Bil ki tek eksğim sensin hasretle ellerinden öper, bir an önce Ferhat'ıma ve bana ellerinde sıcaklığıyla gelmeni dilerim Allah'tan. Babam sessiz sessiz ağladı mektup boyunca, ben sessiz sessiz. Başımı öne eğdi gözlerini görmeyeyim diye. Titrek bir "sağ ol oğul" çıktı dudaklarından yalnız. Buğdayların giyotinini bir kenara bırakıp anamın mezarına gittik. Eğleşmeden, söyleşmeden, halleserek. Gönüller bir olunca diller sessizce odalarında uzanırlardı boylu boyunca. Hatice Meran 1948 doğum 1993... Anamın rahmete kavuştuğu günden bu yana babamın da yüzü gülmedi hiç. Sobanın yanına bağdaş kurar kimi zaman kucağına bakardı, ellerine bakardı kimi zaman, nasırlarına dokunur hafifçe gülümserdi. Ne düşünürdü bilmem. Belki de anamı düşünürdü, kurban olurum dediği ellerine bakıp içlenirdi belki. Ben sevdiğime bakardım o vakit. Onun ölümünü düşünürdüm. Boğazımda zakkum çiçekleri açar büyür büyürdü. Kasakarı kesilirdim. Bir mayıs akşamıydı babam yan odada oturmuş tütün sarıyordu. Ben sevdiğimin yanına oturmuş öylece yüzüne bakıyordum. Gözlerinde bir papatya güneşe açıyordu mahremi, bir tohum çatlıyordu çaresizlikten, kırlangıçlar altı aylık ömürleri için sığınak arıyorlardı.

Evsiz bir sürü kuş köyümün üzerinden göç ediyordu. Yüzünün çizgisinde yürüdüğüm olurdu sevdiğimin, kirpikleri durak olurdu, gözleri liman. Birlikte namaz kılar birlikte dua ederdik. Dualarımız bitince ben ellerimi onun yüzüne, o da benim yüzüme sürerdi. Yüreğimizden dökülen dualarımızı yüzlerimize sürerdik. Kadife elleriyle dokunurdu yüzüme ben göğsümün kubbesinden yankılanırcasına âmin derdim. Sevmek diyor ya şair "kimi zaman rezilce korkuludur, insan bir akşamüstü ansızın yorulur." Ne tuhaf yitirmesi insanın sevdiğini, toprağa bırakması usulca. Üzerine attığı toprağın kefene çarpmasıyla oluşan kumaş ağrısı. Anamın üzerine toprak atarken hissetmişim bu duyguyu. Toprak kefene çarparken bir yandan da derimi yırtıyorlardı sanki. Kürek düşman oluyordu o an, toprak düşman. Anamı gömdükten sonra günlerce bakamamıştım ellerime. Şimdi diyorum ki sevdiğimi gömersem üzerine nasıl toprak atarım. Babamın sözü geliyor hatırıma "yaşamak tek heceli bir şiir gibi çıkıyor rahminden dudakların, ölmek çok ciltli bir kitabe gibi gizleniyor toprağa." Gülümsüyorum sevdiğime bakarak, ertelerken ölümü... Ben senin alnının yazısında ismimi öptüm kendimin diyerek açmıştım duvağını sevdiğimin. Kavuşmanın ilk anında usulca dökülmüştü gözünden yaşlar. Şimdi ne zaman alnına baksam sevdiğimin; bize ait bir şeyler yazıyormuş da ben onları okuyormuşum gibi ürkekçe izler beni.

*İkinci uykusu

Zaman bir ipek böceği gibi kabuğuna çekilmiş her şey sonsuza sıkışmıştı. Aniden yere

düşmüştü gölgem. Sessizlik korkuyla köşesine çekilmiş, duvarlar dört bir yana düşer gibi kaybolmuştu gözlerimden; kesik kısık bir ses “Rıza amca öğretmenim, Rıza amca” diye bir ses sınıfı kaplarken. Öğrencilerime ölüm kelimesinin soğukluğundan bahsettiğimden beri onlarda bırakmıştı ölüm kelimesini ağızlarına almayı. “Ebedi hayata göç” derdik biz ona ya da “misafirliğin bitişi.” Hasan sınıfa girmiş babamın ebedi âleme gittiğini anlatıyordu hırıltılı nefesi ve bakışlarıyla. Anam öldüğünde nasıl kırıldıysa katanatlarım, nasıl düştüyse iki yana kollarım; yine aynı yorgunlukla iki yana devrildim. Ayakta duruyor olmak güçlü olmak demek değildi. İki yana aynı anda devrilemeyen insan bir taş gibi kala kalıyordu olduğu yerde. Bir anda sınıf buz kesmiş ama ben terden sırlıklam olmuşum. Gözyaşlarım kapıkulu askerleri gibi bekliyordu göz bebeklerimde. Bir bıraksam kendimi kâinatı sel götürecekti sanki. Bir bıraksam kendimi sonsuza kadar ağlayacaktım gibi. Hasan’ı ardımda bırakarak tarlaya koştum. Babam yerde dev bir heykel gibi uzanmıştı boylu boyunca. Yüzünde güneş yanığı dudaklarında ay batımı, ellerinde ölü buğdaylar. Sevdiğim kadın Zehra yanında oturmuş hıçkırıkla ağlıyordu. Köyden birkaç kişi çaresiz kollarını kavuşturmuş ve yıkık heykeli seyrediyorlardı. Güneş batmış, ay batmış, kâinat kapkara, kâinat sessiz, kâinat sağır edecek çığlıklar eşliğinde hareketsiz duruyordu. Ölmek ülkesi ardımda ki dağ dediğim babamı da alınca köyün ortasında öksüz ve yetim bir çocuk gibi küçücük kalmıştım. Dağ gibi adam içindeki madenleriyle ebediyete göçmüştü. Altın kalbi ve yakut gözleriyle gömdük en kıymetli yanımıza.

*

Aşk kalp gözünün bir an için perdesinin kalkma hâlidir. Annem ve babam perdeleri yırtarak gitti.

Kurşun döktürdü bulutlar, üzerlerinden geçen uçaklarla... Nazara ve büyüye set çektiler.

Kurşun döktü hava yolları ve kimse düşünmüyordu havada yol mu vardı.

Mavi yaka ve ben çektik üstümüze dünyayı,

Vakit dünyanın teheccüd vakti...

Aydınlık yüzlerimizle sustuk,

Ağladıklarımızı saklayarak mezar taşlarına.

Ve mavi yanaklarında bir utanç gibi

Durdu güneş gökyüzünün...

İnkârın Yahut İntizarın Eşiği

BÜŞRA TİRLİ

“Eğer bir gün bu ülkede hakikatin üzerine çekilen kara perde yırtılıp, gerçekler ortaya çıkabilirse, söylenecek ilk cümle şu olacaktır:

İki noktayı üst üste koyduğu sırada o ince çerçeveli gözlüklü, sarışın, çilli kız başını kapı aralığından uzatarak:

-Patron sizi istiyor, dedi.”

Duraksadı. İlk cümle ne olacaktır? Sekreter aradan çık. Bu yanıtı ihtiyacı var. Bölümü merakla okumaya devam etti. İkide bir aynı soru soruluyor ama yanıt yok, araya başkaları giriyor. Ne olacaktır? O ilk cümle ne olacaktır? Bölüm bitti. Yanıt hâlâ yok. Kitabı kapattı, kapağına öfkeyle bakarak: “Bu soruyu Mustafa Kutlu sormuşsa yanıtını alenen verir mi hiç?” dedi. Sır bu muydu? Kitap ismini buradan mı alıyordu? Düşünmeye başladı. Hakikat neydi? Kara perde neydi? Bu yırtılış somut bir şey miydi? Somut neydi? Hakikat ve gerçek arasında ne farklar vardı?

Okuma koltuğundan kalktı ve kahve kokusunun peşinden gitti. Mutfak masasında koyu bir muhabbet dönüyordu. Kahvesi olana kadar tezgâha yaslandı ve dinledi. Yunan kuşkucu Empirikus yaşadığı dönemin ciddiliğini takınarak uzun bir tartışmaya nokta koyuyordu:

İnsanın hayatta en yüksek amaç olarak acıdan bağışık olması ve ruhsal sükûnet hedefine yönelmesi gerekir!

Sessizlik, nefes ve düşünce seslerini kapatamadı.

Bağışık olmak tepkisiz kalmakla mı karşılık bulur yoksa duyumsamamakla mı ve ruhsal sükûnetin dışı vurumu kişiden kişiye ne oranda değişim gösterir?

Masadakilerin gözleri ona çevrildi. İçlerinden biri yanıtlamaya yeltendi. O sırada kahvesinin hazır olduğunu belirten tiz sesi duydu. Kahvesi fincandaki yerini alınca sorduğu sorunun yanıtını dinlemeden mutfaktan çıktığının farkına varmadı. Okuma odasına geçerken bazı konuşmalar duydu. Adımlarını yavaşlatıp dinlemeye çalıştı.

Zira empresyonizm, dış dünyayı realizm, natüralizm ve parnasizmde olduğu gibi gerçek çizgileriyle ve objektif olarak sanata taşımayı değil, dış dünya, tabiat ve objelerin insan, sanatkar üzerinde bıraktığı intibalar çerçevesinde yansıtmayı esas alır.

Odanın önüne geldiğinde Verlaine ve Rimbaud gibi birkaç izlenimcinin pencere önünde konuştuklarını gördü.

Peki, dış gerçeklik yerine iç gerçekliğin, statik yerine dinamiğin tercih edilmesinin temelinde ne vardır?

İzlenimciler dışarıyı izlemeye ara verip kapının önünden gelen soruya kulak verdi. Rilke, üzerinde saatlerce konuşabileceği bu soruya uzunca bir yanıt vermeye hazırlanmıştı fakat sorunun sahibi çoktan zihnen odayı terk etmişti. Rilke'nin kendisiyle konuştuğunun bile farkına varmadan asıl gitmek istediği yere gitti.

Okuma koltuğuna oturdu. Kitabı eline aldı. Düşünceli bakışlarla kitabı bir kere daha süzdü.

SIR

Hayır, kitap adını efendinin sır olmasından alıyor olamazdı. Bu sır aradığı yanıtı. Ne olacaktır o ilk cümle? Neden yanıtları kitlenmişti? Her şeye bir cevabı varken neden bu soru karşısında elleri boştu? Okumaya devam etti. Virüsün ülkede ciddiye alınmasından bu yana, yani yaklaşık bir, bir buçuk yıldır kafasını kitaplardan kaldırmamıştı. Eve kapanıp bir tür inkâr sürecini yaşamaya koyulmuştu. Ne haberlerden haberi vardı ne de sevdiklerinden. Ona kalırsa bu virüs süreci bir fırsattı. Bardağın dolu tarafı mı? Hesabını tutamayacağı kadar kitap okudu. Hayatında öğrenmediği, keşfetmediği kadar şey keşfetti. Hatta bir ara “yaşamak buymuş’ bile dedi. Dış dünyadan habersiz, tecritte soyunmuş ve kendi Rönesans’ını başlatmak üzere kalesine çekilmişti. Bir yerden tanıdık geldi mi? Yine vebadan kaçan birini kalesine çekilmiş bir şekilde anımsadınız mı? Peki öyleyse. Günleri kalitesini ancak daha da artırıyor. Kitaplarla dolu odaları, yazarlarla, şairlerle, filozoflarla nişanlanmıştı. Evin her köşesinde ayrı bir devinim peydanyordu. Daha mutlu olamazdı. Neredeyse virüsü unutmuştu. Ölen insanları unutmuştu. Dışarıda bir hayatı olduğunu unutmuştu. Hâlâ bardağın dolu tarafı mı?

Eğer bir gün bu ülkede hakikatin üzerine çekilen kara perde yırtılıp, gerçekler ortaya çıkabilirse, söylenecek ilk cümle şu olacaktır:

İnsan için, insana dair, insandan, insanca edebiyatı insanlardan uzak bir dünyanın merkezine koymuştu. Tarih okurken yaşadığı zamanın da tarihin bir parçası olduğunu unuttuyor, psikoloji okurken hayatında tek bir insan bile olmadığını farkına varmıyordu. Virüsten korktuğundan değildi bunlar. Neredeyse insanlarla arasına çektiği perdenin ardına duvar örmek için fırsat kolluyordu diyeceğim geliyor. Hâlâ bardak mı? Hayır, efendim duvarın dolu tarafı.

Sanki gözleri bıçaktı ve satırları görülmemiş bir hızla kesmeye adanmıştı kendini. Aradığı yanıt bulamadıkça sayfalar kendini bırakıyordu bir sonraki sayfanın hatırına. Sonraki sayfa, sonraki sayfa ve yeni bölüm...

“Bir tarihte, bir âlim zat, bir şeyhe intisap etmek istedi. Şeyh dahi o âlim zata şöyle dedi: -Sizde çok kitaplar olduğunu duyduk. Kendiniz de birkaç parça eser yazmışsınız. Doğrudur mudur?”

O âlim zat “belî” deyince, Şeyh bu defa şöyle buyurdu:

-Önce kitaplarınızı suya atın, sonra buraya gelin.”

Yanlış okumuş olmalıydı. Olacak iş miydi bu, bu söylenecek söz müydü? Tekrar okudu. Tekrar ve tekrar. Gözlerinin bıçakları sayfayı kör edene kadar... Ne o mısraları görebiliyordu ne mısralar onu. Bir an kitaplarını suya attığını düşündü. Hayır, hayır yanlış okumuştur. Kitaplar suya atılmaz. Kitaplarını atsa atsa içinin denizine atardı. İnsansız tenhalıklarla kalabalık, uçsuz bucaksız bir deniz... Kitaplar suya atılmazdı, kitaplar denize atılırdı. Kitap oku, denize at. Bardağın dolu tarafı mı, denizin تنها duvarı mı? İçim sıra kımıldıyor gizli denizlerin, dedi Attila İlhan. Kitaplarına baktı. Kımıldadı iç denizleri. İnsanlarla dolu ama insanlırsız kitaplarına...

Cevap ve yanıt arasında ne fark vardı?

Gerçekler mi hakikatti, hakikatler mi gerçek?

Tavuk mu yumurtadan, yumurta mı köyden?

Birtakım retorik meyilli sorular...

Size kahramanımızın yaklaşık bir haftasını gün gün anlatmak isterim. Sürekli kitap okuduğu için “dünyayı mı kurtaracaksın biraz az oku” tümcesine aşına kahramanımızın bir haftasını. Evet evet, virüsten kendi dünyasına, kitaplarına sığınan kahramanımızın... Kendine kahraman, kahramanımızın...

Diyeceksiniz ki:

E ne güzel işte hem evde kalıyor hem kendini geliştiriyor!

Diyeceğim ki:

Dünyanın şimdiki hâinden bihaberken önceki hâlini eleştiriyor!

İşte bu yüzden biraz tepkiliyim kahramanımıza (!)

Neyse gelgelelim ilk güne...

Kutlu'nun kitabını bitirdi. Bulamadığı yanıt, kitabı kemirdi kemirecek. İçinden çıkamadığı bir durum karşısında her zamanki yöntemlerini mi sergileyecek -ki bu yöntemler daima bir kaçışı ve inkârı barındırmasıyla oldukça orijinaldir- yoksa gerçekten işin üstesinden gelmeye mi çalışacak?

Düşündü durdu. Kitaptaki bir cümle ona rehberlik etmek için sayfalardan sıyrıldı ve bir ışık yaktı.

“Aramakla bulunmaz... Ama bulanlar ancak arayanlardır.”

Aradığını(!), kitabı bitirerek bulacağını düşündüğü için sarf ettiği çabanın yeterli olduğunu da düşünmüştü. Aramak bu muydu? İlerleyen sayfalarda cevabın yani yanıtın -hayır sağ sol meselesi değil dil meselesi- kendini ele vermesini beklemek... Aramak... Arayışta olmak... Yol mu yolculuk mu? Cevap mı yanıt mı? Cümle mi tümce mi?

Aramayı geçelim de bulmak nasıl bir şeydi acaba? O tatmin olmuşluk hissi, muradına ermişlik, arayışın sonlanması... Arayışın sonlanması derken bir filozofun ölümü mü kastedilir? Çünkü filozoflar işin arama safhasında mekik dokudukları için buldukları şey onların sonu olabilir belki. Ayrıca merak ediyorum insan bulduğu şeyden pişmanlık duyabilir mi? Bunu bile bile arar mı, bu riski alır mı?

Hem filozoflar cevaplardan çok, pardon, yanıtlardan çok -pardon değil, affedersiniz

olacak!- soruların adamıdırılar ya, e bizim kahramanımız da sorularından başka bir şeyi duymadığı için acaba diyorum “felsefe yapma!” diye bastıracağımız feylesoflardan olabilir mi?

Yumurta mı tavuktan, kümesin dolu tarafı mı?

Aramayı düşündü, bulmayı düşündü. Düşündü durdu. Düşünsün bakalım, düşünsün ama bir günde insan kaç saat düşünebilirdi? Ne kadar düşünülebilirse işte o kadar düşündü. Hatta bazı şeyleri bulmaya yaklaşmıştı bile. Kıyısından köşesinden bazı fikirleri bulup onları çekip yakasından fikir havuzundan çıkarmalıydı. Sonra bu sırlısklam düşünceleri, bulguları işe yarar hâle getirip elle tutulur bir şeye dönüştürmeliydi. Kahramanımız ilk gün bunları da düşündü. Artık gün tamamlanmıştı ve diğer gün sabırsızlıkla sırasını bekliyordu. Zihin yorgunu kahramanımız ilk günü bu şekilde bitirdi. Bunlar, ev olarak adlandırılan yalnızlık kalesinin içinde olanlardı. Bir de dışında olanlara bakalım. Ülkede vaka sayısı azalmaya başlamış ve normalleşmeye gidilmek söz konusu olmuştu -bilmem kaçınıcı defa-. Bu iyi habere rağmen kahramanımızın aylardır konuşmadığı yakın arkadaşı sevdiği insanları virüse kurban vermişti. Ve kahramanımızın bundan habersiz oluşu insanlara verdiği değerle ilgiliydi. Bunu virüse bağlayamazdı. İşte ilk gün, kahramanımızın çok derin meseleleri düşünüp hayatındaki insanları düşünmemesiyle nihayete varmıştı. Ne düşünceli ama!

Diğer güne uyanan kahramanımızı çok zor bir gün bekliyordu. Düşünüp taşınma ibaresindeki ikinci bölüme geçebilmişti. Bugün karar vermesi gerekiyordu. Düşündüğü onca şeyi nasıl somut hâle getirebilirdi? Descartes -efendim dikkat Dekart diye okunur- ile uzunca sohbetlerinden sonra kendi varlığını, düşünme yoluyla ortaya koymaya karar vermişti.

İnsan neden varlığını kanıtlamak ister ki? Asıl soru kime kanıtlamak ister? Kimin onayından geçmek ister?

Her neyse düşünerek ortaya koyduğu varlığının altını çizmek için, ben buradayım demek için düşündüğünü göstermeli öyle değil mi?

Diyebilmeli ki:

Bakın! Ben buradayım! Düşünüyorum o hâlde varım! Düşünüyorum bu beni üstün bir varlık yapar! Düşünüyorum ve bunu ifade edebiliyorum. O hâlde göklerdeyim! Üstelik düşündüklerimi ifade ettiğimi de ilan ettiğime göre yegâne haklı benim. Çünkü ortadaki düşünce bana ait. Bakın bunu da düşündüm!

Diyebilmelisiniz ki:

Evet düşündün! Düşündün ama ne düşündün? İnsanoglu sen ki kendin dışındakiler için iyi şeyler düşünmeyi ancak düşünebilirsin. İfade ettiğin şeyler insanlara iade ettiğin kötülüklerdir.

Ama biz kahramanımızı şu an için bunun dışında tutabiliriz çünkü düşündüğü şeyler -eğer iyi işlenirse- insanlık için pekâlâ yararlı olabilecek şeyler. Ama bir dakika! İyi de kahramanımız bu düşündüklerini insanlık için düşünmemişti ki. Onun ki merakı, bil-

meyi istemektir. Aman canım fark eder mi? Düşünmüş mü düşünmüş. Niyetten bize ne! Sen bize sonuçtan haber ver sonuçtan. Peki, öyleyse bakalım kahramanımız zihnindeki yanıcı maddeyi nasıl işleyecek...

Düşünebilmenin ve düşüncelerinin verdiği heyecanla, aynı sebepten asla doğru düzgün uyuyamadığı yatağından -bu yan etkisi uykusuzluk olan düşünceler arasında takdir edersiniz ki yaşadığı çağa dair bir kısıntıya oldukça nadir rastlanır-bunun için doğmuş gibi fırladı. Önce kahve! Tabii ki önce kahve. Kahve bir yazarın ana besin kaynağıdır. Aman ağızımızdan mı kaçırıldı ne, yazar diyerek! İyi hadi öyle olsun bakalım. Tahmin edememiştiniz değil mi düşündüğü şeyleri yazıya dökmeceğini? Çok ender bir şey olduğu için olsa gerek. Çünkü her düşünen (!) ne düşündüğüne bakmadan eline kalem alsın, bir de kitap çıkarsa bu ülkenin hâli ne olurdu?

Evvvet doğru! Bildiniz!

Düşündüğünü sanan her insan eline kalem alsın, bir de kitap çıkarsa bu ülkenin hâli üç aşağı beş yukarı bugünkü gibi olurdu.

Beterin beteri var. Bir de her eline kalem alan düşündüğünü sansa eyvaaaaah! Ne olurdu bu ülkenin hâli değil mi?

Verilmiş sadakamız varmış demek isterdim ama sanırım ülkece sadaka vermeyi hatırı sayılır ölçüde ihmal etmişiz!..

Ama kahramanımıza biraz haksızlık ettiğimi itiraf etmeliyim. İnsanlardan uzak bir şekilde de olsa -belki insanlardan uzaklaşabilmek için, bilemiyorum- gerçekten düşünebilen, kitapları ciddi oranda özümseyebilen, belki de mutlak yanıtı ulaşabilecek kapasitede olan birisi. Benim eleştirdiğim nokta ise insanlardan soyutlanmış bir insanlık sistemini benimseyip kendini gönüllü sürgün addetmesi ve hatta biraz ileri giderek bu sistemi mutlak sistem olarak meşrulaştırması. İnsanları anlamak isterken -üstelik kendisi de insanken- araya asırlık mesafeler koyması ve huzuru gerçekten bulabilmiş olması. İnsansız insani huzur..

Eğer bir gün bu ülkede hakikatin üzerine çekilen kara perde yırtılıp, gerçekler ortaya çıkabilirse, söylenecek ilk cümle şu olacaktır:

Yazdığı kâğıda bakakalmasının ilk saatleri oldukça durağan geçti. İlham gelmesini mi bekliyordu? Ne o hikâyeye mi yazacaktı yoksa? Makale için, deneme için ilham şart mıydı? Hem bu ilham denilen lakırdı insanı hangi anında şerefliendirirdi? En iyisi geçelim bunları da salondaki atmosfere bir bakalım... Herkes nefesini tutmuş bir şekilde kahramanımızın kaleme yapacağı ilk hamleyi bekliyordu. Bu bir sessizlik de bekleyiş de bir ilkti.

Çünkü kahramanımızın not almak dışında ya da satırların altını çizmek dışında kalemi eline alması pek görülmuş şey değildi. Ama kahramanımız tarifi mümkün olmayan hislerle, yıllarca fikirlerini okuduğu insanların karşısında, onların hazinesine kattığı şeylerle ortaya bir şey koyacak olmanın gerginliğini çağların yüküymüşçesine parmaklarında taşıyordu. Ağır parmakları kuştan hafif kalemi tutamadı. Sessizliğin bozulması Virginia Woolf'un kahramanımızın yanına gidip konuşmasıyla oldu.

Eğer yazmak istiyorsan önce Evdeki Melek’i öldürmen gerek. Bu melek, benliğinden vazgeçmiş, herkesin ihtiyacını kendininkilerin önüne koyan, kendi işinin ehemmiyetsizliğine inanan fedakâr bakıcıdır. Eğer yazmaya ayırdığın zamana gerçekten sahip çıkmak istiyorsan bu meleği öldürmek zorundasın. Ben onu öldürmeseydim, o beni öldürecekti. Yazılarımı can damarından kesip atacaktı.

Salondaki herkes bir anda kendi meleklerini nasıl öldürdüklerinden bahsetmeye başladı, yani nasıl yazmaya başladıklarından. Ama sorun şu ki kahramanımızın evinde melek yoktu. Yani isteklerini kendi isteklerinin önüne koyabileceği birinin yükünü taşımıyordu. Bu evde ondan ve milyonlarca düşünürden başkası yaşamıyordu. Saatler sonra eve can gelmişti. Konuşmayan, anlatmayan iki kişi vardı. Biri kahramanımız biri de kahramanımızın yazabilmek için gürültüye ihtiyacı olan kahramanı Cemal Süreya. Masada oturmuş bir elinde kalem bir elinde sigara, gürültüden faydalaniyor. Yazdıkça yazıyor ve bir sonraki sigarayı daha keyifli yakıyordu.

Sen sık sık gülen gülerken de
Sevecen bir Akdeniz çizgisini
Sol yanına ağzının
İliştiren çocuk özenle

Büyülenmiş gibi Süreya’yı izlerken, fark etmek için belki de çok geç kaldığı belki de zamanını tutturduğu şeyi keşfetti. Evdeki Melek kendisinden başkası değildi. Nasıl yani kendi ihtiyacını kendi ihtiyaçlarının önüne mi koyuyordu yoksa kendinden öne mi koyuyordu? Her iki durumda da merkez kendisi değil miydi? Nasıl oluyordu da hizmet için merkeze kendisini koymuşken kendini düşünmüyordu? Buna Evdeki Melek demek mi daha uygun olur, Evdeki Köstek mi? Her neyse öldürmek kahramanımıza kalmış ölmek Melek’e. Ya da tam tersi mi?

Zihnine hücum eden düşünceler kahramanımızın yükünü artırdı. Ayağa kalktı ve gezinmeye başladı. Nasıl olmalıydı? Kurgu mu yoksa kurgu dışı mı? Türü ne olmalıydı? Düşüncelerini karakterler yoluyla mı ortaya koymalıydı yoksa doğrudan kendisi mi vermeliydi? Etrafına bakındı. Çevresindeki yüzleri hızlıca gezindi. Fikirlerini kurguyla ya da kurguları fikirleriyle donatmış yazarların dudaklarında hafif bir gülümseme vardı. Karar verildi. Peki, anlatıcı kim olacaktı? Birinci kişi mi, üçüncü kişi mi? Tekniği ne olacaktı? Bilinç akışını kotarabilecek miydi? Woolf’un gözleri parladı. Evet deneyebilirdi. Bütün bu yazma ihtiyacının kaynağı, soruları sorup yanıtları bırakan Mustafa Kutlu neredeydi? Herkesin arasında bir o eksikti. Bu da mı bir Sır’dı yoksa? Belki onu da yazarak bulurdu. Aklında şekillenmeye başlayan şeyler heyecanını tetikliyordu. Bir kahve daha. Ve bir kahve daha!

“Eğer bir gün bu ülkede hakikatin üzerine çekilen kara perde yırtılıp, gerçekler ortaya çıkabilirse, söylenecek ilk cümle şu olacaktır:”

Yanıtı nasıl bulacaktı? Yazmaya başlayınca devamı gelecek ve yanıt kendini ele mi verecekti? Bu kadar kolay mıydı? Kafası karıştı. Yazacağı şeyi yanıtı aramak için mi ya-

ziyordu, bulmak için mi, yoksa sadece soruyu sormak için mi? Asıl mesele bu muydu? Bulmak ya da bulmamak... Bunu öğrenmenin tek yolu artık kalemi eline almasından geçiyordu. Yoksa kahramanımız da hep yoldan bahseden ama hiç yola çıkmamışlardan olabilir miydi? Bir yolun yolcusu olmadan insan yürüyebilir miydi? Yol insanın içinden mi gelirdi, içine mi giderdi. Yolcu mu yoldan gelirdi, yol mu yolcudan? Tavuk mu yumurtadan, yolun dolu tarafı mı?

Bugün kahramanımız bunları düşündü. Daha da düşünmek isterdi hatta çizmeye çalıştığı bu yolda birkaç adım bile atmak isterdi ama artık yavaş yavaş ciddi adımlardan kaçınması gerekirdi. Kaçması gerekirdi. Fazla bile kalmıştı. Hani kahramanımızın bir çeşit inkârı yaşamaya çalıştığını söylemiştik ya, işte bu yüzden.

Evet, yalnızlık kalemizde bugün bunlar düşünülüyor. Kalenin dışındaysa normalleşme çalışmaları gün itibarıyla başladı. Halk sevinçliydi. Esnaf sevinçliydi. Kahramanımızın bu sevinçten geri kalması duvarların gerisinde durmayı seçip perdeleri kapatıp yaşadığı çağı dışlamasındandı. Dışlasın bakalım. İhtiyaç duyduğu insanların sevinci, heyecanı elbet bir gün umurunda olacaktı. Normalleşmek. Normalleşmek. Norm. Bu kelimenin üzerinde düşünülmesi gerekti. Korkutucuydu biraz. Normun kelime anlamı: Yargılama ve değerlendirmenin kendisine göre yapıldığı ölçüt, uyulması gereken kural, önceden belirlenmiş kalıp, düzgü demekti. Fransızcadan geliyordu. Yoksa benimsediğimiz bu norm, bu kalıp, bu düzgü Fransızlara mı aitti? Birtakım teoriler, bir miktar paranoyalar, birtakım da haklılık payı... İşte uykuya hazırlığın temel bileşenleri...

Kahve. Günün ilk işi kahve. Daha da kahve. Biraz daha kahve. Üçüncü gün... Kahramanımızın artık şu kâğıda bir şeyler yazması gerekiyordu. Bugün! Ne olursa! Yarına bırakılan iş yarına mı bırakılıyordu sanki? Hayır efendim, yarınlara bırakılıyordu! Hiç gelmeyecek yarınlar... İşte bu yüzden kahramanımız bu bilinçle tekrar kâğıdın başındaki mesaisine başladı. Kalem yasaklı bir şey miydi ki kahramanımız elini süremiyordu? Bunu çözmesi lâzımdı. Çünkü o kalemi bir kez tuttuktan sonra neleri çözebileceğini az çok kestirebiliyordu. Kalkıp gitme isteğine karşı koydu. Bugün bu iş çözülecekti. Kendini sabote etme içgüdüsüne sahip kahramanımız şimdiye kadar alışılmışın üstünde bir direnç gösterdi. Bu pasif direnç onu bir süre daha masa başında tuttu. Sonra aklına kitaplığını düzenlemesi gerektiği geldi. Sonuçta bu da kitaplarla ilgiliydi. O yüzden işten kaytarıyormuş hissi içini daraltmadı. Günün yarısından çoğu odalar dolusu kitaplarını düzeltmeye gitti. Düzenleme esnasında kendi gerçeklerini bulmuş, halkın gerçeklerini ifade edebilmiş, toplumsal değerlerin akışını kavramış insanların kitaplarına baktı durdu.

Ne çok kitabı vardı öyle. Dünya klasikleri, şiirler, öyküler, romanlar, oyunlar, senaryolar, düşünce kitapları, felsefe kitapları, denemeler, dergiler, türlü türlü sözlükler... Hepsi ne içindi? Bu soruyu anlamsız buluyorum. Eğer bu soru sorulabiliyorsa akabinde “dünya ne için?”, “yaşamak ne için?”, “insanlık ne için?” soruları da sorulmalı. Çünkü hep-

si temelinde hepsi içindir. Dünyanın akışını anlamlı kılmak içindir. O yüzden kahramanımızın neden yalnızlık kalesinin kitaplarla zengin olduğunu anlamlandırabiliyorum. Çağına yabancı olması, çağdaşlarını benimseyemediğinden ötürü olabilir. Ama çağına bu kadar yabancıyken çağdaşlarını nereden bilecekti? Tanıyacak, anlayacak kadar vakti oldu mu ki? Buna fırsat verdi mi hiç? Yine de içinde bulunduğumuz süreci düşününce, “belki de en iyi başa çıkma yolu budur” demekten de kendimi alamıyorum. Yine bir Kutlu kitabı aldı eline. Sayfalarına göz gezdirdi. Altını çizdiği bir satır, yavaşça sırtını sıvazladı.

“Hayatım her gün kazandığım yeni yalnızlıklarla zenginleşiyor. Ancak bütüne oranla devde kulak kalan bu zenginleştirme çabasına zaman zaman acıyorum.”

Derin bir iç çekti. Bu teselli bulma hissi de nereden gelmişti. Evet, zengindi ama zenginliğin fakirlikten daha az getirisi olduğunu fark edemiyordu. Zenginliğin geçerliliği olmadığı bir çağda dünyalara sahipti. Kendi dünyasını fakirleştirerek altından dünyalara hükmediyordu. Varsın sahip olsun. Sayısız iletişim imkânı sunarken, insanı hiç olmadığı kadar da yalnızlaştıran bu çağ içinde, gerçekte rüyayı karıştırmaması için onu uykudan uyandıracak, hayata döndürecek ve hissediyorum diyebilmenin tadını öğretecek bir başka nefes lâzımdı. İnsana, kendisinden başka bir insana ihtiyaç duyduğunu itiraf ettirecek bir insan lâzımdı. Bu çağdaysa, bu bir ayrıcalık demektir. Yalnızlığının farkına bile varmayan kalabalık içindeki onca insan kendi iç huzursuzluğundan bile haberdar değildi. Büyük kentlerin telaşına kapılıp hayatta kalma zanaatına kapılıyordu. İşte bu! Şimdi daha iyi anlıyordu Kutlu’nun eserlerindeki “kentli insan” rolünü. Buradan yola çıkabilir miydi? İnsanın, insanlığın yalnızlığından aradığı yanıtı bulabilir miydi? Şu an denemeye değer başka bir şey görmüyordu. Vakit kaybetmeden kâğıdın başına oturdu. Hissediyordu. Denediğine değecekti!

Geç saatlere kadar kâğıtla yalnızca göz temasında bulunan kahramanımız, sadece aradığı gerçeklerle ilgilendiği için etrafında dolanan gerçekleri seçemiyordu. Acaba yamazamamasının sebebi, bu kent insanın içten dışa ve dıştan içine çaresizce yalnız oluşu, kendini ifade etme yetisini de köreltmesi olabilir miydi? Belki iki çift laf edeceği bir insan olsa, bunu ona söyleyemez miydi? Önceki satırı okuduğu kitabın adı bile bunu ona anlatmaya çalışmıştı ama aradığı gerçek bu olmadığı için bunu da görmezden geldi. Gerçekten Kutlu çok haklı. Yoksulluk İçimizde!

Yalnızlık kaleminde geçen üçüncü günde kahramanımız yine bir şeyler düşündü. Her geçen gün daha doğru noktalara parmak basmaya başlamıştı. Ama o parmaklar kalemi kâğıda bastıramadığı için düşünceler her zamanki gibi düşüncede kaldı. Yalnızlık kaleminin dışında olanlarsa hiç şaşırtıcı değildi. Daha normalleşmenin ilk günü, insanlarımız virüsü unuttu ve normalin bile anormal kalacağı bir süreci başlattı. Kahramanımız içine çekilmekle doğru olanı mı yapmıştı ne?

Dördüncü güne agresif başlayan kahramanımız, ona en iyi gelecek şeyin kahve olduğuna defalarca karar vermesinin ardından mutfığa geçti. Kahve ne kadar da azalmıştı.

Nereye gidiyordu bu kahve? Kendinden başka kim içiyordu bu kadar? Tabii ya! Ah o Balzac yok muydu? Kahve su gibi tüketilir miydi hiç? Kendisi en iyisini yapıyordu. Birkaç fincan yetiyordu ona. Ne o öyle, sanki ölüyormuş gibi kalkar kalkmaz kahveye sarılanların hâli! Hiç yakıştıramadı. Kahvesini aldı, günlerdir haddi hesabı olmayan içtiği kahve fincanlarının yanından umarsızca geçti. Gözleriyle eskittiği kâğıdın başına bilmem kaçınıcı defa oturdu. Elini ağrıyan başına koydu ve yenilginin üzerinde uçuşan, sürekli dönmekten kafası bulanmış bir sinek gibi hissetti kendini. Az kalmıştı. Çok az kalmıştı bırakıp gitmesine. Ama gitmedi. Bu pasif direnç ruhuna karşı bir protestoydu. Ya da ruhunun mu protestosuydu yoksa? Fark eder efendim fark eder! Bir hışımla masadan kalktı. Madem yazamıyordu, o hâlde dinleyecekti. Ki bu kahramanımızın alışık olmadığı bir şeydi. Merdivenlerden aşağı mı indi yoksa yukarı mı çıktı emin değilim. Karşısında duran kapıya üç kere kararlı ama çekingen bir şekilde vurdu. Girmesini söyleyen sese kulak verip kapıyı açtı. Eğer cenneti tasavvur etse anca bu kadar olurdu. Adımını attığı gibi başını döndüren kitap kokusu âdeta vücut bulmuş ve karşısında duruyordu. Evet bu kişi, çok önemli görevini vebadan kaçtığı için kaybeden sonra da kendini okumak ve yazmak adına, yıllardır hazırladığı kitaptan kalesine kapatan kişinin ta kendisiydi: Michel De Montaigne. Bütün bilgeliğiyle karşısında duruyordu kahramanımızın. Montaigne kibarca ona oturması gereken yeri gösterdi. Uzun bir sessizlik anı dolaştı devasa kalede.

Kahramanımız çekinerek sordu:

-Memnun musunuz? Burada tek başınıza olmaktan... Yaşayış şeklinizden? Uğraşlarınızdan?

Montaigne'in yüzünde mimikten eser yoktu.

Cevapladı:

-Yalnız kendimle uğraşıyorum; delilik ediyorsam, bundan zarar göreceğim başkası değil, benim; çünkü bu öyle bir delilik ki bende başlayıp bende bitiyor, hiçbir kötülüğe yol açmıyor. İnsan hayatı denen bu yolculukta benim bulduğum en iyi nevale kitaplardır ve ondan yoksun anlayışta insanlara çok acırım.

-Haklıydı bu şekilde kim kime zarar verebilirdi ki? Kahramanımız ona, içinde bulunduğu durumdan kısaca bahsetti. Konuşmasının atmosferi vazgeçmişliğe kayıyordu ki Montaigne araya girdi:

-Ancak küçük ruhlar işlerin ağırlığı altında ezilir; onlardan sıyrılmayı, bir yerde durup yeniden başlamayı bilmezler.

-Aradığım yanıtı bulamıyorum. Ne kadar düşünsem de her an uzaklaştığımı hissediyorum. Bu beni kapana kısıtıyor. Başka bir adım atamıyorum.

-Aradığımız şeyi bırakıp onu nasıl bir yoldan arayacağımızı düşünürsek ondan hiç de uzaklaşmış olmayız.

-Ama biliyorum ki hangi yolu tutsam, çıkmaza sapacağım. İhtimalleri tartıyorum, hepsi elimde kalıyor.

-Bir kapının kapalı olduğunu anlamak için o kapıyı itmek gerekir. Olmaz deyip geçmek,

olabilecek şeylerin nereye varabileceklerini bildiğimizi ileri sürmek olur haddimizi bilmeden.

Kahramanımız başını öne eğdi. Kendini ne kadar yetersiz hissettiğini açıklamak istedi. Yetersizliğinin çaresizliğine arka çıkıp daha fazlasına cesaret edemeyeceğini anlatmak istedi. Zaten buraya gelmesinin sebebi de, işine gelen birkaç sözü kendince çarpıtıp vicdanını rahatlatmak ve kalkıştığı işi öylece bırakmasının bahanesini bulmaktı. Montaigne gördüğünden fazlasını anlamıştı:

-Bir insanın aklını beğenmemesi için aklından ötesini görebilmesi lâzım. Okunu hedeften öteye atan okçu, okunu hedefe ulaştıramayan okçudan daha başarılı sayılmaz. Yapman gereken şey belli. Eğer bu aşamada aradığından fazlasını bulmaya çalışırsan okunu ileri hedefin ilerisine atmış olursun. Eğer kendini yetersiz görüp vazgeçersen okun hedefe ulaşamaz.

Kahramanımız konuşma

nın devamında kendisini buralara getiren soruyu sormayı düşündü. Ama sormadı. Eğer sorsaydı kahramanımızın tanıdığımız ilk hâlinden bu yana hiç değişmediğini anlardık. Ama sormadı. Dinledi. İşte bu hareketiyle kahramanımız ilk defa sorularına karşılık gelen kendi cevaplarına bel bağlamayı seçmişti. Ve bu şekilde yavaş yavaş kendini dinlemeyi de öğrenecekti.

İşte tanık olduğunuz dördüncü gün de bu şekilde geçti. Kahramanımız gerekli motivasyonu çağların bilgesinde ararken, o bilgenin tuttuğu ışıkla kendinde buldu. Peki, kalenin dışında neler oluyordu? İnsanımızın “bana bir şey olmaz” yanılışı vaka sayılarına vurmuştu. Normalleşme süreci bir kere daha suistimal edilmiş ve yine karamsarlık günleri başlamıştı.

Beşinci güne enerji dolu başlayan kahramanımız gününü kitaplarıyla ve onlardan alacaklarıyla geçirecekti. Kitaplarının sayfalarını aralamaya başladı. Gözüne çarpacak cümleler, anahtar kelimeler ona yardımcı olabilirdi. Vakit epey hızlı geçiyordu. Elbette yalnız değildi. Okuduğu yazarlar daima yanındaydı. Eğer bu yalnızlıksa bile dünyanın en değerli yalnızlığıydı. Oldukça düşünceli ve kaygılı görünen kahramanımız yanılmaktan korktuğunu dile getirdikten sordu:

-O kadar denemeleri yazarken, araştırmalar, eleştiriler yaparken hiç yanılmaktan korkmadınız mı? Aradığınızı bulduğunuzu nasıl anladınız mesela?

Memet Fuat yanıtladı:

-Yanıma özgürlüğümü yitirmek istemem. Sorular sorup yanıtlar aramanın tadı bambaşkadır. Bir yanıt bulabilirsem, bunun doğru yanıt olduğunu da düşünmem. Başka bir söyleyişle, bir yanıt bulmak değil de, bir yanıtı yaklaşımdır yaptığım.

Bu kahramanımızın gerginliğini azaltmıştı. Aradığı yanıt oldukça açık uçluydu. Ayrıca bulmak arayışı sonlandırır mıydı? Arayış biterse ne kalırdı? Kitaplardan kesitler aramaya devam etti. Bir zaman sonra ne aradığını unutacak hale gelmişti. Fikirden fikre

savruluyordu. Dilinde bir “gerçekler” lakırdısı vardı ki ararken kendini bu şekilde manipüle etmeye çalışıyordu. Gerçekler, gerçekler, gerçekler, gerçekler, gerçekler, gerçekler, gerçekler, gerçekler, gerçe...

İşte bir Mustafa Kutlu kitabı daha! Hemen açıklıkla sayfalarını çevirmeye başladı.

Gerçekler, gerçekler, gerçekler, gerçekler, gerçekler, gerçekler, gerçekler, gerçekler, gerçekler...

Altı çizili bir satır:

“Bir gerçeğin altını çizirken kalemi fazla bastırırsanız kâğıt yırtılabilir.”

Gözleri sonsuz hızda tümcenin bir başına, bir sonuna gidip gidip durdu. Nasıl yani? Gerçeklere vurgunun azalması, insanı korkutmamak, temkinli ifade etmek, gerçeği hafifletmek... Evet! Buldu! Gerçeği maskelemek! Metafor! Metafor kavramını kullanabilirdi. Gerçekleri başka şeylerle ortaya koyabilirdi. Kutlu da öyle yapmıyor muydu? Lunapark metaforu. Bu böyledir de kullandığı lunapark metaforu gibi bir şey kullanabilirdi. Aklından geçenleri tekrarlarlarken kâğıdın başına geçti.

Gerçeği maskelemek, gerçeği perdelemek...

Ben Oblomov değilim. Artık Oblomov'luk yok!

Gerçeği maskelemek! Gerçeği perdelemek!

Kullanacağı metaforu belirlemek için hemen hafızasında çoktan kalıcı bir yer edinmiş o soruyu tekrarladı.

“Eğer bir gün bu ülkede hakikatin üzerine çekilen kara perde yırtılıp, gerçekler ortaya çıkabilirse, söylenecek ilk cümle şu olacaktır:”

Kara perde mi? Bu onun gerçeklerin üzerine çekeceği perdeyle aynı türden mi yoksa? Amacı perdeyi yırtmak değil miydi? Nereden çıkmıştı gerçeği perdeleme fikri! Çıkmanın kuytularında dolandığını fark etti. Kaleme dokunamadı bile. Bu sonuca nasıl varabilmişti? Neden aradığı şeyi saklasındı ki? Arkasına bile yaslanamadı. Daha gerçeği bulmadan onu maskelemeyi düşünmüştü. Kolektif bilinç denilen şeyle bir alakası var mıydı bunun? Her zaman yaptığı iki şeyi yaptı. Düşündü ve durdu. Bulması gereken gerçeği nede bulamadığını düşündü. Neredeyse her şeyi kitaplarda bulmuyor muydu, neden ülkesindeki gerçeklere dair pek bir şey bulamamıştı? Neden? O kadar kitabı vardı, bu gerçeklerle alakalı neden dışı dokunur bir şey yoktu?

İşte! Bir yanıt daha buldu.

Sorun şuydu: yaşadığı gerçeklerden o kadar kaçınıyordu ki kendinden uzak coğrafyalarda yazılmış kitapları ülkesinin gerçekleriyle yoğrulmuş kitaplara tercih ediyordu. İşte bu yüzden çevresinden bu kadar uzaktı. Ülkesinde olup bitenlerle arasına çektiği kara perde, yurduna ve yurdunun insanına dair olan merakını köreltiliyor ve bilmenin getireceği sorumlulukları öngörüp, reddetmesine sebep oluyordu. İşte bu bir gerçektir.

İster arasın ister aramasın. Bu gerçeği kabullenmek zorundaydı. Harabeye dönen kahr-ramanımız, fark etmenin vermiş olduğu yorgunlukla odasına çekildi. Beşinci günde yalnızlık kalesinde bir farkındalık, iktidarda olan vurdumduymazlığı devirdi. Yalnızlık

kalesinin dışındaysa virüs devirdiği bedenlerle, vurdumduymazlığı deviremiyordu. Bir gün daha böyle geçip gitti. Sokağın dolu, evin boş tarafı... Altıncı günde kahramanımız odasından hiç çıkmadı. Bu durum, yalnızlık kalesindeki kalabalığı telaşlandırdı. Her odada aynı muhabbet.

Neden odasından çıkmıyordu? Pes mi etmişti? Endişelenmeleri gerekir miydi?

Bu işe en başından başlasa olmaz mıydı? Neden tutup da ince bir ipin üstünde yürümeye kalkmıştı sanki? Salonda dönen tartışmalara kulak verelim.

Topluluğun bir kısmı, kahramanımızın bu kadar düşünüp yazmaya kalkışmasını yanlış buluyordu. Okumaya devam etmesinin onun için en azından bir süre daha yeterli olacağını, hatta belki de şu bir hafta öncesinde çok daha verimli olduğunu ileri sürdü. Buna karşılık topluluğun diğer kısmı, insanın devinim içinde olmasının şart olduğunu belirtti. Söze David Hume karıştı:

-İnsan hareket etmek, muhakemede bulunmak ve inanmak zorundadır, her ne kadar en titiz araştırmalarla bile bu işlemlerinin temeline ilişkin kendini tatmin etmesi ve bunlara yöneltilebilecek itirazları silmesi mümkün olmasa da.

Araya Simone de Beauvoir girdi:

-Hayat aynı anda hem kendini yinelemekle hem de aşmaya çalışmakla meşguldür. Tek yaptığı kendini idame ettirmekse eğer, yaşamak ölmenin bir çeşididir ve insanın varlığı tuhaf bitki örtüsünden farksızlaşır.

Yine de bu kendini aşmaya çalışmanın sınırı olduğunu düşünenler de vardı. Bunlardan biri olan Goethe lafa şu şekilde girdi:

-Düşünen adam için en büyük mutluluk keşfedilebilecek olanı keşfetmek ve keşfedilemeyecek olana sağduyuyla saygı göstermektir.

Bu giriş tartışma konusu olduktan sonra diğer konuya geçildi. Kahramanımızın yaşadığı çağı bir nevi reddediş içinde oluşu tartışma konusu olarak salonun ortasında yerini aldı. Çağını kimler kimler reddetmemiştik ki? Kahramanımızın kulak verdiği Montaigne bile kendi çağından iliklerine kadar kaçmıştı. Salondaki topluluğun neredeyse hepsi kendi çağını reddetmiş ve kendi içine, sanatına sığınmıştı. Bu da bir gerçektir. Ama asıl mesele şuydu: Bunu gerçekten becerebilmişler miydi? Becerebilselerdi bu kalede yer edinebilirler miydi? Sessizlik düşünenlerin gürültüsü oldu. Kendi çağına kayıtsız kalamayan ama ölümü bile göze olarak sonuna kadar kendi çağından kaçan, çağından ilişğini intiharla kesen Zweig'in bu konu üzerine söyleyecekleri vardı:

-Kişi kendi asrında yaşar, iyi ya da kötü, zamanın ruhu en kapalı mekâna bile sızar. Özellikle de söz konusu zaman baskıcı ve fırtınalı, ruh da gergin ve ateşliyse. Hepimiz bunu yaşamışızdır, dış etkenlere kapatıldığında bile insanın benliği etrafı kargaşa içindeyken huzur bulamaz. Zamanın çalkantısı duvarlar ve pencerelerden içeri girer, bir an soluk alabilirsiniz ancak dünyadan tamamen kopamazsınız!..

Altıncı günde Zweig'dan sonra tek kelime eden olmadı. Bu evde yalnızlık hiç bu kadar belirgin olmadığı gibi, acısını da bu kadar kasvetli hissettirmemişti. Yalnızlığın kalesi-

nin içi bu durumdayken, dışı, yalnızlık korkusunun sardığı insanların –canları pahasına da olsa- bir çıkar yol arayışına tanıklık ediyordu.

Yalnızlığın kalabalık acısı...

Yedinci günde kahramanımız odasından gece geç vakitlerde çıktı. Kimseyle konuşmadan, kimseye görünmeden yalnızlıklarının arasından geçti. Salondaki masanın üzerine sayfalar dolusu yazı koydu. Yazı aynı soruyla başlıyordu:

Eğer bir gün bu ülkede hakikatin üzerine çekilen kara perde yırtılıp, gerçekler ortaya çıkabilirse, söylenecek ilk cümle şu olacaktır:

Devamındaysa buraya kadar okuduklarınız vardı. Yalnız, sonuna ek olarak Yunus Emre'den şu mısraları eklemişti:

“Bir dem çıkar arş üzere bir dem iner tahtes-sera
Bir dem sanasın katredir bir dem taşar umman olur

Bir dem cehalette kalır hiç nesneyi bilmez olur
Bir dem dalar hikmetlere Calinus u Lokman olur”
İnsanoğlu bu,
Bu böyledir.

Yedinci günde kale içinde bunlar yaşanırken, kale dışında yaşanılmaz oldu. İnsanlar yalnızlık kalelerini kendi elleriyle inşa etti. Hepsi birer kendine kahraman oldu.

Kahramanımızın odasında bulunan farklı bir Kutlu kitabının, sonlarına doğru bir sayfasındaki dizelerin altı çizilmekten aşınmış bulundu:

İçinde olması gereken bir şeyin kaybından hangi mağaraların ücrasına saklandığımı, oradan hiç çıkmamak üzere kendime davalar aradığımı anlıyorum. Her şeyi tamamlayacak olan o şey. Ancak onunla var olabilirim.

Kitabın son dizelerinin altı da aynı şekilde aşınmıştı. Ve dizelerden anlayabiliyordum ki, Kutlu, kahramanımızı bir kez daha aynı samimiyetle teselli etmişti: “Seni, içine yerleştiğin hayatı, gün gün sivriltilip, parlattığın geleceği anlıyorum.”

Kuş

FATİKGÜL GÜNDÜZ

Kış. Gri. Çetin.

Belki on defa yazıp silmişti bu kelimeleri tıpkı diğer kelimeler gibi harabede doğmuş aciz bir kuşun yazacak neyi olabilir ki? Diye düşündü. Gök kubbeden gördüğü insan gölgeleri geldi aklına, ruhlarından habersiz koşuşturan bu silüetlerden bahsetmeliydi beklisi de. Biraz düşündü.

Harabe. Sine. Gölge.

“Yazamam...” dedi.

Doğru ya! Savaş, aşk, hüznün... Tarif edilebilir bir şey olsaydı eğer; ne dostu Anka'nın Kaf Dağına gitmesine lüzum kalırdı; ne de bülbülün susmasına...

Ateş. Bülbül. Kaf Dağı.

Gözünü gri zindanın duvarlarına sızan ışık huzmesiyle açtı. Şaşırmadı. Rüyasında yine kendiyi konuşuyor, yazıp yazmamak arasında kalıyordu. Yerinden doğruldu, kanatlarını gerdi. Her sabah gibi sıradan bir sabah değildi bu sabah. Gece çetin geçmişti. “Belli ki kış gelmiş” dedi. Gri zindanın duvarlarına vuran ayazla üşüdüğü her hâlden belli olan mahkûm. Dünden kalmış ekmeğini yiyordu... “Şükür!” dedi.

Mahkûm. Şükür. İdam.

Önce gri duvarlara gölgesi vuran mahkûma sonra dışarıda yanan ateşe baktı. “Ateş yanıyor değil mi dışarıda?” dedi mahkûm ve devam etti: “Ah yananın kendini bulduğu, kendini bulana güller sunduğu ateş... Ah İbrahim... Yoksa kendi ellerimizle mi verdik seni Nemrutlara” dedi. Ateşi, İbrahim'i ve gül bahçesini düşündü. Mahkûma üzüldü. Üst kattan gelen gardiyanların konuşma sesleriyle birlikte her ayak basışlarında zemine yaptığı baskı ile tavandan damlayan su damlalarını fark edince uçma saatinin geldiğini fark etti. Döndü arkasını ve uçtu. Onun uçma kabiliyeti hız ve kanat uçumu olarak diğer kuşlarla aynıyken onlardan farklı olarak zaman ve mekâna bağlı kalmadan uçabiliyor oluşuydu. Diğer kuşlar her zaman aynı yerlerde aynı saatlerde uçarken o her yeni gün bazen kendini Süleyman Peygamberin yanında bazen Urumçî'de (Doğu TÜRKİSTAN), bazen peygamberin çobanlık yaptığı dağlarda bazen Anka'nın Kaf Dağını ararken çıktığı yolda bulurdu... Fakat nereye uçarsa uçsun gün sonunda biricik arkadaşı mahkûmun yanına zindana gelirdi.

Uzun zamandır sürekli gördüğü kalbini bin parçaya bölen düş bugünde yolculuk boyunca aklıdaydı. Çoğu zaman uçmak değil, uçarken hissettikleri yorardı onu. Yoruldu ve bir kuyunun başında durdu. Etrafta birçok kuyu vardı, bir kuyunun başında Züleyha'yı gördü. Züleyha ağlıyordu. Sebebini sordu. “Yusuf'un sesinin hangi kuyudan

geldiğini bilemiyorum.” dedi.

Kalp. Düş. Yusuf.

Züleyha'ya üzüldü. Döndü arkasını ve uçtu. Uzun bir uçuş sonunda Yine düşüncelerinin benliğini parçaladığı anlardan birinde burnuna gelen duman kokusuyla yavaşladı. Aşağı baktı. Küçük bir çocuğu ceketine sarmış kaçan yaşlı adamı ve korkudan titreyen, ilk buluşmalarında yakasına karanfil takmış kızın kolundan tutup bombadan kaçan delikanlıya baktı.

Az ötede bomba patladı. Delikanlı sevgilisini, bir çocuk babasını, yeni doğmuş bir bebek kendisine muhtaç olduğu annesini kaybetti. Bombanın havada oluşturduğu kimyasal etkinin geçmesini bekledi. Aşağı indi ve yakasına karanfil takmış genç kızın göğsünün cebinde delikanlıya yazdığı notu buldu:

“Savaş bittiğinde, senin için taze incir toplayacağım...”

Savaş. Aşk. İncir.

Kopuşlar, ayrılıklar, kesikler âlemi diye düşündü. Aklına mahkûm geldi, aklına kendi geldi.

“Yazmalı...” diye düşündü. Sinesinde büyük bir harabe taşıyan kuşu, mahkûmun bir kuru ekmeğe şükürünü, Anka'yı Kaf Dağına götüren davayı, İbrahim'i yakmayan ateşi, savaşı, hüznü, aşkı, Züleyha'yı ve bugünü yazmalı! Ama nereden başlamalı? Belki de önce kendi hikâyesinden başlamalıydı... Mahkûmla birlikte doğmuştu. Öyle ki bu dünyaya geldiğinde ilk duyduğu ses mahkûmun ağlama sesiydi. Mahkûm doğar doğmaz annesiyle birlikte henüz birkaç saat önce yaşamaya başladığı hastane penceresi önündeki yuvasından hastanenin en yaşlı hemşiresi onu mahkûmun annesine çocukla birlikte yetişmesi, küçük bir çocuğa umut, yoldaş, can şenliği olması için vermişti yeni doğan, minik beyaz güvercini. Nitekim öyle oldu, bazen birbirlerine umut, bazen sanki iki ayrı beden iki farklı can değilmiş gibi bir oluyorlardı. Yıllar geçti. Mahkûm suçlandı. Genç bedeni bir iftira uğruna soğuk demirlerin arkasına kapatıldı. İşte bu kadar... Bir kuşun hikâyesi ne kadar uzunsa onun ki de o kadardı. Fakat asıl hikâye her zaman anlatılamayan değil midir? Gece gördüğü düş hâlâ düşüncelerinin yakasını bırakmıyordu. Uçtu... Uçtu...

Gece. Mecaz. Umud.

Vakit akşama geliyordu. Henüz bugün planladığı hiçbir yere gidememişti. Ama artık zindana dönmeliydi. Başına değen ıslak şeyle kendine geldi. “Kar!” dedi. Mahkûm karı severdi. Ona kar götürmeliydi. Yağan kardan bir top yapıp sırtına aldı. Zindana doğru yola çıktı. Düşüncelerin altında ezilen bir kuş bedeni sırtında bir kartopuyla bir zindana gidiyordu. Ne garip değil mi? Aşağı baktı. Bir adam gördü günün yorgunluğunun altında ezilen bedeniyle bir elinde içinde üç ekmeğin bulunduğu poşeti tutuyor, bir eliyle yırtık cebindeki eski plastik çakmağını sigarasını yakmak üzere çıkarıyordu. Çakmağı çıkardı. Sigarayı yaktı. Derin bir nefes üfledi ve karanlık sokakta cebindeki ekmeğin parçasıyla Rabbine bir nefeslik dua etti : “Ya Rab! Bir evlat...” dedi. Çok oyalanmıştı. Böyle giderse üç yıla ancak zindana giderdi. Hızlandı. İçinde mahkûma kar götüreceğinin olmanın sevinciyle şevklindi. Giderken soğuk havada önünden geçtiği ve duman tüt-

meyen her evdeki hicran yine içine dert oldu. Zindana geldi. Mahkûm kanat sesinden anladı, namazdaki son selamını verdi. Heyecanla mahkûmun önüne uçup sırtını üzerindeki karı alması için döndü. Mahkûm anlamadı çünkü sırtı sadece yaştı hiçbir şey yoktu. Kar erimişti... Üzüldü. Oysa mahkûm ne çok severdi karı. Dua ederdi bir gün, karın yağışındaki ağır ağır süzülen taneciklerin yeryüzüne inişindeki mucizeyi görebilmek için... Mahkûmun yüzündeki mahzunluk onu üzdü. Kendini yalnız hissetmemesi için ıslak kanatlarıyla yanaştı. Mahkûma yıllardır hep sormak istediği sorulardan biri de “Hür olmamak nasıl bir şey?” sorusuydu. Mahkûm büyük bir metanet ve sabırla umudu ve can şenliği biricik kuşunun gözlerinden anlamış olacak ki ona: “Ruhunda hatırı sayılır bir yangın taşımak en büyük özgürlüktür. Bedenler hapsedilir fakat kalpler hapsedilemez.” dedi. Gece soğuk zindana bir sır gibi çöktü. Mahkûmun kucağında gözleri yorgunluktan yavaş yavaş kapanırken duyduğu son ses mahkûmun: “İlahi ente maksudi ve rıdake matlubi... (Ya Rabbi! Maksadım sensin... Ve aradığım yalnızca senin rızandır...)”sözüydü.

Maksat. Müjde. Sır.

İri yapılı gardiyanın anahtar sesiyle uyandı. Her yeni gün tüm canlıların maksatlarını gerçekleştirebilmesi için Yaratıcı tarafından onlara verilen bir şanstı. Kanatlarını gerdi. Gözlerini kırıştırdı. Kuru ekmeğini her zamanki şükürle yiyen mahkûma baktı. Bugün yapacak çok şeyi vardı hızlı olmalı ve ne olursa olsun günün sonunda mahkûma bir avuç kar getirmeliydi. Toparlandı her gün özgürlüğüne açılan eski küçük pencereye yöneldi. Uçtu. Fani bedeni gökyüzünde Allah’ın ona bahsettiği hafiflikle süzülürken yüreği çöl sıcakıyla yoğrulmuş taşlar altına ezilen Bilal gibi yanıyor fakat her yanışında sanki ilk defa yanıyor gibi, sanki her yanışında aynı düşü tekrar görüyor gibi... Her yanışında sanki O’nu buluyor gibi oluyordu. İnsanların sevdiği şu dünyayı bir türlü anlayamamıştı. Bilselerdi dünya aslında bir mahkûmun dört duvarı arasında, bir kuşun kalbinin sıkışan yarasında... Beklide bu kadar uyumazlardı kâinatın fani dünya ağrısında.

O da ne? Uçararken az önce önünden geçtiği bir evden gelen ağlama sesleriyle irkildi. Merak etti, döndü ve evin penceresine konup içeri baktı. İçerdeki kişi geçen gece gördüğü karanlık sokakta dua eden adamdı. Bu seslerde sevinç çığlıklarıydı. Adam sevinç gözyaşları içinde secdeye kapanırken, eşi de “Allah’ım sonunda bizim de bir evladımız olacak.” diyerek ağlıyordu. Yüzünde hafif bir tebessüm belirdi. Fark etmeden bir kulun ettiği duaya ve onun kabul oluşuna gözleriyle şahit oluyordu. Doğacak bebek için hayır duaları ederek konuştuğundan ayrıldı. Düşündü. Karanlık bir sokakta kimse bilmeden edilen bir duanın kabul oluşuna şahit olmak onu umutlandırdı. Aklına bir ayet geldi: “İnneke semiud dua... (Muhakkak ki sen duaları işitensin...)”

Odanın tavanını aşamayacağını zannettiğın sesin, sema da yedi kat dolaşiyor dedi kendi kendine. Mütebessim çehresi bugünkü rotasını hatırlayınca daha da şenlendi. Bugün Medrese-i Yusufiyye’ye gidecekti. Hani şu cüzamlı hastaların olduğu, umutsuzluğun kol gezdiği... Ölmek için gün sayılan, bir pencereden gelecek olan ışığa muhtaç olan, Hz. Yusuf Peygamberin gelişiyile Potifar’ın sarayından daha güzel olan zindana... Bir

rehberin gelişiyile Medreset'ül ala olan yere... Fazla geç kalmadan uçtu. Yolda aklına geçenlerde bir kuyunun başında ağlarken gördüğü Züleyha geldi. "Züleyha... Ne kadar nasipli" dedi. Tüm masallarda, destanlarda, aşkın kahramanı erkekken (Mecnun, Ferhat...) ilahi kitapta bu böyle değildi. Züleyha kendisine verilen beşeri aşk imtihanıyla ilahi kitapta güzel bir sonla yerini almıştı... Bu farkındalığın verdiği hafif bir gülümsemeye "Doğru ya... İnsan bir yerde düşecekse, bir kuyuya yuvarlanacaksa, Yusuf'tan ala düşecek yer mi bulunur" dedi.

Mısır'a daha öncede bir defa arkadaşı Anka ile gelmişti. Giderken seçtikleri güzergâh Musa Peygamberin firavundan kaçarken gittiği yoldu. Yine aynı yolu takip etti. Bir müddet sonra Tur-i Sina'ya geldi.

"Burası... Musa Peygamberimin Allah'la konuştuğu yer." dedi.

Aşağı doğru süzüldü. Tıpkı Musa Peygamberinin çarıklarını çıkardığı gibi o da kalbindeki tüm dünyalıkları çıkarıp biricik Rabbine dua etti. Mahkûmu da unutmadı. "Ey Rabbim bu fani dünyadaki yoldaşım mahkûma katından selamet ver ve onu cennetine kabul et." diye dua ettikten sonra Tur-i Sina'dan ayrıldı. Kısa bir uçuşu ardından işte Nil'e yaklaşıyordu. Biraz sonra Tüm vakuruyla karşısında duran Nil'e seslendi: Ey bağrını peygambere beşik yapan Nil! Mısır'ın yüreği... Bir yakasında canlılar yaşarken, diğer yakasında ölümlerin yaşadığı birleştirici kalp... Geceleri gökyüzünde akan mavi şiir... Ve kalplerin Leylacı... Ölümün kilidi ve yaşamın anahtarı... Keşke senin kadar naz sahibi olabilsem." dedi. Geldiğini fark edememişti. Yusuf Peygamberin sesiyle kendine geldi. Sesi takip edip bulduğu ilk küçük pencereden içeri kondu. Daha öncede gördüğü kar aydınlığını andıran bu emsalsiz çehreyi görünce, içine yine tarif edilemez o his geldi. Aynı his ormanda zikri ağaç hışırtılarının zikrine karışan, halim peygamber Hz. Zekeriyâ'yı görünce de, Moab Dağları'nda yalnızca Rabbine inziva eden, Hz. Yahya'yı ve umutların kurtarıcısı, aydınlık sahibi İsa Peygamberini görünce de oluyordu. Düşüncelerini bir kenara bırakıp Yusuf Peygamberine kulak verdi. Zindandakilere Rabbinden anlatıyor, bir ve tek olana inanmaları için onlara tevhitte bahsediyordu. Tıpkı diğer tüm peygamberler gibi. Gördüğü her peygamberin yanında söylediklerini işittikten sonra dediği gibi yine: "İşittim ve iman ettim" dedi. O sırada zindana giren gardiyanın birden onu ayağıyla itelemesi üzerinde Yusuf Peygamberin kucağına uçtu. Bir peygamberin kucağında olmak ne büyük şerefti. Aklına gelirken sitem ettiği Nil geldi. Ne büyük şeref bir peygamberi kucağında taşımak keşke senin kadar naz sahibi olabilsem, demişti. Şimdi ise kendisi bir peygamberin kucağındaydı... Kanatlarını sıvazlayan mübarek ellere teşekkür edercesine başını koydu. Ve tüm insanlık adına bir kez daha bir elçiye biat etti. "Yusuf Peygamberimin kucağı ne huzurlu..." diye geçirdi içinden. Yusuf Peygamberini bir başka severdi. O an aklına geldi: "Yusuf Peygamberimi zindandan çıkararak rüyaydı..." dedi. Peygamber kucağının verdiği huzur-u muhabbetle rabbine dua etti : " Ya Rabbi! Benim şu küçücük kalbimi bin parçaya rüyamda beni fani dünyanın zindanından bir an önce çıkarsın." Dış kapının süngülenmesiyle irkildi. Havanın karardığını fark edememişti. Gitme vakti gelmişti. Yusuf Peygamberinin ellerini öpercesine veda ettikten sonra yola koyuldu. Süheyl yıldızını takip ederek Mısır'dan

çıkı. İklim giderek değişiyor, hava giderek soğuyordu. Zindana yaklaşırken artan tipi aklına karı dūřürdü. Az kalsın unuttuyordu. Biraz uçuşun ardından bir sokak kaldırımından biraz kar alıp yuvarlayarak sırtına koydu. Nihayet uzun bir uçuşun ardından zindana geldi. Evinin giriş kapısı olan küçük demirli eski pencereden içeri girdi. Ev demişken hiç zindana ev denir miydi? “Denir tabii. Nice saraylar nice köşkler var fakat penceresine hiçbir kuř isteyerek, muhabbetle konmuyor, yuva yapmıyor. Fakat benim bu harabe zindanım ve zindanın içindeki yoldaşım bin saraya bedeldir... Burası da benim evimdir” dedi. Kanat seslerini duyunca derin bir oh çeken mahkûm sanki yüzyıldır küçük güvercinini görmüyor gibi sarıldı. “Nerede kaldın? A benim güzel kuşum kendini kartal mı sanırsın da gecenin bu vaktine kadar dışarılarda uçarsın?” dedi. Oysa bilse bırak kartalı, bu küçücük gövdesiyle bugün koskoca Nil’e kafa tutmuştu.

Gece, bir amanın gözlerinin karanlığı gibi yine perdesini çekmişti. Soğuk zindanda mahkûm kuşuna, kuşu mahkûma sarılarak uyudu. Saatler su gibi akıp geçti. Her zamanki gibi kısa ama derin uykusundan mahkûmun duvarda aldığı teyemmümün sesiyle uyandı. Vakit seherdi. Seher kavuşmak demektir. Kiminle kavuşmak? Neye kavuşmak? Uyku ve uyanıklık arasında bulunduğu o hâlde bildiği tüm kavuşmaları gözünün önünden geçirdi. İlkın Kuyunun başında daim ağlayan Züleyha’nın Yusuf’u her gördüğünde nefsinin kalbine sapladığı bıçak geldi. Hz Meryem’in İsa Peygamberini Kudüs’te gördüğü o an geldi aklına, Ammar Bin Yasir ‘in, Seyid Onbaşı’nın, Hamza’nın ve daha binlerce şehidin şahadet şerbetini içtikleri o an geldi aklına. Hayır... Seher bunların hepsinin üstündeydi. Seher bunları yaratan ile kavuşmaktı. Yusuf Peygamberini, Züleyha’yı, Meryem’i, İsa Peygamberini, Ammar Bin Yasir’i, Seyid Onbaşı’yı Hamza’yı ve şehadeti yaratanla kavuşmaydı. Zaten onlarda bu makama seherle ulaşmamışlar mıydı? Mahkûm teyemmümünü bitirmeden yolun yoludur dercesine o da duvara kanatlarını sürttü. Ve teyemmümünü aldı. Mahkûmla birlikte secde etti. Mahkûmla birlikte Ya Rabb! dedi.

Gün hafifçe doğuyordu. Mahkûm: “Kavuřmak, firakı getirir, dedi güneşe bakarak. Firak ayrılık demektir. Gün doğuyordu. Seher bitmişti ve ertesi geceye kadar yeni günün firakı başlamıştı. Yeni günün macerası bir meczupla olacaktı. Hem öyle bir meczup ki bin akıllıya tař çıkarırdı. Bekletmeyi sevmezdi. Güneřin yükselip işiğinin küçük pencereden sızdığını fark edince gitme vaktinin geldiğini anladı. Kısa bir hareketlenmeyle küçük pencereye yöneldi. Arkasını dönüp mahkûma baktı. Mahkûm az önce gardiyanın getirdiği ekmeği yiyordu. İçinde bir nefeslik mavi gökyüzüne hasret kalan mahkûmun esaretinin hüznüyle gün işiği sızan küçük pencereden uçtu. Uçarken her zaman yaptığı gibi dūřünüyordu. Dūřündüğü konu her zaman olduğu gibi rüyasydı. Durmadan aynı rüyayı görmesinin manası neydi... Herkesin bir sırrı olduğu gibi onun sırrı da rüyasydı. Anlatmak istese bile anlatamıyor. Rüyayı ifade edemiyordu. Bir kuşsun alt tarafı rüyanda ne gördün ki? Hepimiz rüyalar görüyoruz bazıları manalı bazıları manasız bu kadar önemseme diyebilirlerdi. Oysaki rüyası hem onun en çok canını yakan hem onun şifasını içinde saklayandı. Rüyası onu yaraladığı hâlde uyandırandı. “Rüyamda ne gördüğümü Rabbimden başkası bilmeyecek” dedi. O sırada bir rahmettir bastırdı.

Göğü yaran şiddetli bir şimşegin ardından... Ama durmak yoktu. Meczuba söz vermişti bundan 3 yıl önce İstanbul Ayasofya'nın karşısındaki ilk elektrik direğinin altında bekleyecekti onu.

Hangisi daha garip bir kuşla randevulaşan bir adam mı? Bunu unutmayıp kör zindandan zamanı ve mekânı delip Ayasofya'ya uçan bir kuş mu? “Bunun cevabını bende bilemem” dedi. Kuş hafif bir gülümsemeyle hikâyesini okuyacak olan okuyuculara. Küçük bedeni şiddetli yağmurun altında iyice ıslanmış ve kanatları ağırlaşmıştı. Neyse ki çok az kalmıştı. Ufuktan aşağı hafif inerken Ayasofya tüm azametiyle karşındaydı. Aşağı doğru baktığında ise meczubu elektrik direğinin altında onu bekler hâlde gördü. Derhâl hızlanarak aşağı süzüldü ve meczuba selam verircesine etrafında dönmeye başladı. O sırada bunu gören bir çocuk hayretler içerisinde “Anne! Anne! Bak şu adamın etrafında dönen kuşa!” dedi. Sakalları yeni beyazlayan meczup dönüp çocuğa gülümsedi. Kolunu kuşun konabilmesi için uzattı. Uzun uçuşun ardından sırlıslık olan kuş meczubun koluna kondu. “Dost...” dedi. Meczup. “Allah için sözleşenler ve Allah’a söz verenler unutmaz...” dedi. Kuş her zaman sukut- u kelim ile konuşurdu. Tıpkı mahkûma olduğu gibi meczuba da sukut-u kelim ile cevap verdi: “Ya beze-i elese?” dedi. Beze-i eleste de Allah’a söz vermişlerdi. Şöyle bir kafasını çevirip muhteşem mabet Ayasofya'yı görmeden dahi dünya için koşuşturan insanlara baktı. Hüznünün verdiği hayretle meczuba dönerek: “Bu nasıl söz... Meczubum dedi.” Meczup derin bir nefes vererek “Ah bezmi elest... Ah insan...” dedi. Meczupla birlikte Ayasofya'nın bahçesine girdiler. Meczupta kuşta duaya durdu. Uzun bir duanın ardından şadırvandan gelen su sesleri kuşu gayriihtiyari susattı. Zamana ve mekâna bağlı kalmıyor oluşu acıkmaması ya da susamaması anlamına gelmiyordu hafif bir yeltenmeli uçuşla şadırvana durdu. O sırada abdest alan celal sıfatlı bembeyaz sakallı bir pir iki avucuna su alıp ona yaklaştırdı. “Bismillah-i ya Allah... Al bakalım güzel kuş” dedi. Kuş paytak adımlarla yaklaşır pirin elinden suyu içti. Teşekkür edercesine bir defa öttü. Dönüp uçarken arkasından hafif bir tebessümle baktı yaşlı pir kuş dua eden mahkûmun yanına uçtu. Arkasından yaklaşır durunda meczubun sırtındaki neyi fark etti. Meczup duasını bitirip ellerini büyük bir teslimiyetle yüzüne sürdü. Sırtındaki neyi çıkardı. Büyük bir sabırsızlıkla bekleyen kuşaneyin deliğinden bakması için işaret etti. Kuş meczuba yaklaştı ve neyin deliğinden baktı. O da ne neyin deliğinden Kâbe gözüküyordu. Kısa bir müddet baktıktan sonra meczup neyi çekip ayaklandı. Az sonra Ayasofya'nın bahçesinde çocuklar gibi koşuşturmaya başladı. “Kuş Rabbini seviyor!” diye bağırmağa gülmeye ve etrafta dolaşmaya başladı.

Meczupluk buydu işte... Duana da, sukutuna da, sevincine de haykırarak Rabbini ortak etmek. Onlar bezm-i eletse verdikleri sözü hatırlıyorlardı ve bu hatırlamanın ağırlığını zamanla kaldıramayıp dünya ve dünya için koşuşturan insanlara tahammül edemiyorlardı. Meczupluk görmekte saklıydı. Onlar Rablerinin katındaki hakikati öylesine görüyorlardı ki kelama ihtiyaç duymuyorlardı. Ve bunların hiç birini bilmeyen gafil insanlar onlara deli diyorlardı.

Meczup bu hâlde sevinçle dolanırken onun bu sırrına eremeyen gafil insanlarsa etra-

findan kaçarcasına uzaklaşıyorlardı. Biraz sonra az önceki yaşlı pir meczubun yanına yaklaşp onun kulağına “Kuş Rabbini seviyor lakin bunu insanlar bilmesinler ...” dedi. Bunun üzerine meczup sakinleşti, dua ettiği yere dönüp neyini çalmaya başladı. Kuş anladı ki elinden su içtiği pir Hızır’dı. Meczubun yanına konup neyi dinledi. Meczubun biraz ilerisinde saatlerdir namaz kılan pire baktı. İnsanlar nasıl da gafildi... Hızır aleyhisselam saatlerdir aralarında namaz kılıyordu. Lakin onlar aksam yiyecekleri künefedenden, haftaya gidecekleri mekândan bahsediyor ve durmadan birbirlerine bir şeyleri şikâyet ediyorlardı. Adamlar camiden çıkar çıkmaz giybete başlıyor imamın, yanlarında olmayan arkadaşlarının arkasından konuşuyorlardı. Aklına peygamberinin hadisi geldi “Nice insanlar vardır ki, namaz kıldıktan sonra onların yanına sadece yorgunlukları kalır...” Gün akşama kavuşuyordu. Artık zindana dönmeliydi. Havalandı. Şehr-i İstanbul’u ve gün batımını seyrederek zindana doğru yola çıktı. Yarın ki rotasının neresi olduğunu bugün meczup ona göstermişti. Yarın rotası Kâbe’ydi... İbadetlerin merkezi, Rabbinin eviydi... Heyecanını saklamıyordu. Ve bu heyecanla da uçarken kararan havayı, uçtukça yavaş yavaş değişen iklimi ve yağan karı fark edememişti. Kafasını kaldırıp yağın kara baktı. Kar ona melekleri hatırlatırdı. Her bir taneciği indiren melekleri yanında hissetti. Yine kardan bir top yapıp sırtına aldı. Zindanın, evinin yolunu tuttu... Zindana geldiğinde bu kez diğer mahkûmlara da göz atmak istedi. Hepsi kendi kuşlarıyla soğuk zindanda kendilerini sırrı bilinmeyen gecenin kör uykusuna teslim etmişti. Hücrelerine geçti, mahkûm oturuyordu. İki dizini kendine doğru çekmiş, ellerini bağlamış, yalnızca karşı duvara bakıyordu.

-“Hoş geldin...” dedi.

Mahkûmun üzerinde bir başka hüznü vardı. Kuş bunu sezmişti. Mahkûmun moralini toparlamak istercesine sırtındaki karı gösterdi. Mahkûm hüznüyle karışık mütebessimli yüz ifadesiyle:

-“Erimiş...” dedi.

Hüznü sanki adaletle paylaştırılırcasına kuşun üzerine de çöktü. Islak kanatlarıyla mahkûmun karşısına geçti. Mahkûm kuşunun gözlerinin içine bin cümleyi sığdırırcasına baktı:

-“Ben öldüm.” dedi. Neydi bu? Ne söylemek istemişti.

Saatler su gibi akıp geçiyor mahkûm bir an için bile durmadan secde eder, namazlar kılıyordu. Gün doğmasına rağmen durmadı. Gardiyan her zaman ki ekmeğini getirdi. Fakat bu sefer almadı. Kuş bu olanlara anlam veremiyordu. Gitme vakti gelmişti. Kâbe’de mahkûm için dua etmeyi düşünerek yola çıktı.

Kâbe yolunda yapılan duaları etmeye başladı. Ne kadar mübarek bir yolda olduğunu sürekli kendisine hatırlatarak nihayetinde Kâbe’ye ulaştı. Hacılar durmadan koşturuyor bu manevi atmosferin bir saniyesini dahi ziyan etmeden değerlendirmeye çalışıyorlardı. Aşağı doğru süzüldü ve Kâbe’ye henüz ulaşmış bir kafilenin arasına katıldı. Rehber hacılara dua etmelerini, Kâbe’de yapılan duaların geri çevrilmeyeceğini söylüyordu. Kuşta duaya durdu. Kendisine, mahkûma ve inananlara dua etti. Başını kaldırıp Kâbe’yi görünce de “Ya Rab beni uyandır” diye dua etti. Duasının ardın-

dan tavafa başladı. Hacerülesved'e dokundu. Makam-ı İbrahim'in şahitliğinde secdeler etti. Tavaftan yorulup dinlenmek için karşıya geçtiğinde ise karanlık sokakta bir evlat sahibi olmak için dua eden adamı gördü. Duasına dua katıyor, gözyaşlarının yüzünü yıkamasına aldırış etmeden Rabbiyle arasındaki bağı daha da güçlendiriyordu. O sırada adamın ayağı takıldı ve yere düştü. Bu izdihamın arasında adamı bir genç hemen kolundan tutup kaldırdı. "İyi misin? Babacığım" diye seslendi. Yoksa bu adam adamın ettiği duasının karşılığı olan oğlu muydu? Kuş fark etmeden aslında kendisine kısa gelen yolculukları yıllar sürmüştü. Kâbe'de karşılaşacağı birisi yoktu. Kâbe'de yalnızca Rabbi ve kendisi vardı. Zamanının tümünü murakabe hâliyle geçirdi. O gece zindana dönmedi. Kâbe'de bir gece geçirdi. Bir daha dönemeyecek gibi Kâbe'ye her yaklaştığında hasreti daha artıyordu. Her tavafta daha çok özlüyordu Kâbe'yi. İbadetlerin verdiği zahiri yorulmayla geceleri en güzel mehtaba sahip olan Kâbe'de uyuyakaldı. Rüyasında yine her zamanki rüyayı görüyordu. Ama bu sefer tek bir farkla; bu sefer rüyasında ona celalli bir ses dedi ki : " Seni yaralayan, seni uyandırır ve gerçekten uyanmış olduğunda ölmüş olursun ." Birden sıçrayarak uyandı. Vakit daralıyordu. Mescide-i Nebi'ye de uğramalıydı. Derhâl toparlandı. Zemzem içen hacılara yaklaşıp zemzem içtikten sonra Mescide-i Nebi'ye doğru yol aldı. Mescide-i Nebi'ye vardığında akşam ezanı okunuyor, Müslümanlar telaş içinde yetişmeye çalışıyor, Rablerinin huzuruna peygamberin yanında duracak olmanı sevinciyle daha da heyecanlanıp hızlanıyorlardı. Ezan bitti, tüm inananlar gibi o da secde etti. Namazdan sonra peygamberinin makamına gitti. Huzur-u alisinde edeple ona seslendi: "Ey bana tüm cihandan daha şirin olan efendim, yol göstericim... Ah benim övülmeye layık olanım, seçilmiş olanım yerinde göğünde sükûnet ve celalini taşıyanım. Kısa ömrümde neredeyse ilahi kitaptaki tüm peygamberlerin yanına gittim, bunca devlet adamı, bunca derviş gördüm. Fakat bunlara vakıf olup ta yalnızca seni göremememin nedeni: senin müjdelediğin ümmetin olmamdandır. Biz seni görmeden bin bir rüyaya katlanıp yolunda başımızı kesenleriz.

Asıl hikâye her zaman anlatılamayan değil midir efendim? Rüyalarda, mahkûmlar, ekmekler, yolculuklar bahane değil midir? Ben seni yazmak istedim, lakin anlatamadım. Anlatamazdım. Şu cahil hâlimle anlatsaydım eğer İbrahim'in ateşi, Yusuf'un Züleyha'sı, Kaf Dağının Anka'sı ve dervişin mazlum gönlü bana küserdi. Şimdi gitmek zorundayım efendim, hikâyemi Rabbim tamamlasın diye... Çünkü ben bir son bulamıyorum efendim, ben hep yaralanıyorum lakin uyanamıyorum. O gece ihlası olanlar Mescide-i Nebinin bahçesinde ağlayan bir kuşun gözyaşına şahit oldular. Kuş içinde her adımında daha da büyüyen cihandan daha ağır hasretle zindana doğru yola çıktı. Yol boyu düşündü. Rüyayı, yaralanmayı, uyanmayı... Bir müddet sonra iklim yeniden değişti. Karlı tipi yine küçük bedenine vurdu. Bu sefer eriyeceğini bile bile yine kardan bir top yapıp sırtına aldı. Sırtındaki karın ağırlığı kâinattaki benliğinin ağırlığı kadardı. Zindana geldi, kırık küçük pencereden içeri girdi. Mahkûm hiç bir şey yapmadan yanlımca karşı duvara bakarak gözünü dahi kırpmadan oturuyordu. Bir hamleyle mahkûmun ayakucuna kondu. Sırtını döndü. Fakat mahkûm konuşmadı. Hareketlendi, mahkûmun

dikkatini çekmek için etrafında döndü. Ama mahkûmdan çıt yoktu. Biraz sakinleşti. Durdu. Ve bir an için mahkûmun yüzüne baktı. Mahkûm ölmüştü... Çırpınan kuş havalandığında sırtındaki erimeyen kar büyük bir gürültüyle yere düştü. Vera sıçrayarak uyandı. Nefes alamıyordu. Sabah ezanı tüm uyandırıcılarıyla “Allahu ekber!” diyerek okundu. Sanki melekler Vera’nın nefesini tutuyordu. Ağladı. Bu bir rüyaydı... Vera’nın rüyasıydı. Uyandırıcısı “Allahu Ekber” olan... Yatağından doğruldu. Pencereye ilerledi. Elektrik direğinde yaşayan sokak lambasının ışığı yuvasına vuran beyaz güvercinine baktı. Her zamanki vakar ve sükûneti üzerinde sabah ezanıyla kanatlarını gerip uçtu.

Vera abdest alıp namazını kıldı. Önce İbrahim suresinden ayetler, sonra Yusuf suresi okudu. Derviş olmak için, Hızır’la karşılaşmak için, hiç göremediği Kâbe’ye gitmek için dua etti. Bunlar onun rutinleriydi. Masasının başına oturdu. Bir mum yaktı. Ve rüyayı düşündü. Mahkûm aslında kendisiydi. Dünya zindanında kalan kendisiydi... Kuş ise onun kalbi... Bu yüzden aynı zamanda doğmuşlar hatta kuşun duyduğu ilk ses mahkûmun ağlama sesi olmuştu. Kuşun her gün bir yerlere gidip bir şeyler yaşaması eğer kalbi isterse zamanın ve mekânın ötesine geçip nice beldelerde, nice peygamberlerin yanında olabileceği demektir. Kuşun daima gördüğü ve kimsenin bilmediği rüya ise insanın kalbinde sakladıklarıydı. Her mahkûmun bir kuşu vardı ve her kuşun bir rüyası... Ve kuşun her yolculuğun sonunda mahkûma ulaştırmaya çalıştığı ama mahkûmun asla ulaşamadığı kar ise insanın içi boş dünya emelleriydi. İnsanın kalbi hep bunun için, ona o emelleri vermek için çabalar ama asla veremezdi. Mahkûmun ölüp kuşun ölmemesi ise bedeninin ölümlü olması ve muhakkak öleceği gerçeği fakat kalbin yaptıklarının, düşüncelerin geride kalan fikirlerin ölmeyecek olmasını temsil ediyordu. Vera kendisini ikaz edecek bir rüyası olduğu için şanslıydı. Kafasını kaldırıp ahşap duvardaki takvime baktı: 30 Nisan 2021.

Vera bilgisayarını açtı ve hikâyesini yazmaya başladı. Vera farklıydı. Vera, zamanın Meryem’iydi...

Bir Güvercinin Hatıra Defteri

SÜMEYYE ÇİFTÇİ

“Yaşamak geçti başımdan”

İsmet Özel

Burası gökyüzü dedikleri yer mi gerçekten? Peki, ben hem uçmaya şu acemi kanatlarımı çırpmayı, hem de ayaklarımı taşlığıma doğru yatırmayı ne ara öğrendim? Tüylerim güneşten gelen ışığa göre renk değiştirmeyi nasıl başarıyor peki? Bu duyduğum ses bana mı ait sahi? Kulaklarıma inanamıyorum! Her defasında hem aynı gibi olan ama aslında farklı olan bu melodi, ses tellerimden mi çıkıyor? Aşağıda fark etmemiştim kim bilir belki de ihtiyaç hissetmemiştim ama boynumda her tarafa dönebiliyormuş hatta sırtıma doğru bile. Etrafımda beni tutan o küçücük tül karecikler olmadan da yaşanabiliyormuş? Ayşekız'ın bayram temizliği nihayete erip camlar tertemiz parlayınca bulutları ayan beyan gördüğüme nasıl da sevindim. Hâlbuki şu an sema kanatlarımın altında ve elbette genel temizlik günlerinde gördüğümünden daha berrak. Gökyüzünün görebileceğim en net hâli mi bu yoksa hâlâ görünmez camlar var mı önümde bu sorunun cevabını bulabilecek miyim?

“Annemin altın gününde Emine Teyze'nin ellerinde senin o ürkek gözlerine ilk defa denk geldiğimde basit gibi görünmüştün gözüme.” demişti Ayşekız. “Zincir düğümünü hemen çektim, sonraki ilmeklerde kolaydı ama sonra hem modele bakmak hem ilmek alıp sık iğne yapmak sonra ilmek içinden ilmek almak o kadar zor oldu ki başparmağım kan topladı, işaret parmağım da sürekli ip dolamaktan kesik kesik yara oldu. Bir ara pişman oldum başladığıma ama sonra hep seni pencereimde tatlı tatlı süzülürken hayal ettim. Sabah kalkıyordum, güneşliği açıyordum güneş senin kanatlarından eve rengârenk yansıyor. Ben körebe oyununda ebelikten yani karanlıktan kurtulan çocuk sevinciyle seni seyrediyordum. Sonra dünyanın tüm dertlerini pencerenin önünde akşamdan kalan ekme kırıntılarının yanına koyuyorum ve kuş gibi hafifliyorum. Aslında gökyüzünde özgürce uçan bir güvercin modeli çok aradım ama dantel model kitaplarında öyle bir örnek yoktu. Kitaplardaki kafeslerin görünüşleri, büyüklükleri, renkleri farklıydı ama hepsi kafes işte fark eder miydi? Bir ara acaba “bu kitapları hazırlayanların güvercinlere gazezleri mi var?” diye düşündüm. Örgü- dantel kitabı piyasasının duayenlerine kızdım ama kendi tığ işi bilgime güvenip orijinal bir model de üretmedim, gerisin geri Emine Teyze'nin modelini hayalime iliştim.” diye de yayı-

nevlerinin ufuksuzluğundan yakınmıştı.

Bugün sabah kalkıp da güneşliği halkımı selamlamak için balkona çıkan bir kraliçe edasıyla açıp güneş huzmelerinin kanatlarıma değil boşluğa vurduğunu gördüğünde yüzündeki gülüş nasıl da kaybolmuştur. Gördüğüne inanamayıp çamaşır suyunun soyuk soyuk yaptığı elleriyle, bal rengi gözlerini ovuşturmuştur. Beni örerken oluşan yaraların yeni yeni iyileştiği parmaklarıyla tek tek boşluğumun sağlamasını yapıp kendisini çimdiklemiştir. Sonra da yaprak yaprak dökülen, titre bir sesle annesini çağırıştır. Üzgünüm Ayşekız senin mutluluğun perçinlensin diye, kuşluk vakti kadar ömrümü, kuş kadar canımı, gökyüzümü camlar ardından görmek için bile insanların uyanma saatini bekleyerek harcamak istemedim. Senin rastgele bir bakışla bana bakıp sevinmenle sevinmeyi beklemek için gelmiş olamam bu dünyaya. Neden varım ben de bilmiyorum. Ama dünya da oluş sebebimi bulacağım yer senin perden de motif olmaktan geçmiyor onu biliyorum. Sen yeni bir kuş modeliyle doldurabilirsin boşluğumu ama ben içimdeki modeli orada dolduramam.

Fazla MERAK

“Aldatan ve aldanan münasebetinde kusurun tamamı zarara uğrayana aittir. Çünkü insan fevkalade bir kazancı hedeflemedikçe dolandırıcıya av olmaz.” İ.Ö. Bu ne güzel bir ahenkle ötüş böyle, nereden geliyor acaba? Şu kızılçam topluluğunun arasından mı ki? Pencereye ilk takıldığım gün duyduğum sese ne kadar da benziyor belki de aynı güvercindir. O da kafesinden kaçmıştı “Hünkari” cinsiydi muhtemelen. Nasıl da yıldız yutmuş gibi pas parlaktı gözleri... Göğsünde vücudunun diğer yerlerine göre ters yönde çıkan kıvrıkcık tüyler taze açmış gül gibi görünüyordu. Ayşekız’ın ördüğü dantel modellerinden daha güzel bir desen ve renk cümbüşü vardı kanatlarında. Ah bağı gülüm! Platonik aşk dedikleri böyle bir şey miydi acaba? Ama ben onun özgürlüğüne ve güzelliğine hayranlıkla bakarken o bana acıyarak olsun bakmamıştı. Ayşekız’ın bıraktığı kırıntıları yiyip yıldırım hızıyla gitmişti. Diğer günler kumrular, serçeler hatta kargalar bile geldi de pencere önündeki ziyafete, O gelmedi, benim kalbimden ise hiç gitmedi. Belki de ondan geliyor bu ses dünya küçük benim aşkımsa büyük. Bu ötüş yardım makamında, muhtemelen bir kanadı incinmiş uçamıyor ya bir kedi sıkıştırıyor ya da karnı aç, inşallah ihtiyacı olan şey benim gücüm nispetindedir. Hemen imdadına koşmalıyım ki bu kahraman olma fırsatına geç kalmamalıyım. Malum böyle imkânları her zaman sunmuyor hayat.

O değilmiş, bu insanların “Abalı” cinsi dediği bir güvercin, anlamadığım neden kafesin kapısı açık olduğu hâlde hâlâ yardım ötüşü ile figan ediyor. Önünde açılan kapıyı fark etmemek, kapanan kapılara bakarak ağıt yakmak sadece insanlara ait bir özellik değilmiş demek ki. Şu an mısır hiyerogliflerini mi okumak zor bu güvercinin davranışını anlamak mı deseler ikinci şıkkı seçerdim. Güneş ışığı kanat teleklerindeki parlak siyahlıktan sırtındaki kızılığa doğru dans ediyor adeta, gözümü alamıyorum bu renk

cümbüşünden. Allah'ım sanki bu kusursuz desenleri kıldan ince bir kalem çizmiş, kızılın olduğu yerde siyahlık, siyahın olduğu yerde kızılık yok. Bu nasıl bir matematik? Sırtındaki kızıl tüylere yakından bakmak fırsatı her zaman ele geçmeyebilir elime bunu değerlendirmeliyim. Hem de kafesin kapısını kullanmasını engelleyen o sebebi yakından görmüş olurum. Sonuçta zor olduğunu bile bile arkeologlarda hiyeroglifleri okumak için çırpınıyorlar.

ALDANIŞ

“Size “huzur verdim” diyenler,
Bizden ne aldıklarını söylesinler.”
İ.Ö.

Kanatlarım neden bağlı ve benim bu damda ne işim var?

-Merak etme dostum güvendesin, şansın varmış ki kuş dostu birisinin çatısındasın. Birazdan bize bol vitaminli yemler vermek için sahibimiz gelir tanışsınız, dışarda yiyeceğin bu kadar kalitelisini arasan da bulamazsın.

Of of! Günlerce gökyüzümü uzaktan seyret tam kavuştum derken avcılarla dost olmuş bir dişi güvercinin yardım kuğurmalarına dayanamayıp kafese kendi ayaklarıyla gir. “El örgüsü kafesten kurtuldum” derken fabrika üretimi yeni bir kafese mahkûm ol. Üstelik Abalı Hanım beni yakalatıp gazele karışsın, tenezzül edip yanımıza bile gelmesin, muhtemelen gökyüzünden yeni mahkûmları müebbeten alıkoymakla meşguldür.

Böyle 10 gün kanatlarım bağlı olarak damda yürüyecektim. Kanatlarımı kullanmaya kullanmaya takla atmayı öğrenecektim. Çünkü ben Taklacı cinsinde bir güvercinmişim. Kanatlarımın üzerindeki iki sıra şerit, mor gagam ve açığız rengimle, dirseğimin altında tüy olmamasıyla cins kuşlar kategorisine giriyordum. Bu nedenle Anadolu'da çok kıymetliydim. Birde Ayşekız'ın yanındaki günlerim sayılmıyor sanırım beni yavru güvercin zannediyorlar. Bunlar benden önce buraya gelen mahkûm arkadaşların bana aktardıkları bilgiler.

-Arkadaşlar benim kanatlarım bağlı uçamıyorum peki siz neden tabanları yağlayıp gitmiyorsunuz?

-Banyo yapacağımız suyumuz, üç öğün yemeğimiz, kedinin-köpeğin ulaşamayacağı yüksek damımız varken neden kaçalım ki? Biz burada kümeşte büyüdük kaçmayı deneyenlerimiz oldu ama hepsi gerisin geri döndü. Çünkü karnımız burada doyuyor kümes bizim gökyüzümüz.

-Peki, takla atmayı öğrendiğimde, burayı benimsediğimde benim bu işten karım ne olacak?

-Sahibimiz para ve statü kazanacak sana da daha çok yem ve daha çok güvenlik sağlanacak.

-Arkadaşlar ben bir küçük solucan ölüsünü öğün yapmak için saatlerce kanat çırpacak;

martı, atmaca, şahin ve kediye rağmen yemimi de eşimi de kendim bulmak istiyorum. Bana yardım eder misiz şu kanatlarımdaki bağcıklardan kurtulayım?

-Tabi ki senin kendine ve sahibimize bunu yapmana izin veremeyiz eğer böyle bir şey yapmaya kalkışan olursa cezasını önce biz veririz. Şu gökyüzünde amaçsızca uçan, cinsinin herhangi bir değeri olmayan, aynından milyonlarca olan güvercinler gibi vasıfsız bir şekilde yaşamana senin iyiliğin için izin veremeyiz.

Ayşekız'ın annesi "Allah çirkin kaderi versin." diye dua ettiğinde bir anlam verememiştim. Şimdi bu duayı kendime çeviriyorum. "Allah cins olmayan, sıradan kuş kaderi versin herkese."

-Ayşekız bir belgesel izlerken kulak misafiri olmuştum, o programda anlatılan bir deney ne kadar benziyoruz. Al maymunları koy beni yerlerine tekrar dinle.

-Neyden bahsediyorsun?

-Durun anlatayım. Bilim adamları ve bilim kadınları bir gün bir deney yapmışlar ve çok farklı bir sonuçla karşılaşmışlar. Öncelikle büyük bir kafesin tepesine bir salkım muz asıp ve ortaya bir merdiven koyup kafese beş maymun bırakmışlar. Maymun bu, muza "hayır" diyemez tıpkı bizim bir avuç buğday için kırk takla atmamız gibi. Ancak yok öyle üç kuruşa beş köfte her bir maymun merdivenleri çıkararak muzlara ulaşmak istediğinde dışarıdan üzerlerine tazyikli soğuk su sıkılmış. Soğuk suyla yere düşen ve sırlıklam ıslanan maymunun yerine bir yenisi atılmış o da aynı şekilde soğuk suya maruz kalmış. Beş maymunun da sırayla denemeleri başarısızlıkla sonuçlanınca maymunlar bir daha muzları almaya cesaret edememişler. Peki, bu kadarla mı kalmış?

-Daha ne olabilir ki?

-Hayır devamı var.

-Su kapatılıp maymunlardan birisi dışarı alınmış, yerine de yeni bir maymun konulmuş. Maymunun ilk yaptığı iş, koşup tepedeki muzlara ulaşmak için merdivene tırmanmak olmuş. Fakat diğer dört ıslak maymun da tıpkı bu dam biraz önce olanlar gibi bu davranışa izin vermemişler, yeni maymunu bir de dövmüşler.

-Bize laf dokundurmasan olmazdı zaten.

-Daha sonra ıslanmış maymunlardan biri daha yeni bir maymunla değiştirilmiş. O da merdivene ilk yaptığı atakta dayak yemiş. Üstelik bu maymunu en şiddetli ve istekli döven de biraz önce diğerleri tarafından engellenen ve ilk dayağı yiyen yeni maymunmuş. Peki deney bu şekilde bitmiş mi?

-Hayır, kötünün kötüsü vardır. Kesin daha kötü şeyler oldu.

-Islak maymunlardan üçüncüsü de değiştirilmiş bu da ilk hareketinde diğerleri tarafından cezalandırılmış. Diğer dört maymundan yeni gelen ikisinin, en yeni gelen maymunu niye dövdükleri konusunda hiçbir fikirleri olmadığı hâlde en iştahlı dövenler de onlar olmuş. Sonra en baştaki ıslanan maymunların dördüncü ve beşincisi de yenileriyle değiştirilmiş. Bu maymunlar da muzları almaya yeltendiklerinde onlardan önce değiştirilmiş üç yeni maymun tarafından dövülerek yukarı çıkmaları engellenmişler.

Sonuçta tepede muz, aşağıda muza uzanmaktan vazgeçmiş maymunlar kalmış. Üstelik artık yukardan su döken kimsede yokmuş.

KAÇMA YARIŞI

“Özgürlük, özün gürlüğüdür.” İ.Ö.

Bugün taklacı güvercin yarışları için Mardin’deyiz. Sabit Usta kararsız kaldı çünkü Urfa’da da en hızlı güvercin yarışması da vardı ama sonra hızıma değil taklama güvendiği için Mardin’e geldik.

Buradaki insanların heyecanını anlatacak kelime yok benim kelime dağarcığımda. Tüm yatırımını bu yarışa yapan, yeni bir cins güvercin almak için babadan kalma arsasını satan, bu yarışın ödülüyle iş kurma, evlenme hayalleri kuran bir sürü adamın toplandığı bir hayal pazarı. Aşkekız pencere sövesinde yer kavgası yapan güvercinler için “Nokta kadar kırıntıları yemek için nasıl da paragraflarca koşuşturuyorlar.” demişti. Buradaki insanlarda virgül kadar kuşlara sayfalar dolusu umut bağlamış bekliyorlar.

Anons yapıldı işte sıra bizde! Sanki kalbimde trampetler çalınıyor. Kuşçu Sabit kafesimin kapağını “Bismillah” diyerek açtı değerli bir taşı tutar gibi beni eline aldı, gözlerimi gözlerine çevirdi, ben Sabit Abi’nin bana bakarken gözlerinde oluşan ışıltının karısına, evladına bakarken oluştuğunu hiç zannetmiyorum. Zaten onlara böyle baksa bana öyle bakamazdı. Sırtımdan öptü, ”Haydi yüzümü kara çıkarma.” diyerek gökyüzüne saldı. Tabi beni tanımıyor kanatlarım ve ayaklarımdan başka bir yerimi de tanımak için uğraşmadı şimdiye kadar. Bir kere gözlerime kendi aksini değil beni görmek için baksaydı bir karakterim olduğunu fark ederdi ve beni uçurduktan sonra ona geri dönmeyeceğimi anlardı.

Ama o yatırımını tek bir anlama yapmayı tercih etti.

-Heyyyt! Sabit Usta kanatlarım gökyüzüme dokunduktan sonra özgürce uçmak imkânına kavuşmuşken senin hayalini gerçekleştirmen için güvercinliğimden vazgeçer miyim?

...

Kısa bir aradan sonra merhaba gökyüzü. Bakalım yediğim önümde yemediğim arkamda hayatımdan sonra yeni hayatımın sefasını da ve cefasını da kabullenebilecek miyim?

-Merhaba yolculuk nereye?

-Şu an için ben de bilmiyorum sadece uçuyorum, her uçuşumda gökyüzüm ile yüzyıllık bir özlemlerle kucaklaşıyorum. İçimi gökyüzüm ile dolduruyorum. Peki sen nereye gidiyorsun?

-Ben 3 günde İstanbul’dan Diyarbakır’a geldim, şimdi dönüş yolundayım. Ayağımdaki çipi fark etmişindir.

-Sebep?

-Sebep... Eeee... Yarış... 2500 güvercinle beraber çıktık yola sanırım onların hepsi ge-

ride kaldı ya da güzergâhtan çıkıp kaçtılar.

-Belki avcı kuşlara yem olmuşlardır ya da yorgunluktan bitap düşüp bir ağaç kovuğuna sığınmışlardır.

-Olabilir.

-Sanırım birinci oldum şu an 966. kilometreyi uçuyorum.-Biliyor musun ben de taklaatabiliyorum.

-Türkiye’de elini sallasan “Taklacı Güvercin” ama benim gibisi az o nedenle cinsim çok pahalı. Yemlerim Avrupa’dan geliyor, özel veterinerim ve eğitmenim var.

-Bu kadar başarılı olduğuna göre çok mutlu olmalısın.

-Evet, tahmin edemeyeceğin kadar mutlu olacağım ama Edirneli bir güvercini alt ettiğim zaman.

-E biraz önce kaç yıldır şampiyonluğu kimseye kaptırmadığını söylemiştin.

-Ama onunla kulvarlarımız farklı. O iki gün boyunca hiçbir yere konmadan havada kalabiliyor o kadar çok şampiyonluğu var ki sahibi onu el üstünde tutuyor. Uçakla yurt dışına tatile gidiyorlar beraber.

-Sen de yurt dışında istediğin ülkeye gidebilirsin. Vize, pasaport, sınırlar insanların koyduğu şeyler bizim için geçerli değil ki.

-Ama uçakla gidiyor o.

-966 km yol gidebilen kanatların var ve uçağa binen bir güvercine mi imreniyorsun?

-Yani ben yere konup dinlenmeden uçamıyorum bu zaafımın üstesinden gelirim Edirne’deki kuşlarda bana hayran kalacak.

-Peki, Edirne’deki güvercini de yendiğin zaman sen de olmayan farklı bir özelliği ile ünlenen başka bir güvercinle karşılaşırsan ne olacak? Yine mutlu olamayacaksın.

-Hı

-Neyse sana hayatta başarılar diliyorum, aşağıda tam benim ayaklarıma layık bir camii silueti gördüm.

-Nasıl yani? Seni sahibimle tanıştırayım sana küçük bir yarış mutlaka ayarlar, orda burada aylak aylak uçmazsın, karnın sıcak yem görür. Senin cins olduğunu bilirler, saygı görürsün. Napacaksın o şadırvanın tepesinde sıradan kuşların içinde? Benimle gel.

-Yok, sağ ol. Benim kendime verdiğim değerden fazlasını kimse veremez bana. Başkasının verdiği değer benim içimdeki boşluğu doldurmaz.

-Peki, sen kaybettin.

DOSTLUK

“Sarp bir güvercin düşüyor yüreğimden buna dayanmalıyım.” İ.Ö.

Ah bu minaredeki taş işlemleri ayağıma çok iyi geldi. Tam teşekküllü bir masaj salonuna gitsem ancak bu kadar rahatlardım. Minarenin çatısı da var oh ne ala memleket. Bu caminin kubbesinin kenarlarına güvercinler konmasın diye o eciş bücüş dikenlerden de konulmamış. Minareyi de yeni gelin gibi süslemişler ama bir dakika! Süslemek keli-

mesi tam olarak karşılayamadı bu gördüğümü anlatmaya şöyle diyebilirim; Ayşekız'ın ördüğü dantellerin aynısı sadece burada ip yerine taş kullanmışlar, tığ yerine ise inanç. Caminin giriş kapısındaki mukarnaslarda gagamı bilemek için birebir. Allah'ım şu taş işlemeciliği sanatını ve mukarnası bizim için yaratmış olabilir misin?

-Merhaba yenisin galiba?

-Merhaba sen eskisin sanırım?

-Esprilisin sevdim seni, sabahtan beri ötüyorum kafanı çevirip bakmadın ne kadar tedbirlisin.

-Sütten ağzım yandığı için yoğurdu üflüyorum, diyelim.

-Hımmm.... Bir ihanet hikâyesi.

-Çok sıkıntılar yaşamışın belli ama burası çok güvenli bir yer merak etme. Her gün güneş doğarken ıslak ekmeğimizi, suyumuzu bahçeye koyarlar. Güneş tam tepemizdeyken yemci amca gelir, turistler ve çocuklar ondan yem satın alıp bize atarlar. Camiden çıkan dedeler bizi seyrederek gençlik günlerini hatırlarlar. Beş vakit dualar edilir, Kuran'lar okunur. Güngörmüş fıstık ağaçları, yeni yetme zeytin fidanları, sır küpü serviler bizi dallarında ağırlamak için birbirleriyle atışırlar.

-Peki, tehlikeli hiçbir durum olmaz mı?

-Sadece yaramaz çocuklar arada bizi kovalar, aç kediler de uzaktan bizi seyredip yalanırlar.

-Burası kuş cenneti o zaman.

-İnanmazsın ama caminin içi lunapark gibi; raylı bir minber var, cuma günleri caminin içine doğru yuvasından çekiliyor. Ben tam minber çekilirken üstüne konarım “vıııııjt” kayarım her hafta çok eğlenirim.-Tren gibi.

-Evet ve bu trenin istasyonu Gaziantep Boyacı Camii. Gel seni bizim K.G.T ile tanıştırayım.

- Yani?

-“Kaçak güvercinler takımı.”

-Ooo taze kan aramıza hoş geldin.

-Selam ben 28. gününde kümeden kaçan etlik güvercinim. Bir saat daha gecikseydim gürpedek Mehmet Amca'nın arkadaşlarının midesindeydim. En irileri olduğum için bu grubun lideriyim.

-Ben'de Trakya güvercini bana değil uçuşuma değer verilmesinden sıkıldım. Tüm yemlerimi, çığırktan dişi kuşları kanadımın tersiyle ittim buraya demir attım.

-Ben de İzmir'den güzellik yarışmasından kaçıp geldim. Kremlerden, özel macunlardan, tatsız tuzsuz yemlerden bıktım buraya kaçtım.

-Sıra bana mı geldi?

-Ben de “Taklacı güvercin,” kimi yerde “Alakanat” kimi yerde “Göde” kimi yerde “Alakayın” ama aslında sadece güvercinim. “Kök” mavi demek olduğu için önce “kögürçen” demişler bana sonra “köğercin” daha sonra “gögercin” en son “güvercin” olmuşum.

-Peki, hepiniz cins kuşlarsınız uyanık kuşçu takımının gözünden kaçmazsınız sizi nasıl

yakalayamıyorlar?

-Her gün sabah kalkar kalkmaz ilk işimiz şurada gördüğün odun-kömür yığınının içine girip ise boyanmak oluyor. Böylece sıradan güvercinlere hatta abartırsak kargaya bile benziyoruz kimse ilişmiyor bize o zaman.

GÜVERCİN HUTBESİ

“...Biz bağıracamız, birileri hiç, duymayacak, hep aynı hikâye, duyanlara selam olsun.”
İ.Ö.

Bugün Cuma, insanlar için ibadet biz insan olmanın sorumluluğunu almak istemeyenler içinse ziyafet günü. Yüzüyle temizliği tekrar tarif eden cami görevlisi hutbe için bizden yardım rica etti. Biz bir insanın Allah adını anarak yalan söyleyemeyeceğini bildiğimizden elindeki boş kutulara rağmen ona güvenmeyi tercih ettik. Püsküllü’yü duvarında gagalayarak açıp kapatabileceği düğmesi olan bir kutuya koydu. Püsküllü düğmeyi gagaladığında yemek geldiğini anladığından beri pürtelaş düğmeyi ibikliyor. Akkız, Benekli ve Paçalı’yı ise ne yapılırsa yapılsın belli aralıklarla yem gelen başka bir kutuya koydu. Ben olanları asırlık minberden merakla an be an izliyorum cemaat ise hutbe okunurken konuşulmayacağı için “Bu imam bugün iyi mi acaba? Cumamız kabul olur inşallah” diyen korku ve hayret dolu gözlerle yaşlı minbere bakıyor. Son kutuda arkadaşlarımızın yemeği belli aralıklarla geliyor zaten. Normalde Akkız, Paçalı ve Benekli’nin tek yapması gereken sessizce yemeklerinin gelmesini beklemek ama öyle yapmıyorlar. Kendi kendilerine ödüllendirme alışkanlığı öğretiliyormuş gibi davranıyorlar. Akkız her yemek arasında saat yönünün tam tersi yönde topaç gibi fırl fırl dönüyor. Benekli kafasını sürekli kutunun üst köşesine doğru uzatıyor. Paçalı kafasıyla boynuzlama davranışı sergiliyor. Hatta bir ara hepsinin yiyeceği miktardan fazla yem geldiği hâlde daha çok yemek için kavga ettiler. Arkadaşlarımı tanıyamıyorum neden böyle davrandıklarına anlam veremiyorum. Hoca acaba hutbeden önce kaş ile göz arasında bunlara farklı bir ilaç mı verdi? İmam efendi “ Ey cemaati müslimin” dedi. “Görüyorsunuz güvercinler alışkanlık olarak yaptıkları hareketlerle, ödül mekanizması arasında bir sebep sonuç ilişkisi var zannediyorlar. Bunu keşfeden bilim adamı bu davranışa “batıl inanç” adını vermiş. Güvercinler bu davranışı mekanizma kapatılınca bile devam ettiriyorlar, ilerleyen saatlerde gelip gözlemleyebilirsiniz. Yiyeceğin gelmesi onların davranışından bağımsız ama kuş akılarıyla bunu ayırt edemiyorlar.

-Bize hakaret mi etti?

- Onlar kuş beyinleriyle bunu anlayamıyor da bize ne oluyor? Yaşadığımız biraz daha büyük ve karmaşık şu fani dünya kutusunda sürekli yeni örüntüler yakalama isteğiyle etrafa bakıp duruyoruz.

-Aziz cemaat! Daha çok çalışınca daha çok para kazanıp daha mutlu olmuyoruz, bu batıl inanç.

Geleceğimiz için endişelendiğimizde ve onu garanti altına almak için çırpındığımızda

daha saadet dolu bir atiye sahip olmuyoruz. “40-1= 139’dur” evet yanlış duymadınız bunu sayıların da Rabbi olan Allah diyor. Yani elimizdekileri paylaştığımızda verdiğimizden daha çoğu bize geri geliyor. “Verdikleriniz 100 kat bereketiyle size verilir.” diyor emanetin sahibi. Ölümden kaçınca yaşama koşmuyoruz. Ecel bir, rızık belli, okyanuslar da bizim olsa elimizdeki bardak kadar su doldurabiliriz. Bunlar yanlış örüntüler.

-Bu nedenle Yaratıcı:

“Şüphesiz Allah, adaleti, iyilik yapmayı, yakınlarla yardım etmeyi emreder; hayâsızlığı, fenalık ve azgınlığı da yasaklar. O, düşünüp tutasınız diye size öğüt veriyor.” (Nahl, 16/90) buyuruyor.

-Öyleyse şu kafanızda kurduğunuz sebep sonuç ilişkilerini serbest bırakın ve rahatlayın. Tıpkı benim bu kutudaki güvercinleri özgür bıraktığım gibi.

Kutuyu açtı. “Pırrr” sesleri arkadaşlarımin kanatlarından mı geldi, yoksa cemaatin kırılan zincirlerinin sesi miydi? Bilmiyorum ama bugün camii toplanma yeri değil bırakma yeri oldu bunu biliyorum.

Ah özgürlük sesin bile nasıl güzel lütfen kimseyi senden mahrum bırakma.

SEVGİ NEYDİ?

“Öyle yoruldum ki yoruldum dünyayı tanımaktan” İ.Ö.

“Mezatta görüşürüz, mezata kaç gün kaldı?” cümlelerinin membaındaım şuan. Herkes ne kadar da öfkeli. Biz güvercinler bazen aşırı sevgiden birbirimizi öldürürüz. Hatta boynumuzdaki kırmızımtırak, kızılımsı halkaya bu gırtlak deştiren sevgiden dolayı “güvercin gerdanlığı” ya da “kızıl tasma” diyenler bile olmuş. Buradaki insanlarda sanki birbirini haddinden fazla seven güvercinler gibi biraz sonra kan gövdeyi götürecektir zannediyorum ama hayır şu an birbirlerine kumrular gibi sarılıyorlar. Sanki duygular buradaki insanların içinde değil de bu insanlar duyguların içinde yaşıyorlar. “Acaba birbirlerini değil de kendilerini mi seviyorlar ya da kuş sevgisi tüm sevgilerin üzerine kanat gibi gerilmiş mi?” diyorum. Ama bizi de alıyorlar, satıyorlar. İnsan sevdiğine değer biçer mi?

“Ayşekız hayat sana güzel.” diyen bir akrabasına

“Aranızda beni oynuyor görünce, zevkenden oynuyor zannetmeyin, kafası kesilen kuşun eleminden çırpınması gibi oynuyorum.” Tayyip el-Mütenebbi şiirini okumuştı, burada yaşayanların mutluluğu, öfkesi, sevgisi de böyle bir şiir mi acaba? Yine aslâ cevabını bulamayacağım sorular. “Öyle yoruldum ki insanları tanımaya çalışmaktan.”

KÖLE OLMAYACAĞIM

“Evet, ilmektir boynumdaki ama ben kimsenin kölesi değilim.” İ.Ö.

Bana sahip olduğunu düşünen yeni sahibimin adı Süleyman, yine yeni ikametgâh adresim Adana. Bu nasıl oldu anlamadım, gökyüzü ile normal sarılışlarımdan birini yaparken aşağılarda bir hareketlenme gözümün çarptı. Güvercin sürüsü mü zannettim, ne oldu bilmiyorum sonra kendimi bir ağın içinde buldum. Karşı cinse karşı tedbirliydim ama bu tuzağa karşı gafil yakalandım. İlk önce Gaziantep'te Hanefi amca tuttu beni. Elinde vantilatör gibi bir araç vardı. Damın her bir köşesinde sanki bir meşale tutuyormuşçasına ileri geri biteviye sallıyordu. O peyderpey hareketlenmeyi ve parlaklığı gören biz güvercinlerde dama yaklaştık ve upuzun bir sopaya takılmış ağ da bize kısıvrak yakaladı. Sonrası malumunuz. Temiz iş kısaca.

Hanefi usta "Benim ağıma düştüğün için şanslısın. Fransa'da, İspanya'da sadece güvercin eti ile ünlenmiş lokantalar var. Bu restoranlar müdavimlerine yemek yetiştirmek için 100 güvercin kapasiteli ağlar atıyorlar damlardan. İstanbul'da da martılar rahat bırakmıyormuş sizi. Biz ise dünya yoldaşlığı için yakalıyoruz sizi ve aslında biz yakalıyoruz size. Kuşçu olup da ölmeden bu işi bırakabilen kimse görmedi bu gözler." Ama Kuşçu Hanefi amca beni beğenmedi. "Senin eğitim zamanının geçmiş, zaten senden ben de çok var." dedi. Yeğenini çağırdı. "Al bakalım senin olsun o da işe yaramaz, sende işe yaramazsın belki birbirinizi işe yarar hale getirirsiniz." dedi.

O gün bugündür Süleyman'layız. Niye hâlâ kaçmadım? Çünkü Süleyman kanadımın içinden ve kuyruğumdan hızlanmamı, yükselme uçmamı sağlayan bir iki parça tüyümü kesti. Çok uzaklaşamıyorum ama aslında tam da bu nedenden Süleyman'a yaklaşamıyorum. Madem beni çok seviyorsun neden kanadımı kesiyorsun? Uçabildiğim için beni yakalayıp sonra "eğitiyorum" diyerek uçuş melekemi kullanmamı engelliyorsun? Kanatlarım olsun ama çok da yükselme uçmayayım istiyorsan neden ördek beslemiyorsun? Lütfen birisi bana bu paradoksu açıklasın. Ama ahdim olsun, o tüylerin kökü ben de nasılsa, beni uçuracak boya geldikleri gün en sevdiğim, mercimek- pirinç- mısır karışımı yem, en güzide tahtalı dişi güvercin bile tutamaz beni bu kuş cenneti görünümü hapis hane.

Süleyman her gün sabah ve ikinci vakti ucunda bir çapıt (bez) olan sırıkla bizi damdan havaya kaldırıyor. Erkeklerden oluşan bir topluluğu ve bize köme diyorlar. Damın etrafında uzak mesafeli daireler çizerek uçuyoruz, Süleyman bunu bezle ve ısılıkla sağlıyor. Kuş uçurtma saatlerinde gökyüzü âdetâ tablo gibi oluyor. Kömeler birbirinin içinden geçiyor, sanırsınız maharetli bir el gökyüzünü tuval olarak kullanıyor. Tekrar bizi geri çağırırken ya dişi kuşu gösteriyor ya da başını kanıtılarak ısıklık çalıyor. Bir dişi kuş koskoca bir kömeyi dama getirmeye yetiyor. Çok merak ediyorum bu dişi kuşun duygularını, onunla konuşmak istiyorum. Bunu bize neden yaptığını öğrenmek istiyorum. Bizim kesilen kuyruklarımıza, bağlanan kanatlarımıza, kilitli kafeslerimize bakarken ne hissediyor dinlemek istiyorum. Kendi hapisliğinin intikamı mı yoksa Süleyman'a gerçekten bağlı mı ya da yalnızlık korkusu mu, ona bunu ne yaptırıyor çok merak ediyorum?

Kayıp vermeden eve döndüğümüzde Süleyman çok seviniyor. Yanımızda başka cins kuşları da getirdiysek mutluluğu katmerleniyor. Yeni getirdiğimiz kuşa “Garip” diyor. Bir müddet dışı kuş ile aynı kafeste tutuyor sonra yeni yerine alışınca bizim kafeslere kapatıyor. Bana önce “Garip” dedi ama şimdi hep döndüğüm başka kömelere karışmadığım için “Yavuz Kuş” oldum. Bu yarım kanatla senin mekândan başka gidecek yerim mi var ki Süleyman? Mapus olduktan sonra hapishane müdürünün önemi var mı ki Süleyman?

ZULÜM

“Ben öyle bilirim ki yaşamak Berrak bir gökte çocuklar aşkına savaşmaktır.” İ.Ö

Süleyman ilginç bir çocuk. Okulda öğretmeni onun adını bile bilmiyormuş. Hatta bir defasında okulda bir köşede uyuya kalmış bir kişi bile sınıfta yokluğunu fark etmemiş. Aksi gibi evde de eksikliğini hisseden olmamış. Gecenin ıssızlığı çöküp de çatıdan tıtır tıtır güvercin ayak sesleri sessizliği delince annesi acıyla gözlerini açmış:

“Süleyman’ım yok!”

Babası “Nerden çıkardın şimdi nereye gidecek gece gece.” “Yok, olsaydı bu kuşlar böyle serseri gibi gezmezdi çatıda, kafeslerinde olurlardı. Süleyman’ım nerelerdesin?” diye ağıda başlamış.

Varlığında hayatın telaşesinin görünmez çocuğu olan Süleyman yokluğunda ilk defa herkese görünmüş. Mahallenin her yerinde köşe bucak Süleyman aranmış, Süleyman sıranın sertliğini unutturan kuş tüyü rüyalardayken tüm Adana onun için ayaktaymış. Süleyman’ın en son görüştüğü kişiler çapraz sorguya alınmış, sosyal medyada şüphelilerin fotoğrafları paylaşılmış. Hatta şüphelilerden biri suçunu itiraf etmiş neyseki Süleyman bulununca adamcağız beraat etmiş. Süleyman’ın o günden sonra kuşlara sevdası katmerlenmiş. “Benim yokluğumu fark eden bendendir.” diyerek Adana’nın bir numaralı kuşbazı olmuş. Buralarda kuşçuya “kuşbaz” diyorlar, canıyla oynayana “canbaz”, kumar oynayana “kumarbaz” denmesi gibi. İşte o okulda ancak kaybolduğunda fark edilen, evde her an kimse uyanmasın diye parmaklarının üzerinde yürür gibi yaşayan Süleyman, kuş borsasının duayeni, mezatların gözdesi, göklerin efendisi olur şey değil. Dünya eğitim sistemini hazırlayanlar güvercin sevdalıları olsaydı, derslerde güvercin tarihi, güvercin biyolojisi, güvercin savaşları, güvercin piyasası öğretilenkti. Süleyman’da o zaman harika çocuk olacaktı, ödülleri alacaktı. Ama şimdi eğitim müfredatını hazırlayanlar sayı sevdalıları sanırım. Süleyman ise sayıları pek sevmiyor. Bugün Süleyman’ın öğretmeni geldi eve. Süleyman’ı müfettiş “Bir havuza iki musluktan biri dakikada 13 L diğeri 9L su akıtmaktadır. İki musluk birlikte açıldığında boş havuz 2 saat 45 dk. Dolduğuna göre havuz kaç litre su almaktadır?” sorusunu çözmesi için tahtaya kaldırmış. Süleyman ise havuzu duyunca sorunun devamını bile dinlememiş. “Müfettiş hocam havuz yapacaksanız fiskiyesi de olmalı güvercinler Adana sıcaklığında serinler, fiskiye ol-

mayınca tam tertemiz yıkanamıyorlar.” demiş. Müfettiş hanım bu cevaba çok sinirlenmiş “Sana mı kaldı güvercinlerin temizliği” diye bayağı kızmış. Bunun kendisine değil makamına karşı yapılan bir saygısızlık olduğuna hükmetmiş.

Öğretmen dama geldi gözlemler yaptı, bir şeyler yazdı, anne-babaya imza attırdı. Sanırım Süleyman artık okula gitmeyecek başka bir yerde rehabilite edilecekmış. İnsanlar âleminde belli makama gelen insanların sorularının cevabını onların istediği gibi vermek gerekiyor demek ki. Peki, soru sorulan, soru soranın hangi cevabı istediğini nereden bilecek, ezberleyecek mi? Bu kısmı anlayamadım. Yani bülbül güvercinlerin lideri olsa benden bülbül gibi şakımamı isteyecek, onu taklit ettikçe beni ödüllendirecek. Peki, güvercinler bülbül gibi öterse hüznü ve ağır bir ezgi gibi olan güvercin kuğurdaması ne olacak? Bir de başımıza karga geçme ihtimali var tabii, o ihtimali düşünmek bile istemiyorum. İnsan olmadığım için şükrettiğim bir gün daha...

Gözlerimi yumdum ve güvercinlerin hükümdar olduğu bir dünya hayal ettim şu anda: Coğrafya dersinde yönleri anlatıyorum mesela: Kuzey, güney, doğu, batı, aşağı, yukarı, aşağı toplam altı yön uçabilen bir varlık için bundan daha doğal ne olabilir ki? Dört yön diyen insanları dersten dışarı atıyorum çalışıp da gelselermiş onların sorunu. Mimarlık fakültelerinde “kuş taçası” ya da “çörtlen” projeleri çizdiriyorum. Sonra tur rehberi olmuşum insanları güvercin dedelerimizin yaşadığı yerlere götürüyorum. Durun anlatışımı da hayalime ekleyiveriyim.

“Halep, Kilis ve Antep evlerinin pencereleri gizemli ve sanatsal yönü ile tabii ki çok değerli ama en çok da bize sofada oynayan çocukları seyretme şansını verdiği için biz kuşlar için önem arz ediyor. Eskiden pencereler yola doğru değil avluya bakan tarafa yapılmış, sokağı gören tarafa yapılan pencere mutlaka panjurla kapatılmış. Buradan anlıyoruz ki ceddimiz dışarı değil içeri bakmış, insanla hemâl olmuş. Bu pencerelerdeki çift kanatlar, basık kemer, atlama taşı bizim kedilerden korunmamız için önemli bir koruyucu görevi görmüş. Pencerelerin yapılışının odalarda, sofalarda, bodrumda, çatı katında farklı boyutta ve şekilde olması bizim için farklı güneşlenme imkânları sunmuş. “Kuş taçaları” bizim sığınaklarımız, kare, dikdörtgen, oval, baklava dilimi, yuvarlak kubbeli, haç, çift alemlî ve madalyon şeklinde envai çeşit olarak yapılmış. Kuş hâlimizle insan ceddimiz bize sürü muamelesi yapmamış hepimize mizacımıza göre farklı farklı barınma olanakları sağlamış.” diye devam ediyorum.

İnsanlar aslında bacayı, çörtleni değil, evin içini, mobilyaları, tabloları merak ediyor ama oraları anlatmıyorum zaten bilmiyorum. Ahh! Şimdi insanların şaşkın yüzleri geldi gözümün önüne “Eee bunlardan bize ne? Bize evin tavanındaki kalem işçiliğini, kapı tokmağında bakır sanatını, yerdeki İran işi halıları anlat.” “Ee onlardan da bana ne” diyorum böyle devam ediyor hayalimdeki diyalog. İşte Süleyman’da okulda çoğu zaman “Ee bunlardan bana ne.” diye yaşıyormuş şimdi de özel eğitim okulunda ne yapacak bakalım.

CEVAPSIZ SORULAR

“Uyuma taklidi yapan insanı uyandıramazsınız.” İ.Ö

Buralarda evde, okulda, sokakta küçükler sürekli korkuyla büyütülüyor, sevgi görmekten ve göstermekten sanki atmacadan kaçan güvercin gibi kaçılıyor. Zaman zembereği bozulmuş saat gibi geçip çocuklar artık kimseden korkmaz bir hale gelince de onlardan korkuluyor. Bu seferde korkutanlar korkuyor. İnsan dünyası ile ilgili yeni bir muamma daha.

Süleyman'ın yaşadığı mahalle diğer mahallerin korkulu rüyası, navigasyonun yönlendirmesiyle ana yola daha çabuk gitmek için bu mahalleye giren arabaların titrek titrek gidişi damdan bile fark ediliyor.

Her türlü suçlu önce bu mahallede aranıyor, siren sesi ve renk değiştiren tepe lambaları, olay yeri ekibi hiç eksik olmuyor.

İnsan olsam suç oranıyla, kuşçuluk arasındaki bağlantıyı inceleyen bir araştırma yapardım. Mesela neden gökdelenlerde yaşaysan çocuklar güvercin beslemiyor? Neden mafya babalarının, yolsuzluk yapanların apartmanları, yalıları suç muhiti olarak görülüyor. Kuş besleyenlerin suçları, günahları kanatlanıp gökyüzünde görünür oluyor da diğerlerinin yaptıkları yanlarına kâr mı kalıyor?

Hapishaneden çıkanların bir ellerinde vefakâr valiz, sırtlarında ihtiyatlı bir yün yatak ve diğer ellerinde neden minicik bir kanarya kafesi oluyor? Tutunamayanlar neden güvercinlere tutunuyor? İnsan olsam bunları noktasına virgülüne kadar araştırırdım.

Dışarıdan bakınca kötülüğün kaynağı olarak görülen bu muhitin kendince bir ahlakı var. Mesela komşulardan birisi ağına milyarlık bir kuş düşürse bu kuş alışverişi olan bir kuşçununsa geri veriyor ya da mezatta öncelikli olarak ona satıyor. Bu anlaşmaya “Said” deniyor.

Düğünlerde, asker uğurlamalarında güvercin uçuruluyor. Damda kuşlarla yatıp, güvercin kokan hayatlarına herkes bir talih kuşudur bekliyor.

Süleyman isimli bir peygamber varmış kuşların dilinden anlarmış acaba insanların dilinden de anlıyor muydu? Çünkü bence asıl mucize insanları anlamak. Benim tıynetim insanları anlamaya yetmiyor.

ŞANLIURFA

“Yargı kesin: Acı çekmek ruhun fiyakasıdır.” İ.Ö

Etrafım kuşların konulduğu ara ara pas tutmuş telleri de olan kafeslerle çevrili, damda da fi tarihinden kalma kuş matarları var, avludaki odalarda da hıncahınc kuş dolu, tüm dünyadaki kuşlar burada toplanmış olabilir mi? Önce kuşlar hakkında konuştular, ka-

feslere gelip tek tek bizle sohbet etmeye bize sevimli görünmeye çalıştılar. Kahvehanede yerdeki parkelerin girintili çıkıntılı oluşundan dolayı zaman zaman sallanarak oturana düşme korkusu yaşatan küçük taburelere oturup içerde serbestçe dolaşan kuşları izlediler. Sonra ötüşümüzü dinlediler, ne kadar farklı ses tonları varmış, ne farklı desenler, renkler varmış meğer. Güvercinlerin gelin kız gibi takılarla süslendiğini Urfa ‘da gördüm. Ayaklarına “takım” dedikleri kemikten ve kehribardan yapılmış takılar takan mı dersiniz, “halhal” denilen küçük çingiraklarla ortada yürüyen mi dersiniz, kulaklarında sarımtırak bir küpeyle uçan mı dersiniz, iki kulak arasına takılıp boyunda duran gerdanlıkla kuğurani mı dersiniz ne ararsanız burada. Bu takılarla yürürken ve uçarken çıkan sesler kulağa çok hoş geliyor gerçekten. Neyse ki Süleyman’ın böyle zevkleri yok kendimi ayağımda zillerle yürürken hayal bile edemiyorum. Hapishane sahibinin kişiliği de önemliymiş demek, Süleyman’ın hakkını da teslim edeyim.

“Garip bir kuştı gönlüm yar
Elimden uçtu gönlüm
Saçının tellerine loy
Kapıldı düştü gönlüm

Aman aman aman
Halım yaman Vay” türküsünden
“Güvercin vurdum kalkmaz
Uy aman uy aman aman aman

Kanı göl olmuş akmaz
Uy havar uy havar
Zülûf gerdanı kapar
Sen bize gelsen ne var
Ben bu derde düşeli” türküsüne geçişler yaptılar.

Uçan kuşa borcu olan insanlardan, kuştan korkanın darı ekmemesi gerektiğinden, elin taşı ile kuş vurulmayacağından konuştular da konuştular. Halep’te çıkan savaşın kuş piyasasını nasıl düşürdüğünden, böyle giderse “Pal” ve “Dumanlı” Güvercini’nin soyunun da “Kelaynak” kuşları gibi tükenme tehlikesinde olduğundan, Peygamber’i suikastten koruduğu için aslında güvercinlerin Allah tarafından da sevilen hayvanlar olduğundan bahsettiler. Kuşçulardan (Urfa’da kuşla ilgilenenlere “Kuşçı” deniyor) birisinin oğlu konuşamıyormuş kuşun içtiği sudan vermişler sonra ağzına kuş koymuşlar bir de kuş eti yedirmişler kuş gibi şakıyormuş şimdi onu anlattılar.

Nihayet muhabbet kuş alışverişine geldi ve başladı pazarlıklar, yapılan indirimlere ve telaffuz edilen rakamlara ben bile inanamıyorum. Bir tane abi buzdolabını, bulaşık makinasını, çamaşır makinasını satıp gelmiş buraya. Kuveyt’ten, Halep’ten, Ürdün’den sırf yeni gelen kuşlara bakmak için gelenler var. Sanırım bu kadarını ben bile kendim

için yapmazdım. Yatsı ezanından sonra ortalık biraz sessizleşir gibi oldu “bugünlük bu kadar mı acaba?” derken onlarca erkek ellerinde kutularla kuşçu kahvehanesinin kapısında belirdiler. Süleyman “İspir” güvercinini uzunca gagası, iri kafa yapısı ve yükseklere uçabilme özelliğinden dolayı çok beğendi ama 50 bin TL fazla geldi, satın alamadı, beni de satamadı, değiş tokuşa da yanaşan olmadı. Renginin güzelliğine ve takla atışına hayran olduğu bir “Şarabi” bir güvercin aldık ve çıktık kahveden. Yarın Adana’ya döneriz sanırım. Urfa’nın evleri mi kuş yetiştirmeye uygun yapılmış yoksa kuş sevgisi mi evlerin mimarisinin kuşlara uygun olmasını sağlamış anlamak zor? Ama Urfalıları biraz gözlemleyince ikinci şık daha yakın geldi bana.

Avluya bakan oda penceresinin üstünde kuş takaları olan bir pansiyondayız. Takaların etrafında sanat eseri gibi süslemeler, motifler var. Hayvanların barınma sığınma yerini bile özenerek yapan bir medeniyet geçmiş demek ki buralardan. Dağ başında tek bir insanın bile sesini duymadığını bilmesine rağmen yine de dünyanın en güzel ötüşünü yapıp sahneyi terk eden dağ bülbülü gibi ya da hiç bir bakan gözün olmadığı bir uçurum kenarında en harkulade renklerini sergileyen ters lale gibi. Çatılarda güvercin tıptırtıları, bahçedeki klima motorlarının aralarında kuş yuvaları ile Urfa sanki devasa bir kuş evi gibi. Sayılı günlerim bitince Urfa’ ya mı yerleşsem acaba? Bu insanlardan bana zarar gelmez. Duvarda bir kadim yazıyla yazılmış kitabe gibi bir şey var. Ayşekız bu yazıya “eskimez yazı” derdi. Öğrenirken bana da öğretmişti. Birazdan güneş huzmeleri odanın içinde dans etmeye başlarsa ben de bu yazıyı okuyabilirim.

“Çini gibi, Şark mimarîsinin tamamlayıcısı olan güvercinler, gökyüzünün her köşesinden üşüşerek, kubbe ve minare olan yerlerde küme hâlinde toplanırlar. Sinan’ın en hakikî hayranları, şadırvanlar etrafında, fıskiye serpintileri ve su alâimsemaları içinde oynayan bu lâcivert kanatlarıdır. Hâlbuki güvercinler, ne yabancı banka binalarının sahte arabesklerine, ne de evkaf hanlarıyla vapur iskelelerinin kubbelerine ve süslü saçaklarına aldanıyorlar. Güvercin, hayret edilecek bir anlayışla usta Sinan ve Kasım’ı âciz taklitçilerinden ayırmakta zerre kadar tereddüt göstermiyor. Büyük mimarlarımızın bazen fikir danışması için, güzel san’atlar kuruluna bir güvercinin de âza seçilmesi acaba uygun olmaz mıydı?” Ahmet Haşim

İlginç bir yazı ama ben sanat kuruluna aza seçilmektense gökyüzüne azat edilmeyi tercih ederdim. Hiçbir kafes, hiçbir koltuk, hiçbir makam gökyüzümün bana verdiği saadeti veremez.

İstanbul’da ensesinde “keneset” adı verilen dövmesinden dolayı hususiyetle muhabbet beslenen Kasım sakalarının İstanbul’a dönüşleri saka sevdalısı insanlar tarafından dört gözle beklenirmiş. Tabi “sevda” falan dediğime bakıp bu kuşların iyi bir şey için beklediklerini düşündürmeyeyim kimseye. Bizim saka daha memlekete avdet eder etmez, kokusundan bilip “hayır” diyemediği deve dikenlerinin üzerine kocaman bir ağ yerleştirilirmiş. Sonra aşığımız maşuğunun ağını çekip kapatırmış ardından da sırtında sakanın nedamet ötüşleri ile pazarın yolunu tutarmış. Bir kısım saka divaneleri de sakanın

sevdiği ağacın karşısına “kapaca” denilen özel kafesler koyarmış, çığırtnan kuş kafes içinde öterek saka sürüsünü çeker ve yakalatırmış.

Sonra bu sakalar Fatih Camii’ sinin avlusunda ve Mısır Çarşısı’nda müşterilerini beklermiş. Her alıcı önce kuşun ensesine bakar ve kenesetlerini sayar ona göre almış. Neyse ki benim birde keneset derdim yok bir de onun için esir düşerdim. Bazıları sakayı kafeste beslemek için değil de sadece sevap kazanmak gayesiyle almış ve daha sonra da azad edermiş. Kuş salınırken “azad buzat sen beni ahirette gözet” veya “azat mezat beni cennet kapısında gözet” niyet ve temennisinde bulunulmuş. Ah bana şiir yazmalarına gerek yok “azad” deseler yeter.

“Özgürlük” yüklemsiz ve sıfatsızken bile her dilde söylenişin, yazılışın, okunuşun her bir şeyin ayrı güzel.

BÜYÜK KAÇIŞ

“Uzak nedir?

Kendinin bile ücretinde yaşayan benim için gidecek yer ne kadar uzak olabilir?” İ.Ö

Hiçbir özelliğimi göstermiyorum, takla atmıyorum, ötmek istediğimde bile içime içime kuğuruyorum ki sesimi sevip bir kafese koymasınlar. Bu dünya artık benim için bir oyun mahalli ben de bu oyunu kurallarına göre oynuyorum. Kabiliyetler ne kadar fark edilirse o kadar yeteneksiz toplanıyor etrafta. Dikkat çeken tüm özellikler bizi kendilerine esir yapıyor. En çok da korkaklığı su götürmez kişiler kendini özgür zannediyor. Hâlbuki kölelik bazen bir güzel bakışla, bazen iri taneli buğdaylarla dolu bir yalakra, bazen güvenli bir kafesle, bazen kanattan koparılan birkaç tane tüyle geliyor. Ama ben bunların farkındayım ve köle olmayacağım. Bir kaç gün kaldı kanatlarımın altında saklayıp uzadığını arkadaşlarıma bile göstermediğim tüylerimin beni gökyüzüme kavuşturacak kıvama gelmesine. Onlar uzuyor, benim gurbet günlerim ise kısılıyor. Ümidimi kaybettiğimde hep Ayşekız’dan kalan malumat kırıntıları toparlıyor beni. Bir gün diğer cins güvercinler yanıma geldiler: “Aslında sen de bizim kadar kabiliyetlisin ama çalışmıyorsun, kendini göstermiyorsun, Süleyman’ı mutsuz ediyorsun. Bak yediğimiz önümüzde, yemediğimiz arkamızda. Hiç bir zaman eskisi gibi gökyüzünde amaçsızca uçamayacağımıza göre burayı benimseyip sahibimizi mutlu etmekten başka çaremiz yok.” dediler. Ben de onlara: “Zamanında bu psikologlar bir pire deneyi yapmışlar. Pirenin ne kadar zıpladığını ölçmüşler ve 50 cm zıpladığını görmüşler. Sonra pireyi yüksekliği 30 cm olan cam kavanoza koyup ağzını kapatmışlar ve kavanozu altından ısıtmışlar. Pire ısındıkça zıplamış ve zıpladıkça kapağa çarpmış. Bir süre sonra pire kapağa çarpmamak için 29 cm sıçramaya başlamış ve kapağa çarpmamış. Pire bunu alışkanlık hâline getirdikten sonra kavanozun kapağını açılmış. Pire hâlâ 29 cm sıçramaya devam etmiş. Hâlbuki eskiden 50 cm sıçrayabiliyormuş. Pire bu deneyle 29 cm’ den fazla sıçrayamayacağını öğrenmiş.” dedim.

AŞK

“Hâlbuki aşk başka ne oldu aşkın mazereti” İ.Ö.

-Bugün yumurtadan çıkan ilk yavrumuzun kendi hayatına kanat çırpma günü, yarın da sıra diğerinde. Minik, çelimsiz gagaları iyice sertleşti artık ufacık bir rüzgârla ufalana-cakmış gibi duran kanatları da güçlendi. Bugün anneleriyle beraber yaptığımız tüyden hafif ama demirden güçlü yuvamızdaki 18. günleri. Daha fazla tutamayız onları muh-temelen.

-Daha dün gibi çeşme kurnasının ucundaki son damlayı içmeye çalışırken tanıştığımız o gün.

-Evet, beni gözüne kestiren bir atmacanın pençelerinden canhıraş kurtulup nefes nefese kendimi caminin şadırvanına atmıştım ki rızkıma sen ortak oldun. O anki öfkemi ta-hayyül bile edemezsin. Ama sonra kursağımdaki çöle yağmur olan o ötüşünü duydum ya bin yıl daha susuz kalabilirdim. Bakışlarının bana verdiği güçle o atmacayı bin yılda ben kovalayabilirdim.

-Peki, “parat uçuşu” deniyormuş sonra diğer dişi kuşlardan öğrendim. Bana kur yap-mak için kanat çırpmadan yükselişin sonra tekrar aşağı doğru süzülüşün çeyizi için Na-kış işleyen bir genç kızın iğneyi kaneviçeye özlemle atışı ve tekrar aşkla çıkarışı gibiydi hâlâ gözümün önünde. Hâlbuki bu gösteriş uçuşu ile kendini yormana hiç gerek yoktu o son su damlasını bana verdiğinde demiştim ben “işte ruh eşim.” diye.

-Herkesin birliktelik şartları ayrı kimi yuvayı dişi kuş yapıyor, kimini erkek ama biz her şeyimizi beraber yaptık. Yuva için dalları ben taşıdım sen inşa ettin. Yumurtaları gece ben bekledim sen yem aradın, sabah da ben bekledim. Beni bir kere bile incitmedin.

-Peki, bir sabah geldiğimde yuvada üçüncü bir yumurtayla karşılaştığım o günü hatırlıyor musun?

-Evet, o yumurtaya tünemek istememiştin.

-Benim bir kardeşim daha mı vardı, anne baba ne demek oluyor bunlar?

-Hayır, Guguk kuşu yumurtasını başka yuvalara bırakır ve arkasına bile bakmadan çeker gider, yavru büyüyünce bazen gelip alır bazen gelmez. Biz şanslıymışız sonra gelip aldı.

-Neyse ki siz öyle anne baba değildiniz gözünüz gibi baktınız bize.

-Yumurtalar çatlayınca kursağımda süt oluşması, benim için getirdiğin yemleri yedikten sonra içimde oluşan ksuma hissi. Yavrularımızın önce kursağımdaki süt ile sonra kustu-ğum mama ile doyması hepsi bir mucizeydi. Sanki üzerimizde hep bir el vardı.

-Her şey sanki bir rüya.

-Anne! İğrenç bebekken damak tadım çok kötüymüş.

-Baba ben şu kayın ağacındaki arkadaşlardan “Güvercinlik Vadisi” diye bir yer duy-dum. Oranın toprağına güvercin gübresi çok iyi geldiği için güvercinler el bebek gül bebek bakılıyormuş. Güvercinler tavuk gibi değil özgürce yaşıyormuş. Ben bu yuvadan

oraya uçmayı düşünüyorum. Bazen geceleri uyurken Kapadokya'nın havasının, suyunun beni çağırdığını duyuyorum.

-Ben de yarın Meksika'da bulunan dünyanın en büyük kuyusuna gideceğim orada da milyonlarca güvercin güvercince yaşıyormuş. Dünyanın hiçbir yerinde olmadığı kadar oksijen ve yeşilin bin bir tonundan otlar, farklı farklı meyveler varmış. En önemlisi de insanlar bu kuyu çok derin olduğu için riske girip oraya pek uğramıyorlarmış. Yani “insansız hava sahası” sizin anlayacağınız.

-Oğlum nereden nasıl bulacaksın Meksika'yı.

-Of baba! Kafatasımız ile beynimiz arasındaki ferromanyetik bazı parçacıklar yerin manyetik alanına karşı duyarlıdır. Bu sistem sayesinde manyetik alandaki değişimleri sezebiliriz, beynimiz navigasyon gibi çalışır ve hiçbir yerde kaybolmayız.

-Sahi öyle miymiş?

VEDASIZ VEDA

“Bu dünyada ayrılığa denk olabilecek başka hiçbir felâket yoktur. Sonunda gözyaşları aka aka ruhları yerinden oynatmasaydı, ayrılık, önemsiz, küçük şey sayılırdı belki. Bilge kişilerden biri ‘ayrılık ölümün kardeşidir’ diyen adama, ‘hayır’ dedi, doğrusu ölüm ayrılığın kardeşidir.” İbn-i Hazm

Ölüm mü bizi bir yerlerde bekliyor yoksa biz mi onu bilmiyorum. Kuş beynimiz böyle tımtımlı konular hakkında derin düşüncelere dalamaz. Ama öleceğimizi hissettiğimizde bir ağaç kavuğuna ya da kayaların arasına girip saklanmayı akıl edebiliriz. Muhtemelen insanlar bu nedenle her sokak başında bir güvercin ya da serçe ölüsüyle karşılaşmıyor. Çünkü hiçbir güvercin düşmanla güçsüzken karşılaşmak istemez. Bizi kollayan o gizemli el sanırım ölümümüzde bile devreye girmiş.

Dün sabah gün doğumu ile yuvadan uçtum. Güvercin bakışlımın hâlâ uyanmayışından biraz hasta olabileceğini düşündüm ama açlık onu daha halsiz düşüreceği için daha vitaminli meyveler bulma ümidiyle Sof Dağı Yaylası'na doğru kanat çırttım. Eskiden 120 km'ye kadar hız yaparken şu an azami 80 km hızlanabiliyorum. “Yaşlılık büyük ihtiyaçların küçüldüğü küçük ihtiyaçların büyüdüğü böyle bir dönem” diye boşa dememişler işte.

Gagamda ve kursağımda elma kurularıyla yuvaya geldiğimde canımın canı yoktu. Her yana uçtum her yana haber saldım ama yok bulamadım. Sanki gök yarıldı ve benim hülyalı bakışlım içine girdi.

Yuvamızı mı saldırıya uğradı acaba, açlığa mı dayanamadı? Biraz dolaşmak mı istedi? At kestanesini çok severdi kim bilir belki vücudunun ona mineral olmasını istedi.

Civardaki ve uzaktaki tüm at kestanelerine, dikenli ağaçlara baktım hiçbir yerde yok. Şu esen lodos onun son kez kanatlarını çırttığı gökyüzünden mi yoksa onun sığındığı ağaç kavuğundan mı geliyor? Belki de onun verdiği son nefes şu an yüzüme çarpan.

Belki bir insanın midesinde ruha dönüşüyor şimdi belki bir atmacanın hızına hız katıyor bir yerlerde.

Bir defasında yuvamızdan keskin bakışlı bir şahinin bir köstebeği yuvasına av olarak götürdüğünü görmüştük. Ben üzülüp “ahı vah” etmiştim de cancağızım bana “Kör köstebek şimdi köstebek olarak hayatta değil ama zerrelere şahinin ve yavrularının gözüne yerleşip yüksekte her yeri seyredecek.” demişti.

Gözümün önünde ölseydi, kendi kanatlarımla, gagamla besleseydim onu, buna izin verseydi. Kederin bile kaderi var demek ki. Bizi birbirimizle buluşturan el istemeyince dibimdekini göremiyorum. Hayatımı ayaklarının altına sermek istiyorum, seremiyorum. Denizin kuruyacağından korkup denizin dibinde susuzluktan ölen Butimar kuşu gibi oldum. Canımın canı dibimde belki ama dokunamıyorum. Şu an ölüm satılsa satın alırdım herhâlde ama zamanı gelmeyince böyle bir alışverişte yapılmıyor.

Yakup peygamber diye birisinden bahsetmişti Aşekız, evladını çocukken kaybedip 40 sene onu beklemiş hem de hiç ümidini kaybetmeden. Peygamber olduğu hâlde şu küçük dünyada yavrusunu bulmaya gücü yetmemiş ancak zamanı gelince vuslat gerçekleşmiş. Dibindeki kuyudayken kokusunu alamadığı biriciğinin kokusunu tayin edilen vakit gelince taa Mısır’dan almış. O zamanlar masal gibi gelmişti ama şu an Yakup Peygamber’i o kadar iyi anlıyorum ki ona sarılmak “Nasil dayandın bu acıya anlat.” demek istiyorum.

Mavilim yok artık ama hatıralar zihnimde. Hâlbuki bazı güvercin arkadaşlarım şu an yaşadıkları hâlde onlarla ilgili bir anı yok havsalamda. Hangisi gerçek ölüm anlayamıyorum.

Gitti ürkek bakışlım, ayağım-kanadım, güzel seslim gitti. Erkek önden gidince dişi kuş sarsılıyor ama yıkılmıyormuş ama dişi gidince erkek yetim kalıyor, yıkılıyormuş. Beni bakışınla bile incitmedin olduğun yerde seni incitmesin. Ben senden razıyım sende ben-den razısındır dilerim.

Ekber Şah’ın 10 bin güvercinden oluşan koleksiyonu mu sen mi deselerdi senin yanında olmak isterdim. Darwin’in nice bilimsel keşiflere beraber imza attığı gözünden sakındığı deney güvercinleri mi sen mi deseler seni seçerdim. Ama her şey benim irademeye tabi değilmiş üstümüzdeki elin tercihiyleymiş anladım.

“Sizin adınız çok derinden üveydiğiniz zamanki çıkarttığımız ıstıraplı sestem dolayı üveyicidir, sonra üvercin, sonra güvercin olmuştur.” diyen sülünü şimdi anladım. Çünkü “üveymek” nedir yaşadım. İçimi rüzgâra döktüm, toprağa anlattım, gece ile dertleştim, siyah bir örtüye tek tek yerleştirilmiş gibi duran yıldızlar bana: “Karanlığa alışma, şafak sökecektir.

Işık da şaşırtmasın, batar güneş.” dedi.

Onunla ama yapayalnızım. Küçük meşakatlere dalıp hatıraları hemen siliveren keklığe

bu özelliğinden dolayı özeneceğim hiç aklıma gelmezdi. Halbuki bir zamanlar onu vefasızlıkla suçlayıp kınamıştım. Demek ki yaşamadığım acı için ahkam kesmemeliymişim hatta mümkünse şu başkalarını yargılama olayının yanından bile geçmemeliymişim.

“Ölümden daha güçlü olan şey, bize ölümü göze aldırان şeydir; candan daha kıymetli olan, canın kendisi için feda edildiği şeydir.” İbn-i Hazm neydi o şey, o el belki onu bulmalıyım ve yaralarımın üzerine basmalıyım.

KUŞ BAKIŞI

“Bilmem ki ben nerenin yerlisiyim?” İ.Ö

Kanatlarımın üzerinde hülyalarla terk etmişim perdedeki yerimi. Hayallerimin çoğunun ayağı yere bastı hatta bazen hülyalarım onları gerçekleştirmem için ayağıma kadar geldi. Gelip geçiciliğimi, gezip dolaşıcılıkla süsledim. Şimdi yeniden Ayşekız'ın temaşa mahallindeyim.

Bir yama ile doldurmamış boşluğumu, normalde istese yeni baştan perde bile örerdı yerime, yapmamış. Yeni bir motif bile eklememiş boşluğuma. Öyle bir güvercin boşluktan bakmış hayata. Ben de zaten bir güvercin sessizliğiyle şahit oldum geldim dünyaya. Vefat vefa ile aynı kökten geliyorlarmış. Vefat; sözünü tutmak, borcunu ödemek demekmiş. Posta güvercini olma hayalimi vefatımla gerçekleştirmiş oldum. Posta güvercini kalbimde her an kaybedebileceğim bir emanetle yaşadım, taşıdım. Öldüğümde o emaneti teslim etmiş oldum. Bir güvercinin gelebileceği en yüksek makama ulaştım, sözümü tuttum emanetimi teslim ettim. “Ve şimdi birçok sayfasını atlayarak bitirdiğim kitabın başından başlayabilirim.” İ.Ö

Serum

FAHRETTİN ERDEM

Üç gündür bu hastane odasındayım. Hayır hayır hasta değil refakatçiyim. Günümün on, on iki saati hastama verilen serumun, torbalardan damara akışını izlemekle geçiyor. Gece, gündüz fark etmiyor. Dalıp dalıp gidiyorum bu akışa. Dalışlarım sırasında ışık hızıyla geçen ömrümün her seferinde başka bir safhası canlanıyor. Hatalarım, pişmanlıklarım vicdan azaplarım ve en ağır da hayal kırıklıklarım.

Hastam serumun bittiğini söylediği zaman kendime geliyorum. Hemşireye serumu değiştirmesini haber vermek üzere odadan çıkıyorum. Ömrüm sanki bu plastik serum torbalarına sıkıştırılmış gibi. Küçük serum torbaları da var 100 ml’lık genelde içine ilaç katılan, akmasıyla bitmesi bir oluyor. Çocuk yaşta yaşama veda eden hayatlar canlanıyor gözümde. İçim acıyor, savaş çocuklarının perişan halleri. “Eskiden hatırlıyorum, ben çocukken evimize adamlar ve kadınlar gelirdi. Gelişlerinde heyecan duyar bir şey yapacaklar, sanki geleceğime ait bir şeye karar verecekler sanırdım. Halbuki onlar sadece oturur, konuşur, yine gelişlerindeki mânasızlıkla çıkar giderlerdi. Bunlar ne boş kalpleri, ne zayıf yaratıklardı!” Vardığım yaş itibariyle benim serum torbam en az 1000 ml’lık olsa gerek. Torbadaki solüsyonun damara hareketinde ilk durağı damla hazinesi, küçümen bir oda. Ses duyulmuyor ama görüyorum. Bazen hızlı hızlı, bazen de aheste aheste, keyfini çıkara çıkara akıyor. Benim çayı yudumlamama benziyor. Bu damla haznesinde kısa bir süre bekleme. Bazen hemşirenin müdahalesi hız ayarlayıcı makarayla oynadığı zaman hızı ya artıyor ya yavaşlıyor. Hemşirenin eli, parmakları hayat sürecinde vereceğimiz kararlardaki dışarıdan müdahaleleri andırıyor. Bırak kızım, sana ne kendi mecrasında aksın. Mecra dediğimiz şeyde zaten bir metrelik plastik çok ince hortum. Sabah erkenden başlarında hocalarıyla uzman adayı doktorlar geliyor. Ellerinde cep telefonlarına kaydedilmiş notları hocalarına sırayla aktarıyorlar. Hiç bir şey anlamıyorum. Hepsi Latince. İsmi Latince olsa da derdin ağrısı, acısı değişmiyor. Ardından bitişik odaya geçiyorlar.

Beşinci gün olmuş. Eller, ayaklar şişmeye başladı, hemşire damar yolunu değiştirmeye kalktı. Bir, iki, üç, dört yok nafile damar yolu bulamadı ama deneme yaptığı yerleri de parçalayıp attı. Hastamın canı çok yandı. ağlayacak gibi oldu. Beden serumu kabul etmiyor, damarlar direnişe geçti. Bir şeyin üstüne fazla gidince isyan kaçınılmaz, yeter artık! Yemek saatinin geldiğini servis arabasının teker sesinden anlıyorum, Pavlov’un köpekleri gibi mide öz sularım harekete geçti bile. Yan odadaki kanser hastasının refa-

katçisi kadın, aşçıdan bir ekmek daha istiyor, “ Benim adam bu küçük ekmeklerle doymuyor.” diyor. Ah be kadın! Ekmeğe doymayan insan, bu hayata doyar mı? Doktorlar serumu kesti, ilaçla tedaviye geçildi. Serum torbasının yerini ilaç kutusu, hortumun yerini yemek borusu alacak. Mide ile bağırsakta olsa olsa damar olur. Ne yazık ki benim serumun serüvenini seyrim de son buldu. Daha güneş doğmadı, yirmi dört saat açık olan hastane kantinine indim, kasaya 15 kuruş daha fazla verip çift bardaklı çay istedim. Bardaklar kağıt olunca tek bardak incelen el derimi yakıyor. Şimdi desem ki yaş geçince incelen deriyle beraber insanın kalbi de inceliyor, büyük laf etmiş olur muyum? Hastane önünde sigara içilen kamelyadaki masaya oturuyorum, Sait’in hatırası motifli tabakadan Adıyaman sarması bir sigara çıkarıyorum, küller masanın üstüne serpiliyor, sarma sigaraların külleri çok bereketli maşallah. “Küllerinden yeniden doğmak” lafı geliyor aklıma, külleri üflemeye kalktığımda kuvvetli bir lodos ne kül bırakıyor masada, ne de duman bırakıyor havada. Kendi kendime gülüyorum içimden. Yeniden doğmak ha.

Olur Olmaz

MAHMUT AYDIN

Kelimeler kadar derli topluydum seni tanımadan önce. Bazen okunaklı, bazen kargacık burgacık el yazısı gibi de olsam kendi defterimde kendi düzenimle mutluydum. Bir cümlenin insicamında iğreti de dursam sırf kelime olduğum için mutluydum. Esrarının ruhuma çektiği sır, bazen kibre götüren bir vasıtaya dönüşse de ergenliğin verdiği havailikle mutluydum. Kelimelerim cümle duvarında bir tuğla olacak kadar simetrik olmasa da mutluydum. Satırlara sarkmış kelimelerimin cümlenin duvarlarına tuğla olma umudu her daim capcanlıydı. Deli atan kanımın gücü ile sımsıkı tutunmaya çalışırdım hayata. Yaylaların yön kaybettiren sisinde, bulutun toprak döven sesinde, güneşin oruç çatlatan huzmesinde dimdik yürüme cesaretini gösterecek kadar gözü karaydım. Dahası öyle sanırdım. İnsan en az kendini tanırmış. Sınandıkça anlıyor bunu.

Sadağında bir tomar imtihan kağıdınla geldin. Her soru/n temrenli bir ok gibiymiş. En güçlü yerime, sımsıcak şehla bakışlarını akıtarak geldin. Darmadağınık saçlarınla, müteredit adımlarınla, endişeli duruşunla geldin.

“Af edersiniz oturabilir miyim?”

Kısık ve bir o kadar da titrek bir ses tonuyla çıkmıştı bu cümle dudaklarından. Sınıfta benim yanımdan başka boş sıra olmadığı için mecburen yanıma oturmanla başladı her şey. Mahrem, namahrem surlarında açılan ilk delik... Müteredit adımlar, kısık ve titrek ses, utangaçlık, çekingenlik derken merhamet girdi devreye. Merhamet ki insanın varlık sebebi değil miydi? Merhamet zannettiğim şey aslında diyalog kurmanın bahanesiymiş. Bunu kendime kabul ettirmek için ne bedeller ödedim. Ah insanoğlu, kendini kandırmak için nice bahaneler sürüyor hakikatin önüne. Tuhaf olansa hakikatle bahanenin zamanla yer değiştirmesi. Ah o mübadele. Ne çektiysem bu mübadeleden çektim. “Adım Nergis.” cümlesine eşlik eden çekingenliğin, sesinin tınısına yansımıştı. Bu tınıdaki yalnızlık hissi merhametin kuşatan, sarmalayan, himaye eden şemsiyesini açmıştı içimde. Babamın “Merhametten maraz doğar evlat. Dikkat et, her gördüğüne kanma, her duyduğuna da inanma.” nasihatini de kulak ardı etmişim. Merhametten maraz doğacağını, marazın önce beni boğacağını, eskiteceğini, kelimelerimi oluşturan harfleri silikleştireceğini hatta kelimelerimi okunmaz hale getireceğini bilebilseydim keşke... Geldin.

Kelimelerimin omuzlarından harfler sökülmemişti henüz.

Önce irademi erittin tutuk ve tutarsız davranışlarınla. Tutuk ve tutarsız davranışlarına bir gizem yüklemeye başladığım an aslında kaybettiğim andı. Ta o zaman güçlü bir şekilde hissetmişim bunu lakin... Her derste, her seste, her nefeste harf harf erit-

tin beni. Anladım ki benim en zayıf yanımda içimi bir kezzap gibi eriten masumane- ah ne büyük yanılgıymış- bakışlarımın. “Mış” diyorum çünkü taşranın dar yollarında, küçük mahallelerinde, izbe sokaklarında sıcak bir bakışa değmenin sıcak bir bakışla karşı karşıya gelmenin ağır bedeller ödettiği saklı zamanlardan gelmişim. Aşkın önce yüreklerde gizli gizli harlandığı, sonra da mendillere, halılara kilimlere nakşedildiği zamanlardan... Yürek, ateş çemberinden yüz defa da geçse aşikâr edilemeyen aşkların hüznü gözlerinden inmişti şehre. Modern dünyanın üryan bakışları henüz meteor gibi yağmamıştı masumiyet bahçeme. “Ar”ın damarında çatlaklar yoktu ya da henüz fark edilemeyecek kadar küçüktü. Belki de kocaman kocaman çatlaklar vardı da ben görememişim. Bilmiyorum bunu. Görmem de zordu, zira meşguliyetim çoktu benim. Ninem meşguliyeti az olanın kendisiyle oyalanması çok olur, derdi. Benim oynayacak, kendimi oyalayacak zamanlarım hiç olmamıştı. Bu yüzden o ilk bakışa teslim etmişim kendimi sorgusuz sualsiz.

Oysa küçücük dünyamda başka, bambaşka hayallerim vardı senden önce. Ahşaptan odamın baharında yazında, kışında ayazında okunacak kitaplarım, gerçekleşmeye de her daim capcanlı hayallerim vardı. Gecenin ortasında, yıldızlarla cilveleşen ay ışığından başkası bilmezdi çocuksu hayallerimi, sırlarımı. Gece ki sahici bir dosttu, gökten uzanan Dedem Korkut’u boy boylayan soy soylayan. Zira günüm benim değildi taşranın geniş coğrafyasında. Çocukluğum benim değildi. Hayatın yükü altında ezilen ebeveynlerime bulduğum her boşlukta çocukluğumu yetişkin bir adam gibi teslim etmişim. Şikâyetlerim, isyanlarım, söylenmelerim, iç yangınlarım, uçsuz bucaksız hayallerim, içimi ısıtan rüyalarım olurdu elbette bu teslimiyette ama bunu zinhar belli etmeyecek kadar olgun, gecenin içimi aydınlatan karanlığına fısıldayacak kadar da cesurdum.

“Kâl”in değil “hâl”in izlerinin yürekte yer ettiği zamanlarda geçmişti çocukluğum, ilk gençlik yıllarım. Vefayı değerler eğitiminden değil, değerli eğitimcilerimden -annemden babamdan- öğrenmişim. Öğrendiğim şeyin vefa olduğunu elim kalem tutunca anlamıştım ancak bunun bir önemi yoktu. Hatta hiç önemi yoktu. Ahmet Bey’le babamın yirmi yılın ardından birbirlerini bulduklarında yaşlarına aldırmandan çocuk gibi ağlayışlarındaki samimiyette görmüştüm vefayı. Anneye babaya kayıtsız şartsız itaati, üvey bir annenin tasallutunda hayat mektebinin her bir hücrelerini, sindire sindire tecrübe hanesine katan annemden almıştım. “Anne ve babanıza öf bile demeyiniz.” ayetini hiç duymadan hayatın pratiğinde tefsir etmişim ben. İnsana ve hayata olan sevgi saygıyı, değil mahalleden, uzak köylerden bir sala sesini duyan ninemden öğrenmişim. Sala sesinden sonra ninemden başlayıp anne ve babamın yüzlerine sirayet eden derin hüznü, sadece onların yüreğini sarıp sarmalamazdı elbet. Evdeki diğer bireylerin de yüreğine ölümün o soğuk gölgesini düşürür; içilen çayın, koparılan ekmeğin, yutulan lokmanın tadını kekremsi hale getirirdi. Anlamını bilmesek de “inne lillahi ve inna ileyhi raciun” sözünden sonra çocukluk neşemizi, heyecanımızı, gülüşmelerimizi gayriihtiyari bırakır; ölüm denilen gerçeğin soğuk havasını ta ciğerlerimize kadar çeker, ölümü derinden hissederdik. En az üç gün boyunca evde radyo açılmaz, ara ara komik şeyler de olsa açıktan açığa gülünmezdi. Halı tezgâhlarının başında yoksulluğu umuda ve sevince il-

mekilmek dokuyan genç kızların, yağız delikanlıların, Müslüm Baba çalan teyplerinin sesi soluğu kesilir, küt küt vurulması gereken kirkitlerin sesleri bile cılızlaşır, matem o uhrevi acısına eşlik ederdi. Ateş sadece düştüğü yeri yakmazdı, sahte hüznler simsiyah güneş gözlüklerinin camlarına yapışmazdı o zamanlar.

Değerlerin, müfredatın sığlaştırılmış satırlarında ergen ağızlara henüz sakız edilmediği zamanlarda geçmişti çocukluğum. Zor ama sahici bir hayatın içinde kanmaya kandırılmaya karşı ne kadar savunmasız olduğumu senle tanıştıktan sonra farkına vardım lakin iş işten geçmişti çoktan. Bunun da farkındaydım. Yıllarca sahiciliği kana kana içen ben, sureti haktan görünen gözlerine kanmıştım. Daha da ilginç olanı neydi biliyor musun? Kandırıldığımı bile bile kanmıştım. Kandırılmanın katlanılmaz ağırlığına tahammül ede ede kanmıştım. Kana bulaşan kanatlarımdan şikâyetim yoktu henüz çünkü mutluydum balın içinde. Mutlu gibiydim ya da. Mutlu muydum? Bilmiyorum, hâlâ bilmiyorum. Mutlu olduğumu zannetmiştim. Belki de mutlu olma duygusuna tutunmuştu, belki de mutlu olma hissine muhtaçtım. Ah bu hisler... İradeyi peşinden sürükleyen, zelil eden hisler... Sensiz yapamam, demiştin bir sohbetimizde.

“Sensiz yapamam, bırakma beni.”

Taşralı bir gencin aklını başından alan bir cümleydi bu. Değil gerçek hayatta, rüyasında bile duyamayacağı bu sihirli kelimeler ister gönülden söylensin isterse dilden, fark etmezdi. Sakinin meyi sorgulanır mıydı ki dergâhta? Kulaklarımda çınlayan sesin yüreğimin çakralarını çoktan köreltmışti. Bu körlüğün tatlı mayhoşluğu bile başımı döndürmesi için kâfi idi. Bilmiyordun bunu ya da biliyordun. Muhtemel ki biliyordun. Bilmiyorum. Günahı boynuna.

Günahı boynuna zira o kelimelerine sarılıp kaç gece sabahladım dolunayın altında. Bunu hiç söylemedim sana. O cümlelerinden beste yapıp da mehtap ile paylaştım geceler boyu. Sesim kötüydü farkındaydım bunun ama insan sesi kötü de olsa ya bestelediği ya da bestelenmiş olan güfteleri mırıldanmasına bazen engel olamıyor. Engel olmaya da gerek yok bence. Bilmedin bunu ama hiç bilmedin. İyi ki bilmedin. Aslında yüreğimin türküsünü senin yüreğine fısıldaması için gözlerin gibi iri olan yıldız kaç defa söyledim. Ne zaman o parlak yıldız yüreğimin türküsünü sana ulaştırırsın diye yalvarsam bir iki hafta ortadan kaybolurdu. Korkardım. Cengiz Han’a Küsen Bulut’taki bulut gelirdi nedense aklıma. O bulut gibi seçtiğim parlak yıldızın gökyüzümden hiç eksik olmasını istemezdim. Korksam da çoğu kez hayra yorardım ara ara kayboluşunu. Belki de gözlerin gibi iri olan yıldız yüreğimin türküsünü sana ulaştırmak için yola koyulmuştur. Bu teselli derin bir nefes aldırırdı bana ama o nefes nedense içimi acıttırdı.

Geldin ve gittin.

İşin özeti bu kadardı. Aslında bir cümlelik hikâyeydi yaşanan.

Giderken “söz”e olan imanımı ilistire çevirdin. Ben ki sözün yeminsiz kemiksiz olanını severdim. İnandırmak için yeminli konuşan herkese kızar, yemin sözün senedini düşürür; bana yeminli konuşma, diye uyarırdım. Şimdi yeminsiz sözler bayat geliyor bana. Ne garip.

Biliyor musun acının çok kuvvetli bir hafızası var ve acının hiç sönmeyen bir kini...

Onca güzellikler ve mutluluklar zamanla kaybediyor tazeliğini, sönüyor yavaş yavaş zihinde lakin acının hafızasını zaman silikleştirmiyor, çelik gibi kavi yapıyor. Her hayal, çeliğe verilen su gibi keskin bir şekilde dimdik ayakta kalıyor zamanın bağrında. Biliyor musun bunu bilmiyorum ama ben biliyorum.

Bir gün ayaklarının ucuna baka baka gelmiştin yanıma. Hayra yormuştum bunu. Ayaklarının ucuna bakman utancın bir nişanesiydi. Annem, “Ar damarı çatlamış insanlardan uzak dur, ar duygusu olan insanlara ünsiyet besle.” derdi. Ünsiyet nedir anne diyememişim ama anlamıştım ki iyi bir şeydi. Ayaklarının ucuna bakışını görünce annemin “Ar duygusu olan insanlara ünsiyet besle.” sözüne teselli olarak sarılmıştım. O gün, sırada yanıma oturduğun andan itibaren görünmez bir el ile bağlanmıştım sana. Tuhaf bir duyguydu bu. Dillere pelesenk olan aşk bu muydu? Bence bu, aşk değildi ama neydi? Bunu çözebilmek için düğüm düğüm olmuştum. Her düğüm daha çok görüşme, her düğüm daha çok konuşma, her düğüm daha çok tartışma, her düğüm daha çok yakınlaşma... Daha çok, daha çok... Sonra o sihirli cümle uğuldayıp dururdu gecemde gündüzümde:

“Ben sensiz yapamam, bırakma beni...”

Karma karışıkta aslında aklın. Her seferinde aklında bin bir konu ve soru ile gelir ama sadece bir konuyla ilgili sorular sorardın. Soru sorarken lafı hiç eğip bükmeden, sözün insicamını, bağlamını oluşturmadan pat diye sorardın. Soruların açık ve netti çoğu kez. Ah, keşke soruların kadar davranışların da tavrın da aklın da gönlün de net olsaydı. Müteredit hallerin arasında yay gibi gerilip gerilip durmazdım belki.

Neyse...

Yine öyle yapmıştın ayaklarının ucuna baka baka geldiğin bir gün. Ölümünden bahsetmiştin bu sefer. Oysa daha önceki sohbetimizde gelecek nedir diye sormuştun. Gelecek nedir? Şimdi durup dururken “Ölümünden korkuyor musun?” demiştin. “Ölümünden korkuyor musun?..” Hayır, ölümünden korkmuyorum demiştin ayakuçlarına sabitlediğin yüzüne bakarak. Bunu gözüne bakarak söylemek istemişim lakin bu mümkün değildi. Gözlerini gözlerimden kaçırma isteğinin bilinçli bir davranış mı olduğunu kestirebilecek durumda değildim henüz.

“Hayır, ölümünden korkmuyorum.”

Sözümü duyar duymaz şaşkın ve ani bir şekilde bana bakmış, içindeki uçurumların içinden yankılanan bir ses tonuyla “Nasıl yani?” demiştin. Sonrasında şöyle bir diyalog geçmişti aramızda:

“Ölümünden değil, biriktirdiklerimden korkuyorum. Ölüm dediğin nedir ki? Hanın diğer kapısı.”

“Ben çok korkuyorum, bu korkuyu yenmenin çözümü ne?”

“Çözüm hafiflemek, ağırlıklarından kurtulmak. Hanın ikinci kapısı açılmadan yapmalı bunu her insan. Ağırlıklardan kurtulmak zordur çoğu zaman, bunun için insan taşıyamayacağı yükler yüklenmemeli.”

“Nedir o biriktirdiklerimiz?”

“Başta hırslımız, kinimiz, kaygımız, dalgınlığımız, tembelliğimiz, vefasızlığımız, ilginç

gelecek ama çoğu zaman da sevgimiz.”

“Sevgimiz mi?”

“Evet, sevgimiz... Para sevgimiz, şöhret sevgimiz, evlat sevgimiz, eş sevgimiz, kadın sevgimiz...”

Sonuncusunu kendi kendime söylemiştim. Duymamıştın bunu. Bunları da söyleseydim konuşmanın seyri değişecekti çünkü. Kendimle çelişmemden başlayıp neden sadece kadın sevgisi diye çıkışıp konuşmayı dallandırıp budaklandırarak bir tartışmaya dönüştüreceğinden emindim. O yüzden kadın sevgisini sadece kendi duyacağım şekilde söylemiştim. O aradaki kısa suskunluğumda bunu hissetmiştin sanki. Bir şey söyleyecek gibi yapmıştın ama dilinin ucuna kadar gelen kelimeleri söylemeden yutmuş, yuttuktan sonra da susmuşsun.

Tuhaf, nedense çoğu kez yurdun önündeki uzun ince kavak ağacının dibini seçerdik konuşmak için. Orada ne bir bank vardı ne de oturmak için herhangi bir şey. Tuhaf olan başka bir şey daha vardı. Bu konuşmalarımızı hep ayakta yapardık. Ben genellikle kavak ağacına yaslanırdım. Her zaman aceleci bir tavrın olurdu, her an gidecekmiş gibi gelirdin. Beyninde seni yiyip bitiren bir kurt var ve o kurt benimle konuşmayınca beyninden çıkmayacakmış gibi gelirdin. Beynini kemiren kurdu öldürdüğün an gitme sancın başlar; derslerden, notlardan, sınavlardan falan bahseder gerisin geriye koşar adımlarla giderdin. Yurdun kapısından içeri gidene kadar hiç geriye dönmez, kesin ve kararlı adımlarla ve ayak uçlarına bakarak giderdin. Her gidişinde başka bir kurdun larvası zihnine düşerdi. Sonraki konuşmamıza kadar o larva kocaman bir kurda dönüşürdü. Biliyor musun, yıllar sonra o kavak ağacının önünden yine geçtim. Kavak ağacının yerinde sudan yosundan kararmış iri bir tomruk vardı sadece. Tuhaf oldum. Tuhaf olmanın da ötesinde duygulandım. Kesilmiş tomruğun üzerinde dakikalarca oturup yurdun kapısına doğru baktım. Yanımdan geçen yeni yetme iki genç bana bakıp bıyık altından güldüler. Kavak tomruğuna oturuşuma mı yoksa yurdun kapısına doğru melül melül bakışıma mı güldüler anlayamadım. Telefonla arayıp tek cümle ederdin: “Konuşabilir miyiz?” Nerede ve ne zaman sorularını sormak artık anlamsızdı. Zamanımız ve mekânımız belliydi. Ben sorgusuz ve sualsiz bir şekilde sadece “tamam” der, nedense koşar adım gelirdim kavak altına. Yurdun en üst katından gelişimi bekler, ben kavağın altına gelince yurdun kapısının önünden görünürdün. Anlardım gelişinden en son konuşmamızda zihnine düşen larva yine kocaman bir kurda dönüşmüştü. Gelişini her izlediğimde içimde heyecanla karışık bir duygu olurdu. Bunun adı aşk mıydı, tutku muydu, alışmamak mıydı yoksa alışma korkusu mu? Bilmiyordum. Hâlâ da bilmiyorum.

Bugün kendi kurallarını yıkmak için gelmiştin sanki. Uzun kavak ağacının yapraklarının serinliğinde konu dışı ikinci sorunu da sormuştun. Biliyor musun, sorduğun ilk soru neydi onu şu an hatırlamıyorum. Hafızamı yokladığımda da bir türlü bulamadım ama aklımda nedense hep sorduğun ikinci soru kalmış. İkinci soruyu sormanı garipsemiştim. Dahası soruş biçimini garipsemiştim. Biraz sorgular gibi suçlar gibi ya da. Ondan hatırımda kaldı sanırım.

“Vefasızlık nedir?” demiştin.

Sorgulayıcı ve suçlayıcı bir şekilde soruduğun bu soruya verecek cevabım yoktu aslında. Öyle sıradan cevaplar da seni tatmin etmezdi, bilirdim bunu. Sorudan ziyade sormaktaki maksadına takılmıştım daha çok. Gayriihtiyari kendimi yoklamaya başlamıştım bir vefasızlık mı yaptım diye. Ne bugün ne de bir önceki gün vefa konusunda hiç konuşmamıştık seninle. Aklına nereden düşmüştü ki bu soru. Bir kitapta mı okumuştun, bir arkadaşlık ortamında mı tartışmıştın bu konuyu? Bilmiyorum, bildiğim bir şey vardı o da bu soruyu öylesine sormadığındı. Galiba her soruya ilginç cevaplar veren filozoflarla karıştırıyordun beni, hayır hayır, karıştırmıyordun, resmen onlarla bir tutuyordun. Her kavrama soyut yorumlar getirip de karmakarışık olan zihnini daha fazla bulandırmanın kime ne faydası vardı ki. Bir önceki buluşmamızda ölümden konuşmuştuk. Ölüm ve vefa arasında bir ilgi kurmaya çalışsam da kuramamıştım. Sonra bilinçaltıma nerede ve ne zaman yerleştiği belli olmayan bir cümle öylesine çıkmıştı dudaklarımdan. Düşünmeden, tartmadan öylesine söyleyivermiştim.

“Namaz kılmamak en büyük vefasızlıktır.”

Sahi nereden aklıma gelmişti ki bu cümle. Bilinçaltımın oynadığı oyundan başkası değildi bu zira farkında olmadan pot kırmıştım. Daha önceki konuşmalarımızda namaz konusunu konuşmuştuk. “Bir başlayabilsem inan hiç bırakmayacağım ama bir türlü kendimi hazır hissetmiyorum.” sözün şimşek gibi dolaştı zihnimde. Ayıp etmiştim. Dilimden pat diye dökülen bu kelimelere üzülmüştün.

“Namaz kılmamak en büyük vefasızlıktır ha.” deyip susmuş, hiç yorum yapmamıştın. Resmen namaz kılmayışını yüzüne vurmuştum. Ah, bu düşüncesizlik insanın başına neler açıyor. Sana ne kimin namaz kılıp kılmadığı, sana ne? Herkes hesabını Allah’a vermeyecek mi? Hem yarım yamalak kıldığın namazları namaz mı sayıyorsun da başkasının bînamaz oluşunu yüzüne vuruyorsun?

Sonra benim kırdığım potun üzerini örtmek ve içinde bulunduğun suçluluk psikolojinden hızla çıkmak için önceki konuya dönmüş “Demek bizi korkutan şey biriktirdiklerimiz ha.” diye fısıldamıştın. Ben de “Evet, bizi korkutan şey biriktirdiklerimizdir.” demiştim aynı ses tonuyla. Sonrasını hatırlamıyorum. Başka bir şeyler konuştuk mu onu da hatırlamıyorum.

Seni ayaklarının ucuna bakarak son kez gördüğüm gün de bir soruyla gelmiştin bana. Yine tek cümlelik, yine konuşmanın en orta yerinde ve yine konuşmaların bağlamına hiç aldırış etmeden tepeden inme bir cümleyle sormuştun.

“Ayrılık nedir?”

Sonra da ilave etmiştin “Bunu cevaplamak zorunda değilsin ama...” Susmuştum, susarken de kızmıştım içimden. Ölüm de bir nevi ayrılık değil miydi? Bunu daha önce konuşmamış mıydık? Neden böyle karamsar konular üzerinde dönüp duruyordun acaba? Nasıl karışık bir ruh hâliydi bu, nasıl dinmeyen, dinginleşmeyen bir yürekti bedeninde

atan? Nasıl bir zihindi ki hep soran sorgulayan? Bir gün de sevgi nedir, mutluluk nedir, umut nedir deseysin? Bir gün de açan çiçeğe gülümseseysin, öten kuşa eşlik etseydin, esen rüzgâra bıraksaydın saçlarını. Hep kayan yıldızlara takılmasaydı gözlerin. Ah, neden böyleydin?.. Susmuştum dahası susarak konuşmuştum ilk defa. Bazen kelimelerin kifayetsiz olduğu zamanlar susmak konuşmaktan daha etkiliydi. Keşfetmiştim bunu. Bu yüzden ben de susmuştum.

Aradan yıllar geçti. İyi ki susmuşum. Susuşumun zihnindeki kurtları kudurttuğundan eminim. Eminim çünkü senin gidişin de benim zihnindeki kurtları kudurttu. Ah zihindeki kurtlarla yaşamak ne zormuş. İlk defa hak verdim sana.

Gittin.

Dedim ya bir cümlelik hikâyeydi aslında yaşadığımız.

Geldin ve gittin. Hepi topu bu kadardı.

Ayrılık kelimesini hayatımın satırlarına zerk ederek gittin. Her anımda bazı cümlelerini şerh etmeye çalıştım lakin ne mümkün... Her teşebbüsümde şerh etmek yerine şerha şerha yaralar açıldı içimde...O yaralar sana ait değil aslında, o yaralar bana aitti artık. Benim yaralarım, benim ayrılıklarım, benim hüznüm. “Aşk derdiyle hōşem el çek ilâcumdan tabîb/Kılma dermân kim helâküm zehri dermânundadır.” diyor ya Fuzuli. Onun gibi bir şey. Sen yoksun artık. İçimde bana dair özlemler, bana dair hüznler, bana dair ayrılıklar bana dair yalnızlıklar bana dair pişmanlıklar var. Aklımın çengeleğinde tek kelimelik bir soru asılı yıllarca. Hayat bir gün tekrar karşılaştırırsa soracağım tek kelimelik bir soru. Senin yaptığın gibi sözün bağlamını insicamını hiç düşünmeden, girizgâhsız ayaksız bir soru...

“Niçin?..”

Alacağım cevabın bir önemi yoktu. Yeter ki zihnime bıraktığın bu kurttan kurtulayım. Yeter ki söküp atayım onu dünyamdan.

Ah bu gardırop insanlığı. Utancını almıştım da gardırobuma, “hal” ile “kâl” arasındaki uçurumunu görmezden gelmiştim. Zamanla o uçuruma düşeceğimi hiç ama hiç aklıma getirmemişim. Aklıma getirmemiş miydim yoksa aklıma geleni ötelemiş miydim? Muhtemel ki ötelemiştim zira ruhumu içten içe kemiren hislerim bana düşeceğim uçurumun haberini fısıldıyordu aslında. Ah hakikat, ah hayal. Ah Ahmet Cemil, ah Lamia. Mai her daim hayalin aynası lakin akıl ...Zaman, hakikatin kurşunu ağırlığını her daim simsiyah bir şekilde ömrünün en orta yerine bırakır ve gider. Rıhtımda rotasız hayallerinle ve elinde bavulunla kala kalırsın. Yanında Ahmet Cemil’in son tesellisi de yoktur artık. Elinde bavulun bile yoktur. Meçhul bir gemi beklersin rıhtımda.

Gittin.

Ben kasaba kültürünün mazbutluğuna, kendi kelimelerime döndüm. Annemin ferasetine, ninemin merhametine, babamın vefasına...

Döndüm lakin bu sefer üzerimde ağırlığı vardı insanlığın. İnsanın ağırlığı vardı etekle-

rimde. Sorgusuz sualsiz selam alamadım uzun bir ara, sorgusuz sualsiz bakamadım mahallemin sürgülü ahşap pencerelerine. Toprak kokan elleri sorgusuz sualsiz öpemedim, söze değil göze dikkat kesildim daha çok. Sözüün selametinden çok gözün sahiciliğine odaklandım hep. Paranoyaklık mıydı bu. Evet, belki de paranoyaklıktı.

Döndüm. Ahşap kokan evlerin isli duvarlarına, yarı kurum kokan loş odalarına... Kir-kir seslerine, annemin geniş ufkuna, derin gözlerine, serin yüreğine döndüm. Sala seslerinin büyüüne, her salada ötelediğimiz ölümün buz gibi yüzüne döndüm. Esen rüzgârın sahiciliğine, ninemin sarıp sarmalayan merhametine, babamın topraktan nasırlaşan ellerine, bulutun bereketine, toprağın cömertliğine döndüm.

Az da olsa soğuttum harlanmış kelimelerimi. Soğuttum yüreğimi. Her ne varsa mazinin ambarına kilitledim lakin “Sensiz yapamam, bırakma beni.” cümlene hâlâ bir kilit vuramadım. Serseri mayın gibi olur olmaz dolaşiyor ortalıkta. Olur olmaz çalıyor kapımı. Olur olmaz dalıyor içeriye. Olur olmaz misafir oluyor, olur olmaz yatıya kalıyor. Bunu bil istedim. Belki senin de yoluna çıkar bir yerlerde. Olur olmaz çıkar karşına. Bir yabancı gibi bakma.

Peyruze

SELÇEN ÖZGEL

“Genişlik, ferahlık kaç ömrü çiğner de bir eve yutar...”

Estel Midyat'ta engin bir kaza...

Yetimlerle süslü bir ev...

Çok güzeller çok. Tahtalar var damlarında. Orada yatıyor, orada içiyorlar... Oradan duyuyoruz biz kahkahalarını. Bak, bir de ne diyeceğim sana, buralarda atları görmek âdettir. Sakın görmezden geleyim deme, topa dikerler vallaha adamı! “Nasıl yani?” dedi, Peyruze. Dedi ama içinden... Çünkü bizim buralarda kadınların soru sormaya pek hakkı yoktur. Zaten sorsalar da cevap almak için değil... Tabii, onlar da bizi görür, e her şey karşılıklı Peyruze... Azdan az, çoktan çok. Gelir de gider de... Adaletlidir Allah ama insan öyle mi insan, he, ne diyordum: Bizim Yusuf Dede'yi de en son Namık'ın atı görmüş... Yılanın biri, kesmiş atın önünü korkutmuş hayvancığımı o da ne yapsın atmış Yusuf Dede'yi sırtından. Doktor mokter da nerdeeee, aceleyle nereden bulsun bulamamış tabii. Yusuf Dede'yi bulan -artık kimse kim- komşu çıkıkçıya götürmüş hemen. Sonra ne olmuş biliyor musun bak şaşacaksın şimdi, ayağını yanlış mı bağlamışlar ayağı mı bağlanmış neyse artık, kangren olmuş bizim dedenin ayağı mecbur kalmış baltayla kesmişler en son. Dur suratını eşkitme pancar kurusu gibi daha bitmedi... Bir çare olmamış tabii -paslı balta mı kullandılar neyse Allah bilir- vücudunu besleyen kan hayınlık etmiş de sanki vücudunda topak topak olmuş sonra da boğmuş dedeyi... 3 ay içinde, kaderinde olacaklar bir bir olmuşlar anlayacağın. Nur içinde yatsın; mezarına, toprağına, taşına beddua değmesin inşallah... Faruk hiç değişmemiş, diye geçirdi içinden Peyruze...

Peyruze'den bir ses çıkamadığına göre Faruk sözü tekrar kendi eline aldı: O sıralar Peyruze, sen gideli 4 sene bitiyordu, Gül Teyzemin en küçük oğlunun askerlik yaşı geldi... Askere almasınlar diye kulağını deldiler. Bayağı bayağı, ellerine aldılar iğneyi, yaktılar ucunu sonra, mavi de bir iplik geçirdiler. Öylece deldiler... Bak sen de bu işe bakakaldın, ben de ama yapacak bir şey yok, yaptılar mı yaptılar işte...Bana niye öyle bakıyorsun, öyle bakmana gerek yok artık, ben artık sevdiğlerimin hatta yalnız annemin yanında şaşabiliyorum ve hatta gülüyorum biliyor musun...

Yaşlandım, yaşlandık Peyruze... Ve sen, bakıyorum da sen de yaşlı bir kadınsın artık... Kurban olduğum Mevla'mdan gelecek her sevgiye açsın, talepkârsın ve müdâhilsin... Sen, yüreğini avuçlamadan duramazsın artık Estel'in, karaların, denizlerin...

Son cümleyi biraz sessiz söylemişti sanki... Faruk'tan bunları işiten Peyruze, yazmasının aşağı sarkan dantelli kısmıyla terini sildi ve Faruk'a hak verir anlamında başını bir aşağı bir yukarı sallıyordu. Çok konuşmazdı Peyruze, giderken de âşıkken de sessizdi... Ama Faruk'u sevdiğini neredeyse bütün Estel biliyordu. O yeter ki anlatsındı... Gözlerini dağlara doğru devirdi, bu Faruk'un devam etmesini istemektii...

O da bir şey mi şu dağlar neler gördü neler... Sen aktın gittin boşluktan ama gün yüzü görmeyen veletler çoğaldı. Zevan yiyenler çoğaldı, doğru düzgün kurban kesen, kesebilen kalmadı... Gül teyzeme torunları el kaldırıyor, sonra da özür diye bir şey diyor gene aynısını yapıyorlar, kaçak diye bir şey çıktı duydun mu hiç her şeyi izinsiz alıyorlar, hakka giriyorlar da adına kaçak diyorlar, ne bileyim... Hak neydi her adımımızda insanları sorgular olduk güvenemez olduk artık... Selamı kessek Müslümanlığa sığmıyor kesmezsek bir dert... Beş taş oynayan çocuk kalmadı yahu eli eline değen, yüzü yüzüne dönük, oyun oynayan çocuk göremez olduk...

Tam o sırada Peyruze'nin aklına onun için yazılmış birkaç söz geldi: Peyruze dağlara hayran, aşkın kölesi olan bir ruh... Bana sorarsan o hiç gitmek istememişti de gitmek zorunda bırakılmıştı. Deh dendi onun atına hep, deh!

Peyruze, bak sana ne diyeceğim hadi, Terzi Hasan'ın evine gidelim! Bak bakalım kimler kalmış kimler gitmiş... Sen okumuş kızsın, okuma yazma bilirsin. Oku da insanları, evdeki her şeyi oku da ben de senden dinleyeyim biraz. Ben okuma yazma bilmem bilirsin...

Peyruze geliyor mu diye baktı arkasına, Faruk. Hikâye burada bitmiyor da sanki asıl şimdi, burada başlıyordu...

Bölüm-Yol Uzun

-Ufaklık merhaba, Terzi Hasan'ın evini arıyoruz, aslında biliyorduk da aklımız karıştı çıkartamadık sen biliyor musun?

-Abe, sen Terzi Hasan'ın hangi evini soruyorsun?

-Nasıl yani, kaç tane evi var?

-İki taneee...

-Allah Allah... Peyruze görüyor musun...

Ufaklık, Terzi Hasan hangisinde yaşıyorsa, onu hangi evinde bulursak onu bize söyle.

-Yani abe, ikisinde de yaşıyor, ama bizle daha az yaşıyor, en çok Kadriyelerle yaşıyor...

-Sen Terzi Hasan'ın nesi oluyorsun gülüm?

-Kızıyım abe ben. Yani daha doğrusu, Terzi Hasan'ın eski karısının kızıyım.

-...

-Götüreyim mi abe sizi, Güle Annemlere.?

-İsmin ne senin bakayım?

-Fatmadır, abe. Aslında Beraatmış ama ablan ölünce kimliğini bana vermişler. Beraatken Fatma olmuşum...

“Sen hangi ismini sevdin?” diye lafa daldı, Peyruze dayanamayıp...

-Vallaha abla fark etmez, ne değişecek, kimse nasılsa ismimle seslenmiyor ki...

Sessizliğin dilinden kurtulabilen Peyruze gözlerini bilinmez bir yola dikmiş adımlıyordu toprağı...

Ezilen zaman arasında söylenen birkaç cümle...

-Götüreyim mi abe sizi?

-Götür bakalım, Fatma...

-Şuradan gideceğiz abe, köşedeki kuyunun aşağısına doğru...

-Abe biliyor musun, ben bu kuyuya düştüm ama kurtuldum, Saadet ablam kurtarmış, verilmiş sadakam varmış ya. El kadar bebeğim o zaman tabii. Aha bu kuyunun içinde olan bir kovaya takılmışım, Allah'tan ablam çekmiş ipi...

Peyruze düşünüyordu içinden; bu çocukbüyük müydü, küçük mü. Mutlu muydu, mutsuz mu?

-İşte geldik abe, ben daha gelmem; siz şuradan kapıyı tıklata bilirsiniz.

Peyruze içineki yanıtı verdi, bu çocuk mutsuz... Bir insanın hele de bir çocuğun kalbinde ayrılık varsa mutsuzdur.

-Yaşsa, Fatma! Al bakalım bu senin.

-Aşk olsun abe, ben karşılık için yaptım sanki, yok almam.

-İşte ben de tam bu yüzden bunu sana hediye etmek istedim.

-Nasssıl?

-Yani biliyorum diyorum karşılığına yapmadığını.

-Hee anladım abe. Karşılık için olsa anlardınız zaten değil mi... Ben Kadriyegil bana bir şey verince... E peki madem alıyorum abe, Allah razı olsun. Hadi kalın sağlıcakla geri dönersiniz değil... Dönemezseniz Kadriye'ye söyleyin Terzi Hasan'ın ilk evine getirsin sizi...

-Döneriz, inşallah Fatma merak etme.

Sessizlik; Peyruze'nin saçlarından akıp Faruk'un alnındaki tere dönüştü sanki...

Bir iki adım atıp kapıyı çaldılar...

-Tık, tık, tık-

Üçten ardını çalmak ayıptır, o sebeple üç tıklatıp durdu; Faruk.

-Kimdir o gelen?

-Destur var mıdır, ben Terzi Hasan'ın çırağı Faruk. Kendisini ziyarete gelmişim de... Daha doğrusu geldik ben, ben ve Peyruze...

-Hasan evde değil. Ama gelir eli kulağındadır. Sen sağ taraftan ilerle de bahçeye geç, otur.

Peyruze sen buradan gel kızım...

Faruk, başını eğip bahçeye doğru geçti... Kapının kilidi aşağı doğru bıraktı kendini... Peyruze'yi de aldılar içeri...

-Otur kızım çekinme...

Anlat bakalım nesin, kimlerdensin, yaşın kaç tam anlayamadım da gözlerim görmez artık eskisi gibi...

-Çok eskiden buralardaydım teyze, şimdi daha yeni döndüm İstanbullardan...

-İstanbullara gidip geldin demek he...

-Öyle.

-Özledin mi buraları?

-Özledim.

-Ben de özledim de geldim zamanında. Yoksa çok rahattım şehirde. Hasan'ın annesiyim ben. Sen eskiysen hatırlarsın belki beni yavrum amma ben çıkaramadım seni, kusur görme...

-Estağfurullah...

Peyruze... Sevi'yi hatırlamaz mıydı hiç... İçinden, ismi acaba nasıl yazılıyordu diye, düşündü. "Sevi" şeklinde mi, "Seve" şeklinde mi. Okuma yazma bilmenin başa dert olduğu noktalar da vardı.

-Babaanneeeee saçlarımı örsene!

-Eh be kızım, misafirimiz var görmüyor musun...

-Ama babanneeee.

-Aman be kızım gel, torunlara da hiç kıyılmıyor işte, söyle çok yere dön arkanı...

-Örüklerin bir anlamı vardır, bilir misin Peyruze kızım?

-Ben mi, bilmeeeeem.

-O zaman aç kulaklarını beni iyi dinle bakalım.

Örükler: sağlamlaştırmak istediklerimizdir. Yere göğe sığdıramadıklarımızdır... He bizim yere göğe sığdıramadıklarımız kara bir toprağa sığar nicesinde orası ayrı... Kaderin de sıkı sıkı yapacağı örüklerin gibi olsun, birbirine sevdikleriyle bağlanasın Peyruze kızım... Oy güzel kızım benim, ne çok sevdim seni he...

Peyruze, Sevi'nin onu hatırladığını zannetti, bir anda. Hatırladı tabii canım diye düşündü, hatırladı ki bunları söylüyor... Ya bir anda kalkıp suratına tükürürse ya da şöyle okkalı bir tokat geçirir de yere çalarsa beni diye de güzelcene bir korktu. Gene, meşhur ses yankılandı kulaklarında: Ben, beni beşikte bırakan bir kadına aslâ bakmam.

-Aaa benim güzel torunum nasıl da güzel olmuş nasıl da tatlı değil mi Peyruze kızım.

Faruk, hayata yeni atılmış bir yavru aslan gibi etrafına bakınıyor, Peyruze ne yapıyor, Sevi onu tanıdı mı diye kuruyordu da kuruyordu. Kafasındaki sorular birbirlerini çekiştiriyordu.

Peyruze'ye bir şey yapmış mıdır, yok canım, yapsaydı bir hengâme kopardı sesleri muhakkak duyardı...

-Sen de kimsin?

-Şeyyy, Hasan Emmi benim, Faruk...

-Hangi Faruk?

-Tanımadın mı beni. Ben, ben eski çırağın olan Faruk.

-Ha, çırağım olan Faruk... Hoş gelmişsin... Hoş gelmişsin gelmesine de hangi rüzgâr attı seni buraya, hayırdır inşallah?

Faruk nasıl söylesem diye düşünürken birden söylemeye karar verdi, ne olacaksa olacak artık...

-Peyruze...

-Ne olmuş Peyruze'ye?

Dayanamadı Faruk, yıllardır içinde tuttuğu şeyi bir demde soğutuverdi.

-Döndü Hasan Emmi sonunda döndü, hani dönmez diyordun ya bak döndü işte...

-Dönmüş de ne olmuş...

- Hasan Emmi ben dayanamadım sana getirdim... İçeride Emmi, Sevi Nenemle beraberler...

-...

- Emmi... İçeri girmeyecek misin?

Kapıya doğru ilerler Terzi Hasan. Faruk, göç eden bir kuş sürüsü izinde, arkasında... Terzi'nin başı önde, düşünceli, içinden de bir şeyler mırıldanmakta: En son ne zaman gördüm Faruk'u... Neyse onu daha tam unutmadığıma göre Peyruze'yi de hatırlarım herhâlde...

-Destur var mıdır?

Babaaaaa, diyerek kapıya koştu Kadriye. Hiç vakit kaybetmez çocuklar Kadriye de o vakti güzelce değerlendirip hemen lafa girdi:

Baba biliyor musun babaannem saçlarımı taradı ve ördü. Anneme artık demeyeceğim, o hep kafamı acıtıyor. Hep babaannem yapsın olur muuuuu?

Olur anlamında başını salladı Terzi Hasan, sonra gözlerini hararetle bir şeyler anlatan Sevi'ye çevirdi. Yatarken aslâ pijamayla yatamazdı, deyip kahkahayı patlattı Sevi...

-Peyruze kızım, haftan derler bizim burada bilir misin sen. Haftan vardı üstünde annemin pijamasını çıkarır katlar yastığının altına koyar başına geleceklerden habersiz yatardı. Ahhh ah! Biz de az değildik yastığının altından alır pijamasını kaçırdık, sabah kalkınca o hâlde pijama aramak zorunda kalırdı kadıncağız, ne gülerdik ne gülerdik; Allah affetsin Peyruze kızım, çocuk akli işte...

Sevi, kendisini öyle kaptırmıştı ki daldan dala atlıyordu. Peyruze'nin derdi dinlenemeden terzi gelmişti zaten.

Şimdiyse herkes sessizliği soluyordu... Deniz kenarına sığınmış kayalar gibi üst üste yığılmış yatak ve döşeklere gözlerini dikmiş gözleriyle salonu geziyorlardı. Sessizliği bozan Sevi oldu.

-Ben de Peyruze kızıma, anneanneni anlatıyordum Hasan'ım... Ah anneciğim benim çok çekti çok, Rabbim mükâfatını elbette vermiştir yanından...

Meşhur terzi misafirine dönüp hoş geldiniz, dedi. Hoş bulduk, dedi Peyruze, kafasını yerden hafifçe kaldırıp geri indirdi hemen.

Beşikten beri yazılan, bir ahdi bozan Fazilet kızı; Peyruze...

Doğum tarihi...

Doğum yeri...

-Faruk oğlum nasılsın, annenler nasıllar?

-Çok şükür ustam. İyiler. Annem; bir koltuk değneğine tutturduk ömrü diye, azıcık dertleniyor ondan başka bir sıkıntımız yok...

Sevi bir Peyruze'ye baktı o sırada bir Faruk'a Faruk'u gözü bir yerden ısıırıyordu ama çıkaramadı onu boş verdi de sanki bir anda yakıştıdır bir bakışla, sordu işte sormaması gereken o soruyu...

-Peyruze kızım senin neyin oluyor evladım?

Ne kadar seversen sev sevdiğini belli etme diyen annesi yanı başında bitiverdi Faruk'un...

-Faruk benim ortaokuldan arkadaşım Sevi Nene, aynı sıralarda yemek yedik, dersimizi beraber çalışırdık hep...

Hı, hı, diyerek onayladı Faruk...

Terzi Hasan da o sıralar konuşmak istiyordu da Peyruze'nin örükleri boğazında düğmleniyordu sanki... Sonunda birkaç harf öfkeyle yuvarlandı dışlerinin arasından...

-Hadi Faruk'u anladım, sen ne diye döndün?

-Aman oğlum, o nasıl soru, Kadriye hadi sen çaydanlığı sobaya bırak kızım. Misafirlerimize bir çay ikram edelim.

Sen bu kızımızı tanıyor musun diye lafa girdi Sevi, ama onu duyan olmadı.

-Çok acayip bir şey olmuş, ondan bir bakmış buradaymış ustam...

Öyle ustam, dedi Peyruze. Ustam mı... Hâlâ nasıl diyebiliyordu ki böyle, onca yaşanmışlık, onca haksızlık onca acımasızlık hissi hepsi nereye gitmişti; yoksa affetmiş miydi artık babasını...

-Ne olduuuuu...

-Kadriye sen sus kızım. Ne oldu anlat da biz de bilelim bakalım seni buralara kadar getirebilen mucizeyi...

-Anlatacağım, anlatacağım... Zaten bugün buraya bunun için geldim...

Peyruze'nin bozması beklenen sessizliği gene Sevi bozdu...

-E hadi kızım artık anlat, meraklandık iyice...

Kadriye, ondan biraz daha iri olan kardeşi Saadetle beraber içinde karpuz çekirdeği olan kâseleri misafirlerin önüne koydu ve salonun kapısına yakın olan köşesindeki dedikodu minderlerine bağdaş kurarak çökuverdiler..

Çay demini almadı daha babaanne, dedi iri olan kardeş... Şimdi bütün dikkatler Peyruze'deydi...

-Geçenlerde bir haber çıktı televizyonda görmüşseniz bilirsiniz... Ayasofya Camii'yi ibadete açtılar...

-Yaaa, evet Peyruze kızım, çok da sevindik; Fatih'in kabri nur doldu nur...

-Evet Sevi Nene, işte ben açıldığı gün o kalabalıkta namaz kılma şerefine ermiştim...

-Ahh benim güzel kızım, demek ki sen ne güzel kalpli bir insansın ki sana böyle bir şey nasip olmuş...

Sen hatırlar mısın Hasan, belki bahsettik bizim zamanımızda, Ayasofya Cami'den çalınanlar...

-Babaanne bir dur da Peyruze ablamız anlatsın sonra söz seni de dinleyeceğiz...

-Bak sen bııcığa, e peki madem ben sonra anlatırım Peyruze kızım sen devam et.

-Cami o kadar kalabalıktı ki dışarıya bile insanlarla dolup taşmıştı. Ben de arkalarda bir yerde erken gittiğim için yer bulabilmişim. Derken namaza başladık, herkesin üzerinde çok acayip bir hâl varmış Sevi Nene. Neredeyse her çıkan bunu söyledi.

-Maşallah kızım, maşallah...

-Ya neneeeeeee...

Ah tamam tamam sustum, dedi Sevi... Faruk tefekkür edercesine camdan dışarı bakıyordu...

Peyruze, ohâli sanki salondaki herkesin üzerine de taşımıştı...

-Derken, tam secdeye indim başımı kaldırdım ki kulağıma bir ses bir nida geldi sanki...

-Ne sesi?

-Ne duydun Peyruze abla?

-Biri bana dedi ki...

-Ne dedi?

-Dedi ki “Beşikten beri gelen bir ahdi, bozan Fazilet kızı Peyruze...”

O ne demek yahu, diye söze girdi Terzi Hasan... Hiçbir şey anlamadım...

-Ben de önce hiçbir şey anlamadım. Bu sözün etkisinden çıkamıyordum... Sonrasında belirli araştırmalara girdim. Ayasofya; ben araştırdıkça bana kapılarını açmaya çalışıyordu, sanki... Terleyen direk, kapı girişindeki semboller ve en önemlisi mühür...

Mühür mü, dedi; Kadriye ve Saadet bir ağızdan. Gözleri neredeyse yerinden çıkacaktı.

-Evet, mühür... Ve sonrasında her şeyi yavaş yavaş anlamaya başladım... Beşikten beri bozduğum ahdi onarmanın vakti gelmişti... Bu bana Allah’ın kesin mesajıydı... Beşimin olduğu yere memleketime dönüp ustamın, yani babamın hakkını bana helal etmesini istemeliydim...

-Babanın mı...

Döşeklerin orta yerine düşüverdi, Sevi... Bir yerini kırdı mı kırmadı mı bilinmez ama artık hiçbir şey eskisi gibi olmayacaktı... Bu böyledir insan bir sırrı aşikâr edince ya da öğrenince artık eskisi gibi olmaz olamaz, ya da öyküyü yazan öyle düşünüyordur... Fazilet kızı Peyruze yaptın gene yapacağını... Kızlar kokulu sabun yetiştirdiler, Sevi’nin burnuna...

-Buraya benden helallik almaya mı geldin, af dilemeye mi?

Peyruze, içinden gelen derin hüznün ve kederi bir tarafa bırakıp tüm yüzünü babasını döndü...

-Bilmiyorum ustam, bilmiyorum baba... Tek bildiğim Allah’ın benim burada olmamı istemesi... Ayasofya nasıl ki kendi evine döndü; cami şerife döndü ben de evime dönmeliydim.

Bunca sene onca zulme direnen, kuran çekmecelerinin dahi çalındığı o koskoca yürekli Ayasofya nasıl dayandıysa ve sonrasında saadete kavuştysa ben de evime, memleketime yani babama dönersem muzaffer bir Müslüman olarak ölebileceğimi düşündüm.

Öyle değil mi baba; Müslüman muzaffer olmalı değil mi... Şimdi sen beni bu evden

kovsan da doğru durmaya devam ederek yaşamaya çalışan bir insan olacağım inşallah. Çünkü Ayasofya bana öğretti ki:
 Sen doğru ol, Allah sana yanlışını hazmettirir ve seni zafere çıkartır..
 Eee ne demişler; akıl aklı çalar. Ben Ayasofya'dan bu akli aldım, kendime. Ve hepiniz de ondan bir akıl almalısınız, baba... Hatta sen bile Kadriye... Fatma'nın seni ne kadar sevdiğini bilmelisin mesela, ona dönmeli ve ona sarılmalısın...

Bu konuşan Peyruze miydi, Faruk bir an için rüya gördüğünü zannetti... Yıllarca özlemle andığı vefasız olan, kalbini param parça eden bu insan Peyruze miydi, gerçekten... Demek ki dedi içinden...

Demek ki insanı değiştirir Allah, eğitir, eker biçirmiş... Sonra da döndürürmüş doğduğu yere...

“-Hoppaa bu gece burada kalıyoruzzzz...

-Yaaa nene...

-Yaaa tabii ya. Hikâye burada bitmedi elbette... Sobamız da söndü, uyumazsak sabaha kadar donacağız kızım hadi uyuyun artık. Devamını yarın anlatacağım size, söz. Hadi şimdi uykuvakti...”

Bütün hikâyeler insana...

İnsan da ucu yanık bir mektuba... Mektup da bir öğretmen olmalı içine...

kayseri büyükşehir belediyesi

5. Hikâye Yarışması

Kitap ister bir şiir kitabı olsun, ister bir araştırma inceleme veya tarih kitabı olsun; ya da bir roman, hikâye, fotoğraf, sanat, anı vb. olsun fark etmez. Aynı misyonu taşır. İnsanın zaman içinde anlamını korumasını, mekân içinde anlamını somutlaştırmasını sağlar. İşte bu bilinç de kültür, sanat ve medeniyetin ortaya çıkmasının temel sebebidir.

Tarihsel ve coğrafi anlamda medeniyetlerin merkezi olan Kayseri, “Âlimler şehri” olarak bilinmektedir. Dolayısıyla biz de bu aidiyete ve tanıma uygun olarak tarihimizi, geleneğimizi, kültürümüzü ve sanatımızı yansıtan eserleri yayınlamaya çalışıyoruz. Biliyoruz ki yayınladığımız eserler geleceğe bıraktığımız işaret taşlarıdır. “Okuyan Şehir” bilinci ile açtığımız her kütüphane ve kültür merkezi, yayınladığımız her dergi ve kitap, Kayserimize olan saygı ve sevgimizin somut bir göstergesidir.

ISBN: 978-605-9117-63-0

9 786059 117630